
DE·OSUNA

Ὁ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΠΟΛΕΜΟΣ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ.

THUCYDIDIS

BELLUM

PELOPONNESIACUM.

Ex editione WASSII et DUKERI.

TOM. IV.

GLASGUAE:

IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI

MDCCLIX.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ

ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

THUCYDIDIS

OLORI FILII,

HISTORIAE

LIBER QUARTUS.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΤΟΥ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, περὶ σίτου ἐκβολὴν, Συρακουσίων δέκα νῆες πλεύσασαι, καὶ Λοκρίδες ἴσαι Μεσσήνην τὴν ἐν Σικελίᾳ κατέλαβον, αὐτῶν ἐπαγαγομένων· καὶ ἀπέστη Μεσσήνη Ἀθηναίων. ἔπραξαν δὲ τοῦτο μάλιστα οἱ μὲν Συρακούσιοι, ὁρῶντες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς Σικελίας, καὶ φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους, μὴ ἐξ αὐτοῦ ὁρμώμενοί ποτε, σφίσι μείζονι παρασκευῇ ἐπέλθωσιν· οἱ δὲ Λοκροὶ, κατὰ ἔχθος τὸ Ῥηγίνων, βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς καταπολεμεῖν. καὶ ἐσεβεβλήκεσαν ἅμα ἐς τὴν Ῥηγίνων οἱ Λοκροὶ πανστρατιᾷ, ἵνα μὴ ἐπιβοηθῶσι τοῖς Μεσσηνίοις· ἅμα δὲ καὶ ξυνεπαγόντων Ῥηγίνων φυγάδων, οἳ ἦσαν

THUCYDIDIS
OLORI FILII,
HISTORIAE
LIBER QUARTUS.

SEQUENTE vere, cum ſegetes jam ſpicas emittere inciperent, decem Syracuſanorum naves, et totidem Locrorum profectae, Meſſanam, quae eſt in Sicilia, occuparunt, ab ipſis *oppidanis* accitae. Et Meſſana ab Athenienſibus defecit. Hoc autem potiſſimum fecerunt Syracuſani quidem, quod viderent, id oppidum ad invadendam Siciliam opportunum eſſe, et Athenienſes metuerent, ne illinc *ut ex belli ſede* excurrentes, majori apparatu ſe invaderent: Locri vero, propter odium, quo Rheginos proſequebantur, quia eos utrinque, *terra marique*, bello premere volebant. ſimul autem Locri cum frequentibus copiis in Rheginorum agrum irruptionem fecerunt, ne *Rhegini* Meſſeniis auxilium ferrent: ſimul etiam inducti ab exſulibus Rheginis, qui apud

ipſos erant. Rhegium enim jampridem ſeditionibus agitabatur, nec in praeſentia Locros arcere poterat: quo etiam magis *ipſum Locri* premebant. Locri autem, vaſtato *Rheginorum* agro, cum peditatu quidem domum redierunt: naves vero Meſſanae praeſidio remanſerunt. et aliae, quae inſtruebantur, eo venturae, ibique caſtra ſtativa habiturae, et bellum illinc geſturae erant.

2. Sub eadem veris tempora, antequam frumenta eſſent matura, Peloponneſii, eorumque ſocii irruptionem in Atticam fecerunt. illis autem praeerat Agis Archidami *filius*, Lacedaemoniorum Rex: et ſtativa *ibi* habentes agrum populabantur. Athenienſes vero illas quadraginta naves, quas inſtruxerant, in Siciliam miſerunt, et reliquos duces, Eurymedontem, et Sophoclem. Nam Pythodorus, qui cum illis tertius erat dux, in Siciliam jam ante profectus fuerat. His autem imperarunt, ut in tranſitu curarent res Corcyraeorum, qui in urbe erant, qui latrociniis ab exſulibus in monte degentibus

παρ' αὐτοῖς. τὸ γὰρ Ῥήγιον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐστασίαζε, καὶ ἀδύνατα ἦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι· ᾗ μᾶλλον καὶ ἐπετίθεντο. δῃώσαντες δὲ, οἱ μὲν Λοκροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρησαν, αἱ δὲ νῆες Μεσσήνην ἐφρούρουν· καὶ ἄλλαι αἱ πληρούμεναι ἔμελλον, αὐτόσε ἐγκαθορμισάμεναι, τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν ποιήσεσθαι.

β'. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἦρος, πρὶν τὸν σῖτον ἐν ἀκμῇ εἶναι, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ Ἆγις ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν. Ἀθηναῖοι δὲ τάς τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν ἀπέστειλαν, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγοὺς τοὺς ὑπολοίπους, Εὐρυμέδοντα καὶ Σοφοκλέα. Πυθόδωρος γὰρ ὁ τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφῖκτο ἐς Σικελίαν. εἶπον δὲ τούτοις καὶ Κερκυραίων ἅμα παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι, οἳ ἐλῃστεύοντο ὑπὸ τῶν ἐν τῷ

ὄρει φυγάδων· ϗ Πελοποννησίων αὐτόσε νῆες ἑξήκοντα παρεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροί· ϗ λιμοῦ ὄντος μεγάλου ἐν τῇ πόλει, νομίζοντες κατασχήσειν ῥαδίως τὰ πράγματα. Δημοσθένει δὲ ὄντι ἰδιώτῃ, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Ἀκαρνανίας αὐτῷ δεηθέντι, εἶπον χρῆσθαι ταῖς ναυσὶ ταύταις, ἢν βούληται, περὶ τὴν Πελοπόννησον.

γ'. Καὶ ὡς ἐγένοντο πλέοντες κατὰ τὴν Λακωνικὴν, καὶ ἐπυνθάνοντο ὅτι αἱ νῆες ἐν Κερκύρᾳ ἤδη εἰσὶ τῶν Πελοποννησίων, ὁ μὲν Εὐρυμέδων ϗ ὁ Σοφοκλῆς ἠπείγοντο ἐς τὴν Κέρκυραν. ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς τὴν Πύλον πρῶτον ἐκέλευε σχόντας αὐτοὺς, ϗ πράξαντας ἃ δεῖ, τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι. ἀντιλεγόντων δὲ, κατὰ τύχην χειμὼν ἐπιγενόμενος κατήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. ϗ ὁ Δημοσθένης εὐθὺς ἠξίου τειχίζεσθαι τὸ χωρίον. ἐπὶ τοῦτο γὰρ ξυνεκπλεῦσαι. ϗ ἀπέφαινε πολλὴν εὐπορίαν ξύλων τε καὶ

infestabantur. et Peloponnesiorum sexaginta naves illuc navigaverant, ut opem illis ferrent, qui in monte erant; simul etiam quod propter ingentem famem, qua *Corcyraeorum* civitas laborabat, res illas in suam potestatem facile redactum iri sperarent. Mandarunt etiam Demostheni, qui post suum ex Acarnania reditum vitam privatam degebat, hoc ipsum flagitanti, ut his navibus, si vellet, circa Peloponnesum uteretur.

3. Cum autem inter navigandum e regione agri Laconici fuissent, et accepissent Peloponnesiorum naves ad Corcyram jam appulisse, Eurymedon quidem et Sophocles ad Corcyram tendere properabant. Demosthenes vero eos hortabatur, ut primum Pylum appellerent, deinde, peractis rebus, quae peragendae essent, navigationis cursum conficerent. Illis vero contradicentibus, forte fortuna tempestas exorta classem Pylum detulit. Demosthenes autem postulavit, ut locus ille confestim muniretur. Hac enim de causa se cum illis navigasse *dicebat*. Demonstrabat autem, magnam esse lignorum

lapidumque copiam, et locum natura munitum esse, et cum ipsum, tum etiam magnum illius agri tractum circumcirca desertum esse. Pylus enim a Sparta distat stadia circiter quadringenta, et sita est in eo agro, qui olim erat Messenius, quem Lacedaemonii Coryphasion vocant. Illi vero dicebant, multa esse Peloponnesi promontoria deserta, si in iis occupandis civitatem exhaurire velit. Caeterum huic locus iste longe commodior, quam ullus alius, esse videbatur, tum quod ei portus adjaceret, tum etiam quod Messenii, qui olim cognatione cum illius loci incolis conjuncti fuerant, et eadem, qua Lacedaemonii, lingua utebantur, illinc prodeuntes plurima damna *Lacedaemoniis* daturi essent, simul etiam illius loci fideles custodes futuri essent.

4. Sed cum neque ducibus, neque militibus rem persuadere posset, quam etiam postea cum ipsis praefectis communicarat, propter navigandi difficultatem quievit, donec ipsos milites otium agentes, ex contentione inter eos orta, loci muniendi cupiditas invasit. Itaque manus ad opus facien-

λίθων, καὶ φύσει καρτερὸν ὄν, καὶ ἔρημον αὐτό τε καὶ ἐπιπολὺ τῆς χώρας. ἀπέχει γὰρ ςαδίους μάλιςα ἡ Πύλος τῆς Σπάρτης τετρακοσίους, καὶ ἔςιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ οὔσῃ γῇ. καλοῦσι δὲ αὐτὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι Κορυφάσιον. οἱ δὲ πολλὰς ἔφασαν εἶναι ἄκρας ἐρήμους τῆς Πελοποννήσου, ἣν βούληται καταλαμβάνων τὴν πόλιν δαπανᾶν. τῷ δὲ διάφορόν τι ἐδόκει εἶναι τοῦτο τὸ χωρίον ἑτέρου μᾶλλον, λιμένος τε προσόντος, καὶ τοὺς Μεσσηνίους οἰκείους ὄντας αὐτῷ τὸ ἀρχαῖον, καὶ ὁμοφώνους τοῖς Λακεδαιμονίοις, πλεῖς' ἂν βλάπτειν ἐξ αὐτοῦ ὁρμωμένους, καὶ βεβαίους ἅμα τοῦ χωρίου φύλακας ἔσεσθαι.

δ'. Ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν οὔτε τοὺς ςρατηγοὺς, οὔτε τοὺς ςρατιώτας, ὕςερον καὶ τοῖς ταξιάρχοις κοινώσας, ἡσύχαζεν ὑπὸ ἀπλοίας, μέχρις αὐτοῖς τοῖς ςρατιώταις σχολάζουσιν ὁρμὴ ἐπέπεσε περὶ ςάσιν ἐκτειχίσαι τὸ χωρίον. καὶ ἐγχειρήσαντες εἰργάζοντο,

σιδήρια μὲν λιθουργὰ οὐκ ἔχοντες, λογάδην δὲ φέροντες λίθους, καὶ ξυνετίθεσαν ὡς ἕκαστόν τι ξυμβαίνοι. καὶ τὸν πηλὸν, εἴπου δέοι χρῆσθαι, ἀγγείων ἀπορίᾳ, ἐπὶ τοῦ νώτου ἔφερον, ἐγκεκυφότες τε, ὡς μάλιστα μέλλοι ἐπιμένειν, καὶ τὼ χεῖρε ἐς τοὐπίσω ξυμπλέκοντες, ὅπως μὴ ἀποπίπτοι. παντί τε τρόπῳ ἠπείγοντο φθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίους, τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι, πρὶν ἐπιβοηθῆσαι. τὸ γὰρ πλέον τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερὸν ὑπῆρχε, καὶ οὐδὲν ἔδει τείχους.

έ. Οἱ δὲ ἑορτήν τινα ἔτυχον ἄγοντες, καὶ ἅμα πυνθανόμενοι ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο, ὡς ὅταν ἐξέλθωσιν, ἢ οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς, ἢ ῥᾳδίως ληψόμενοι βίᾳ. καί τι αὐτοὺς ὁ στρατὸς ἔτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ὢν ἐπέσχε. τειχίσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι [τοῦ χωρίου] τὰ πρὸς ἤπειρον, καὶ ἃ μάλιστα ἔδει, ἐν ἡμέραις ἓξ, τὸν μὲν Δημοσθένην μετὰ νεῶν πέντε αὐτοῦ φύλακα καταλείπουσι, ταῖς δὲ

dum admoverunt, nulla ferramenta ad lapides caedendos habentes, ſed eos cum delectu comportantes; et ubi quisque apte quadrare poterat, coagmentabant. et lutum, ſicubi opus illo eſſet, ob vaſorum penuriam, humeris portabant; ita procumbentes, ut commodiſſime in dorſo permanere poſſet; quinetiam manus a tergo conſerentes, ne decideret. Omnique ratione properabant Lacedaemonios antevertere, et illas munitionum partes, quae oppugnationi maxime opportunae erant, prius abſolvere, quam illi ad opem loco ferendam venirent. nam major illius loci pars ſuopte ſitu munita erat, muroque non indigebat.

5. Lacedaemonii vero tunc forte diem feſtum agebant, et licet interea hoc audiſſent, tamen contemnebant; quod ſimul ac exercitum eduxiſſent, aut hoſtes ſuum adventum non exſpectaturos, aut oppidum a ſe per vim facile receptum iri putarent. nonnihil etiam *ipſorum* exercitus, qui in agro Attico adhuc erat, ipſos retardavit. Athenienſes vero communito intra ſex dies loco, qui continentem verſus erat, et ubi maxime oportebat, Demoſthenem quidem cum quin

que navibus ibi reliquerunt, ut ei praesidio esset: at cum caeteris, quorum numerus erat major, cursum in Corcyram et Siciliam urgebant.

6. At Peloponnesii qui in Attica erant, accepto nuntio de Pylo capta, domum celeriter se receperunt. Lacedaemonii enim, et Agis ipsorum Rex, id quod Pylo contigerat, ad se potissimum pertinere ducebant. simul etiam quia praemature irruptionem fecerant, et frumento adhuc viridi multis commeatus deerat. Praeterea frigus acrius, quam illud anni tempus ferret, exercitum pressit. Quare multis de causis contigit, ut illi celerius se receperint, et in hac expeditione minimum commorati fuerint. nam quindecim dies in Attica manserunt.

7. Per idem tempus Simonides Atheniensium dux, coacta paucorum Atheniensium, qui in praesidiis erant, et magna sociorum illic habitantium manu, Eionem, quae est in Thracia, Mendaeorum coloniam, sed *Atheniensium* hostem per proditionem occupavit. cum autem Chalcidenses et Bot-

πλείοσι ναυσὶ τὸν ἐς τὴν Κέρκυραν πλοῦν καὶ Σικελίαν ἠπείγοντο.

ϛʹ. Οἱ δ᾽ ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντες Πελοποννήσιοι, ὡς ἐπύθοντο τῆς Πύλου κατειλημμένης, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπ᾽ οἴκου. νομίζοντες μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἆγις ὁ βασιλεὺς οἰκεῖον σφίσι τὸ περὶ τὴν Πύλον. ἅμα δὲ πρωῒ ἐσβαλόντες, καὶ τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος, ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς. χειμών τε ἐπιγενόμενος μείζων παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν, ἐπίεσε τὸ στράτευμα. ὥστε πολλαχόθεν ξυνέβη ἀναχωρῆσαί τε θᾶσσον αὐτοὺς, καὶ βραχυτάτην γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην. ἡμέρας γὰρ πεντεκαίδεκα ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ.

ζʹ. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Σιμωνίδης Ἀθηναίων στρατηγὸς, Ἠϊόνα τὴν ἐπὶ Θρᾴκης, Μενδαίων ἀποικίαν, πολεμίαν δὲ οὖσαν, ξυλλέξας Ἀθηναίους τε ὀλίγους ἐκ τῶν φρουρίων, καὶ τῶν ἐκείνῃ ξυμμάχων

πλῆθος, προδιδομένην κατέλαβε. καὶ πά-ραχρῆμα ἐπιβοηθησάντων Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων, ἐξεκρούσθη τε, καὶ ἀπέβαλε πολ-λοὺς τῶν στρατιωτῶν.

ή. Αναχωρησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆς Ατ-τικῆς Πελοποννησίων, οἱ Σπαρτιάται, αὐ-τοὶ μὲν καὶ οἱ ἐγγύτατα τῶν περιοίκων εὐθὺς ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν Πύλον· τῶν δὲ ἄλ-λων Λακεδαιμονίων βραδυτέρα ἐγίγνετο ἡ ἔφοδος, ἄρτι ἀφιγμένων ἀφ᾽ ἑτέρας στρατι-ᾶς. περιήγγελλον δὲ κατὰ τὴν Πελοπόν-νησον, βοηθεῖν ὅτιτάχιστα ἐπὶ Πύλον. καὶ ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κερκύρᾳ ναῦς σφῶν τὰς ἑξήκοντα ἔπεμψαν, αἳ ὑπερενεχθεῖσαι τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν, καὶ λαθοῦσαι τὰς ἐν Ζα-κύνθῳ Ατλικὰς ναῦς, ἀφικνοῦνται ἐπὶ Πύ-λον. παρῆν δὲ ἤδη καὶ ὁ πεζὸς στρατός. Δη-μοσθένης δὲ, προσπλεόντων ἔτι τῶν Πε-λοποννησίων, ὑπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς ἀγγεῖλαι Εὐρυμέδοντι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυ-σὶν ἐν Ζακύνθῳ Αθηναίοις, παρεῖναι, ὡς

tiaci confestim opem tulissent, inde expulsus est, multosque milites amisit.

8. Cum autem Peloponnesii ex Attica domum rediissent, Spartani quidem, cum ipsi, tum finitimorum populorum proximi, quique ad opem Pylo celeriter ferendam iverunt: caeterorum vero Lacedaemoniorum adversus hostem profectio tardior exstitit, quod ex altera expeditione modo reversi essent. sed nuntiis per *totam* Peloponnesum circummissis imperarunt, ut *omnes* ad opem Pylo ferendam primo quoque tempore concurrerent. ad suas etiam sexaginta naves, quae apud Corcyram erant, nuntium miserunt; quae per Leucadium Isthmum transportatae, cum Atticam classem, quae ad Zacynthum erat, latuissent, ad Pylum pervenerunt. copiae vero pedestres et ipsae jam praesto erant. Demosthenes vero, cum Peloponnesii navigationis cursum eo adhuc tenerent, duas naves clam ocius emisit, quae nuntiarent Eurymedonti, et caeteris Atheniensibus, qui cum classe ad Zacynthum e-

rant, ut celeriter venirent, quod locus in discrimine verſaretur. Et illae quidem *duae* naves, prout Demoſthenes mandarat, magnam in navigando celeritatem adhibuerunt. Lacedaemonii vero ſe ad illius loci munitionem terra marique oppugnandam parabant, quod opus properanter factum, et in quo pauci propugnatores eſſent, a ſe facile expugnatum iri ſperarent. Caeterum, cum Atticarum navium e Zacyntho auxilia *ad Demoſthenem brevi ventura* exſpectarent, in animo habebant, niſi forte prius *munitionem* expugnaſſent, ipſas etiam portus fauces obſtruere, ne Athenienſibus ad eum appellere liceret. Inſula enim nomine Sphacteria ante portum porrecta, et prope adjacens, efficit et portum tutum et introitus anguſtos; ut hac quidem, qua ad Athenienſium munitionem et Pylum vergit, bina navigia; illac vero, qua vergit ad reliquam continentem, octona novenaque *frontibus aequatis ſimul* transire poſſint. totaque ſylveſtris, et propter ſolitudinem invia, et quindecim ferme ſtadiorum magnitudine erat. Portus igitur

τοῦ χωρίου κινδυνεύοντος. καὶ αἱ μὲν νῆες κατὰ τάχος ἔπλεον, κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα ὑπὸ Δημοσθένους· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι παρεσκευάζοντο ὡς τῷ τειχίσματι προσβαλοῦντες κατά τε γῆν, καὶ κατὰ θάλασσαν, ἐλπίζοντες ῥᾳδίως αἱρήσειν οἰκοδόμημα διὰ ταχέων εἰργασμένον, καὶ ἀνθρώπων ὀλίγων ἐνόντων. προσδεχόμενοι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ζακύνθου τῶν Ἀττικῶν νεῶν βοήθειαν, ἐν τῷ εἶχον, ἢν ἄρα μὴ πρότερον ἕλωσι, καὶ τοὺς ἔσπλους τοῦ λιμένος ἐμφράξαι, ὅπως μὴ ᾖ τοῖς Ἀθηναίοις ἐφορμίσασθαι ἐς αὐτόν. ἡ γὰρ νῆσος ἡ Σφακτηρία καλουμένη, τόν τε λιμένα παρατείνουσα, καὶ ἐγγὺς ἐπικειμένη, ἐχυρὸν ποιεῖ, καὶ τοὺς ἔσπλους στενοὺς, τῇ μὲν δυοῖν νεοῖν διάπλουν, κατὰ τὸ τείχισμα τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὴν Πύλον· τῇ δὲ, πρὸς τὴν ἄλλην ἤπειρον, ὀκτὼ ἢ ἐννέα. ὑλώδης τε καὶ ἀτριβὴς πᾶσα ὑπ' ἐρημίας ἦν, καὶ μέγεθος περὶ πεντεκαίδεκα σταδίους μάλιστα.

τοὺς μὲν οὖν ἔσπλους ταῖς ναυσὶν ἀντιπρώρους βύζην κλήσειν ἔμελλον· τὴν δὲ νῆσον ταύτην φοβούμενοι μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι ποιῶνται, ὁπλίτας διεβίβασαν εἰς αὐτὴν, καὶ περὶ τὴν ἤπειρον ἄλλους ἔταξαν. οὕτω γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις τήν τε νῆσον πολεμίαν ἔσεσθαι, τήν τε ἤπειρον, ἀπόβασιν οὐκ ἔχουσαν. τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου, ἔξω τοῦ ἔσπλου, πρὸς τὸ πέλαγος ἀλίμενα ὄντα, οὐχ ἕξειν ὅθεν ὁρμώμενοι ὠφελήσουσι τοὺς αὑτῶν. σφεῖς δὲ, ἄνευ τε ναυμαχίας καὶ κινδύνου, ἐκπολιορκήσειν τὸ χωρίον, κατὰ τὸ εἰκὸς, σίτου τε οὐκ ἐνόντος, καὶ δι' ὀλίγης παρασκευῆς κατειλημμένου. ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβαζον ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὁπλίτας, ἀποκληρώσαντες ἀπὸ πάντων τῶν λόχων, καὶ διέβησαν μὲν καὶ ἄλλοι πρότερον κατὰ διαδοχήν· οἱ δὲ τελευταῖοι καὶ ἐγκαταλειφθέντες, εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι ἦσαν, καὶ Εἵλωτες οἱ περὶ

oſtia navibus confertim collocatis, ita ut proras *altum verſus et hoſtibus* adverſas haberent, obſtruere ſtatuerant. quinetiam in hanc ipſam inſulam, timentes ne ex ea bellum ſibi facerent, gravis armaturae milites transportarunt, et alios in continente collocarunt. Ita enim *exiſtimabant*, et ipſam inſulam Athenienſibus hoſtem fore, atque etiam continentem, utpote quae nullum haberet locum, in quem Athenienſes e navibus exſcenſum facerent. Nam illam ipſius Pyli oram, quae extra portus oſtium erat, et quae altum ſpectabat, quod eſſet importuoſa, *ſciebant* non habituram, unde proficiſcerentur ad ſuos adjuvandos: ſe vero, et ſine proelio navali, et ſine periculo locum expugnaturos *ſperabant*, ut erat veriſimile; tum quod nullus in eo commeatus eſſet, tum etiam quod ab exiguo apparatu occupatus fuiſſet. Cum autem hanc ſententiam comprobaſſent, milites in inſulam transportarunt, ex omnibus cohortibus ſortiti: aliique prius, ſubinde per vices *eo* trajecerunt. Poſtremi vero, qui etiam illic relicti fue-

runt, erant quadringenti et viginti, praeter Helotas, qui circum ipſos erant. Illis autem praeerat Epitadas Molobri *filius*.

9. Demoſthenes vero, cernens Lacedaemonios cum navalibus ſimul et pedeſtribus copiis aggreſſuros, ipſe quoque ſe praeparabat, et *quinque* naves, quae ipſi relictae fuerant, ſubduxit, easque transverſas pro vallo ante oppidum collocavit, et earum nautas ſcutis infirmis, et plerisque vimineis armavit. nec enim in loco deſerto arma ſibi comparare poterant. Quinetiam haec ipſa ceperant ex piratica triremi, et actuario navigio Meſſeniorum, qui forte *eo* appulerant. Et inter iſtos Meſſenios fuerunt ad quadraginta gravis armaturae milites, quibus Demoſthenes una cum aliis uſus eſt. Is igitur multos et inermium et armatorum, qua maxime continentem verſus muro munitum firmatumque oppidum erat, diſpoſuit; praecipiens, ut *hoſtium* peditatum propulſarent, ſi aggrederetur. Ipſe vero, cum ex omnibus ſexaginta gravis armaturae milites, et aliquot ſagittarios delegiſſet, cum iſtis extra

αὐτοὺς. ἦρχε δ' αὐτῶν Ἐπιτάδας ὁ Μολόβρου.

θ'. Δημοσθένης δὲ, ὁρῶν τοὺς Λακεδαιμονίους μέλλοντας προσβάλλειν ναυσί τε ἅμα καὶ πεζῷ, παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς, καὶ τὰς τριήρεις, αἵπερ ἦσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν καταλειφθεισῶν, ἀνασπάσας, ὑπὸ τὸ τείχισμα προσεσταύρωσε, καὶ τοὺς ναύτας ἐξ αὐτῶν ὥπλισεν ἀσπίσι τε φαύλαις, καὶ οἰσυΐναις ταῖς πολλαῖς. οὐ γὰρ ἦν ὅπλα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ πορίσασθαι. ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκ λῃστρικῆς Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος ἔλαβον οἳ ἔτυχον παραγενόμενοι. ὁπλῖταί τε τῶν Μεσσηνίων τούτων ὡς τεσσαράκοντα ἐγένοντο, οἷς ἐχρῆτο μετὰ τῶν ἄλλων. τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς τῶν τε ἀόπλων καὶ ὡπλισμένων, ἐπὶ τὰ τετειχισμένα μάλιστα καὶ ἐχυρὰ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν ἤπειρον ἔταξε· προειπὼν ἀμύνασθαι τὸν πεζὸν, ἢν προσβάλῃ. αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων ἑξήκοντα

ὁπλίτας, καὶ τοξότας ὀλίγους, ἐχώρει ἔξω τοῦ τείχους ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ᾗ μάλιστα ἐκείνους προσεδέχετο πειράσειν ἀποβαίνειν. ἐς χωρία μὲν χαλεπὰ καὶ πετρώδη πρὸς τὸ πέλαγος τετραμμένα, σφίσι δὲ τοῦ τείχους ταύτῃ ἀσθενεστάτου ὄντος, ἐπισπάσασθαι αὐτοὺς ἡγεῖτο προθυμήσεσθαι. οὔτε γὰρ αὐτοὶ ἐλπίζοντες ποτὲ ναυσὶ κρατήσεσθαι, οὐκ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον, ἐκείνοις τε βιαζομένοις τὴν ἀπόβασιν, ἁλώσιμον τὸ χωρίον γίγνεσθαι. κατὰ τοῦτο οὖν πρὸς αὐτὴν τὴν θάλασσαν χωρήσας ἔταξε τοὺς ὁπλίτας, ὡς εἴρξων, ἢν δύνηται· καὶ παρεκελεύσατο τοιάδε.

ί. ‘ Ἄνδρες οἱ ξυναράμενοι τοῦδε τοῦ ‘ κινδύνου, μηδεὶς ὑμῶν ἐν τῇ τοιᾷδε ἀ‘νάγκῃ ξυνετὸς βουλέσθω δοκεῖν εἶναι, ἐκ‘λογιζόμενος ἅπαν τὸ περιεστὼς ἡμᾶς δει‘νόν, μᾶλλον ἢ ἀπερισκέπτως εὔελπις ὁ‘μόσε χωρῆσαι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἐκ τού‘των ἂν περιγενόμενος. ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγ-

murum ad mare profectus est, qua potissimum illos ex navibus in terram exscensum facere conaturos existimabat. nam ipsos ad loca quidem aspera, et saxosa, et ad mare conversa: sed tamen, quia ab hac parte suae munitionis murus infirmissimus erat, ipsos *ideo* putabat allectum iri, magnoque studio daturus operam, *ut in hanc partem exscenderent*. Neque ipsi *Athenienses* sperabant fore unquam, ut classe *Lacedaemoniis* inferiores essent, et *propterea* eam muri partem nulla firma munitione muniverant; et, si illi per vim in terram exscendere conarentur, oppidum facile capi posse *credebant*. In hac igitur parte, quae ipsum mare spectabat, milites collocavit, atque disposuit, ut *hostes* arceret, si posset. eosque his verbis est adhortatus.

10. 'Viri, qui mihi ejusdem periculi 'nunc estis socii, nemo vestrum, reputans 'omnes difficultates, quae nos circumstant, 'prudens videri velit, potius quam has nullo modo considerans, bonaeque spei plenus adversarios invadere, propter haec incolumis evasurus. nam quaecunque res (ut 'istae) ad necessitatem sunt redactae, mini-

'mum prudentiae desiderant, at indigent 'animi praesentia ad periculum celerrime 'subeundum. Quanquam ego pleraque no- 'biscum facere video, si et impetum hosti- 'um sustinere, neque potiora commoda, 'quae nobis ad rem feliciter gerendam ad- 'sunt, illorum multitudine deterriti, foede 'prodere velimus. quod enim locus acces- 'su sit difficilis, hoc pro nobis facere duco; 'quippe qui nobis quidem illorum impetum 'sustinentibus auxilio futurus est: sed si 'recedamus, accessu facilis erit, quantum- 'vis alioqui difficilis, *utpote* nemine *hostem* 'prohibente. Et, *si recedamus*, hostem acri- 'us nos urgentem habebimus, quia non fa- 'cile se recipere poterit, si nos etiam ipsum 'urgeamus. Dum enim *hostes* sunt in navi- 'bus, facillime propulsari possunt: sed si in 'terram exscenderint, tunc vero nobiscum 'aequa conditione pugnabunt. Et ipsorum 'multitudo non admodum est extimescen- 'da: quamvis enim sit ingens, tamen prop- 'ter difficultatem loci, quo appellere cona- 'bitur, exigua manu pugnabit. Quamvis 'enim *hostium* exercitus *nostro* sit major, ta- 'men non est in terra, perinde atque *no-*

‘ κην ἀφῖκται, ὥσπερ τάδε, λογισμὸν ἥ-
‘ κιστα ἐνδεχόμενα, κινδύνου τοῦ ταχίστου
‘ προσδεῖται. ἐγὼ δὲ καὶ τὰ πλείω ὁρῶ
‘ πρὸς ἡμῶν ὄντα, ἢν ἐθέλωμέν τε μεῖναι,
‘ καὶ μὴ τῷ πλήθει αὐτῶν καταπλαγέν-
‘ τες, τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν κρείσσω καὶα-
‘ προδοῦναι. τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δυσέμ-
‘ βατον ἡμέτερον νομίζω, ὃ μενόντων ἡ-
‘ μῶν ξύμμαχον γίγνεται, ὑποχωρήσασι
‘ δὲ, καίπερ χαλεπὸν ὂν, εὔπορον ἔσται,
‘ μηδενὸς κωλύοντος. καὶ τὸν πολέμιον δει-
‘ νότερον ἕξομεν, μὴ ῥαδίας αὐτῷ πάλιν
‘ οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως, ἢν καὶ ὑφ᾽ ἡ-
‘ μῶν βιάζηται. ἐπὶ γὰρ ταῖς ναυσὶ ῥᾷ-
‘ στοί εἰσιν ἀμύνεσθαι· ἀποβάντες δὲ, ἐν
‘ τῷ ἴσῳ ἤδη τότε πλῆθος αὐτῶν οὐκ ἄ-
‘ γαν δεῖ φοβεῖσθαι. καὶ ὀλίγον γὰρ μα-
‘ χεῖται, καίπερ πολὺ ὂν, ἀπορίᾳ τῆς
‘ προσορμίσεως. καὶ οὐκ ἐν γῇ στρατός ἐστιν
‘ ἐκ τοῦ ὁμοίου μείζων, ἀλλ᾽ ἀπὸ νεῶν,
‘ αἷς πολλὰ τὰ καίρια δεῖ ἐν τῇ θαλάσ-

‘ σῃ ξυμβῆναι. ὥστε τὰς τούτων ἀπορίας
‘ ἀντιπάλους ἡγοῦμαι τῷ ἡμετέρῳ πλή-
‘ θει· καὶ ἅμα ἀξιῶ ὑμᾶς, Ἀθηναίους ὄν-
‘ τας, καὶ ἐπισταμένους ἐμπειρίᾳ τὴν ναυ-
‘ τικὴν ἐπ᾽ ἄλλους ἀπόβασιν (ὅτι εἴτις
‘ ὑπομένοι καὶ μὴ φόβῳ ῥοθίου καὶ νεῶν δει-
‘ νότητος κατάπλου ὑποχωροίη, οὐκ ἂν
‘ ποτε βιάζοιτο) καὶ αὐτοὺς νῦν μεῖναί
‘ τε, καὶ ἀμυνομένους παρ᾽ αὐτὴν τὴν ῥα-
‘ χίαν, σώζειν ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ
‘ χωρίον.’

ια΄. Τοσαῦτα τοῦ Δημοσθένους παρακελευσαμένου, οἱ Ἀθηναῖοι ἐθάρσησάν τε μᾶλλον, καὶ ἐπικαταβάντες ἐτάξαντο παρ᾽ αὐτὴν τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἄραντες, τῷ τε κατὰ γῆν στρατῷ προσέβαλλον τῷ τειχίσματι, καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα, οὔσαις τεσσαράκοντα καὶ τρισί. ναύαρχος δὲ αὐτῶν ἐπέπλει Θρασυμηλίδας, ὁ Κρατησικλέους, Σπαρτιάτης. προσέβαλλε δὲ ἧπερ ὁ Δημοσθένης προσεδέχετο. καὶ οἱ μὲν

' *ſter*; ſed ex navibus *pugnabit*; quibus multae opportunitates in mari contingant eſt neceſſe. Quare difficultates iſtorum noſtri *paucitati* pares eſſe duco: inſuper et vos obſecro, qui Athenienſes eſtis, et qui experientia nauticum in alios exſcenſum noviſtis (quod ſiquis hoſtium impetum fortiter ſustineat, nec gravi fluctuum illiſorum ſtrepitu et minaci navium incurrentium impetu territus recedat, *is* nunquam per vim ſummoveri poſſit) ut et nunc perſiſtatis, et arcentes hoſtem ad ipſum littoris ſalebroſi dorſum, et nos ipſos et locum conſervetis.'

11. Cum autem Demoſthenes his tantum Athenienſes adhortatus fuiſſet, illi majorem fiduciam animo conceperunt, et cum ad ipſum mare deſcendiſſent, ibi ſe ad hoſtes propulſandum acie inſtructa pararunt. Lacedaemonii vero, motis caſtris, terreſtri exercitu navibusque XLIII. munitiones aggreſſi ſunt. Illorum autem claſſis praefectus erat Thraſymelidas Crateſiclis *filius*, Spartanus. Easque ab ea parte invaſit, qua Demoſthenes *illos venturos* ſperabat. Atheni-

enses vero et ipsi utrinque a terra et a mari hostem propulsabant. Illi vero classem partiti, cum exiguo navium numero, quod cum majore ad littus appellere non possent, et *caeteras naves interea* quiescere jubentes, per vices impetum faciebant, omnique animi contentione et adhortatione utentes, si quo modo rejectis *hostibus* munitionem capere possent. Brasidas autem omnium maxime conspicuus extitit. cum enim esset unus e trierarchis, et videret propter loci et accessus difficultatem trierarchos et gubernatores, si quam etiam ad partem accedi posse videbatur, formidantes, et caventes ne naves confringerent, vociferabatur, dicens non decere ipsos, dum lignis parcunt, munitionem in *suo* agro ab hostibus exstructam pati. quinimo jubebat ipsos ex navibus in littus per vim exscendere, navesque confringere; et socios *hortabatur,* ne pro magnis beneficiis, *quae acceperant*, suas naves in praesentia Lacedaemoniis largiri dubitarent: sed navibus *in littus* impactis, et quavis ratione exscensu ex illis in terram facto, et viros et locum in suam potestatem redigerent.

Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ἠμύνοντο. οἱ δὲ, κατ' ὀλίγας ναῦς διελόμενοι, διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσχεῖν, καὶ ἀναπαύοντες, ἐν τῷ μέρει τοὺς ἐπίπλους ἐποιοῦντο, προθυμίᾳ τε πάσῃ χρώμενοι καὶ παρακελευσμῷ, εἴπως ὠσάμενοι ἕλοιεν τὸ τείχισμα. πάντων δὲ φανερώτατος ὁ Βρασίδας ἐγένετο. τριηραρχῶν γὰρ, καὶ ὁρῶν, τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὄντος, τοὺς τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εἴπου καὶ δοκοίη δυνατὸν εἶναι σχεῖν, ἀποκνοῦντας, καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυντρίψωσιν, ἐβόα, λέγων ὡς οὐκ εἰκὸς εἴη ξύλων φειδομένους, τοὺς πολεμίους ἐν τῇ χώρᾳ περιϊδεῖν τεῖχος πεποιημένους· ἀλλὰ τάς τε σφετέρας ναῦς, βιαζομένους τὴν ἀπόβασιν, καταγνύναι ἐκέλευε, καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἀποκνῆσαι ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν τὰς ναῦς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι. ὀκείλαντας δὲ, καὶ παντὶ τρόπῳ ἀποβάντας, τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τοῦ χωρίου κρατῆσαι.

ιβ'. Καὶ ὁ μὲν τούς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκεῖλαι τὴν ναῦν, ἐχώρει ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν. καὶ πειρώμενος ἀποβαίνειν, ἀνεκόπη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων· καὶ τραυματισθεὶς πολλὰ, ἐλειποψύχησέ τε, καὶ πεσόντος αὐτοῦ ἐς τὴν παρεξειρεσίαν, ἡ ἀσπὶς περιεῤῥύη εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἐξενεχθείσης αὐτῆς ἐς τὴν γῆν, οἱ Ἀθηναῖοι ἀνελόμενοι, ὕστερον πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχρήσαντο, ὃ ἔστησαν τῆς προσβολῆς ταύτης. οἱ δ' ἄλλοι προὐθυμοῦντο μὲν, ἀδύνατοι δ' ἦσαν ἀποβῆναι, τῶν τε χωρίων χαλεπότητι, καὶ τῶν Ἀθηναίων μενόντων, καὶ οὐδὲν ὑποχωρούντων. ἐς τοῦτό τε περιέστη ἡ τύχη ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐκ γῆς τε καὶ ταύτης Λακωνικῆς ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους δὲ, ἐκ νεῶν τε καὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν πολεμίαν οὖσαν ἐπ' Ἀθηναίους ἀποβαίνειν. ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε, τοῖς μὲν, ἠ-

12: Atque ipse quidem his verbis alios instigabat, et cum suum gubernatorem navem *in littus* impingere coëgisset, ad navis pontem perrexit. et descendere conatus, ab Atheniensibus est rejectus; multisque vulneribus sauciatus, animi deliquium passus est, eoque collapso in illud spatium, quod est inter ipsos remiges et proram, clypeus ejus in mare decidit. cum autem in terram delatus fuisset, Athenienses eum susceperunt, et postea in trophaco sunt usi, quod propter victoriam ex hac *hostium* oppugnatione partam erexerunt. Caeteri vero magna quidem animi alacritate exscendere conabantur: sed non poterant, cum propter locorum difficultatem, tum etiam propter Atheniensium praesentiam, qui hostium impressionem sustinebant, neque loco cedebant. Tunc autem tanta fortunae commutatio facta est, ut Athenienses quidem, ex terra, eaque Laconica, Lacedaemonios navibus infestis contra se venientes, propulsarent; Lacedaemonii vero, ex navibus, et in suum agrum, tunc hostilem, contra Athenienses descendere conarentur. Ingens enim gloriae accessio eo tempore facta est, his quidem, quod maxi-

me mediterranei, pedeſtribus proeliis praeſtantiſſimi viſi fuiſſent; illis vero, quod maritimi eſſe rerumque nauticarum peritia longe praeſtare viſi fuiſſent.

13. Hoc igitur die, et ſequentis parte, cum *Lacedaemonii* aliquoties hoſtis munitionem adorti fuiſſent, ejus oppugnandae finem fecerunt. Tertio die naves aliquot Aſinam dimiſerunt, ad comparandam materiam ad machinas faciendas; quod eam muri partem, quae portum ſpectabat, et quae alta quidem erat, ſed tamen praecipue locum exſcenſioni in terram faciendae opportunum habebat, machinis a ſe captum iri ſperarent. Interea vero quadraginta Athenienſium naves ex Zacyntho advenerunt. nam acceſſerant illis auxilio aliquot praeſidiariae, quae Naupacti erant, et quatuor Chiae. Sed cum *Athenienſes* vidiſſent et ipſam continentem, et inſulam militibus armatis refertam, et naves, quae in portu erant, non prodire, ambigentes quonam appellerent; tunc quidem ad Proten inſulam, quae non multum diſtabat, et deſerta erat, contenderunt, ibique caſtris poſitis pernoctarunt. Poſtero die, ut ad navale proelium inſtructi, in al-

πειρώταις μάλιστα εἶναι, καὶ τὰ πεζὰ κρατίστοις, τοῖς δὲ, θαλασσίοις τε, καὶ ταῖς ναυσὶ πλεῖστον προέχειν.

ιγ'. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τῆς ὑστεραίας μέρος τὶ προσβολὰς ποιησάμενοι, ἐπέπαυντο. καὶ τῇ τρίτῃ ἐπὶ ξύλα ἐς μηχανὰς παρέπεμψαν τῶν νεῶν τινας ἐς Ἀσίνην, ἐλπίζοντες τὸ κατὰ τὸν λιμένα τεῖχος ὕψος μὲν ἔχειν, ἀποβάσεως δὲ μάλιστα οὔσης, ἑλεῖν μηχαναῖς. ἐν τούτῳ δὲ αἱ ἐκ τῆς Ζακύνθου νῆες τῶν Ἀθηναίων παραγίγνονται τεσσαράκοντα. προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε φρουρίδων τινὲς αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου, καὶ Χῖαι τέσσαρες. ὡς δὲ εἶδον τήν τε ἤπειρον ὁπλιτῶν περίπλεων, τήν τε νῆσον, ἔν τε τῷ λιμένι οὔσας τὰς ναῦς, καὶ οὐκ ἐκπλεούσας, ἀπορήσαντες ὅπη καθορμίσωνται, τότε μὲν ἐς Πρώτην τὴν νῆσον, ἣ οὐ πολὺ ἀπέχει, ἔρημος οὖσα, ἔπλευσαν, καὶ ηὐλίσαντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀνή-

γοντο, ἢν μὲν ἀντεκπλεῖν ἐθέλωσι σφίσιν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· εἰ δὲ μή, ὡς αὐτοὶ ἐπεσπλευσούμενοι. καὶ οἱ μὲν οὔτε ἀντανήγοντο, οὔτε ἃ διενοήθησαν, φράξαι τοὺς ἔσπλους, ἔτυχον ποιήσαντες· ἡσυχάζοντες δ' ἐν τῇ γῇ, τάς τε ναῦς ἐπλήρουν, καὶ παρεσκευάζοντο, ἢν ἐσπλέῃ τις, ὡς ἐν τῷ λιμένι ὄντι οὐ σμικρῷ ναυμαχήσοντες.

ιδʹ. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι γνόντες, καθ' ἑκάτερον τὸν ἔσπλουν ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς. καὶ τὰς μὲν πλείους καὶ μετεώρους ἤδη τῶν νεῶν καὶ ἀντιπρώρους προσπεσόντες ἐς φυγὴν κατέστησαν, καὶ ἐπιδιώκοντες, ὡς διὰ βραχέος, ἔτρωσαν μὲν πολλάς, πέντε δ' ἔλαβον, καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσι· ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῇ καταπεφευγυίαις ἐνέβαλλον. αἱ δέ, καὶ πληρούμεναι ἔτι, πρὶν ἀνάγεσθαι, ἐκόπτοντο. καί τινας καὶ ἀναδούμενοι, κενὰς εἷλκον, τῶν ἀνδρῶν ἐς φυγὴν ὡρμημένων. ἃ ὁρῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ περιαλγοῦντες τῷ πάθει, ὅτι περ

tum vela fecerunt, *ut pugnarent*, si contra se in apertum mare venire voluissent: sin minus, ut ipsi *in portum* ingrederentur. Illi vero nec obviam ipsis in altum processerunt, neque, quemadmodum constituerant, portus ostia obstruxerunt: sed in terra se continentes, naves complebant, seque ad navale proelium in portu non parvo committendum parabant, siquis ingredi voluisset.

14. Athenienses vero hac re cognita ab utroque portus ostio impressionem in ipsos fecerunt; et invecti in complures ipsorum naves a terra jam remotas; et adversis proris venientes, in fugam verterunt; et insequuti, quod breve spatium inter eos esset, multas quidem fregerunt, quinque vero ceperunt, et harum unam cum ipsis viris: in caeteras vero, quae ad terram confugerant, impressionem fecerunt. aliae vero, dum adhuc instruerentur, antequam in altum proveherentur, *ab Atheniensibus* lacerabantur. Nonnullas etiam, ex quibus homines aufugerant, *suis navibus* alligarunt, et vacuas traxerunt. Quae conspicientes Lacedaemonii, et cladem istam aegerrime ferentes, quod

ipſorum cives *ab hoſtibus* in inſula interciperentur, ad opem illis ferendam veniebant. et armati in mare ingredientes, ſuas naves manibus apprehendebant, et ad ſe retrahebant. Et in eo unusquisque exiſtimabat, res impeditas fuiſſe, quibus gerendis et ipſe non interfuiſſet, et ingens tumultus, et ab utrorumque moribus diverſus circa naves exſtitit. Nam et Lacedaemonii prae ſtudio et formidine nihil aliud (ut ita loquar) quam navale proelium e terra faciebant. Et Athenienſes, qui victores erant, et qui praeſenti *victoriae* fortuna quam longiſſime progredi volebant, ex navibus pedeſtrem pugnam committebant. cum autem multo labore ſe ipſos mutuo fatigaſſent, et multa vulnera ultro citroque intuliſſent et accepiſſent, diremti ſunt, et Lacedaemonii naves inanes, illis exceptis, quae initio captae fuerant, ſervarunt. Cum autem utrique in ſua caſtra ſe recepiſſent, illi quidem tropaeum erexerunt, et caeſorum cadavera reſtituerunt, naviumque fractarum tabulis ſunt potiti; inſulamque protinus claſſe circumire coeperunt, eamque cuſtodiebant, quod viri in ea inter-

αὐτῶν οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο ἐν τῇ νήσῳ, παρεβοήθουν· καὶ ἐπεσβαίνοντες ἐς τὴν θάλασσαν ξὺν τοῖς ὅπλοις ἀνθεῖλκον, ἀντιλαμβανόμενοι τῶν νεῶν. καὶ ἐν τούτῳ κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἕκαστος, ᾧ μή τινι καὶ αὐτὸς ἔργῳ παρῆν. ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας, καὶ ἀντηλλαγμένος τοῦ ἑκατέρων τρόπου περὶ τὰς ναῦς. οἵ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως, ὡς εἰπεῖν, ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐκ γῆς ἐναυμάχουν. οἵ τε Ἀθηναῖοι, κρατοῦντες, καὶ βουλόμενοι τῇ παρούσῃ τύχῃ ὡς ἐπιπλεῖστον ἐπεξελθεῖν, ἀπὸ νεῶν ἐπεζομάχουν. πολύν τε πόνον παρασχόντες ἀλλήλοις, καὶ τραυματίσαντες, διεκρίθησαν. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς, πλὴν τῶν τοπρῶτον ληφθεισῶν, διέσωσαν. καταστάντες δὲ ἑκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον, οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν, καὶ νεκροὺς ἀπέδοσαν, καὶ ναυαγίων ἐκράτησαν· καὶ τὴν νῆσον εὐθὺς περιέπλεον, καὶ ἐν φυλακῇ εἶχον, ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημμέ-

νων. οἱ δ' ἐν τῇ ἠπείρῳ Πελοποννήσιοι, καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες, ἔμενον κατὰ χώραν ἐπὶ τῇ Πύλῳ.

ιε΄. Ἐς δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἠγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλῃ, τὰ τέλη καταβάντας ἐς τὸ στρατόπεδον, βουλεύειν πρὸς τὸ χρῆμα ὁρῶντας, ὅ,τι ἂν δοκῇ. καὶ ὡς εἶδον ἀδύνατον ὂν τιμωρεῖν τοῖς ἀνδράσι, καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο, ὑπὸ λιμοῦ τι παθεῖν αὐτοὺς, ἢ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας, ἢ κρατηθέντας, ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, ἢν ἐθέλωσι, σπονδὰς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον, ἀποστεῖλαι ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως, καὶ τοὺς ἄνδρας ὡστάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι.

ις΄. Δεξαμένων δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον, ἐγίγνοντο σπονδαὶ τοιαίδε. ‘ Λακεδαιμονίους μὲν τὰς ναῦς, ἐν αἷς ἐναυμάχησαν, καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας,

cepti essent. Peloponnesii vero, qui in continente erant, et qui ex omnibus *regionibus* ad opem *suis* ferendam jam convenerant, castris ad Pylum positis se in suo loco continebant.

15. Cum autem rerum ad Pylum gestarum nuntius Spartam allatus fuisset, placuit ipsis *Lacedaemoniis*, quippe quod respublica magnam cladem accepisset, ut summi magistratus in castra se conferrent; et, rebus inspectis, pro tempore constituerent, quicquid agendum videretur. Illis vero, cum animadvertissent nulla ratione suis succurri posse, nec in discrimen illos adducere vellent, ne vel fame premerentur, vel multitudine opprimerentur, vel in eorum potestatem redigerentur, placuit, induciis factis cum Atheniensium ducibus (si vellent) de rebus ad Pylum spectantibus, legatos Athenas de compositione acturos mittere, et operam dare, ut suos cives primo quoque tempore reciperent.

16. Cum autem *Atheniensium* duces conditionem *ab illis oblatam* accepissent, has inducias fecerunt. ‘ Ut Lacedaemonii qui-‘ dem naves, in quibus pugnaverant, om-

' nesque, quotquot in ora Laconica longae ' erant, Pylum delatas Atheniensibus tra- ' derent, nec arma munitionibus inferrent, ' neque a terra, neque a mari. Athenien- ' ses vero permitterent Lacedaemoniis, qui ' in continente erant, ut suis civibus in in- ' sula interceptis afferrent frumentum prae- ' scriptum, ac molitum; binas videlicet fa- ' rinae choenicas Atticas, totidem vini co- ' tylas, et carnis frustum, viritim. servis ' vero, dimidium horum. utque haec ipsa ' *in insulam* Atheniensibus inspectantibus ' mitterent, neve navigium ullum furtim ' illuc ingrederetur. Interea Athenienses ' insulam nihilo minus custodirent, ita ta- ' men ut in eam non descenderent; nec Pe- ' loponnesiorum copiis vel terra vel mari ' arma inferrent. Quicquid autem horum ' vel tantillum alterutri transgrederentur, ' tunc induciae ruptae censerentur. hae ' autem ratae essent, donec Lacedaemoni- ' orum legati rediissent. Athenienses au- ' tem eos *Athenas* portarent, et *inde* re-

‘ ὅσαι ἦσαν μακραὶ. παραδοῦναι κομίσαν-
‘ τας ἐς Πύλον Ἀθηναίοις, καὶ ὅπλα μὴ
‘ ἐπιφέρειν τῷ τειχίσματι, μήτε κατὰ
‘ γῆν, μήτε κατὰ θάλασσαν· Ἀθηναίους
‘ δὲ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ἀνδράσι σῖτον ἐᾷν
‘ τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Λακεδαιμονίους ἐκπέμ-
‘ πειν τακτὸν, καὶ μεμαγμένον, δύο χοί-
‘ νικας ἑκάστῳ Ἀττικὰς ἀλφίτων, καὶ δύο
‘ κοτύλας οἴνου, καὶ κρέας. θεράποντι δὲ,
‘ τούτων ἡμίσεα· ταῦτα δὲ, ὁρώντων τῶν
‘ Ἀθηναίων ἐσπέμπειν· καὶ πλοῖον μηδὲν
‘ ἐσπλεῖν λάθρα. φυλάσσειν δὲ καὶ τὴν νῆ-
‘ σον Ἀθηναίους μηδὲν ἧσσον, ὅσα μὴ ἀ-
‘ ποβαίνοντας· καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ
‘ Πελοποννησίων στρατῷ, μήτε κατὰ γῆν,
‘ μήτε κατὰ θάλασσαν. ὅ, τι δ' ἂν τού-
‘ των παραβαίνωσιν ἑκάτεροι καὶ ὁτιοῦν, τό-
‘ τε λελύσθαι τὰς σπονδάς. ἐσπεῖσθαι δὲ
‘ αὐτὰς μέχρις οὗ ἐπανέλθωσιν οἱ ἐκ τῶν
‘ Ἀθηνῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις. ἀπο-
‘ στεῖλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει Ἀθηναίους, καὶ

‛ πάλιν κομίσαι. ἐλθόντων δὲ, τάς τε ‛ σπονδὰς λελύσθαι ταύτας, καὶ τὰς ναῦς ‛ ἀποδοῦναι Ἀθηναίους ὁμοίας οἵασπερ ἂν ‛ παραλάβωσιν.’ Αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τούτοις ἐγένοντο, καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν, οὖσαι περὶ ἑξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν· ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεξαν τοιάδε.

ιζ΄. ‛ ΕΠΕΜΨΑΝ ἡμᾶς Λακε‛ δαιμόνιοι, ὦ Ἀθηναῖοι, περὶ τῶν ἐν τῇ ‛ νήσῳ ἀνδρῶν πράξοντας ὅ, τι ἂν ὑμῖν τε ‛ ὠφέλιμον ὂν τὸ αὐτὸ πείθωμεν, καὶ ἡμῖν ‛ ἐς τὴν ξυμφορὰν, ὡς ἐκ τῶν παρόντων, ‛ κόσμον μάλιστα μέλλῃ οἴσειν. τοὺς δὲ ‛ λόγους μακροτέρους οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς μη‛ κυνοῦμεν, ἀλλ’ ἐπιχώριον ὂν ἡμῖν, οὗ μὲν ‛ βραχεῖς ἀρκῶσι, μὴ πολλοῖς χρῆσθαι, ‛ πλείοσι δὲ, ἐν ᾧ ἂν καιρὸς ᾖ διδάσκον‛ τάς τι τῶν προὔργου λόγοις τὸ δέον ‛ πράσσειν. λάβετε δὲ αὐτοὺς μὴ πολε‛ μίως, μηδ’ ὡς ἀξύνετοι διδασκόμενοι, ὑπο-

'portarent. Illis vero reverſis hae induciae 'irritae eſſent, utque Athenienſes *Lace*'*daemoniis* naves ejusmodi reſtituerent, cu'jusmodi accepiſſent.' His igitur conditionibus induciae factae, navesque circiter ſexaginta traditae, legatique miſſi fuerunt. Hi autem, cum Athenas perveniſſent, haec verba fecerunt.

17. 'LACEDAEMONII nos huc miſe'runt, Athenienſes, ad transigendum de vi'ris illis, qui ſunt in inſula, et ad perſua'dendum, quicquid et vobis utile eſt futu'rum, et nobis idem in hoc calamitoſo caſu, 'ut in praeſenti rerum ſtatu, decus maxime 'eſt allaturum. Neque vero longiorem o'rationem praeter *noſtram* conſuetudinem 'habebimus: ſed quia patrium nobis eſt in'ſtitutum, ubi pauca verba ſufficiunt, non 'uti multis, rurſus vero pluribus uti, quo'ties tempus poſtulat, ut verbis doceamus 'aliquid eorum, quae operae pretium eſt 'facere. Haec autem non hoſtili animo ac'cipite; neque quaſi rerum ignaros vos do-

'ceri, ſed quaſi gnaros admoneri, ut recte 'conſultetis, exiſtimate. Vobis enim prae'ſentem proſperitatem praeclare admini'ſtrare licet, cum penes vos habeatis, quae 'tenetis, et honorem et gloriam praeterea 'ſitis conſequuturi; nec admittere, quod 'accidere ſolet hominibus, qui praeter con'ſuetudinem aliquid boni ſunt adepti. ſem'per enim ſpe elati majora appetunt, quod 'et in praeſentia praeter opinionem res ip'ſis feliciter ceſſerit. At quibus crebrae al'ternantis fortunae viciſſitudines contige'runt, eos ſecundis rerum ſucceſſibus mini'me confidere aequum eſt. Id, quod prae'cipue et veſtrae civitati, propter experien'tiam, et noſtrae merito adeſſe debet.

18. 'Hoc autem cognoſcatis, noſtros ca'ſus jam intuentes. qui quum ſimus ſum'mae apud Graecos dignitatis, tamen ad 'vos venimus, nos, qui prius (ut exiſtima'mus) plus poteſtatis *ac juris* habebamus '*aliis* concedendi ea, quorum cauſa nunc '*huc* profecti vos rogamus. neque tamen, 'vel quod defuerit nobis potentia, vel quod

'μνησιν δὲ τοῦ καλῶς βουλεύσασθαι πρὸς 'εἰδότας ἡγησάμενοι. ὑμῖν γὰρ εὐτυχίαν 'τὴν παροῦσαν ἔξεστι καλῶς θέσθαι, ἔχου- 'σι μὲν ὧν κρατεῖτε, προσλαβοῦσι δὲ τι- 'μὴν καὶ δόξαν. καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ οἱ ἀ- 'ήθως τι ἀγαθὸν λαμβάνοντες τῶν ἀνθρώ- 'πων· ἀεὶ γὰρ τοῦ πλέονος ἐλπίδι ὀρέ- 'γονται, διὰ τὸ καὶ τὰ παρόντα ἀδοκήτως 'εὐτυχῆσαι. οἷς δὲ πλεῖσται μεταβολαὶ 'ἐπ' ἀμφότερα ξυμβεβήκασι, δίκαιοί εἰσι 'καὶ ἀπιστότατοι εἶναι ταῖς εὐπραγίαις. 'ὃ τῇ τε ὑμετέρᾳ πόλει, δι' ἐμπειρί- 'αν, καὶ ἡμῖν μάλιστ' ἂν ἐκ τοῦ εἰκότος 'προσείη.

ιη'. 'Γνῶτε δὲ καὶ ἐς τὰς ἡμετέρας 'νῦν ξυμφορὰς ἀπιδόντες. οἵτινες ἀξίωμα 'μέγιστον τῶν Ἑλλήνων ἔχοντες ἥκομεν 'παρ' ὑμᾶς, πρότερον αὐτοὶ κυριώτεροι 'νομίζοντες εἶναι δοῦναι ἐφ' ἃ νῦν ἀφιγ- 'μένοι ὑμᾶς αἰτούμεθα. καίτοι οὔτε δυ- 'νάμεως ἐνδείᾳ ἐπάθομεν αὐτὸ, οὔτε μεί-

‘ ζονος προσγενομένης ὑβρίσαντες, ἀπὸ δὲ
‘ τῶν ἀεὶ ὑπαρχόντων γνώμῃ σφαλέντες,
‘ ἐν ᾧ πᾶσι τὸ αὐτὸ ὁμοίως ὑπάρχει.
‘ ὥστε οὐκ εἰκὸς ὑμᾶς διὰ τὴν παροῦσαν νῦν
‘ ῥώμην πόλεώς τε καὶ τῶν προσγεγενημέ-
‘ νων, καὶ τὸ τῆς τύχης οἴεσθαι ἀεὶ μεθ’
‘ ὑμῶν ἔσεσθαι. σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν οἵτινες
‘ τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο,
‘ καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώ-
‘ τερον ἂν προσφέροιντο, τόν τε πόλεμον
‘ νομίσωσι μὴ καθ’ ὅσον ἄν τις αὐτοῦ μέ-
‘ ρος βούληται μεταχειρίζειν, τούτῳ ξυ-
‘ νεῖναι, ἀλλ’ ὡς ἂν αἱ τύχαι αὐτῶν ἡ-
‘ γήσωνται. καὶ ἐλάχιστ’ ἂν οἱ τοιοῦτοι
‘ πταίοντες, διὰ τὸ μὴ τῷ ὀρθουμένῳ αὐ-
‘ τοῦ πιστεύοντες ἐπαίρεσθαι, ἐν τῷ εὐτυ-
‘ χεῖν ἂν μάλιστα καταλύοιντο. ὃ νῦν ὑ-
‘ μῖν, ὦ Ἀθηναῖοι, καλῶς ἔχει πρὸς ἡ-
‘ μᾶς πρᾶξαι. καὶ μήποτε ὕστερον, ἢν
‘ ἄρα μὴ πειθόμενοι σφαλῆτε, (ἃ πολλὰ
‘ ἐνδέχεται) νομισθῆναι τύχῃ καὶ τὰ

'ob ejus incrementum insolentes facti si-
'mus, haec nobis acciderunt: sed cum pri-
'stinam potentiam obtineremus, opinione
'tamen decepti fuimus, qua in re omnibus
'idem pariter contingere potest. Quare
'non oportet vos nunc praesentibus civita-
'tis vestrae viribus, et aliarum rerum ac-
'cessione fretos, opinari fortunam etiam
'vobiscum perpetuo futuram. Illi autem
'viri sapientes, qui tuto res secundas in am-
'biguo ponunt, et adversas iidem sapienti-
'us ferre possunt; et existimant, bellum
'non sequi eam partem, quam quis tracta-
're velit; sed eam, ad quam ipsa fortuna
'eum ducere voluerit. Et hujusmodi ho-
'mines minimum labantur, et de summa
'fortuna deturbentur, quod ipsius *belli* suc-
'cessibus freti non efferantur. Quod si
'nunc, Athenienses, erga nos feceritis, prae-
'clare vobiscum agetur. Et *cavebitis*, ne
'forte posthac, si vos a nobis non exorati
'cladem aliquam acceperitis, (id, quod, ut
'alia multa, contingere potest) vel istos re-
'rum progressus fortunae favore consequu-

'ti esse existimemini: cum liceat vobis non
'periculosam; *at certam* potentiae atque
'prudentiae opinionem posteris relinquere.'

19. 'Lacedaemonii enim vos ad foedera, et ad bellum finiendum provocant, offerentes pacem, societatem, aliamque magnam amicitiam et necessitudinem mutuo futuram, et *pro his* poscentes viros, qui sunt in insula; et utrisque satius fore ducentes, belli fortunam non periclitari; sive illi per vim effugiant, oblata aliqua salutis occasione, sive etiam potius expugnati capiantur. Graves enim inimicitias ita demum omnino dissolvi putamus, non si quis bellum illatum propulsans, et in eo longe superior *hostem* per vim ad jusjurandum adigens, compositionem iniquis conditionibus cum eo faciat: sed si, cum ipsi liceat hoc ipsum facere *et vi uti*, quamvis ipse victoriam virtute praeter suam exspectationem sit adeptus, tamen animi aequitate adductus, moderatis conditionibus *cum hoste* reconcilietur. Cum enim adversarius, *propter beneficium* jam *acceptum*,

νῦν προχωρήσαντα κρατῆσαι. ἐξὸν ἀκίνδυνον δόκησιν ἰσχύος καὶ ξυνέσεως ἐς τὸ ἔπειτα καταλιπεῖν.

ιθ'. ‘ Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς σπονδὰς καὶ διάλυσιν πολέμου, διδόντες μὲν εἰρήνην καὶ ξυμμαχίαν, καὶ ἄλλην φιλίαν πολλὴν καὶ οἰκειότητα ἐς ἀλλήλους ὑπάρχειν, ἀνταιτοῦντες δὲ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας· καὶ ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι, εἴτε βίᾳ διαφύγοιεν, παρατυχούσης τινὸς σωτηρίας, εἴτε καὶ ἐκπολιορκηθέντες, μᾶλλον ἂν χειρωθεῖεν. νομίζομέν τε τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλιστ᾽ ἂν διαλύεσθαι βεβαίως, οὐκ ἢν ἀνταμυνόμενός τις καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλέω τοῦ πολέμου, κατ᾽ ἀνάγκην ὅρκοις ἐγκαταλαμβάνων, μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυμβῇ· ἀλλ᾽ ἢν παρὸν τὸ αὐτὸ δρᾶσαι πρὸς τὸ ἐπιεικὲς, καὶ ἀρετῇ αὐτὸς νικήσας παρὰ ἃ προσεδέχετο, μετρίως ξυναλλαγῇ. ὀφείλων

‘ γὰρ ἤδη ὁ ἐναντίος μὴ ἀνταμύνεσθαι ὡς
‘ βιασθεὶς, ἀλλ' ἀνταποδοῦναι ἀρετὴν, ἑ-
‘ τοιμότερός ἐστιν αἰσχύνῃ ἐμμένειν οἷς ξυνέ-
‘ θετο. καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς μειζόνως ἐχ-
‘ θροὺς τοῦτο δρῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ πρὸς
‘ τοὺς τὰ μέτρια διενεχθέντας· πεφύκασί
‘ τε τοῖς μὲν ἑκουσίως ἐνδοῦσιν ἀνθησσᾶσθαι
‘ μεθ' ἡδονῆς; πρὸς δὲ τὰ ὑπεραυχοῦντα καὶ
‘ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν.

κ'. ‘ Ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτὲ, ἔ-
‘ χει ἀμφοτέροις ἡ ξυναλλαγὴ, πρίν τι
‘ ἀνήκεστον διὰ μέσου γενόμενον ἡμᾶς κατα-
‘ λαβεῖν, ἐν ᾧ ἀνάγκη αἴδιον ὑμῖν ἔχθραν
‘ πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν, ἡμᾶς δὲ
‘ στερηθῆναι ὧν νῦν προκαλούμεθα. ἔτι
‘ δ' ὄντων ἀκρίτων, καὶ ὑμῖν μὲν δόξης καὶ
‘ ἡμετέρας φιλίας προσγιγνομένης, ἡμῖν
‘ δὲ πρὸ αἰσχροῦ τινος, ξυμφορᾶς μετρίως
‘ κατατιθεμένης, διαλλαγῶμεν· καὶ αὐτοί
‘ τε ἀντὶ πολέμου εἰρήνην ἑλώμεθα, καὶ
‘ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἀνάπαυσιν κακῶν

'non debeat ulcisci, quasi vim passus fue-'rit, sed gratiam *ei* referre; prae pudore 'ad standum conventis promtior est, *quam 'ille, qui aliquid necessitate compulsus fece-'rit*. Homines autem hoc agunt erga ma-'jores hostes potius, quam erga mediocres 'inimicos. natura enim ita comparatum ha-'bent, ut iis, qui sponte sua *de inimicitiis* 'remiserint, libenter et ipsi vicissim cedant: 'illis vero, qui sunt superbi, vel praeter ho-'minum opinionem cum periculo resistant.

20. 'Nobis vero utrisque, si unquam a-'lias, nunc profecto gratiae reconciliatio est 'peropportuna, priusquam gravissimum a-'liquod malum interea nos opprimat, cujus 'causa necesse erit nos *quidem* praeter pu-'blicas, privatas etiam inimicitias, easque 'sempiternas vobiscum gerere: vos vero 'rebus privari, ad quas nunc vos provoca-'mus. Quare dum belli eventus adhuc est 'anceps, vos quidem, cum gloriae, nostrae-'que amicitiae accessione; nos vero, ante-'quam dedecus aliquod nobis accidat, cum 'mediocri jactura, in gratiam redeamus. Et 'cum ipsi bello pacem anteponamus, tum 'etiam caeteris Graecis malorum requiem

'demus, qui hujus quoque rei vos praeci-
'puos autores exiſtimabunt. Bello enim
'vexantur, neſcientes utri noſtrum belli
'fuerint autores. ſed ſi bello depoſito gra-
'tiae reconciliatio fiat (cujus nunc penes
'vos major eſt poteſtas) hoc beneficium vo-
'bis acceptum referent. Et ſi *rem* perſpici-
'atis, facultas vobis adeſt Lacedaemonios
'firmos vobis amicos efficiendi, cum et ipſi
'ad hoc *vos* provocarint, et *vos* ipſis grati-
'ficaturi potius, quam *ipſos* per vim com-
'pulſuri ſitis. Hac autem in re quot bona
'ineſſe credibile ſit, conſiderate. Nobis e-
'nim vobisque eadem dicentibus, ſcitis cae-
'teros Graecos, quod ſint inferiores, maxi-
'mum honorem habituros.'

21. Haec igitur Lacedaemonii dixerunt, exiſtimantes, Athenienſes ſuperiore tempore foederum quidem cupidos fuiſſe; ſed ſe reſiſtentibus impeditos fuiſſe: oblatam vero pacem libenter accepturos, virosque *ſibi* reddituros. Illi vero, quod viros in inſula tenerent interceptos, exiſtimabant, ſibi jam in promtu eſſe foedera cum ipſis facere,

' ποιήσωμεν· οἳ καὶ ἐν τούτῳ ὑμᾶς αἰτιω-
' τέρους ἡγήσονται. πολεμοῦνται γὰρ ἀ-
' σαφῶς ὁποτέρων ἀρξάντων· καταλύσε-
' ως δὲ γενομένης (ἧς νῦν ἡμεῖς τοπλέον
' κύριοί ἐστε) τὴν χάριν ὑμῖν προσθήσου-
' σιν. ἤν τε γνῶτε, Λακεδαιμονίοις ἔξεστιν
' ὑμῖν φίλους γενέσθαι βεβαίως, αὐτῶν τε
' προκαλεσαμένων, χαρισαμένοις τε μᾶλ-
' λον ἢ βιασαμένοις. καὶ ἐν τούτῳ τὰ ἐνόν-
' τα ἀγαθὰ σκοπεῖτε ὅσα εἰκὸς εἶναι. ἡ-
' μῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταυτὰ λεγόντων, τό-
' γε ἄλλο Ἑλληνικὸν ἴστε ὅτι ὑποδεέστερον
' ὂν τὰ μέγιστα τιμήσει.'

κα'. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ σπονδῶν μὲν ἐπιθυμεῖν, σφῶν δὲ ἐναντιουμένων, κωλύεσθαι. διδομένης δὲ εἰρήνης, δέξεσθαί τε ἀσμένως, καὶ τοὺς ἄνδρας ἀποδώσειν. οἱ δὲ, τὰς μὲν σπονδὰς, ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ, ἤδη σφίσιν ἐνόμιζον ἑτοίμους εἶναι ὁπόταν βούλωνται ποι-

εἶσθαι πρὸς αὐτοὺς, τοῦ δὲ πλέονος ὠρέγοντο. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνῆγε Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὢν, καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος· καὶ ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι ὡς χρὴ τὰ μὲν ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ παραδόντας πρῶτον, κομισθῆναι Ἀθήναζε· ἐλθόντων δὲ, ἀποδόντας Λακεδαιμονίους Νίσαιαν, καὶ Πηγὰς, καὶ Τροιζῆνα, καὶ Ἀχαΐαν (ἃ οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προτέρας ξυμβάσεως, Ἀθηναίων ξυγχωρησάντων κατὰ ξυμφορὰς, καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων τι μᾶλλον σπονδῶν) κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας, καὶ σπονδὰς ποιήσασθαι ὁπόσον ἂν δοκῇ χρόνον ἀμφοτέροις.

κβ'. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν ἀντεῖπον, ξυνέδρους δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἑλέσθαι, οἵτινες λέγοντες καὶ ἀκούοντες περὶ ἑκάστου, ξυμβήσονται κατὰ ἡσυχίαν ὅ, τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους. Κλέων δὲ ἐνταῦθα δὴ πολὺς ἐνέκειτο, λέγων γιγνώσκειν μὲν καὶ

quotiescunque vellent: ſed majora affectabant. Illos autem maxime inſtigabat Cleon Cleaeneti filius, qui tunc temporis vir popularis, et in dicendo multitudini acceptiſſimus erat. Hic perſuaſit, ut reſponderent: Oportere primum *quidem*, eos, qui in inſula eſſent, et armis et ſe ipſis traditis, Athenas portari. *Deinde* vero, *illis eo* profectis, ubi Lacedaemonii reddidiſſent Niſaeam, et Pegas, et Troezena, et Achaiam, (quae bello non cepiſſent, ſed ex ſuperiore compoſitione ab Athenienſibus accepiſſent, qui propter clades acceptas, et quod foederibus tunc multo magis indigerent, ipſis ea conceſſiſſent) *ita demum* ſuos cives recipere, et foedera facere quam diuturna utrisque placuiſſet.

22. Lacedaemonii vero ad hoc reſponſum nihil contradixerunt: ſed petierunt, ut ſibi darentur viri delecti, quibuscum rem conferrent, ac diſceptarent; qui dicentes et audientes de ſingulis rebus, pacate convenirent in iis, quae alteri alteris perſuaſiſſent. Tunc vero Cleon vehementer inſtare coe-

pit, dicens ſe vel ante cognoviſſe ipſos nihil aequi, *nihil ſinceri*, in animo habere; et nunc etiam *hoc* manifeſtum eſſe, quippe qui apud multitudinem nihil dicere, ſed cum paucis viris concilium habere vellent. quod ſi quid ſani cogitarent, eos apud univerſos verba facere juſſit. Lacedaemonii vero cernentes neque ſibi fas eſſe apud multitudinem loqui, quamvis propter cladem acceptam, ipſis *poſtulata* concedere placeret, *veriti* ne apud ſocios male audirent, ſi dixiſſent, nec impetraſſent, neque Athenienſes moderate ſe geſturos in iis, ad quae provocarentur, infecto negotio Athenis diſceſſerunt.

23. Adventu eorum induciae de Pylo factae confeſtim ſolutae ſunt: Lacedaemonii vero naves repetebant, quemadmodum convenerat. Sed Athenienſes eas reddere noluerunt, *illis* crimini dantes, quod praeter induciarum pacta incurſionem in munitionem feciſſent, aliaque, quae non magni momenti eſſe videbantur. hac ratione nixi, quod in conventis dictum eſſet, ſi vel minima eorum pars violata fuiſſet, inducias rup-

πρότερον ὐδὲν ἐν νῷ ἔχοντας δίκαιον αὐτὺς, σαφὲς δ᾽ εἶναι κ᾽ νῦν· οἵτινες τῷ μὲν πλήθει ὐδὲν ἐθέλυσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δὲ ἀνδράσι ξύνεδροι βύλονται γίγνεσθαι. ἀλλὰ εἴτι ὑγιὲς διανοῦνται, λέγειν ἐκέλευσεν ἅπασιν. ὁρῶντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὔτε σφίσιν οἷόν τε ὂν ἐν πλήθει εἰπεῖν, εἴτε κ᾽ ὑπὸ τῆς ξυμφορᾶς ἐδόκει αὐτοῖς ξυγχωρεῖν, μὴ ἐς τὺς ξυμμάχους διαβληθῶσιν, εἰπόντες, κ᾽ ὐ τυχόντες, ὔτε τὺς Αθηναίυς ἐπὶ μετρίοις ποιήσοντας ἃ πρῦκαλῦντο, ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν Αθηνῶν ἄπρακτοι.

κγ΄. Αφικομένων δὲ αὐτῶν διελύοντο εὐθὺς αἱ σπονδαὶ αἱ περὶ Πύλον· κ᾽ τὰς ναῦς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήτουν, καθάπερ ξυνέκειτο· οἱ δ᾽ Αθηναῖοι, ἐγκλήματα ἔχοντες, ἐπιδρομήν τε τῷ τειχίσματι παράσπονδον, κ᾽ ἄλλα ὐκ ἀξιόλογα δοκῦντα εἶναι, ὐκ ἀπεδίδοσαν· ἰχυριζόμενοι ὅτι δὴ εἴρητο, ἐὰν κ᾽ ὁτιῦν παραβαθῇ, λελύσθαι

τὰς σπονδάς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀντέλεγόν τε, καὶ ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν νεῶν, ἀπελθόντες, ἐς πόλεμον καθίσαντο. καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο· Αθηναῖοι μὲν δυοῖν νεοῖν ἐναντίαιν ἀεὶ τὴν νῆσον περιπλέοντες τῆς ἡμέρας, τῆς δὲ νυκτὸς καὶ ἅπασαι περιώρμουν, πλὴν τὰ πρὸς τὸ πέλαγος, ὁπότε ἄνεμος εἴη· (καὶ ἐκ τῶν Αθηνῶν αὐτοῖς εἴκοσι νῆες ἀφίκοντο ἐς τὴν Φυλακήν: ὥστε αἱ πᾶσαι, ἑβδομήκοντα ἐγένοντο) Πελοποννήσιοι δὲ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατοπεδευόμενοι, καὶ προσβολὰς ποιούμενοι τῷ τείχει, σκοποῦντες καιρὸν, εἴτις παραπέσοι, ὥστε τοὺς ἄνδρας σῶσαι.

κδ'. Εν τούτῳ δὲ οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Συρακούσιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι, πρὸς ταῖς ἐν Μεσσήνῃ φρουρούσαις ναυσὶ, τὸ ἄλλο ναυτικὸν, ὃ παρεσκευάζοντο, προσκομίσαντες, τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο ἐκ τῆς Μεσσήνης. καὶ μάλιστα ἐνῆγον οἱ Λοκροὶ, τῶν Ῥηγί-

tas fore. Lacedaemonii vero contradicebant; et accusabant, quod praeter jus naves retinerent; atque digressi, bellum *denuo* gerere coeperunt: (bellumque totis viribus ab utrisque ad Pylum administrabatur:) Athenienses quidem, binis navibus adversis insulam interdiu semper circumeuntes, noctu vero omnibus etiam *navibus* manentibus in statione circumcirca, *in caeteris partibus*; excepta illa, quae pelagus spectabat, *idque* quoties ventus spirabat: (et viginti *aliae* naves ad ipsos Athenis ad *insulae* custodiam venerunt, ita ut universae numero essent septuaginta) Peloponnesii vero, in continente castra habentes, et *Atheniensium* munitionem subinde oppugnantes, *et* observantes occasionem, si qua forte sese ipsis offerret, ut suos cives liberarent.

24. Interea vero Syracusani, eorumque socii, qui in Sicilia erant, praeter naves praesidiarias, quae apud Messanam erant, advecta caetera classe, quam paraverant, bellum e Messana gerebant. Eosque *ad hoc* Locri maxime solicitabant ob odium, quo

Rheginos proſequebantur. Ipſique cum frequentibus copiis, quas ex omni totius populi ordine coëgerant, in illorum agrum irruptionem fecerant. Volebant autem navale proelium experiri, quod naves, quae tunc Athenienſibus aderant, paucas eſſe animadverterent, majore autem illarum parte, et illis, quae venturae erant, inſulam *Sphacteriam* obſideri audirent. Si enim claſſe viciſſent, Rhegium terra marique obſeſſum in ſuam poteſtatem redactum iri, ſuasque res ita demum firmiores fore ſperabant. Cum enim Rhegium Italiae promontorium, et Meſſana, quae eſt in Sicilia, in proximo eſſent, *exiſtimabant ſe* non permiſſuros, ut Athenienſes *ad inſulam* appellerent, fretoque potirentur. Hoc autem fretum eſt mare inter Rhegium et Meſſanam, qua breviſſimo intervallo Sicilia diſtat a continente. atque haec eſt, quae Charybdis appellata fuit, qua Ulyſſes transiſſe fertur. Hoc autem mare propter loci anguſtias, et ingentium marium, Tyrrheni et Siculi concurſum, in ipſum *fretum* irrumpens, et ac-

νων κατὰ ἔχθραν· καὶ αὐτοὶ δὲ ἐσβεβλήκεσαν πανδημεὶ ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι ἐβούλοντο, ὁρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς, ταῖς δὲ πλείοσι καὶ μελλούσαις ἥξειν πυνθανόμενοι τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. εἰ γὰρ κρατήσειαν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥήγιον ἤλπιζον πεζῇ τε καὶ ναυσὶν ἐφορμοῦντες ῥαδίως χειρώσεσθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ τὰ πράγματα γίγνεσθαι. ξύνεγγυς γὰρ κειμένου τοῦ τε Ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἰταλίας, τῆς τε Μεσσήνης τῆς Σικελίας, τοῖς Ἀθηναίοις τε οὐκ ἀνεῖναι ἐφορμεῖν, καὶ τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς, ἡ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσήνης, ᾗπερ βραχύτατον Σικελία τῆς ἠπείρου ἀπέχει· καὶ ἔστιν ἡ Χάρυβδις κληθεῖσα τοῦτο, ᾗ Ὀδυσσεὺς λέγεται διαπλεῦσαι. διὰ στενότητα δὲ καὶ ἐκ μεγάλων πελαγῶν τοῦ τε Τυρσηνικοῦ καὶ τοῦ Σικελικοῦ, ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα ἐς αὐτὸ, καὶ ῥοώ-

δης οὖσα, εἰκότως χαλεπὴ ἐνομίσθη.

κέ. Εν τούτῳ οὖν τῷ μεταξὺ οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ναυσὶν ὀλίγῳ πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἠναγκάσθησαν ὀψὲ τῆς ἡμέρας ναυμαχῆσαι περὶ πλοίου διαπλέοντος, ἀντεπαναγόμενοι πρός τε Αθηναίων ναῦς ἑκκαίδεκα, καὶ Ῥηγίνας ὀκτώ. καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Αθηναίων, διὰ τάχους ἀπέπλευσαν ὡς ἕκαστοι ἔτυχον εἰς τὰ οἰκεῖα στρατόπεδα τότε, ἐν τῇ Μεσσήνῃ καὶ ἐν τῷ Ῥηγίῳ μίαν ναῦν ἀπολέσαντες: καὶ νὺξ ἐπεγένετο τῷ ἔργῳ: μετὰ δὲ τοῦτο, οἱ μὲν Λωκροὶ ἀπῆλθον ἐκ τῆς [τῶν] Ῥηγίνων· ἐπὶ δὲ τὴν Πελωρίδα τῆς Μεσσήνης συλλεγεῖσαι αἱ τῶν Συρακουσίων καὶ ξυμμάχων νῆες ὥρμουν, καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς παρῆν. προσπλεύσαντες δὲ οἱ Αθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι, ὁρῶντες τὰς ναῦς κενὰς, ἐνέβαλον· καὶ χειρὶ σιδηρᾷ ἐπιβληθείσῃ μίαν ναῦν αὐτοῖς ἀπώλεσαν, τῶν ἀνδρῶν ἀποκολυμβησάντων. καὶ μετὰ τοῦτο, τῶν Συρακουσίων

ſtuoſum exiſtens, jure ſaevum exiſtimabatur.

25. In hoc igitur *tam anguſto* ſpatio Syracuſani, eorumque ſocii, cum navibus paulo pluribus quam triginta, ſub ſerum diei proelium navale committere coacti fuerunt, circa navigium curſum illac tenens; obviam *hoſtibus* prodeuntes, adverſus ſexdecim Atticas, et octo Rheginas naves. Et ab Athenienſibus victi, tunc in ſua caſtra celeriter ſe receperunt, ut ſingulis licuit, una ad Meſſanam, et Rhegium navi amiſſa. noxque ſuo interventu proelium diremit. Poſtea vero Locri quidem ex Rheginorum agro diſceſſerunt. Syracuſanorum vero, ſociorumque naves ad Peloridem, quae eſt agri Meſſanenſis, coactae ſtationem habebant, ipſisque peditatus aderat. Athenienſes vero, et Rhegini, cum naves vacuas animadvertiſſent, impreſſionem in eas fecerunt: manuque ferrea injecta unam ipſorum depreſſerunt, viris *ex ea* natando elapſis. Poſtea vero, cum Syracuſani naves ingreſſi fuiſſent, et Meſ-

ſanam remulco tracti praetervehere ntur, Athenienſes impetu rurſus in eos facto, illis ex littore oraque cava in altum provectis, et prius *hoſtem* aggreſſis, alteram navem amiſerunt. Syracuſani autem, cum in hac praetervectione, proelioque navali, quod hujusmodi fuit, rem non deteriore conditione geſſiſſent, in Meſſanae portum ſe receperunt. Atque Athenienſes quidem, cum per nuntios intellexiſſent Camarinam Syracuſanis ab Archia ejusque ſociis prodi, eo navigarunt. Interea vero Meſſanenſes, cum omnibus totius populi copiis, terra marique ſimul expeditionem ſusceperunt adverſus Naxum Chalcidicam, quae finitima erat. Primoque die Naxiis intra moenia concluſis, agrum vaſtabant. Poſtero vero die, claſſe circumvecti per fluvium Aceſinen, agrum vaſtabant, at cum peditatu ad urbem oppugnandam acceſſerunt. Interea vero Siculi multi, qui in montibus habitabant, ad opem Naxiis contra Meſſanenſes ferendam deſcenderunt. Quos ut conſpexere Naxii,

ἐμβάντων ἐς τὰς ναῦς, καὶ παραπλεόντων ἀπὸ κάλω ἐς τὴν Μεσσήνην, αὖθις προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποσιμωσάντων ἐκείνων, καὶ προεμβαλόντων, ἑτέραν ναῦν ἀπολλύουσι. καὶ ἐν τῷ παράπλῳ, καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιουτοτρόπῳ γενομένῃ, οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Συρακούσιοι παρεκομίσθησαν ἐς τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, Καμαρίνης ἀγγελθείσης προδίδοσθαι Συρακουσίοις ὑπ' Ἀρχίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ἔπλευσαν ἐκεῖσε. Μεσσήνιοι δ' ἐν τούτῳ πανδημεὶ κατὰ γῆν καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν ἐπὶ Νάξον τὴν Χαλκιδικὴν ὅμορον οὖσαν· καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τειχήρεις ποιήσαντες τοὺς Ναξίους, ἐδῄουν τὴν γῆν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύσαντες κατὰ τὸν Ἀκεσίνην ποταμὸν, τὴν γῆν ἐδῄουν, τῷ δὲ πεζῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐσέβαλον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σικελοὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων πολλοὶ κατέβαινον βοηθοῦντες ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους. καὶ οἱ Νάξιοι ὡς εἶδον,

θαρσήσαντες, καὶ παρακελευόμενοι ἐν ἑαυτοῖς, ὡς οἱ Λεοντῖνοι σφίσι ϗ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ξύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται, ἐκδραμόντες ἄφνω ἐκ τῆς πόλεως, προσπίπτουσι τοῖς Μεσσηνίοις. ϗ τρέψαντες, ἀπέκτειναν τε ὑπὲρ χιλίους, ϗ οἱ λοιποὶ χαλεπῶς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. ϗ γὰρ οἱ βάρβαροι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπιπεσόντες, τοὺς πλείστους διέφθειραν. ϗ αἱ νῆες σχοῦσαι ἐς τὴν Μεσσήνην, ὕστερον ἐπ' οἴκου ἕκασται διεκρίθησαν. Λεοντῖνοι δὲ εὐθὺς ϗ οἱ ξύμμαχοι μετὰ Αθηναίων ἐς τὴν Μεσσήνην, ὡς κεκακωμένην, ἐστράτευον· ϗ προσβάλλοντες, οἱ μὲν Αθηναῖοι κατὰ τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπειρῶντο, ὁ δὲ πεζὸς, πρὸς τὴν πόλιν. ἐπεκδρομὴν δὲ ποιησάμενοι οἱ Μεσσήνιοι, ϗ Λοκρῶν τινες μετὰ τοῦ Δημοτέλους, οἳ μετὰ τὸ πάθος ἐγκατελείφθησαν φρουροὶ, ἐξαπιναίως προσπεσόντες, τρέπουσι τοῦ στρατεύματος τῶν Λεοντίνων τὸ πολὺ, ϗ ἀπέκτειναν πολλούς. ἰδόντες δὲ οἱ Αθηναῖοι, ϗ

ſumtis animis, et mutuo ſe adhortati, quod Leontini caeterique ſocii Graeci ad opem ipſis ferendam adventarent, ex urbe ſubito erumpentes, impetum in Meſſanenſes fecerunt, illisque in fugam verſis, ſupra mille interfecerunt, caeterique domum aegre ſe receperunt. nam barbari maximam eorum partem in viis aggreſſi perdiderunt. Et naves, quae ad Meſſanam appulerant, aliae ab aliis ſeparatae domum ſe receperunt. ſtatimque Leontini ſociique cum Athenienſibus Meſſanam, ut bello attritam, oppugnatum iverunt; Athenienſes quidem, cum claſſe, a portu; peditatus vero a terra, urbem oppugnantes, *expugnare* conabantur. Sed Meſſanenſes, et ex Locris aliquot cum Demotele, qui poſt cladem acceptam urbis praeſidio relicti fuerant, eruptione facta, *hoſtemque* repente adorti, exercitus Leontinorum magnam partem in fugam verterunt, multosque interfecerunt. quod cum vidiſſent Athenienſes, et ex navibus exſcenſum

in terram fecissent, opem *ipsis* tulerunt, et Messanenses insequuti intra urbis muros concluserunt, eos perturbatos aggressi; erectoque trophaeo Rhegium reverterunt. Post haec, Graeci, qui erant in Sicilia, sine Atheniensibus, alii alios mutuo bello terra infestabant.

26. Athenienses vero, qui ad Pylum erant, Lacedaemonios in insula interceptos adhuc obsidebant; at Peloponnesii, qui in continente stativa habebant, in suo loco se continebant. Atheniensibus autem *Pyli* custodia admodum laboriosa erat, cum propter commeatus, tum propter aquae inopiam. nullus enim fons, praeter unum eumque non magnum, in ipsa Pyli arce erat. sed plerique glaream ad mare suffodientes, qualem credibile est aquam potabant. Erant praeterea loci angustiae, propter quas in exiguo castra habebant: et quia naves nullam stationem habebant, harum quidem aliae per vices cibum in terra sumebant, aliae vero in anchoris stabant. Et mora, quae

ἀποβάντες ἀπὸ τῶν νεῶν, ἐβοήθουν, καὶ κατεδίωξαν τοὺς Μεσσηνίους πάλιν ἐς τὴν πόλιν, τεταραγμένοις ἐπιγενόμενοι. καὶ τροπαῖον στήσαντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ῥήγιον. μετὰ δὲ τοῦτο, οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἕλληνες, ἄνευ τῶν Ἀθηναίων, κατὰ γῆν ἐστράτευον ἐπ' ἀλλήλους.

κϛ'. Ἐν δὲ τῇ Πύλῳ ἔτι ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενεν. ἐπίπονος δ' ἦν τοῖς Ἀθηναίοις ἡ φυλακὴ, σίτου τε ἀπορίᾳ καὶ ὕδατος. οὐ γὰρ ἦν κρήνη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς Πύλου, καὶ αὕτη οὐ μεγάλη· ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν κάχληκα οἱ πλεῖστοι ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ, ἔπινον οἷον εἰκὸς ὕδωρ. στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδευομένοις ἐγίγνετο· καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἐχουσῶν ὅρμον, αἱ μὲν σῖτον ἐν τῇ γῇ ᾑροῦντο κατὰ μέρος, αἱ δὲ, μετέωροι ὥρμουν. ἀθυμίαν τε πλείστην ὁ χρόνος πα-

ρεῖχε, παρὰ λόγον ἐπιγιγνόμενος, οὓς ᾤοντο ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπολιορκήσειν, ἐν νήσῳ τε ἐρήμῃ, καὶ ὕδατι ἁλμυρῷ χρωμένους. αἴτιον δὲ ἦν οἱ Λακεδαιμόνιοι, προειπόντες ἐς τὴν νῆσον ἐσάγειν σῖτόν τε τὸν βουλόμενον ἀληλεσμένον, καὶ οἶνον, καὶ τυρὸν, καὶ εἴτι ἄλλο βρῶμα, οἷον ἂν ἐς πολιορκίαν ξυμφέροι· τάξαντες ἀργυρίου πολλοῦ, καὶ τῶν Εἱλώτων τῷ ἐσαγαγόντι ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι. καὶ ἐσῆγον ἄλλοι τε παρακινδυνεύοντες, καὶ μάλιστα οἱ Εἵλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὁπόθεν τύχοιεν, καὶ καταπλέοντες ἔτι νυκτὸς ἐς τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τῆς νήσου. μάλιστα δὲ ἐτήρουν ἀνέμῳ καταφέρεσθαι. ῥᾷον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν τριήρων ἐλάνθανον ὁπότε πνεῦμα ἐκ πόντου εἴη· ἄπορον γὰρ ἐγίγνετο περιορμεῖν. τοῖς δὲ ἀφειδὴς ὁ κατάπλους καθεστήκει. ἐπώκελλον γὰρ τὰ πλοῖα τετιμημένα χρημάτων· καὶ οἱ ὁπλῖται περὶ τὰς κατάρ-

praeter opinionem accidebat, maximum animi angorem *ipsis* afferebat, quod homines in insula deserta, *interceptos*, et aqua salsa utentes intra paucos dies a se expugnatum iri putarent. Cujus rei causa erant Lacedaemonii, qui edixerant, ut quisquis vellet, frumentum molitum, vinum, caseum, et si quid aliud esculentum esset, quod ad obsidionem tolerandam utile esset, in insulam importaret, hoc ingenti pretio aestimantes, et illi ex Helotibus, qui importasset, libertatem promittentes. Quare cum alii non sine gravi periculo comportabant, tum vero praecipue Helotes, solventes ex qualibet Peloponnesi parte, in qua eos esse contigisset, et dum nox adhuc esset, appellentes ad eam insulae partem, quae pelagus spectabat. Ventum autem potissimum observabant, quo *ad insulam* deferrentur. facilius enim triremium custodiam latebant, quoties ventus a mari spirabat. Nam *Atticae naves tunc* stationem circum insulam habere non poterant. Illis vero cursus ad littora non parcus esse consueverat, nam *sua* navigia pecuniis aestimata *in littus* impingebant; et *Lacedaemoniorum* milites, ad illas insulae partes, ad quas commode naves appellere po-

terant, excubias agebant. Quotquot vero mari tranquillo periculum subiissent, intercipiebantur. Illuc etiam per portum adnatabant urinatores sub aquas natantes, funiculo papaver mellitum, linique semen contusum in utribus attrahentes; qui cum initio *custodes Atheniensium* fefellissent, postea observari coepti sunt. Et quavis ratione utrique conabantur, hi quidem, commeatus transmittere, hi vero, cavere ne se lateret.

27. Athenienses vero, qui in urbe erant, cum intellexissent, suum exercitum variis incommodis affligi, et commeatus ad illos, qui in insula erant, transportari, consilii inopes erant, et verebantur, ne hyems suum praesidium opprimeret; tum quia videbant suum exercitum res ad victum necessarias, circa Peloponnesum, utpote in loco deserto, sibi comparandi facultatem non habiturum, tum etiam quia ne aestate quidem satis commeatuum *ad varios exercitus* circummittere poterant: praeterea *videbant*, stationem *suae classi illic* non futuram, quod loca essent importuosa; sed aut custodia a se remissa, hostes incolumes evasuros, aut navigiis, quae commeatus importabant, erup-

σεις τῆς νήσου ἐφύλασσον. ὅσοι δὲ γαλήνῃ κινδυνεύσειαν, ἡλίσκοντο. ἐσένεον δὲ καὶ κατὰ τὸν λιμένα κολυμβηταὶ ὕφυδροι, καλωδίῳ ἐν ἀσκοῖς ἐφέλκοντες μήκωνα μεμελιτωμένην, καὶ λίνου σπέρμα κεκομμένον· ὧν τοπρῶτον λανθανόντων, φυλακαὶ ὕστερον ἐγένοντο. παντί τε τρόπῳ ἑκάτεροι ἐτεχνῶντο, οἱ μὲν, ἐσπέμπειν τὰ σιτία, οἱ δὲ, μὴ λανθάνειν σφᾶς.

κζ΄. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις πυνθανόμενοι περὶ τῆς στρατιᾶς, ὅτι ταλαιπωρεῖται, καὶ σῖτος τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ὅτι ἐσπλεῖ, ἠπόρουν, καὶ ἐδεδοίκεσαν μὴ σφῶν χειμὼν τὴν φυλακὴν ἐπιλάβοι, ὁρῶντες τῶν τε ἐπιτηδείων τὴν περὶ τὴν Πελοπόννησον κομιδὴν ἀδύνατον ἐσομένην ἅμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, καὶ οὐδ᾽ ἐν θέρει οἷοί τε ὄντες ἱκανὰ περιπέμπειν· τόν τε ἔφορμον, χωρίων ἀλιμένων ὄντων, οὐκ ἐσόμενον. ἀλλ᾽ ἢ σφῶν ἀνέντων τὴν φυλακὴν περιγενήσεσθαι τοὺς ἄνδρας, ἢ τοῖς πλοίοις ἃ τὸν σῖτον αὐτοῖς ἦγε, χειμῶνα τηρήσαντας

ἐκπλεύσεσθαι. πάντων τε ἐφοβȣ̃ντο μάλιϛα τȣ̀ς Λακεδαιμονίȣς, ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυρὸν αὐτȣ̀ς ἐνόμιζον ȣ̓κέτι σφίσιν ἐπικηρυκεύεσθαι. ϰ̀ μετεμέλοντο, τὰς σπονδὰς ȣ̓ δεξάμενοι. Κλέων δὲ, γνȣ̀ς αὐτῶν τὴν ἐς αὐτὸν ὑποψίαν περὶ τῆς κωλύμης τῆς ξυμβάσεως, ȣ̓ τἀληθῆ ἔφη λέγειν τȣ̀ς ἐξαγγέλλοντας. παραινȣ́ντων δὲ τῶν ἀφιγμένων, εἰ μὴ σφίσι πιϛεύȣσι, κατασκόπους τινὰς πέμψαι, ᾑρέθη κατάσκοπος αὐτὸς μετὰ Θεογένȣς ὑπὸ Ἀθηναίων. ϰ̀ γνοὺς ὅτι ἀναγκασθήσεται ἢ ταυτὰ λέγειν οἷς διέβαλλεν, ἢ τἀναντία εἰπὼν, ψευδὴς φανήσεσθαι· παρῄνει τοῖς Ἀθηναίοις, ὁρῶν αὐτȣ̀ς ϰ̀ ὡρμημένȣς τὶ τοπλέον τῇ γνώμῃ ϛρατεύειν, ὡς χρὴ κατασκόπους μὲν μὴ πέμπειν, μηδὲ διαμέλλειν καιρὸν παριέντας· εἰ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθῆ εἶναι τὰ ἀγγελλόμενα, πλεῖν ἐπὶ τȣ̀ς ἄνδρας. ϰ̀ ἐς Νικίαν τὸν Νικηράτου, ϛρατηγὸν ὄντα, ἀπεσήμαινεν, ἐχθρὸς ὢν, καὶ ἐπιτι-

turos *putabant*. Sed quod omnium maxime formidabant, illud erat, quod Lacedaemonios aliquo firmo virium praesidio fretos, nullum caduceatorem de pace acturum ad se posthac missuros arbitrarentur; eosque poenitebat, quod foedera non admisissent. Cleon vero, cum intelligeret, eos suspicari, se impedimento fuisse, ne pacis conditiones acciperentur, negabat verum dicere eos, qui nuntios afferebant. Cum autem illi, qui nuntios attulerant, *Athenienses* hortarentur, ut, si fidem sibi non haberent, aliquos exploratores *eo* mitterent, ipse cum Theogene explorator ab Atheniensibus electus est. Ille vero, cum intelligeret, se coactum iri vel eadem dicere, quae illi, quos criminabatur, vel, si contraria dixisset, se mendacem visum iri; Atheniensibus suadebat, quod eos ad bellum gerendum animis magis propensis esse videret, ut nullos quidem exploratores *eo* mitterent, neque cunctando occasionem praetermitterent: sed, si vera ipsis viderentur ea, quae nuntiabantur, cum classe proficiscerentur, ut viros illos expugnarent: et Niciam Nicerati *filium*, qui tunc dux erat, innuebat, *et subobscure designabat*, et cum

exprobratione dicebat, facile esse parata classe, si duces viri essent fortes, *eo* proficisci, virosque in insula interceptos expugnare; hocque se facturum, si gereret praeturam.

28. At Nicias, cum Athenienses aliquantulum tumultuati essent adversus Cleonem, quod ne tunc quidem, si res facilis ipsi videretur, navigaret; simul etiam, cum videret ipsum *Cleonem* ignaviam sibi exprobrantem, jussit ipsum assumtis quibus vellet copiis, quod ad se attineret, aggredi. Hic vero primo quidem existimans, eum verbo tenus relinquere, paratus erat. Sed ubi cognovit, ipsum revera cupere tradere, tergiversari coepit, et illum, non se, praetoria dignitate praeditum esse dixit: timore jam perculsus, ratus eum sibi *praetura* cedere non ausurum. Nicias vero rursus *idem* jubebat, et praetura ad Pylum cedebat, et Athenienses testabatur. Illi vero (quemadmodum vulgus facere solet) quo magis Cleon navigationem subterfugiebat, ac tergiversabatur, promissis stare recusans, eo magis Niciae imperabant, ut praeturam *illi* traderet, il-

μῶν, ῥᾴδιον εἶναι παρασκευῇ, εἰ ἄνδρες εἶεν οἱ στρατηγοὶ, πλεύσαντας λαβεῖν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ· καὶ αὐτός γ᾽ ἂν, εἰ ἦρχε, ποιῆσαι τοῦτο.

κη΄. Ὁ δὲ Νικίας, τῶν τε Ἀθηναίων τὶ ὑποθορυβησάντων ἐς τὸν Κλέωνα, ὅτι οὐ καὶ νῦν πλέει, εἰ ῥᾴδιόν γε αὐτῷ φαίνεται, καὶ ἅμα ὁρῶν αὐτὸν ἐπιτιμῶντα, ἐκέλευεν ἥν τινα βούλεται δύναμιν λαβόντα τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ, τὸ μὲν πρῶτον οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ μόνον ἀφιέναι, ἕτοιμος ἦν· γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδωσείοντα, ἀνεχώρει, καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς, ἀλλ᾽ ἐκεῖνον στρατηγεῖν· δεδιὼς ἤδη, καὶ οὐκ ἂν οἰόμενος οἱ αὐτὸν τολμῆσαι ὑποχωρῆσαι. αὖθις δὲ ὁ Νικίας ἐκέλευε, καὶ ἐξίστατο τῆς ἐπὶ Πύλῳ ἀρχῆς, καὶ μάρτυρας τοὺς Ἀθηναίους ἐποιεῖτο. οἱ δὲ (οἷον ὄχλος φιλεῖ ποιεῖν) ὅσῳ μᾶλλον ὁ Κλέων ὑπέφευγε τὸν πλοῦν, καὶ ἐξανεχώρει τὰ εἰρημένα, τόσῳ ἐπεκελεύοντο τῷ Νικίᾳ, παρα-

διδόναι τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐκείνῳ ἐπεβόων πλεῖν. ὥςε ὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι ἐξαπαλλαγῇ, ὑφίςαται τὸν πλοῦν· κ᾽ παρελθὼν, ὔτε φοβεῖσθαι ἔφη Λακεδαιμονίυς, πλεύσεσθαί τε λαβὼν, ἐκ μὲν τῆς πόλεως ὐδένα, Λημνίυς δὲ κ᾽ Ιμβρίυς τὺς παρόντας, καὶ πελταςὰς οἳ ἦσαν ἔκ τε Αἴνου βεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοθεν τοξότας τετρακοσίους. ταῦτα δὲ ἔχων, ἔφη πρὸς τὺς ἐν Πύλῳ ςρατιώτας, ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἢ ἄξειν Λακεδαιμονίυς ζῶντας, ἢ αὐτῦ ἀποκτενεῖν. τοῖς δὲ Αθηναίοις ἐνέπεσε μέν τι κ᾽ γέλωτος, τῇ κυφολογίᾳ αὐτοῦ, ἀσμένοις δ᾽ ὅμως ἐγίγνετο τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων, λογιζομένοις δυεῖν ἀγαθοῖν τοῦ ἑτέρου τεύξεσθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλλαγήσεσθαι (ὃ μᾶλλον ἤλπιζον) ἢ σφαλεῖσι γνώμης, Λακεδαιμονίυς σφίσι χειρώσεσθαι.

κθ΄. Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, κ᾽ ψηφισαμένων Αθηναίων αὐ-

lique acclamabant, ut navigaret. Quamobrem *Cleon*, cum non posset amplius se expedire ex iis, quae dixerat, expeditionem suscipit. Et in mediam concionem progressus, dixit se non timere Lacedaemonios, et se navigaturum, nullo de civium numero secum ducto; tantum cum Lemniis et Imbriis, qui aderant, assumtis etiam peltatis, qui ex Aeno venerant auxilio, et aliunde sagittariis quadringentis. Cum his copiis dixit *se iturum* ad milites, qui ad Pylum erant, *et* intra viginti dies, aut Lacedaemonios vivos adducturum, aut illic interfecturum. Tunc autem levitas hominis, et inanis ejus oratio risum aliquomodo movit, jucunda tamen accidit viris prudentibus, considerantibus se alterum e duobus bonis adepturos, aut se Cleonis importunitate liberatum iri (quod magis sperabant,) aut, si opinione sua frustrati fuissent, *illum* Lacedaemonios in suam potestatem redacturum.

29. Cum autem res omnes ad expeditionem necessarias in concione peregisset, et Athenienses expeditionem suis suffragiis

ipsi decrevissent, ipseque Demosthenem, unum ex ducibus, qui ad Pylum erant, sibi collegam adjunxisset, e vestigio discessit. Demosthenem autem *ideo* collegam sibi adjunxit, quod audiret ipsum in animo habere, exscensum ex navibus in insulam facere. Milites enim loci inopia graviter pressi, et obsessi potius quam obsidentes, ad periclitandam belli fortunam animis erant propensi. Praeterea ipsa insula incendium passa ipsi vires addidit. nam cum prius esset magna ex parte sylvosa et invia, propter perpetuam solitudinem, *eam* formidabat, atque *hoc* pro hostibus magis facere putabat. nam in magnas copias ex navibus in terram egressas illos ex locis abditis irruptionem facturos, et multa detrimenta sibi daturos *intelligebat*. Sibi vero illorum errata, et apparatum, propter sylvam, non perinde perspicua fore; suarum vero copiarum omnia peccata *hostibus* manifesta fore: quamobrem illos ex improviso, quacunque essent, impressionem in se facturos. nam hostem invadendi arbitrium penes illos futurum.

τῷ τὸν πλοῦν, τῶν τε ἐν Πύλῳ στρατηγῶν ἕνα προσελόμενος Δημοσθένην, τὴν ἀναγωγὴν διὰ τάχους ἐποιεῖτο. τὸν δὲ Δημοσθένην προσέλαβε, πυνθανόμενος τὴν ἀπόβασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. οἱ γὰρ στρατιῶται, κακοπαθοῦντες τοῦ χωρίου τῇ ἀπορίᾳ, καὶ μᾶλλον πολιορκούμενοι ἢ πολιορκοῦντες, ὥρμηντο διακινδυνεῦσαι. καὶ αὐτῷ ἔτι ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρεῖχε. πρότερον μὲν γὰρ οὔσης αὐτῆς ὑλώδους ἐπιτοπολὺ, καὶ ἀτριβοῦς, διὰ τὴν ἀεὶ ἐρημίαν, ἐφοβεῖτο, καὶ πρὸς τῶν πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι. πολλῷ γὰρ ἂν στρατοπέδῳ ἀποβάντι ἐξ ἀφανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλάπτειν. σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων ἁμαρτίας, καὶ παρασκευὴν, ὑπὸ τῆς ὕλης, οὐκ ἂν ὁμοίως δῆλα εἶναι· τοῦ δὲ αὐτῶν στρατοπέδου καταφανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἁμαρτήματα, ὥστε προσπίπτειν ἂν αὐτοὺς ἀπροσδοκήτως ᾗ βούλοιντο. ἐπ᾽ ἐκείνοις γὰρ

εἶναι ἂν τὴν ἐπιχείρησιν. εἰ δ' αὖ ἐς δασὺ χωρίον βιάζοιτο ὁμόσε ἰέναι, τοὺς ἐλάσσους, ἐμπείρους δὲ τῆς χώρας, κρείττους ἐνόμιζε τῶν πλεόνων ἀπείρων· λανθάνειν τε ἂν τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον πολὺ ὂν διαφθειρόμενον, οὐκ οὔσης τῆς προσόψεως ᾗ χρῆν ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν.

λ'. Ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰτωλικοῦ πάθους (ὃ διὰ τὴν ὕλην μέρος τὶ ἐγένετο) οὐχ ἥκιστα αὐτὸν ταῦτα ἐσήει. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς νήσου, τοῖς ἐσχάτοις προσίσχοντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ προφυλακῆς, καὶ ἐμπρήσαντός τινος κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης ἄκοντος, καὶ ἀπὸ τούτου πνεύματος ἐπιγενομένου, τὸ πολὺ αὐτῆς ἔλαθε κατακαυθέν. οὕτω δὴ τούς τε Λακεδαιμονίους μᾶλλον κατιδὼν πλείους ὄντας, ὑπονοῶν πρότερον ἐλάσσοσι τὸν σῖτον αὐτοῦ ἐσπέμπειν, τότε ὡς ἐπ' ἀξιόχρεων τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον σπουδὴν ποιεῖσθαι, τήν τε νῆσον εὐαποβατωτέραν οὖ-

Quod ſi manus in locis denſis per vim conſerere contenderet: illos, qui eſſent pauciores, ſed locorum peritiores, longe meliore conditione rem geſturos arbitrabatur, quam illos, qui numero ſuperiores eſſent, at locorum imperitiores. Praeterea ſuum exercitum, qui numeroſus erat, clam profligatum iri, ſuis erepta facultate proſpiciendi, qua parte alii aliis mutuam opem ferre poſſent.

30. Haec autem potiſſimum ob cladem Aetolicam (quam magna ex parte propter ſylvam acceperat) in mentem ipſi veniebant. Cum autem milites propter inſulae anguſtias ad extremas ejus oras, prandii parandi cauſa, adhibita cuſtodia accedere coacti fuiſſent, et quidam *ex illorum numero* ſylvam paulatim incendiſſet invitus, poſteaque ventus excitatus fuiſſet; magna ejus pars hoſtibus inſciis eſt cremata. Sic igitur *Demoſthenes* facilius conſpicatus Lacedaemonios, qui plures erant, *quam arbitrabatur*, cum prius commeatum ad pauciores illuc transmitti ſuſpicaretur, tunc *adhortatus eſt* Athenienſes ad majorem diligentiam adhibendam, utpote adverſus *copias* minime

contemnendas, et in insulam ex navibus facilius descendi posse *demonstrabat ;* et ad eam invadendam se praeparabat, sociales copias ex locis vicinis accersens, et caetera praeparans. Cleon igitur nuntio ad illum praemisso, per quem illi significaret se venturum, cum copiis, quas petierat, Pylum pervenit. Et cum in unum locum convenissent, ante omnia caduceatorem ad hostium castra in continente posita miserunt, ut illos provocarent, si vellent imperare suis militibus in insula interceptis, ut sine periculo et arma et se ipsos sibi traderent, ea conditione, ut custodia tolerabili servarentur, donec aliquid de rerum summa transactum esset.

31. Sed cum illi conditionem istam non accepissent, unum quidem diem supersederunt ; postridie vero, noctu quidem discesserunt, omnibus militibus in paucas naves impositis : at paulo ante auroram, ab utraque insulae parte, et a pelago, et a portu, ex navibus in terram descenderunt, milites circiter octingenti. cursuque ad primum hostium praesidium in insula collocatum contenderunt. Sic enim *Lacedaemoniorum milites* erant dispositi. In hoc primo praesi-

σαν, τὴν ἐπιχείρησιν παρεσκευάζετο, στρατιάν τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγὺς ξυμμάχων, καὶ τὰ ἄλλα ἑτοιμάζων. Κλέων δὲ ἐκείνῳ τε προπέμψας ἄγγελον ὡς ἥξων, καὶ ἔχων στρατιὰν ἣν ᾐτήσατο, ἀφικνεῖται ἐς Πύλον· καὶ ἅμα γενόμενοι, πέμπουσι πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον κήρυκα, προκαλούμενοι εἰ βούλοιντο ἄνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας σφίσι τά τε ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς κελεύειν παραδοῦναι, ἐφ᾽ ᾧ φυλακῇ τῇ μετρίᾳ τηρήσονται, ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθῇ.

λα΄. Οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν, μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἀνήγαγον μὲν, νυκτὸς ἐπ᾽ ὀλίγας ναῦς τοὺς ὁπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες· πρὸ δὲ τῆς ἕω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἑκατέρωθεν ἔκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸ τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες ὁπλῖται· καὶ ἐχώρουν δρόμῳ ἐπὶ τὸ πρῶτον φυλακτήριον τῆς νήσου. ὧδε γὰρ διετετάχατο. ἐν

ταύτῃ μὲν τῇ πρώτῃ φυλακῇ ὡς τριάκοντα ἦσαν ὁπλῖται, μέσον δὲ καὶ ὁμαλώτατόν τε καὶ περὶ τὸ ὕδωρ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιτάδας ὁ ἄρχων εἶχε· μέρος δέ τι οὐ πολὺ αὐτοῦ ἔσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὃ ἦν ἔκ τε θαλάσσης ἀπόκρημνον, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἥκιστα ἐπίμαχον. καὶ γάρ τι καὶ ἔρυμα αὐτόθι ἦν παλαιὸν, λίθων λογάδην πεποιημένον· ὃ ἐνόμιζον σφίσιν ὠφέλιμον ἂν εἶναι, εἰ καταλαμβάνοι ἀναχώρησις βεβαιοτέρα. οὕτω μὲν τεταγμένοι ἦσαν.

λϛ΄. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν πρώτους φύλακας, οἷς ἐπέδραμον, εὐθὺς διαφθείρουσιν, ἔν τε ταῖς εὐναῖς, ἔτι ἀναλαμβάνοντας τὰ ὅπλα. καὶ λαθόντες τὴν ἀπόβασιν, οἰομένων αὐτῶν τὰς ναῦς κατὰ τὸ ἔθος εἰς ἔφορμον τῆς νυκτὸς πλεῖν. ἅμα δὲ ἕῳ γιγνομένῃ, καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινον, ἐκ μὲν νεῶν ἑβδομήκοντα, καὶ ὀλίγῳ πλειόνων, πάντες, πλὴν Θαλαμίων,

dio milites erant circiter triginta: praesidium vero in media et planissima parte, et prope aquam collocatum, illorum plerique cum Epitada duce tenebant. Quaedam vero ipsius *Epitadae* non magna manus custodiebat extremam insulae partem, quae Pylum spectabat; quae *pars* et a mari praerupta erat, et a terra minime oppugnari poterat. nam et castellum quoddam vetustum ex saxis passim lectis constructum illic erat: quod sibi profuturum putabant, si qua majore vi se recipere cogerentur. atque ita quidem dispositi erant.

32. Athenienses vero, custodes, quos in prima statione collocatos cursu invaserunt, confestim interfecerunt, *eos* in cubilibus et adhuc arma capientes *nacti*. Nam in terram ex navibus clam descenderant, illis opinantibus naves ex consuetudine ad stationem noctu commeasse. Sed simul atque dies illuxit, reliquus etiam exercitus in terram descendit, et ex navibus paulo pluribus quam septuaginta, omnes, praeter Thalamios, armati *prodierunt*; et octingenti sagittarii, et pel-

taſtae his non pauciores: et Meſſenii, qui auxilium tulerant, et caeteri omnes, quotquot circa Pylum *aliqua loca* tenebant, exceptis cuſtodibus, qui in munitionibus erant. Hi autem a Demoſthene variis in partibus inſtructi fuerunt, ita ut in ſingulis duceni, et plures, in nonnullis etiam pauciores eſſent: occupatis locis ſuperioribus, ut hoſtes quam maxima dubitatione undique circumventi premerentur, nec haberent adverſus quam partem inſtructi in aciem prodirent; ſed undique telis a multitudine peterentur. Quippe, ſi illos quidem, qui in fronte ſtabant, invaſiſſent, ab illis, qui a tergo ſtabant, telis peterentur: ſin eos, qui ad alterum latus erant, petiiſſent, ab illis, qui ab utroque latere inſtructi imminebant, ferirentur. denique levis hoſtium armatura, et qui maxime inermes erant, ipſis, quocunque ſe vertiſſent, a tergo ſemper haeſuri erant, ſagittis, jaculis, lapidibus, et fundis eminus rem ſtrenue gerentes: quos ne perſequi quidem licebat. Nam et dum fugerent, *adverſarios* vincebant, et cedentibus inſtabant. Hoc igitur conſilio Demoſthenes et ante copias

ὡς ἕκαστοι ἐσκευασμένοι· τοξόται τε ὀκτακόσιοι, καὶ πελτασταὶ οὐκ ἐλάσσους τούτων. Μεσσηνίων τε οἱ βεβοηθηκότες, καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι περὶ Πύλον κατεῖχον πάντες, πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους φυλάκων. Δημοσθένους δὲ τάξαντος, διέστησαν κατὰ διακοσίους τε καὶ πλείους, ἔστι δ᾽ ᾗ ἐλάσσους, τῶν χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες, ὅπως ὅτι πλείστη ἀπορία ᾖ τοῖς πολεμίοις πανταχόθεν κεκυκλωμένοις, καὶ μὴ ἔχωσι πρὸς ὅ, τι ἀντιτάξωνται, ἀλλ᾽ ἀμφίβολοι γίγνωνται τῷ πλήθει, εἰ μὲν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν, ὑπὸ τῶν κατόπιν βαλλόμενοι, εἰ δὲ τοῖς πλαγίοις, ὑπὸ τῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων. κατὰ νώτου τε ἀεὶ ἔμελλον αὐτοῖς ᾗ χωρήσειαν οἱ πολέμιοι ἔσεσθαι ψιλοί, καὶ οἱ ἀπορώτατοι τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθοις καὶ σφενδόναις, ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκήν. οἷς μηδὲ ἐπελθεῖν οἷόν τε ἦν. φεύγοντές τε γὰρ ἐκράτουν, καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπέκειντο. τοι-

αὕτη μὲν γνώμη ὁ Δημοσθένης τότε πρῶτον τὴν ἀπόβασιν ἐπενόει, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἔταξεν.

λγ'. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπιτάδαν, καὶ ὅπερ ἦν πλεῖστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς εἶδον τό, τε πρῶτον φυλακτήριον διεφθαρμένον, καὶ στρατὸν σφίσιν ἐπιόντα, ξυνετάξαντο, καὶ τοῖς ὁπλίταις τῶν Ἀθηναίων ἐπήεσαν, βουλόμενοι ἐς χεῖρας ἐλθεῖν. ἐξ ἐναντίας γὰρ οὗτοι καθεστήκεσαν, ἐκ πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ, καὶ κατὰ νώτου. τοῖς μὲν οὖν ὁπλίταις οὐκ ἠδυνήθησαν προσμῖξαι, οὐδὲ τῇ σφετέρᾳ ἐμπειρίᾳ χρήσασθαι. οἱ γὰρ ψιλοὶ ἑκατέρωθεν βάλλοντες εἶργον, καὶ ἅμα ἐκεῖνοι οὐκ ἀντεπήεσαν, ἀλλ' ἡσύχαζον. τοὺς δὲ ψιλοὺς, ᾗ μάλιστα αὐτοῖς προσθέοντες προσκέοιντο, ἔτρεπον, καὶ οἱ ὑποστρέφοντες ἠμύνοντο, ἄνθρωποι κούφως τε ἐσκευασμένοι, καὶ προλαμβάνοντες ῥᾳδίως τῆς φυγῆς, χωρίων τε χαλεπότητι, καὶ ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων· ἐν οἷς οἱ

in insulam exponere cogitarat; et in acie instruenda, et re gerenda est usus.

33. At Epitadas et qui cum eo erant, et illa militum in insula interceptorum manus, quae maxima erat, cum vidissent et primum praesidium profligatum, et exercitum contra se venientem, aciem instruxerunt, et in gravem Atheniensium armaturam ire contenderunt, eo consilio, ut ad manus venirent. haec enim a fronte fuerat collocata: sed levis armatura, ab utroque latere et a tergo instructa stabat. Sed neque cum gravis armaturae militibus manus conferere, neque sua *pugnae statariae* peritia uti potuerunt: nam milites leviter armati *eos* utrinque *telis* petentes prohibebant, simul etiam illi contra *eos* non procurrebant, sed in suo loco se continebant. Levem autem armaturam fugabant, quacunque impetu facto eos maxime infestabat. haec vero iterum conversa *eos* propulsabat, quod homines essent leviter armati, et qui facile fugam capesserent, antequam hostis eos assequeretur, *idque* cum ob locorum difficultatem, tum etiam ob *eorundem* asperitatem a pristina solitudine ma-

nantem: per quae Lacedaemonii, quod arma gestarent, persequi non poterant.

34. Sic igitur illi aliquantisper inter se levi certamine pugnarunt. sed cum Lacedaemonii non amplius celeriter procurrere possent, qua impetum fecissent; milites leviter armati, cum ipsos propter assiduum hostis propulsandi laborem jam defatigatos esse animadvertissent, et ipsi spectaculo animis multo magis confirmati, quod longe plures essent, et jam assueti minus illos formidare, quod non amplius adeo formidabiles, *ut ante,* ipsis viderentur, quia non continuo tam gravia mala perpessi fuerant quam speraverant, quum primum in terram egressi sunt, animis servilem in morem dejecti, quippe qui contra Lacedaemonios irent, cum *illos* contemsissent, et clamorem sustulissent, impetum in ipsos conferti fecerunt; et lapidibus, sagittis, telisque, quae quisque ad manum habebat, *eos* petebant. Clamore autem sublato, et impetu simul facto, pavor homines hujusmodi pugnae insuetos invasit, et sylvae nuper incensae multus pulvis in su-

Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐδύναντο διώκειν, ὅπλα ἔχοντες.

λδ'. Χρόνον μὲν οὖν τινὰ ὀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἠκροβολίσαντο. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐκέτι ὀξέως ἐπεκθεῖν ᾗ προσπίπτοιεν δυναμένων, γνόντες αὐτοὺς οἱ ψιλοὶ βραδυτέρους ἤδη ὄντας τῷ ἀμύνασθαι, καὶ αὐτοὶ τῇ τε ὄψει τοῦ θαρσεῖν τὸ πλεῖστον εἰληφότες, πολλαπλάσιοι φαινόμενοι, καὶ ξυνειθισμένοι μᾶλλον μηκέτι δεινοὺς αὐτοὺς ὁμοίως σφίσι φαίνεσθαι, ὅτι οὐκ εὐθὺς ἄξια τῆς προσδοκίας ἐπεπόνθεσαν, ὥσπερ ὅτε πρῶτον ἀπέβαινον τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι ὡς ἐπὶ Λακεδαιμονίους, καταφρονήσαντες, καὶ ἐμβοήσαντες, ἀθρόοι ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἔβαλλον λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, ὡς ἕκαστός τι πρόχειρον εἶχε. γενομένης δὲ τῆς βοῆς ἅμα τῇ ἐπιδρομῇ, ἔκπληξίς τε ἐνέπεσεν ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης, καὶ ὁ κονιορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυ-

μένης ἐχώρει πολὺς ἄνω. ἄπορόν τε ἦν ἰδεῖν τὸ πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ λίθων ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ κονιορτοῦ ἅμα φερομένων. τό, τε ἔργον ἐνταῦθα χαλεπὸν τοῖς Λακεδαιμονίοις καθίστατο. οὔτε γὰρ οἱ πῖλοι ἔστεγον τὰ τοξεύματα, δοράτιά τε ἐναποκέκλαστο βαλλομένων. εἶχόν τε οὐδὲν σφίσιν αὐτοῖς χρήσασθαι ἀποκεκλημένοι μὲν τῇ ὄψει τοῦ προορᾶν, ὑπὸ δὲ τῆς μείζονος βοῆς τῶν πολεμίων, τὰ ἐν αὐτοῖς παραγγελλόμενα οὐκ ἐσακούοντες· κινδύνου τε πανταχόθεν περιεστῶτος, καὶ οὐκ ἔχοντες ἐλπίδα καθότι χρὴ ἀμυνομένους σωθῆναι.

λέ. Τέλος δὲ, τραυματιζομένων ἤδη πολλῶν, διὰ τὸ ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι, ξυγκλήσαντες, ἐχώρησαν ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου, ὃ οὐ πολὺ ἀπεῖχε, καὶ τοὺς ἑαυτῶν φύλακας. ὡς δὲ ἐνέδοσαν, ἐνταῦθα ἤδη πολλῷ ἔτι πλέον βοῇ τεθαρσηκότες οἱ ψιλοὶ ἐπέκειντο, καὶ τῶν

blime ferebatur. Et propter ſagittas, ac lapides, qui ab ingenti hominum multitudine jaciebantur, et una cum pulvere ferebantur, unusquisque ſpatium ante ſuos pedes poſitum aegre proſpicere poterat. Tunc vero proelium Lacedaemoniis aſperius eſſe coepit. Nam neque *ipſorum* armatura ſagittis amplius reſiſtere poterat, et haſtae, quibus petebantur, in ea fractae inhaerebant. neque ſua priſtina virtute uti poterant, tum quod eorum oculis erepta eſſet omnis facultas proſpiciendi, quae ante pedes erant; tum quod propter majorem clamorem ab hoſtibus ſublatum exaudire non poſſent, quae ipſis praeciperentur; tum etiam quod periculum undique circumſiſteret, nec ullam ſpem haberent excogitandae rationis, qua hoſtem propulſando ſervarentur.

35. Tandem vero, cum multi jam ſauciati eſſent, quod ſemper in eodem loci ſpatio verſarentur, *ſeſe* conglobantes ad extremam inſulae munitionem, non multum diſtantem, et ad ſuum praeſidium, *quod illic erat*, iverunt. cum autem ceſſiſſent, tunc vero milites leviter armati longe confidentius clamore ſublato *illis* inſtare coeperunt,

et quotquot de Lacedaemoniis, dum ſe reciperent, intercipiebantur, *ab hoſte* caedebantur. ſed plerique ad *ſuam* munitionem elapſi, cum cuſtodibus, qui illic erant, ſe inſtruxerunt ad omnem *munitionis partem*, ut *hoſtem* propulſarent, qua parte *munitio* oppugnari poterat. Athenienſes vero, *fuga illorum ad inſequendum* ſtimulati, ipſos quidem circumvenire et circumdare non poterant, propter loci ſitum, qui natura munitus erat: ſed ab adverſa fronte aggreſſi, propellere conabantur. Diuque, et ad maximam diei partem utrique pugna, ſiti, et ſole graviter fatigati, reſiſtebant; et conabantur, hi quidem *illos* ex ſuperiore loco detrudere, illi vero non cedere; *ſed munitionem tueri.* facilius autem, quam ante, Lacedaemonii *tunc hoſtem* propulſabant, quod ab utroque latere circumveniri non poſſent.

36. Sed cum res nullum haberet exitum, Meſſeniorum dux ad Cleonem et Demoſthenem accedens, eos fruſtra laborare dixit: ſed ſi ſagittariorum et levis armaturae aliquam partem ſibi dare vellent, ad illos a tergo circumveniendum via, quamcunque

Λακεδαιμονίων ὅσοι μὲν ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβάνοντο, ἀπέθνησκον. οἱ δὲ πολλοὶ, διαφυγόντες ἐς τὸ ἔρυμα, μετὰ τῶν ταύτη φυλάκων ἐτάξαντο παρὰ πᾶν, ὡς ἀμυνούμενοι ᾗπερ ἦν ἐπίμαχον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπισπώμενοι, περίοδον μὲν αὐτῶν καὶ κύκλωσιν χωρίου ἰσχύϊ οὐκ εἶχον, προσιόντες δὲ ἐξ ἐναντίας, ὤσασθαι ἐπειρῶντο. καὶ χρόνον μὲν πολὺν καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον ταλαιπωρούμενοι ἀμφότεροι ὑπό τε τῆς μάχης καὶ δίψους καὶ ἡλίου, ἀντεῖχον, πειρώμενοι, οἱ μὲν ἐξελάσασθαι ἐκ τοῦ μετεώρου, οἱ δὲ, μὴ ἐνδοῦναι. ῥᾷον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠμύνοντο ἢ ἐν τῷ πρὶν, οὐκ οὔσης σφῶν τῆς κυκλώσεως ἐς τὰ πλάγια.

λϛ΄. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέραντον ἦν, προσελθὼν ὁ τῶν Μεσσηνίων στρατηγὸς Κλέωνι καὶ Δημοσθένει, ἄλλως ἔφη πονεῖν σφᾶς· εἰ δὲ βούλονται ἑαυτῷ δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τὶ καὶ τῶν ψιλῶν, περιιέναι κατὰ νώ-

του αὐτοῖς ὁδῷ ᾗ ἂν αὐτὸς εὕρῃ, δοκεῖν βιάσασθαι τὴν ἔφοδον. λαβὼν δὲ ἃ ᾐτήσατο, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὁρμήσας, ὥστε μὴ ἰδεῖν ἐκείνους, κατὰ τὸ ἀεὶ παρῆκον τοῦ κρημνώδους τῆς νήσου προσβαίνων, καὶ ᾗ οἱ Λακεδαιμόνιοι, χωρίου ἰσχύϊ πιστεύσαντες, οὐκ ἐφύλασσον, χαλεπῶς τε καὶ μόλις περιελθὼν ἔλαθε. καὶ ἐπὶ τοῦ μετεώρου ἐξαπίνης ἀναφανεὶς κατὰ νώτου αὐτῶν, τοὺς μὲν τῷ ἀδοκήτῳ ἐξέπληξε, τοὺς δὲ, ἃ προσεδέχοντο ἰδόντας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέῤῥωσε. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, βαλλόμενοί τε ἀμφοτέρωθεν ἤδη, καὶ γιγνόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι (ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι) τῷ ἐν Θερμοπύλαις. ἐκεῖνοί τε γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων τῶν Περσῶν, διεφθάρησαν· οὗτοί τε, ἀμφίβολοι ἤδη ὄντες, οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι, καὶ ἀσθενείᾳ σωμάτων, διὰ τὴν σιτοδείαν, ὑπεχώρουν· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκράτουν ἤδη τῶν ἐφόδων.

ipſe inveniſſet, putare irruptionem per vim fieri poſſe. Cum autem accepiſſet, quae petierat, iter clam ingreſſus, ne ab illis conſpiceretur, accedens qua paulatim inſulae partes praeruptae aliquem aditum dabant, et ad eam partem, quam Lacedaemonii, loci natura muniti ſitu freti, non cuſtodiebant, aegre et vix illis inſciis *munitionem* circumiit. atque ex improviſo et repente in loco ſuperiore a tergo hoſtium conſpectus, illos quidem ob inopinatum caſum metu conſternavit; hos vero, qui cernebant, quod exſpectabant, multo magis confirmavit. Quare Lacedaemonii, cum utrinque telis jam peterentur, et in eadem fortuna conſtituti eſſent, (ut parva magnis conferam) in qua ad Thermopylas. nam illi in ſemita a Perſis circumventi, perierunt. Et iſti, cum undique telis jam peterentur, *hoſti* diutius reſiſtere non potuerunt; ſed pauci cum multis dimicantes, et ob inediam corpore languentes, cedere coeperunt: et Athenienſes omni acceſſu jam potiebantur.

37. Cum autem Cleon et Demosthenes animadverterent illos, quo magis cederent, *eo magis* a suis copiis interfectum iri, pugnam sedarunt, suosque prohibuerunt; quod illos vivos ad Athenienses ducere cuperent, si forte, audita caduceatoris voce, frangerentur animis ad arma tradenda, et praesenti calamitatis gravitate vincerentur: et per praeconem edixerunt, nunquid arma, et se ipsos Atheniensibus dedere vellent, ea conditione, ut Athenienses arbitratu suo de ipsis statuerent.

38. Illi vero, audito hoc edicto, plerique clypeos deposuerunt, et manus quassarunt, significantes, se accipere conditiones sibi per praeconis vocem oblatas. Postea vero factis induciis, in colloquium venerunt Cleon et Demosthenes, et ex illis, Styphon Pharacis *filius*, quod Epitadas, qui erat ex superioribus ducibus, jam defunctus esset, Hippagretes, qui in ejus locum fuerat suffectus, adhuc superstes inter defunctos tanquam mortuus jaceret, ipse tertius designa-

λζʹ. Γνȣ̀ς δὲ ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης ὅτι εἰ καὶ ὁποσονȣ̃ν μᾶλλον ἐνδώσȣσι, διαφθαρησομένους αὐτοὺς ὑπὸ τῆς σφετέρας ϛρατιᾶς, ἔπαυσαν τὴν μάχην, καὶ τȣ̀ς ἑαυτῶν ἀπεῖρξαν, βȣλόμενοι ἀγαγεῖν αὐτȣ̀ς Ἀθηναίοις ζῶντας, εἴπως τȣ̃ κηρύγματος ἀκȣ́σαντες ἐπικλασθεῖεν τῇ γνώμῃ τὰ ὅπλα παραδȣ̃ναι, καὶ ἡσσηθεῖεν τȣ̃ παρόντος δεινȣ̃. ἐκήρυξάν τε, εἰ βȣ́λοιντο τὰ ὅπλα παραδȣ̃ναι καὶ σφᾶς αὐτȣ̀ς Ἀθηναίοις, ὥϛε βȣλεῦσαι ὅ, τι ἂν ἐκείνοις δοκῇ.

λήʹ. Οἱ δὲ, ἀκούσαντες, παρῆκαν τὰς ἀσπίδας οἱ πλεῖϛοι, καὶ τὰς χεῖρας ἀνέσεισαν, δηλȣ̃ντες προσίεσθαι τὰ κεκηρυγμένα. μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ἀνακωχῆς ξυνῆλθον ἐς λόγȣς ὅ, τε Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης, καὶ ἐκείνων, Στύφων ὁ Φάρακος, τῶν πρότερον ἀρχόντων, τȣ̃ μὲν πρώτȣ τεθνηκότος Ἐπιτάδȣ, τȣ̃ δὲ μετ' αὐτὸν Ἱππαγρέτȣ ἐφῃρημένȣ, ἐν τοῖς νεκροῖς ἔτι ζῶντος κειμένȣ ὡς τεθνεῶτος, αὐτὸς τρίτος ἐφῃ-

ρημένος ἄρχειν κατὰ νόμον, εἴτι ἐκεῖνοι πάχοιεν. ἔλεγε δὲ ὁ Στύφων κὴ οἱ μετ' αὐτȣ͂ ὅτι βούλονται διακηρυκεύσασθαι πρὸς τȣ̀ς ἐν τῇ ἠπείρῳ Λακεδαιμονίȣς ὅ, τι χρὴ σφᾶς ποιεῖν. κὴ ἐκείνων μὲν ȣ̓δένα ἀφέντων, αὐτῶν δὲ τῶν Ἀθηναίων καλȣ́ντων ἐκ τῆς ἠπείρȣ κήρυκας, κὴ γενομένης ἐπερωτήσεως δὶς ἢ τρὶς, ὁ τελευταῖος διαπλεύσας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρȣ Λακεδαιμονίων ἀνὴρ, ἀπήγγειλεν ὅτι, οἱ Λακεδαιμόνιοι κελεύȣσιν ὑμᾶς αὐτȣ̀ς περὶ ὑμῶν αὐτῶν βȣλεύεσθαι, μηδὲν αἰσχρὸν ποιȣ͂ντας. οἱ δὲ, καθ' ἑαυτȣ̀ς βȣλευσάμενοι, τὰ ὅπλα παρέδοσαν, κὴ σφᾶς αὐτȣ́ς. κὴ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν κὴ τὴν ἐπιȣ͂σαν νύκτα ἐν φυλακῇ εἶχον αὐτȣ̀ς οἱ Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐν τῇ νήσῳ, τὰ ἄλλα διεσκευάζοντο ὡς ἐς πλȣ͂ν, κὴ τȣ̀ς ἄνδρας τοῖς τριηράρχοις διεδίδοσαν ἐς φυλακήν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, κήρυκα πέμψαντες, τȣ̀ς νεκρȣ̀ς διεκομίσαν-

tus, qui legitimum imperium obtineret, si quid humanitus ipsis accidisset. Styphon autem, et qui cum eo erant, dixerunt, se velle per praecones agere cum Lacedaemoniis, qui in continente erant, quid sibi faciendum esset. Cum autem Athenienses nullum quidem illorum proficisci permisissent, sed ipsi ex continente caduceatores evocassent; et bis, terve *Lacedaemonii suos* interrogassent: postremus, qui a Lacedaemoniis ex continente missus ad eos navigavit, *haec* renunciavit, Lacedaemonios jubere vos ita vobis ipsis consulere, ut nullum dedecus admittatis. Illi vero, consilio inter se inito, arma et se ipsos dediderunt. Illum autem diem, et noctem insequentem Athenienses eos in custodia tenuerunt. Postridie vero Athenienses quidem, trophaeo in insula statuto, caetera ad navigationem *necessaria* pararunt, et captivos trierarchis asservandos distribuerunt. Lacedaemonii vero, misso caduceatore, suorum cadavera receperunt. Tot au-

tem in insula partim obierunt, partim vivi capti fuerunt. Universi quidem, qui in insulam transierant, erant quadringenti, et viginti gravis armaturae milites. Ex hoc numero *Athenas* vivi delati fuerunt trecenti minus octo, caeteri caesi fuerunt. Inter hos autem, qui vivi capti fuerant, erant Spartani ad centum et viginti. Ex Atheniensibus vero, non multi perierunt. Pugna enim non fuit stataria.

39. Tempus autem universum, quo illi in insula fuerunt obsessi, a pugna navali usque ad proelium in insula commissum, fuerunt duo et septuaginta dies. Et spatio dierum circiter viginti, quibus legati foederum causa abierant, frumentum acceperunt. reliquis vero *diebus*, ab illis, qui clam navigabant, nutriti fuerunt. Et frumenti ac aliorum esculentorum reliquiae in insula relictae fuerunt. nam Epitadas dux unicuique parcius haec quam pro copia praebebat. Athenienses igitur et Peloponnesii cum suis utrique copiis, e Pylo domum redierunt. Et Cleo-

το. ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ, κ) ζῶντες ἐλήφθησαν τοσοίδε· εἴκοσι μὲν ὁπλῖται διέβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες· τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὼ ἀποδέοντες τριακόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον. κ) Σπαρτιάται τούτων ἦσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι κ) ἑκατόν. Αθηναίων δὲ οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν· ἡ γὰρ μάχη οὐ σαδία ἦν.

λθ'. Χρόνος δὲ ὁ ξύμπας ἐγένετο ὅσον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐπολιορκήθησαν, ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῇ νήσῳ μάχης, ἑβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. τούτων περὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπῆσαν, ἐσιτοδοτοῦντο· τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφοντο. κ) ἦν σῖτος ἐν τῇ νήσῳ, κ) ἄλλα βρώματα ἐγκατελείφθη· ὁ γὰρ ἄρχων Επιτάδας ἐνδεεστέρως ἑκάστῳ παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. οἱ μὲν δὴ Αθηναῖοι κ) οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς Πύλου ἑκάτεροι ἐπ' οἴκου. καὶ τοῦ Κλέωνος

καίπερ μανιώδης οὖσα ἡ ὑπόσχεσις ἀπέβη. ἐντὸς γὰρ εἴκοσιν ἡμερῶν ἤγαγε τοὺς ἄνδρας, ὥσπερ ὑπέστη.

μ'. Παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτο τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο. τοὺς γὰρ Λακεδαιμονίους οὔτε λιμῷ, οὔτ' ἀνάγκῃ οὐδεμιᾷ ἠξίουν τὰ ὅπλα παραδοῦναι, ἀλλὰ ἔχοντας, καὶ μαχομένους ὡς ἐδύναντο, ἀποθνήσκειν. ἀπιστοῦντές τε μὴ εἶναι τοὺς παραδόντας τοῖς τεθνεῶσιν ὁμοίους. καί τινος ἐρομένου ποτὲ ὕστερον τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχων δι' ἀχθηδόνα ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αἰχμαλώτων, εἰ οἱ τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κἀγαθοί, ἀπεκρίνατο αὐτῷ, πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄτρακτον (λέγων τὸν οἰστὸν) εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκε· δήλωσιν ποιούμενος ὅτι ὁ ἐντυγχάνων τοῖς τε λίθοις καὶ τοξεύμασι, διεφθείρετο.

μα'. Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἀθηναῖοι ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν, μέχρις οὗ τι ξυμβῶσιν· ἢν δ' οἱ

nis promissio, quamvis fuisset insana, tamen effectum est consequuta. nam intra viginti dies (quemadmodum promiserat) hostes adduxit.

40. Hoc autem omnium, quae in hoc bello contigerunt, maxime praeter opinionem Graecis accidit. Existimabant enim Lacedaemonios nec fame, nec ulla necessitate compulsos, arma tradituros: at haec retinentes, et quoad possent dimicantes, mortem oppetituros. nec adduci poterant, ut crederent, illos, qui tradidissent, illis esse similes, qui cecidissent. Postea vero, cum quidam Atheniensium socius quendam ex captivis ex insula *Athenas delatis*, ut ei cum insultatione dolorem inureret, interrogasset, nunquid illi, qui ex ipsis mortem oppetiissent, honesti, fortesque viri fuissent: *hic* ipsi respondit, magni profecto faciendum esse atracton (sagittam intelligens) si viros fortes *ab ignavis* dignosceret: indicans eos, qui in lapides ac sagittas incidissent, occubuisse.

41. Cum autem captivi *Athenas* delati fuissent, Athenienses eos in vinculis asservare decreverunt, donec aliquam composi-

tionem facerent: sed si Peloponnesii agrum prius irrupissent, eos eductos occidere. In Pylo autem praesidium collocarunt. Et Messenii, qui Naupacti erant, huc, ut in patriam suam (Pylus enim est in eo agro, qui quondam Messeniorum fuit) ex suorum civium numero missis, qui *ad rem gerendam* maxime idonei erant, agrum Laconicum latrociniis infestabant, maximisque maleficiis afficiebant, quod eadem lingua uterentur. Lacedaemonii vero, quod superiore tempore latrociniorum exercendorum, et hujusmodi belli imperiti essent, simul etiam quod sui servi ad hostem transfugerent, veriti ne gravior aliqua rerum novarum molitio contra se in suo agro fieret, *haec* non facile ferebant; sed, quamvis Atheniensibus manifesti esse nollent, *tamen* legatos ad eos mittebant, et Pylum et captivos recipere conabantur. At illi majora affectabant, et cum saepius *ad eos* proficiscerentur, ipsos re infecta remittebant. Atque haec quidem circa Pylum gesta sunt.

42. Eadem aestate, statim post haec, A-

Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν ἐσβάλωσιν, ἐξαγαγόντες ἀποκλεῖναι. τῆς δὲ Πύλου φυλακὴν κατεστήσαντο· καὶ οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσήνιοι, ὡς ἐς πατρίδα ταύτην (ἔστι γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὔσης γῆς) πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, ἐλῄζόν τε τὴν Λακωνικὴν καὶ πλεῖστα ἔβλαπτον, ὁμόφωνοι ὄντες. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ λῃστείας, καὶ τοῦ τοιούτου πολέμου, τῶν τε Εἱλώτων αὐτομολούντων, καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τὶ νεωτερισθῇ τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ ῥᾳδίως ἔφερον, ἀλλά, καίπερ οὐ βουλόμενοι ἔνδηλοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπρεσβεύοντο παρ᾽ αὐτοὺς, καὶ ἐπειρῶντο τήν τε Πύλον καὶ τοὺς ἄνδρας κομίζεσθαι. οἱ δὲ μειζόνων τε ὠρέγοντο, καὶ πολλάκις φοιτώντων, αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπεμπον. ταῦτα μὲν τὰ περὶ Πύλον γενόμενα.

μβ΄. Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ θέρους μετὰ ταῦτα

εὐθὺς Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Κορινθίαν ἐστράτευσαν ναυσὶν ὀγδοήκοντα, καὶ δισχιλίοις ὁπλίταις ἑαυτῶν, καὶ, ἐν ἱππαγωγοῖς ναυσὶ, διακοσίοις ἱππεῦσιν. ἠκολούθουν δὲ καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλήσιοι, καὶ Ἄνδριοι, καὶ Καρύστιοι. ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου, τρίτος αὐτός. πλέοντες δὲ ἅμα ἕῳ, ἔσχον μεταξὺ Χερσονήσου τε καὶ Ῥείτου, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ χωρίου ὑπὲρ οὗ ὁ Σολύγιος λόφος ἐστίν· ἐφ' ὃν Δωριῆς τοπάλαι ἱδρυθέντες, τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορινθίοις ἐπολέμουν, οὖσιν Αἰολεῦσι. καὶ κώμη νῦν ἐπ' αὐτοῦ Σολύγεια καλουμένη ἐστίν. ἀπὸ δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου ἔνθα αἱ νῆες κατέσχον, ἡ μὲν κώμη αὕτη δώδεκα σταδίους ἀπέχει. ἡ δὲ Κορινθίων πόλις, ἑξήκοντα. ὁ δὲ ἰσθμὸς, εἴκοσι. προπυθόμενοι δὲ Κορίνθιοι ἐξ Ἄργους ὅτι ἡ στρατιὰ ἥξει τῶν Ἀθηναίων, ἐκ πλείονος ἐβοήθησαν ἐς ἰσθμὸν πάντες, πλὴν τῶν ἔξω ἰσθμοῦ, καὶ ἐν Ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ ἀπῆσαν αὐτῶν πεντακόσιοι φρουροί· οἱ

thenienſes in agrum Corinthium profecti ſunt, cum octoginta navibus, et duobus millibus gravis armaturae militum nominis Attici, et cum ducentis equitibus, qui in hippaginibus vehebantur. Eos autem comitabantur ex ſociis Mileſii, Andrii, et Caryſtii. His autem praeerat Nicias Nicerati *filius*, cum duobus collegis. Primo autem diluculo navigantes inter Cherroneſum et Rheitum appulerunt ad littus loci, ſuper quem ſitus eſt Solygius collis. In quo Dorienſes olim ſedibus poſitis, bellum faciebant Corinthiis, qui in urbe habitabant et Aeolenſes erant. Et ſuper ipſum nunc exſtat caſtellum, nomine Solygia. ab hoc autem littore, ad quod naves appulerunt, hoc caſtellum diſtat duodecim ſtadiis: Corinthus vero, ſexaginta: Iſthmus vero, viginti. Corinthii vero, cum multo ante de claſſis Atticae adventu nuntios Argis allatos accepiſſent, omnes, praeter illos, qui ſunt extra Iſthmum, ad Iſthmum tutandum convenerunt; et ex eorum numero quingenti praeſidiarii milites in Ambraciam et Leucadiam abierunt.

Caeteri vero frequentibus copiis obſervabant, quonam Athenienſes eſſent appulſuri. Sed cum illi noctu clam appuliſſent, et ſigna ipſis ſublata fuiſſent, relicta ſuorum dimidia parte ad Cenchream, ſi forte Athenienſes adverſus Crommyonem irent, *ſuis* auxilium propere tulerunt.

43. Et Battus quidem, alter e ducibus (duo enim proelio interſuerunt) aſſumta cohorte contendit ad Solygiam caſtellum, tentaturus illud, quod nullis muris erat cinctum. cum reliquis vero Lycophron manus cum hoſte conſeruit. Et primum quidem Corinthii in dextrum Athenienſium cornu, quod ſtatim ante Cherroneſum in terram deſcenderat, impetum fecerunt: deinde vero, et in reliquas *eorum* copias. aſperumque proelium, totumque cominus commiſſum. Et dextrum quidem Athenienſium et Caryſtiorum cornu (hi enim in acie poſtremi erant) Corinthios excepit, aegreque repulit. Illi vero, cum ad maceriam ſe recepiſſent (totus enim ille locus acclivis e-

δι' ἄλλοι πανδημεὶ ἐπετήρουν τοὺς Ἀθηναίους οἳ καταχήσουσιν. ὡς δὲ αὐτοὺς ἔλαθον νυκτὸς καταπλεύσαντες, καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη, καταλιπόντες τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐν Κεγχρειᾷ, ἢν ἄρα οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὸν Κρομμύωνα ἴωσιν, ἐβοήθουν κατὰ τάχος.

μγ'. Καὶ Βάττος μὲν ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν (δύο γὰρ ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ παρόντες) λαβὼν λόχον, ἦλθεν ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην, φυλάξων ἀτείχιστον οὖσαν. Λυκόφρων δὲ τοῖς ἄλλοις ξυνέβαλε. καὶ πρῶτα μὲν τῷ δεξιῷ κέρᾳ τῶν Ἀθηναίων εὐθὺς ἀποβεβηκότι πρὸ τῆς Χεῤῥονήσου, οἱ Κορίνθιοι ἐπέκειντο. ἔπειτα δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ στρατεύματι. καὶ ἦν ἡ μάχη καρτερὰ, καὶ ἐν χερσὶ πᾶσα. καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ Καρυστίων (οὗτοι γὰρ παρατεταγμένοι ἦσαν ἔσχατοι) ἐδέξαντό τε τοὺς Κορινθίους, καὶ ἐώσαντο μόλις· οἱ δὲ, ὑπερχωρήσαντες πρὸς αἱμασιὰν (ἦν γὰρ τὸ

χωρίον πρόσαντες πᾶν) βάλλοντες τοῖς λί-
θοις καθύπερθεν ὄντες, καὶ παιωνίσαντες, ἐπή-
εσαν αὖθις. δεξαμένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, ἐν χερσὶν πάλιν ἦν ἡ μάχη. λόχος δέ τις τῶν Κορινθίων ἐπιβοηθήσας τῷ εὐωνύμῳ κέρᾳ ἑαυτῶν, ἔτρεψε τῶν Ἀθηναίων τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ ἐπεδίωξεν ἐς τὴν θάλασσαν. πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀνέστρεψαν οἵτε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Καρύστιοι. τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον ἀμφοτέρωθεν ἐμάχετο συνεχῶς, μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων, ἐφ' ᾧ ὁ Λυκόφρων ὢν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἀθηναίων ἠμύνετο. ἤλπιζον γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην πειράσειν.

μδ'. Χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἀντεῖχον, οὐκ ἐνδιδόντες ἀλλήλοις· ἔπειτα (ἦσαν γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ ἱππεῖς ὠφέλιμοι ξυμμαχόμενοι, τῶν ἑτέρων οὐκ ἐχόντων ἵππους) ἐτράποντο οἱ Κορίνθιοι, καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον· καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ οὐκέτι κατέβαινον, ἀλλ' ἡσύχαζον. ἐν δὲ τῇ τρο-

rat) superne lapidibus hostem inferius existentem petebant; cumque paeana cecinissent, *eum* rursus invaserunt. cum autem Athenienses *eos* excepissent, pugna iterum co minus committi coepta est. Quaedam au tem Corinthiorum cohors sinistro suorum cornu subsidio profecta, dextrum Atheniensium cornu in fugam vertit, et ad mare usque persequuta est. Rursus autem et Athenienses et Carystii a navibus sunt reversi. Reliquus vero exercitus utrinque continenter dimicabat; praecipue vero dextrum Corinthiorum cornu, in quo stans Lycophron, sinistro Atheniensium resistebat. suspicabatur enim eos Solygiam castellum tentaturos.

44. Diu igitur pugnae labores sustinuerunt, neutri alteris cedentes. Tandem vero (Atheniensibus enim equites, qui in ipsa pugna eos juvabant, magno usui erant, cum alteri nullum equitatum haberent) Corinthii in fugam versi sunt, et in collem se receperunt. Et *in eo* castra posuerunt, nec amplius descendebant: sed quiescebant. In

hac autem fuga, in dextro cornu, plerique ipſorum, et Lycophron dux, obierunt. Reliquus vero exercitus, hoc modo; neque hoſte vehementer inſequente, neque effuſa fuga, poſtquam per vim fuit coactus, in excelſa loca ſe recepit, ibique caſtra poſuit. Athenienſes vero, cum *hoſtes* ad proelium contra ipſos non amplius prodirent, aliena cadavera ſpoliarunt, et ſuorum ſusceperunt, et trophaeum continuo ſtatuerunt. Porro illi dimidiae Corinthiorum parti, quae in Cenchrea praeſidii cauſa manebat, ne *Athenienſes* adverſus Crommyonem navigarent, hoc proelium non erat manifeſtum, propter montem Oncium. Sed ubi pulverem conſpexit, et *rem* cognovit, opem *ſuis* confeſtim tulit. Venerunt etiam auxilio ex urbe Corinthii ſenes, cum intellexiſſent id, quod acciderat. Quos univerſos conſpicati Athenienſes in ſe tendentes, ratique auxilium a vicinis Peloponneſiorum civitatibus miſſum contra ſe venire, celeriter ad naves ſe receperunt, habentes ſpolia, et ſuorum cadave-

πῆ ταύτῃ, κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας οἱ πλεῖστοί τε ἀπέθανον αὐτῶν, καὶ Λυκόφρων ὁ στρατηγός. ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ, τούτῳ τῷ τρόπῳ· οὐ κατὰ δίωξιν πολλὴν, οὐδὲ ταχείας φυγῆς γενομένης, ἐπεὶ ἐβιάσθη, ἐπαναχωρήσασα πρὸς τὰ μετέωρα ἱδρύθη. οἱ δὲ Αθηναῖοι, ὡς οὐκέτι αὐτοῖς ἐπῄεσαν ἐς μάχην, τούς τε ἀλλοτρίους νεκροὺς ἐσκύλευον, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνῃροῦντο, τροπαῖόν τε εὐθέως ἔστησαν. τοῖς δ' ἡμίσεσι τῶν Κορινθίων, οἳ ἐν τῇ Κεγχρειᾷ ἐκάθηντο φύλακες, μὴ ἐπὶ τὸν Κρομμύωνα πλεύσωσι, τούτοις οὐ κατάδηλος ἡ μάχη ἦν ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ὀνείου· κονιορτὸν δὲ ὡς εἶδον, καὶ ὡς ἔγνωσαν, ἐβοήθουν εὐθύς. ἐβοήθησαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως πρεσβύτεροι τῶν Κορινθίων, αἰσθόμενοι τὸ γεγενημένον. ἰδόντες δὲ οἱ Αθηναῖοι ξύμπαντας αὐτοὺς ἐπιόντας, καὶ νομίσαντες τῶν ἐγγὺς ἀστυγειτόνων Πελοποννησίων βοήθειαν ἐπιέναι, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπὶ τὰς ναῦς, ἔχοντες τὰ σκυλεύματα, καὶ

τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς, πλὴν δυεῖν, οὓς ἐγκατέλιπον, μὴ δυνάμενοι εὑρεῖν. καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ναῦς, ἐπεραιώθησαν ἐς τὰς ἐπικειμένας νήσους· ἐκ δ᾽ αὐτῶν ἐπικηρυκευσάμενοι, τοὺς νεκροὺς, οὓς ἐγκατέλιπον, ὑποσπόνδους ἀνείλοντο. ἀπέθανον δὲ Κορινθίων μὲν ἐν τῇ μάχῃ δώδεκα καὶ διακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ, ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντήκοντα.

με΄. Ἄραντες δὲ ἐκ τῶν νήσων οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπλευσαν αὐθημερὸν ἐς Κρομμυῶνα τῆς Κορινθίας. ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίους, καὶ καθορμισάμενοι τήν τε γῆν ἐδῄωσαν, καὶ τὴν νύκτα ηὐλίσαντο. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ παραπλεύσαντες ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν πρῶτον, καὶ ἀπόβασίν τινα ποιησάμενοι, ἀφίκοντο ἐς Μεθώνην τὴν μεταξὺ Ἐπιδαύρου καὶ Τροιζῆνος. καὶ ἀπολαβόντες τὸν τῆς Χερρονήσου ἰσθμὸν, ἐτείχισαν, ἐν ᾧ ἡ Μεθώνη ἐστί. καὶ φρούριον κατασκευασάμενοι, ἐλῄστευον τὸν ἔπειτα χρό-

ra, duobus exceptis, quae reliquerunt, quod ea reperire non potuissent. Cum autem naves conscendissent, ad insulas adjacentes trajecerunt. Hinc autem misso caduceatore, suorum cadavera, quae reliquerant, fide publica interposita receperunt. In hoc autem proelio, ex Corinthiis quidem, ceciderunt ducenti et duodecim; ex Atheniensibus vero, paulo minus quinquaginta.

45. Athenienses autem ex istis insulis profecti eodem die ad agri Corinthii Crommyonem navigarunt. (abest autem ab urbe centum et viginti stadiis.) et cum *eo appulissent*, agrum vastarunt, ibique castris positis pernoctarunt. Postridie vero maritimam oram legentes primum in Epidaurium agrum iverunt, et exscensu ex navibus in nonnullas ejus partes facto, Methonem venerunt, quae inter Epidaurum et Troezenem est sita. et Cherronesi Isthmum, in quo est Methone, ab utraque littoris parte complexi, muro cingere coeperunt: impositoque praesidio, postea Troezenium, et Halien-

ſem, et Epidaurium agrum latrociniis infeſtabant. Poſtquam autem abſoluto muro locum illum muniverunt, navibus domum redierunt.

46. Per idem tempus, quo haec gerebantur, Eurymedon etiam et Sophocles, qui e Pylo cum Athenienſium claſſe in Siciliam proficiſcebantur, cum Corcyram perveniſſent, una cum urbis incolis bellum intulerunt Corcyraeis; qui ſedes in Iſtone monte poſuerant; qui tunc, poſt ſeditionem *eo* profecti, agro potiebantur, et *adverſae factioni* multa damna dabant. Illos igitur adorti, munitionem quidem ceperunt: homines vero, *qui in ea erant*, uno agmine in editum quendam locum fuga ſe receperunt, et *cum Athenienſibus* compoſitionem hac conditione fecerunt; ut auxiliarios quidem milites *ipſis* traderent, de ſe vero, poſt arma tradita, Athenienſis populus arbitratu ſuo ſtatueret. Duces autem *Athenienſium* ipſos, fide publica interpoſita, in inſulam Ptychiam aſſervandos transportarunt, donec Athenas mitterentur; ita tamen, ut, ſi quis auſugiens deprehenſus fuiſſet, fides, quae data fuerat,

νον τήν τε Τροιζηνίαν γῆν, καὶ Ἁλιάδα, καὶ Ἐπιδαυρίαν. ταῖς δὲ ναυσὶν (ἐπειδὴ ἐξετείχισαν τὸ χωρίον) ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

μϛʹ. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καθ' ὃν ταῦτα ἐγίγνετο, καὶ Εὐρυμέδων, καὶ Σοφοκλῆς, ἐπειδὴ ἐκ τῆς Πύλου ἀπῆραν ἐς τὴν Σικελίαν ναυσὶν Ἀθηναίων, ἀφικόμενοι ἐς Κέρκυραν, ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἰστώνης Κερκυραίων καθιδρυμένους, οἳ τότε μετὰ τὴν στάσιν διαβάντες ἐκράτουν τε τῆς γῆς, καὶ πολλὰ ἔβλαπτον. προσβαλόντες δὲ, τὸ μὲν τείχισμα εἷλον· οἱ δὲ ἄνδρες καταπεφευγότες ἀθρόοι πρὸς μετέωρόν τι, ξυνέβησαν ὥστε τοὺς μὲν ἐπικούρους παραδοῦναι, περὶ δὲ σφῶν τὰ ὅπλα παραδόντων τὸν Ἀθηναίων δῆμον διαγνῶναι. καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον οἱ στρατηγοὶ τὴν Πτυχίαν ἐς φυλακὴν διεκόμισαν ὑποσπόνδους, μέχρις οὗ Ἀθήναζε πεμφθῶσιν· ὥστε ἄν τις ἁλῷ ἀποδιδράσκων, ἅ-

πασι λέλυσθαι τὰς σπονδάς. οἱ δὲ τȣ̃ δήμȣ προςάται τῶν Κερκυραίων, δεδιότες μὴ οἱ Αθηναῖοι τȣ̀ς ἐλθόντας ȣ̓κ ἀποκτείνωσι, μηχανῶνται τοιόνδέ τι. τῶν ἐν τῇ νήσῳ πείθȣσί τινας, ὀλίγȣς ὑποπέμψαντες φίλȣς, καὶ διδάξαντες, ὡς κατ' εὔνοιαν δῆθεν, λέγειν ὅτι κράτιςον αὐτοῖς εἴη ὡς τάχιςα ἀποδιδράναι, πλοῖον δέ τι αὐτοὶ ἑτοιμάσειν. μέλλειν γὰρ δὴ τȣ̀ς ςρατηγȣ̀ς τῶν Αθηναίων παραδώσειν αὐτοὺς τῷ δήμῳ τῶν Κερκυραίων.

μζ'. Ὡς δὲ ἔπεισαν, καὶ μηχανησαμένων τὸ πλοῖον, ἐκπλέοντες ἐλήφθησαν, ἐλέλυντό τε αἱ σπονδαὶ, καὶ τοῖς Κερκυραίοις παρεδίδοντο οἱ πάντες. ξυνελάβοντο δὲ τοῦ τοιούτου οὐχ ἥκιςα, ὥςε ἀκριβῆ τὴν πρόφασιν γενέσθαι, καὶ τȣ̀ς τεχνησαμένους ἀδεέςερον ἐγχειρῆσαι, οἱ ςρατηγοὶ τῶν Αθηναίων, κατάδηλοι ὄντες τȣ̀ς ἄνδρας μὴ ἂν βȣ́λεσθαι ὑπ' ἄλλων κομισθέντας, διότι αὐτοὶ ἐς Σικελίαν ἔπλεον, τὴν τιμὴν τοῖς

omnibus esset irrita. Verum primores populi Corcyraei, veriti, ne Athenienses hos *Athenas* profectos non interficerent, hujusmodi fraudem moliuntur. Nonnullis illorum, qui in insula *Ptychia* servabantur, persuadent, aliquot ex amicis submissis, et monitis, ut quasi benevolentia dicerent, e re ipsorum maxime esse, ut primo quoque tempore fugam capesserent, se vero navigium aliquod praeparaturos: Atheniensium enim duces, ipsos populo Corcyraeo tradere statuisse.

47. Cum autem *hoc illis* persuasissent, et navigium per insidias parassent, *illi illinc* discedentes, intercepti sunt, atque fides data *tunc* irrita fuit, et universi populo Corcyraeo traditi fuerunt. Ad hanc autem rem peragendam *Corcyraeos* in primis adjuverunt ipsi Atheniensium duces, ut certa minimeque dubia causa videretur *illis, qui in insula erant*; et qui fraudem commenti fuerant, eam confidentius aggrederentur: quippe qui aperte prae se ferrent, se nolle viros istos *captivos* ab aliis *Athenas* delatos (ipsi enim in Siciliam navigabant) decus et

gloriam illis comparare, qui *eos illuc* deportassent. Hos autem acceptos Corcyraei in magno carcere concluserunt. Postea vero eos eductos vicenos traducebant per medios binos ordines militum armatorum, qui hinc inde instructi erant, et qui ipsos inter se colligatos caesim punctimque vulnerabant, sicubi quis suum inimicum aspexisset. Et lictores prosequentes eos urgebant, qui tardius progrederentur.

48. Atque hunc in modum eductos trucidarunt ad sexaginta ; quod illos latebat, qui in carcere reliqui erant. Existimabant enim suos socios ab inimicis ex carcere eductos alio traduci. Cum autem *hoc* rescivissent, et ex quodam intellexissent, *tunc* Athenienses implorare ac orare coeperunt, ut, si voluntas eorum ferret, ipsi se occiderent; nec amplius ex carcere exire volebant, et dicebant, se pro viribus non permissuros, ut quisquam *illuc* ingrederetur. Corcyraei vero ne ipsi quidem per fores irrumpere in animo habebant: sed cum carceris tectum conscendissent, et lacunar revulsissent, te-

ἄγουσι προσποιῆσαι. παραλαβόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι, ἐς οἴκημα μέγα καθεῖρξαν· καὶ ὕστερον ἐξάγοντες κατὰ εἴκοσιν ἄνδρας, διῆγον διὰ δυεῖν στοίχοιν, ὁπλιτῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων, δεδεμένους τε πρὸς ἀλλήλους, καὶ παιομένους, καὶ κεντουμένους ὑπὸ τῶν παρατεταγμένων, εἴπου τίς τινα ἴδοι ἐχθρὸν ἑαυτοῦ· μαστιγοφόροι τε παριόντες ἐπετάχυνον τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας.

μή. Καὶ ἐς μὲν ἄνδρας ἑξήκοντα ἔλαθον τοὺς ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξαγαγόντες, καὶ διαφθείραντες. ᾤοντο γὰρ αὐτοὺς μεταστήσαντάς ποι, ἄλλοσε ἄγειν. ὡς δὲ ᾔσθοντο, καί τις αὐτοῖς ἐδήλωσε, τούς τε Ἀθηναίους ἐπεκαλοῦντο, καὶ ἐκέλευον σφᾶς εἰ βούλονται αὐτοὺς διαφθείρειν. ἔκ τε τοῦ οἰκήματος οὐκέτι ἤθελον ἐξιέναι, οὐδ᾽ ἐσιέναι ἔφασαν κατὰ δύναμιν περιόψεσθαι οὐδένα· οἱ δὲ Κερκυραῖοι κατὰ μὲν τὰς θύρας οὐδ᾽ αὐτοὶ διενοοῦντο βιάζεσθαι, ἀναβάντες

δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τȣ̃ οἰκήματος, κ) διελόντες τὴν ὀροφὴν, ἔβαλλον τῷ κεράμῳ καὶ ἐτόξευον κάτω. οἱ δὲ ἐφυλάσσοντό τε ὡς ἠδύναντο, κ) ἅμα οἱ πολλοὶ σφᾶς αὐτȣ̀ς διέφθειρον, ὀϊςȣ̀ς τε, ȣ̀ς ἀφίεσαν ἐκεῖνοι, ἐς τὰς σφαγὰς καθιέντες, κ) ἐκ κλινῶν τινῶν, αἳ ἔτυχον αὐτοῖς ἐνȣ̃σαι, τοῖς σπάρτοις, κ) ἐκ τῶν ἱματίων παραῤῥήματα ποιȣ̃ντες, ἀπαγχόμενοι, παντὶ τρόπῳ τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς (ἐπεγένετο γὰρ νὺξ τῷ παθήματι) ἀναδȣ̃ντες σφᾶς αὐτȣ̀ς, κ) βαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω, διεφθάρησαν. κ) αὐτȣ̀ς οἱ Κερκυραῖοι, ἐπειδὰν ἡμέρα ἐγένετο, φορμηδὸν ἐπὶ ἁμάξας ἐπιβαλόντες, ἀπήγαγον ἔξω τῆς πόλεως. τὰς δὲ γυναῖκας, ὅσαι ἐν τῷ τειχίσματι ἑάλωσαν, ἠνδραποδίσαντο. τοιȣ́τῳ μὲν τρόπῳ οἱ ἐκ τȣ̃ ὄρους Κερκυραῖοι ὑπὸ τȣ̃ δήμȣ διεφθάρησαν. κ) ἡ ςάσις πολλὴ γενομένη ἐτελεύτησεν ἐς τȣ̃το, ὅσα γε κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε. οὐ γὰρ ἔτι ἦν ὑπόλοιπον τῶν ἑτέρων ὅ, τι κ) ἀξιόλογον. οἱ

gulis et sagittis eos petebant, qui infra erant. Illi vero se protegebant ut poterant, quinetiam ipsorum multi sibi manus violentas attulerunt, partim sagittas ab hoste missas jugulis imprimentes, partim lectorum suorum, qui illic ipsis erant, funibus, partim restibus, quas ex suis vestibus a se laceratis fecerant, se ipsos strangulantes, omni denique ratione magnam partem noctis (nox enim huic cladi intervenit) se ipsos laqueis suffocantes, et ab illis, qui in superiore tecti parte stabant, telis petiti, penitus perierunt. Cum autem dies illuxisset, Corcyraei eos acervatim in plaustra conjectos extra urbem portarunt. Ipsorum vero uxores, quotquot in munitione captae fuerunt, in servitutem redegerunt. Hoc igitur modo Corcyraei, qui sedes in monte posuerant, a populo funditus perditi fuerunt. Haec autem seditio, quae magna fuit, hunc habuit exitum, quatenus ad hoc bellum pertinet. Neque enim quod reliquum erat ex aliis, ejusmodi erat, ut mentione dignum sit. Athe-

nienſes autem, cum in Siciliam, quo primum navigationem inſtituerant, perveniſſent, cum illius loci ſociis bellum adminiſtrabant.

49. Athenienſes vero, qui Naupacti erant, et Acarnanes, aeſtate jam extrema, cum exercitu profecti, Anactorium, Corinthiorum urbem in ipſo Ambracii ſinus oſtio ſitam, per proditionem ceperunt. Corinthiis autem illinc ejectis, ipſi Acarnanes locum tenuerunt, colonis ex omnibus Acarnaniae partibus eo miſſis. Et haec aeſtas exiit.

50. Sequente hyeme, Ariſtides Archippi *filius*, unus e ducibus Atticae claſſis ad ſocios pecuniae cogendae cauſa miſſae, Artaphernem virum Perſam, qui a *Perſarum* Rege miſſus Lacedaemonem proficiſcebatur, ad Eïonem, quae ad Strymonem eſt ſita, comprehendit. Quo *Athenas* deducto, Athenienſes epiſtolas ex Aſſyriis litteris *in Graecum ſermonem* converſas legerunt. Quarum, cum alia multa ad Lacedaemonios ſcri-

δὲ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Σικελίαν, ἵναπερ τοπρῶτον ὥρμηντο, ἀποπλεύσαντες, μετὰ τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων ἐπολέμουν.

μθ'. Καὶ οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀκαρνᾶνες, ἅμα τελευτῶντος τοῦ θέρους, στρατευσάμενοι, Ἀνακτόριον, Κορινθίων πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, ἔλαβον προδοσίᾳ· καὶ ἐκπέμψαντες Κορινθίους αὐτοὶ Ἀκαρνᾶνες οἰκήτορας ἀπὸ πάντων, ἔσχον τὸ χωρίον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

ν'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, Ἀριστείδης ὁ Ἀρχίππου, εἷς τῶν ἀργυρολόγων νεῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς αἳ ἐξεπέμφθησαν πρὸς τοὺς ξυμμάχους, Ἀρταφέρνην ἄνδρα Πέρσην παρὰ βασιλέως πορευόμενον ἐς Λακεδαίμονα ξυλλαμβάνει ἐν Ἠϊόνι τῇ ἐπὶ Στρυμόνι. καὶ αὐτοῦ κομισθέντος, οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν ἐπιστολὰς μεταγραψάμενοι ἐκ τῶν Ἀσσυρίων γραμμάτων, ἀνέγνωσαν· ἐν αἷς, πολλῶν ἄλλων γεγραμμένων, κε-

φάλαιον ἦν πρὸς Λακεδαιμονίους, οὐ γιγνώσκειν ὅ, τι βούλονται. πολλῶν γὰρ ἐλθόντων πρέσβεων, οὐδένα ταυτὰ λέγειν. εἰ οὖν τι βούλονται σαφὲς λέγειν, πέμψαι μετὰ τοῦ Πέρσου ἄνδρας ὡς αὐτόν. τὸν δὲ Αρταφέρνην ὕστερον οἱ Αθηναῖοι ἀποστέλλουσι τριήρει ἐς Εφεσον, καὶ πρέσβεις ἅμα· οἱ πυθόμενοι αὐτόθι βασιλέα Αρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ τεθνηκότα (κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτελεύτησεν) ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν.

να'. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Χῖοι τὸ τεῖχος περιεῖλον τὸ καινὸν, κελευσάντων Αθηναίων, καὶ ὑποπτευσάντων ἐς αὐτούς τι νεωτεριεῖν· ποιησάμενοι μέντοι πρὸς Αθηναίους πίστεις καὶ βεβαιότητα, ἐν τῶν δυνατῶν, μηδὲν περὶ σφᾶς νεώτερον βουλεύσειν. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἕβδομον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

νβ'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, εὐθὺς τοῦ τε ἡλίου ἐκλιπές τι ἐγένετο περὶ νου-

berentur, ſumma haec erat: Neſcire ſe quid *illi* vellent. nam cum multi legati venirent, nullum eadem dicere. Si quid igitur aperte dicere vellent, cum hoc Perſa viros ad ſe mitterent. Artaphernem vero poſtea Athenienſes una cum legatis triremi vectum Epheſum miſerunt. Qui, cum illic intellexiſſent, Artaxerxem Xerxis filium nuper obiiſſe (nam per id tempus disceſſerat) domum redierunt.

51. Eadem hyeme, Chii novum murum Athenienſium juſſu demoliti ſunt, quod eos aliquid novi contra ſe moliri ſuſpicarentur. hoc tamen fecerunt adhibita firma cautione, quantum fieri poterat, ne Athenienſes quicquam de priſtino *ſuae* civitatis ſtatu innovarent. Atque haec hyems exiit, ſimul etiam belli, quod Thucydides conſcripſit, ſeptimus annus exceſſit.

52. Aeſtatis autem inſequentis initio ſtatim circa novilunium ſol ex parte defecit,

ejusdemque mensis initio terrae-motus exstitit. Et Mitylenaei, aliique Lesbii exsules, quorum plerique ex continente venerant, auxiliis ex Peloponneso mercede conductis, et manu illinc collecta, Rhoetium occupant. Et acceptis duobus Phocaïcorum staterum millibus, *ipsum incolis* rursus reddiderunt, nulla injuria facta. Postea vero, cum copias adversus Antandrum duxissent, urbem interveniente proditione ceperunt. Eorum autem propositum erat, cum alias civitates, quae Actaeae vocantur, quas prius possidentibus Mitylenaeis Athenienses tenebant, in libertatem vindicare, tum vero omnium maxime Antandrum. Ubi autem eam munissent, (nam aedificandarum navium facultas, propter lignorum copiam, et Idam impendentem, illic ipsis erat) cum reliquo etiam apparatu inde proficiscentes, Lesbum vicinam infestare, et in suam potestatem redigere Aeolica oppida, quae in continente erant. Et hi quidem haec facere constituerant.

μηνίαν· καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἱσταμένου ἔσεισε· καὶ οἱ Μιτυληναίων φυγάδες καὶ τῶν ἄλλων Λεσβίων, ὁρμώμενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἠπείρου, καὶ μισθωσάμενοι ἔκ τε Πελοποννήσου ἐπικουρικὸν, καὶ αὐτόθεν ξυναγείραντες, αἱροῦσι Ῥοιτίον· καὶ λαβόντες δισχιλίους στατῆρας Φωκαΐτας, ἀπέδοσαν πάλιν, μηδὲν ἀδικήσαντες. καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπὶ Ἄντανδρον στρατεύσαντες, προδοσίας γενομένης λαμβάνουσι τὴν πόλιν. καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια, τάς τε ἄλλας πόλεις τὰς Ἀκταίας καλουμένας, ἃς πρότερον Μιτυληναίων νεμομένων Ἀθηναῖοι εἶχον, ἐλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον. καὶ κρατυνάμενοι αὐτὴν (ναῦς τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιεῖσθαι αὐτόθεν, ξύλων ὑπαρχόντων, καὶ τῆς Ἴδης ἐπικειμένης) καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ ῥᾳδίως ἀπ' αὐτῆς ὁρμώμενοι, τήν τε Λέσβον ἐγγὺς οὖσαν κακώσειν, καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ Αἰολικὰ πολίσματα χειρώσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα παρασκευάζεσθαι ἔμελλον.

νγ΄. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐν τῷ αὐτῷ θέρει, ἑξήκοντα ναυσὶ, καὶ δισχιλίοις ὁπλίταις, ἱππεῦσί τε ὀλίγοις, καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλησίους καὶ ἄλλους τινὰς ἀγαγόντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ Κύθηρα. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ Νικόστρατος ὁ Διοτρεφοῦς, καὶ Αὐτοκλῆς ὁ Τολμαίου. τὰ δὲ Κύθηρα, νῆσός ἐστιν, ἐπίκειται δὲ τῇ Λακωνικῇ κατὰ Μαλέαν· Λακεδαιμόνιοι δ᾽ εἰσὶ τῶν περιοίκων, καὶ Κυθηροδίκης ἀρχὴ ἐκ τῆς Σπάρτης διέβαινεν αὐτόσε κατὰ ἔτος, ὁπλιτῶν τε φρουρὰν διέπεμπον ἀεὶ, καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. ἦν γὰρ αὐτοῖς τῶν τε ἀπ᾽ Αἰγύπτου καὶ Λιβύης ὁλκάδων προσβολή. καὶ λησταὶ ἅμα τὴν Λακωνικὴν ἧσσον ἐλύπουν ἐκ θαλάσσης, ᾗπερ μόνον οἷόν τ᾽ ἦν κακουργεῖσθαι. πᾶσα γὰρ ἀνέχει πρὸς τὸ Σικελικὸν καὶ Κρητικὸν πέλαγος.

νδ΄. Κατασχόντες οὖν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ στρατῷ, δέκα μὲν ναυσὶ καὶ δισχιλίοις Μιλη-

53. Athenienſes vero, eadem aeſtate, cum LX navibus, et duobus militum millibus, et aliquot equitibus, et cum Mileſiis, et aliis quibusdam ex ſociis, quos ſecum ducebant, bellum Cytheris intulerunt. Illis autem praeerat Nicias Nicerati, et Nicoſtratus Diotrephis, et Autocles Tolmaei *filius*. Cythera autem eſt inſula, quae agro Laconico adjacet e regione Maleae *promontorii*. Lacedaemonii vero ſunt accolae circumcirca: et Cytherodices magiſtratus ad jus dicendum Sparta quotannis eo tranſibat; et *Lacedaemonii* militum graviter armatorum praeſidium *in eam* ſemper tranſmittebant, ejusque curam ingentem gerebant. Ipſis enim erat portus, ad quem appellebant onerariae naves, quae ex Aegypto, et Africa veniebant. Simul etiam pyratae Laconicam oram a mari (qua tantum infeſtari poterat) minus infeſtabant. Tota enim *haec inſula* conſurgens ad Siculum et Creticum mare porrigitur.

54. Athenienſes igitur, cum *huc* appuliſſent cum ſuis copiis, cum decem navibus,

et duobus Milesiorum millibus urbem maritimam, nomine Scandeam, capiunt. cum reliquo exercitu in insulae partes, quae Maleam spectabant, exscensu ex navibus facto, ad maritimam Cytheriorum urbem iverunt, ejusque incolas omnes sub armis stantes offenderunt. Proelioque commisso, Cytherii paulisper impetum sustinuerunt, deinde in fugam versi, in arcem confugerunt. Postea cum Nicia, ejusque collegis compositionem fecerunt ea conditione; ut omne de se statuendi arbitrium Atheniensibus permitterent, nisi mortis. Quaedam autem colloquia et ante inter Niciam et Cytherios habita fuerant. Quamobrem etiam citius et commodius, et in praesentia et in posterum, quae ad compositionem pertinebant, ab ipsis transacta sunt. Athenienses enim Cytherios ex suis sedibus in alias transtulerunt, tum quod essent Lacedaemonii, tum etiam quod insula agro Laconico adeo vicina esset. Post compositionem Athenienses accepta Scandea, urbe ad portum sita,

σίων ὁπλίταις τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν Σκάνδειαν καλουμένην αἱροῦσι· τῷ δὲ ἄλλῳ στρατεύματι ἀποβάντες τῆς νήσου ἐς τὰ πρὸς Μαλέαν τετραμμένα, ἐχώρουν ἐπὶ τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν τῶν Κυθηρίων, καὶ εὗρον εὐθὺς αὐτοὺς ἐστρατοπεδευμένους ἅπαντας. καὶ μάχης γιγνομένης ὀλίγον μέν τινα χρόνον ὑπέστησαν οἱ Κυθήριοι, ἔπειτα τραπόμενοι, κατέφυγον ἐς τὴν ἄνω πόλιν. καὶ ὕστερον ξυνέβησαν πρὸς Νικίαν, καὶ τοὺς ξυνάρχοντας, Ἀθηναίοις ἐπιτρέψαι πέρὶ σφῶν αὐτῶν, πλὴν θανάτου. ἦσαν δέ τινες καὶ γενόμενοι τῷ Νικίᾳ λόγοι πρότερον πρός τινας τῶν Κυθηρίων. διὸ καὶ θᾶσσον καὶ ἐπιτηδειότερον τό, τε παραυτίκα καὶ τὸ ἔπειτα τὰ τῆς ὁμολογίας ἐπράχθη αὐτοῖς. ἀνέστησαν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι Κυθηρίους, Λακεδαιμονίους τε ὄντας, καὶ ἐπὶ τῇ Λακωνικῇ τῆς νήσου οὕτως ἐπικειμένης. μετὰ δὲ τὴν ξύμβασιν, οἱ Ἀθηναῖοι τήν τε Σκάνδειαν τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι πόλισμα παραλαβόντες, καὶ τῶν Κυ-

θήρων φυλακὴν ποιησάμενοι, ἔπλευσαν ἔς τε Ἀσίνην, καὶ Ἕλος, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν περὶ θάλασσαν. καὶ ἀποβάσεις ποιούμενοι, καὶ ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὗ καιρὸς εἴη, ἐδήουν τὴν γῆν ἡμέρας μάλιστα ἑπτά.

νέ. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἰδόντες μὲν τοὺς Ἀθηναίους τὰ Κύθηρα ἔχοντας, προσδεχόμενοι δὲ καὶ ἐς τὴν γῆν σφῶν ἀποβάσεις ποιήσεσθαι τοιαύτας, ἀθρόα μὲν οὐδαμοῦ τῇ δυνάμει ἀντετάξαντο, κατὰ δὲ τὴν χώραν φρουρὰς διέπεμψαν, ὁπλιτῶν πλῆθος, ὡς ἑκασταχόσε ἔδει. καὶ τὰ ἄλλα ἐν φυλακῇ πολλῇ ἦσαν, φοβούμενοι μὴ σφίσι νεώτερόν τι γένηται τῶν περὶ τὴν κατάστασιν, γεγενημένου μὲν τοῦ ἐν τῇ νήσῳ πάθους ἀνελπίστου καὶ μεγάλου, Πύλου δὲ ἐχομένης, καὶ Κυθήρων, καὶ πανταχόθεν σφᾶς περιεστῶτος πολέμου ταχέος, καὶ ἀπροφυλάκτου. ὥστε παρὰ τὸ εἰωθὸς ἱππέας τετρακοσίους κατεστήσαντο, καὶ τοξότας· ἔς τε τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτε, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένον-

et praesidio Cytheris imposito, navigarunt ad Asinen, et Helos, et ad plurima loca maritima. Et exscensu ex navibus in ea facto, et commorantes ubicunque opportunum videbatur, regionem per dies circiter septem vastarunt.

55. Lacedaemonii vero, quamvis Cythera ab Atheniensibus teneri viderent, et exspectarent illos in suum etiam agrum exscensiones hujusmodi facturos, nunquam tamen cum frequentibus copiis, acie instructa obviam ipsis iverunt: sed militum graviter armatorum magnam manum in varias agri sui partes, prout unusquisque locus postulabat, praesidii causa miserunt. Et caeteris in rebus sibi diligenter cavebant, metuentes ne quid in rerum suarum statu novaretur, propter insperatam ac ingentem cladem in insula *recens* acceptam, et propter Pylum et Cythera occupata, et propter repentinum ac improvisum bellum, quod ipsos undique circumstabat. Quare praeter suam consuetudinem quadringentos equites, et sagittarios constituerunt. Et ad res bellicas, si unquam ante, tunc potissimum segniores

redditi ſunt, qui praeter uſitatam ſibi formam apparatus, cum nauticis copiis certare cogerentur, idque contra Athenienſes, qui, quicquid intentatum relinquebant, id ſemper ſpei deeſſe putabant, quam de felici rerum ſucceſſu conceperant. Praeterea varii caſus, multaeque res, quae brevi temporis ſpatio praeter omnem exſpectationem ipſis acciderant, maximum metum *ipſis* incutiebant. Et verebantur, ne forte rurſus aliqua calamitas ſibi contingeret, qualis erat, quam et in inſula acceperant. Et propterea ad pugnandum erant timidiores, et quicquid aggreſſi fuiſſent, id infelicem exitum putabant habiturum, propter animi diffidentiam, quod prius adverſa fortuna premi non conſueviſſent.

56. Cum igitur Athenienſes tunc oram maritimam vaſtarent, pleraque quieſcebant, quum ad ſingula praeſidia exſcenſus aliquis e navibus fiebat; tum quod ſinguli ſe numero inferiores eſſe ducerent, tum etiam quod in eo rerum ſtatu conſtituti eſſent. Una vero praeſidiaria cohors, quae etiam ad Corrytam et Aphrodiſiam hoſtes propulſavit, ip-

τὸ, ξυνεςῶτες, παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν σφῶν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς, ναυτικῷ ἀγῶνι, καὶ τούτῳ πρὸς Ἀθηναίους, οἷς τὸ μὴ ἐπιχειρούμενον αἰεὶ ἐλλιπὲς ἦν τῆς δοκήσεως τὶ πράξειν. καὶ ἅμα τὰ τῆς τύχης πολλὰ, καὶ ἐν ὀλίγῳ ξυμβάντα παρὰ λόγον αὐτοῖς, ἔκπληξιν μεγίστην παρεῖχε. καὶ ἐδεδίεσαν μή ποτε αὖθις ξυμφορά τις αὐτοῖς περιτύχῃ, οἷα καὶ ἐν τῇ νήσῳ. ἀτολμότεροι δὲ δι' αὐτὸ ἐς τὰς μάχας ἦσαν, καὶ πᾶν ὅ, τι κινήσειαν, ᾤοντο ἁμαρτήσεσθαι, διὰ τὸ τὴν γνώμην ἀνεχέγγυον γεγενῆσθαι, ἐκ τῆς πρὶν ἀηθείας τοῦ κακοπραγεῖν.

νϛ΄. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις τότε τὴν παραθαλάσσιον δῃοῦσι τὰ μὲν πολλὰ ἡσύχασαν, ὡς καθ' ἑκάστην φρουρὰν γίγνοιτό τις ἀπόβασις, πλήθει τε ἐλάσσους ἕκαστοι ἡγούμενοι εἶναι, καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ· μία δὲ φρουρὰ, ἥπερ καὶ ἠμύνατο περὶ Κορτύταν καὶ Ἀφροδισίαν, τὸν μὲν ὄχλον τῶν ψιλῶν ἐ-

σκεδασμένον ἐφόβησεν ἐπιδρομῇ, τῶν δὲ ὁπλιτῶν δεξαμένων ὑπεχώρησε πάλιν· καὶ ἄνδρες τέ τινες ἀπέθανον αὐτῶν ὀλίγοι, καὶ ὅπλα ἐλήφθη. τροπαῖόν τε στήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ἐς Κύθηρα. ἐκ δὲ αὐτῶν περιέπλευσαν ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηράν. καὶ δῃώσαντες μέρος τι τῆς γῆς, ἀφικνοῦνται ἐπὶ Θυρέαν, ἥ ἐστι μὲν τῆς Κυνουρίας γῆς καλουμένης, μεθορία δὲ τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς: νεμόμενοι δὲ αὐτὴν ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦσιν ἐνοικεῖν, διά τε τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν σφίσι γενομένας καὶ τῶν Εἱλώτων τὴν ἐπανάστασιν εὐεργεσίας, καὶ ὅτι Ἀθηναίων ὑπακούοντες, ὅμως πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην αἰεὶ ἕστασαν.

νζ'. Προσπλεόντων οὖν ἔτι τῶν Ἀθηναίων, οἱ Αἰγινῆται τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ, ὃ ἔτυχον οἰκοδομοῦντες, τεῖχος ἐκλείπουσιν, ἐς δὲ τὴν ἄνω πόλιν, ἐν ᾗ ᾤκουν, ἀπεχώρησαν, ἀπέχουσαν σταδίους μά-

sam quidem levis armaturae turbam palatam impetu in eam facto terruit: sed cum gravis armaturae milites ipsam excepissent, rursus se recepit, et aliquot ex ipsius numero ceciderunt, armaque capta fuerunt. Athenienses autem, erecto trophaeo, in Cythera abierunt. Hinc vero ad Epidaurum Limeram, classe circumvecti profecti sunt. agrique parte vastata, pervenerunt ad Thyream, quae est illa quidem agri, qui Cynurius appellatur, sed Argivum et Laconicum agrum suo interjectu disterminat. Lacedaemonii autem, quod eam possiderent, Aeginetis patria pulsis incolendam dederunt: tum ob beneficia, quae et terrae-motus tempore, et quum Helotes in dominos insurrexerant, in se contulerant; tum etiam quod, licet Atheniensium imperio subjecti essent, tamen secum perpetuo sensissent.

57. Atheniensibus igitur cum classe adventantibus, Aeginetae murum, quem ad mare aedificabant, reliquerunt; et in superiorem urbem, stadiis circiter decem a mari distantem, quam incolebant, se recepta-

runt. Et una Lacedaemoniorum praesidiaria cohors, quae agri tutandi causa illic erat, quae etiam *Aeginetas* in illo muro aedificando adjuvabat, cum ipsis in urbem ingredi noluit, licet Aeginetae eam rogarent, quod ipsis *praesidiariis Lacedaemoniorum militibus* periculosum esse videretur intra muros concludi. Quare cum in editiora loca se recepissent, quod se ad hosti pugna resistendum impares esse judicarent, quiescebant. Interea vero Athenienses, cum *ad littus* appulissent, et cum omnibus copiis ad Thyream confestim ivissent, eam ceperunt; et urbem incenderunt, et res, quae in ea erant, diripuerunt: et Aeginetas, quotquot in ipso congressu non occubuerant, et Tantalum Patroclis *filium*, qui apud illos pro Lacedaemoniis dux fuerat, (cum enim vulneratus fuisset, vivus captus est) abduxerunt, et cum his Athenas pervenerunt. nonnullos etiam ex Cytheris abduxerunt, quos periculi vitandi causa, suis sedibus motos, alio transferendos censuerunt. Athenienses autem hos quidem in insulis collocare decreverunt, et caeteris Cytheriis *permittere*,

λιςὰ δέκα τῆς θαλάσσης. καὶ αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων φρουρὰ μία τῶν περὶ τὴν χώραν, ἥπερ καὶ ξυνετείχιζε. ξυνεσελθεῖν μὲν ἐς τὸ τεῖχος οὐκ ἠθέλησεν, δεομένων τῶν Αἰγινητῶν, ἀλλ' αὐτοὺς κίνδυνος ἐφαίνετο ἐς τὸ τεῖχος κατακλείεσθαι· ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὰ μετέωρα, ὡς οὐκ ἐνόμιζον ἀξιόμαχοι εἶναι, ἡσύχαζον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καταχόντες, καὶ χωρήσαντες εὐθὺς πάσῃ τῇ ςρατιᾷ, αἱροῦσι τὴν Θυρέαν. καὶ τήν τε πόλιν κατέκαυσαν, καὶ τὰ ἐνόντα ἐξεπόρθησαν. τούς τε Αἰγινήτας, ὅσοι μὴ ἐν χερσὶ διεφθάρησαν, ἄγοντες, ἀφίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ τὸν ἄρχοντα ὃς παρ' αὐτοῖς ἦν τῶν Λακεδαιμονίων, Τάνταλον τὸν Πατροκλέους. ἐζωγρήθη γὰρ τετρωμένος. ἦγον δέ τινας καὶ ἐκ τῶν Κυθήρων ἄνδρας ὀλίγους, οὓς ἐδόκει ἀσφαλείας ἕνεκα μεταςῆσαι. καὶ τούτους μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους, καὶ τοὺς ἄλλους Κυθηρί-

ους, οἰκοῦντας τὴν ἑαυτῶν, φόρον τέσσαρα τάλαντα φέρειν· Αἰγινήτας δὲ ἀποκτεῖναι πάντας ὅσοι ἑάλωσαν, διὰ τὴν προτέραν ἀεί ποτε ἔχθραν· Τάνταλον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους καταδῆσαι.

νη'. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, ἐν Σικελίᾳ Καμαριναίοις καὶ Γελώοις ἐκεχειρία γίγνεται πρῶτον πρὸς ἀλλήλους. εἶτα καὶ οἱ ἄλλοι Σικελιῶται ξυνελθόντες ἐς Γέλαν, ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων πρέσβεις ἐς λόγους κατέστησαν ἀλλήλοις, εἴπως ξυναλλαγεῖεν· καὶ ἄλλαι τε πολλαὶ γνῶμαι ἐλέγοντο ἐπ' ἀμφότερα, διαφερομένων, καὶ ἀξιούντων, ὡς ἕκαστοί τι ἐλασσοῦσθαι ἐνόμιζον· καὶ Ἑρμοκράτης ὁ Ἕρμωνος Συρακούσιος, ὅσπερ καὶ ἔπεισε μάλιστα αὐτοὺς ἐς τὸ κοινὸν, τοιούτους δὴ λόγους εἶπεν.

νθ'. ‘ ΟΥΤΕ πόλεως ὢν ἐλαχίστης, ὦ Σικελιῶται, τοὺς λόγους ποιήσομαι, οὔτε πονουμένης μάλιστα τῷ πο-

ut ſuum agrum colentes, tributum, quaterna talenta penderent: Aeginetas vero omnes, quotquot capti fuerant, interficere *ſtatuerunt*, propter priorem perpetuamque ſimultatem: Tantalum vero praeter caeteros Lacedaemonios in inſula *Sphacteria captos* in vincula conjiciendum cenſuerunt.

58. Eadem aeſtate in Sicilia induciae inter Camarinaeos et Geloos primum initae ſunt. Mox etiam caeteri *Siculi et* Sicilienſes Gelam convenerunt, et legatis ex omnibus *Siciliae* civitatibus eo miſſis, in colloquium venerunt, et inter ſe agere coeperunt, ſi quo modo in priſtinam gratiam redire poſſent. Et cum multae aliae ſententiae in utramque partem dictae ſunt ab illis, qui diſſentiebant, et petebant ea, quibus ſe quisque *ab altero* fraudatum exiſtimabat: tum etiam Hermocrates Hermonis filius Syracuſanus, qui etiam praecipue ipſos movit, ad legatos a Siciliae communi miſſos, hujusmodi verba tunc fecit.

59. ‘ Non ex ea civitate, viri Sicilien-
‘ ſes, quae aut minima ſit, aut bello maxime
‘ laboret, ego ortus, verba faciam: ſed ſen-

'tentiam dicam, quae in totius Siciliae com-
'mune bonum optima esse mihi videtur.
'Ac bellum quidem gerere, quam tristis sit
'res, cur nam quis omnia *mala*, quae in eo
'contingere solent, apud homines rerum
'gnaros colligens, oratione prolixa utatur?
'Nemo enim aut propter *bellicorum incom-*
'*modorum* imperitiam hoc agere cogitur,
'aut metu deterretur, si quid amplius se
'adepturum speret. sed usu venit, ut his
'quidem lucra majora, quam pericula esse
'videantur: illi vero quodvis discrimen ad-
'ire, quam ullam jacturam in praesentia fa-
'cere malint. Sed quum haec ipsa neutri
'opportune faciunt, *tunc* admonitiones de
'facienda gratiae reconciliatione sunt uti-
'les. Id, quod nobis etiam in praesentia
'plurimi faciendum erit, si *monentibus* pa-
'reamus. Quod enim unusquisque *nostrum*
'suis rebus privatim bene consulere vellet,
'bellum tunc primum suscepimus: nunc
'vero inter nos disceptando operam de-
'mus, ut in pristinam gratiam redeamus.
'Tum nisi successerit, ut unusquisque nostrum
'suam jus obtineat, atque ita hinc discedat,
'iterum ad arma redibimus.

' λέμῳ, ἐς κοινὸν δὲ τὴν δοκοῦσάν μοι βελ-
' τίστην γνώμην εἶναι ἀποφαινόμενος τῇ
' Σικελίᾳ πάσῃ. καὶ περὶ μὲν τοῦ πολε-
' μεῖν, ὡς χαλεπὸν, τί ἄν τις πᾶν τὸ
' ἐνὸν ἐκλέγων ἐν εἰδόσι μακρηγοροίη; οὐ-
' δεὶς γὰρ οὔτε ἀμαθίᾳ ἀναγκάζεται αὐ-
' τὸ δρᾷν, οὔτε φόβῳ, ἢν οἴηταί τι πλέ-
' ον σχήσειν, ἀποτρέπεται. ξυμβαίνει δὲ
' τοῖς μὲν, τὰ κέρδη μείζω φαίνεσθαι
' τῶν δεινῶν. οἱ δὲ τοὺς κινδύνους ἐθέλουσιν
' ὑφίστασθαι πρὸ τοῦ αὐτίκα τι ἐλασσοῦ-
' σθαι. αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ ἐν καιρῷ
' τύχοιεν ἑκάτεροι πράσσοντες, αἱ παραι-
' νέσεις τῶν ξυναλλαγῶν ὠφέλιμοι. ὃ καὶ
' ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι πειθομένοις πλείστου
' ἂν ἄξιον γένοιτο. τὰ γὰρ ἴδια ἕκαστοι
' εὖ βουλευόμενοι δὴ θέσθαι, τότε πρῶτον
' ἐπολεμήσαμεν, καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους
' δι' ἀντιλογιῶν πειρώμεθα καταλλαγῆναι·
' καὶ ἢν ἄρα μὴ προχωρήσῃ ἴσον ἑκάστῳ ἔ-
' χοντι ἀπελθεῖν, πάλιν πολεμήσομεν.

ξ΄. ‘ Καίτοι γνῶναι χρὴ ὅτι οὐ περὶ
‘ τῶν ἰδίων μόνον, εἰ σωφρονῦμεν, ἡ ξύνο-
‘ δος ἔςαι, ἀλλ’ εἰ ἐπιβουλευομένην τὴν
‘ πᾶσαν Σικελίαν, ὡς ἐγὼ κρίνω, ὑπ’ Α-
‘ θηναίων, δυνησόμεθα ἔτι διασῶσαι· καὶ
‘ διαλλακτὰς πολὺ τῶν ἐμῶν λόγων ἀ-
‘ ναγκαιοτέρως περὶ τῶνδε Αθηναίους νο-
‘ μίσαι, οἳ δύναμιν ἔχοντες μεγίςην τῶν
‘ Ἑλλήνων, τάς τε ἁμαρτίας ἡμῶν τηρῦσιν,
‘ ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες, κὴ ὀνόματι ἐννόμω
‘ ξυμμαχίας, τὸ φύσει πολέμιον εὐπρε-
‘ πῶς ἐς τὸ ξυμφέρον καθίςανται. πόλεμον
‘ γὰρ αἰρομένων ἡμῶν, καὶ ἐπαγομένων αὐ-
‘ τὺς ἄνδρας οἳ κὴ τοῖς μὴ ἐπικαλυμένοις αὐ-
‘ τοὶ ἐπιςρατεύυσι, κακῶς τε ἡμᾶς αὐτὺς
‘ ποιύντων τέλεσι τοῖς οἰκείοις, κὴ τῆς ἀρ-
‘ χῆς ἅμα προκοπτόντων ἐκείνοις, εἰκὸς, ὅ-
‘ ταν γνῶσιν ἡμᾶς τετρυχωμένυς, κὴ πλέ-
‘ ονί ποτε ςόλω ἐλθόντας αὐτοὺς, τάδε
‘ πάντα πειράσεσθαι ὑπὸ σφᾶς ποιεῖσθαι.

ξα΄. ‘ Καίτοι τῇ ἑαυτῶν ἑκάςους, εἰ

60. 'Quanquam hoc nobis eſt ſciendum, 'non ſolum de privatis rebus (ſi ſapimus) 'coactum eſſe conſilium: ſed etiam ut con- 'ſultemus, an univerſam Siciliam, quae (ut 'ego judico) Athenienſium inſidiis appeti- 'tur, adhuc conſervare poſſimus. Et *oportet* 'exiſtimare Athenienſes (qui, cum maximam '*omnium* Graecorum potentiam obtineant, 'cum paucis navibus hic praeſto ſunt ad ob- 'ſervanda noſtra peccata, et legitimo ſocie- 'tatis nomine, innatum ſibi odium, ſpecioſa 'rerum appellatione ſuum conſilium velan- 'tes, ad ſuam utilitatem accommodant) ha- 'rum *noſtrarum discordiarum* pacificatores 'eſſe multo magis neceſſarios, quam mea 'verba. Cum enim bellum ſusceperimus, et 'hos viros accerſiverimus, qui vel illis, qui 'ipſos non accerſunt, bellum inferunt, cum- 'que nos ipſos domeſticis ſumtibus vexe- 'mus, ſimul etiam cum nos ipſi paulatim a- 'ditum illis ad hoc imperium occupandum 'patefaciamus, veriſimile eſt, ipſos ſua ſpon- 'te, ubi nos afflictos cognoverint, olim cum 'majore claſſe venturos, et haec omnia in 'ſuam poteſtatem redigere conaturos.

61. 'Atqui (ſi ſapimus) oportet unum-

'quemque nostrum potius, ut suo *imperio* 'res alienas adjungat, quam ut suas laedat, 'socios accersere, et pericula subire. Et exi-'stimare *oportet*, seditionem maxime perni-'ciosam esse cum singulis civitatibus, tum 'etiam universae Siciliae, cujus nos incolae 'universi insidiis *Atheniensium* appetimur, 'et tamen mutuis singularum civitatum dis-'sensionibus laborantes alii ab aliis divisi 'sumus. Quibus rebus cognitis oportet et 'privatum cum privato, et civitatem cum ci-'vitate in gratiam redire, et operam dare, 'ut omnes simul universam Siciliam serve-'mus. Nec in mentem venire cuipiam opor-'tet, eos quidem, qui de nobis sunt Dorien-'ses, Atheniensium hostes esse; Chalciden-'ses vero, propter cognationem Ionicam, a 'periculis tutos esse. Neque enim partium 'odio, bellum *nostris* gentibus inferunt, 'quod sint divisae: sed cupiditate bonorum, 'quae communiter in Sicilia possidemus. 'Hoc autem nunc declararunt in ista Chal-'cidensium evocatione. Illis enim, qui ex 'foederis societate nullum auxilium ipsis 'unquam tulerunt, ipsi foederis jus libenti-

‘ σωφρονοῦμεν, χρὴ τὰ μὴ προσήκοντα ἐ-
‘ πικτωμένους, μᾶλλον ἢ τὰ ἕτοιμα βλά-
‘ πτοντας, ξυμμάχους τε ἐπάγεσθαι, καὶ
‘ τοὺς κινδύνους προσλαμβάνειν· νομίσαι
‘ τε στάσιν μάλιστα φθείρειν τὰς πόλεις,
‘ καὶ τὴν Σικελίαν, ἧς γε οἱ ἔνοικοι ξύμ-
‘ παντες μὲν ἐπιβουλευόμεθα, κατὰ πό-
‘ λεις δὲ διέσταμεν. ἃ χρὴ γνόντας, καὶ
‘ ἰδιώτην ἰδιώτῃ καταλλαγῆναι, καὶ πό-
‘ λιν πόλει, καὶ πειρᾶσθαι κοινῇ σώζειν
‘ τὴν πᾶσαν Σικελίαν. παρεστάναι δὲ μη-
‘ δενὶ ὡς οἱ μὲν Δωριεῖς ἡμῶν, πολέμιοι
‘ τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ Χαλκιδικὸν, τῇ
‘ Ἰάδι ξυγγενείᾳ ἀσφαλές. οὐ γὰρ τοῖς
‘ ἔθνεσιν ὅτι δίχα πέφυκε τοῦ ἑτέρου,
‘ ἔχθει ἐπίασιν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ Σι-
‘ κελίᾳ ἀγαθῶν ἐφιέμενοι, ἃ κοινῇ κεκτή-
‘ μεθα. ἐδήλωσαν δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ Χαλ-
‘ κιδικοῦ γένους παρακλήσει. τοῖς γὰρ
‘ οὐδέποτε σφίσι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν
‘ προσβοηθήσασιν αὐτοὶ τὸ δίκαιον μᾶλ-

‘ λον τῆς ξυνθήκης προθύμως παρέχοντο.
‘ καὶ τοὺς μὲν Ἀθηναίους ταῦτα πλε-
‘ ονεκτεῖν τε καὶ προνοεῖσθαι, πολλὴ ξυγ-
‘ γνώμη· καὶ οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις
‘ μέμφομαι, ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἑτοι-
‘ μοτέροις οὖσι. πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώ-
‘ πειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἴ-
‘ κοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν. ὅσοι
‘ δὲ γιγνώσκοντες αὐτὰ, μὴ ὀρθῶς προ-
‘ σκοποῦμεν, μηδὲ τοῦτό τις πρεσβύτα-
‘ τον ἥκει κρίνας, τὸ κοινῶς φοβερὸν ἅ-
‘ παντας εὖ θέσθαι, ἁμαρτάνομεν. τά-
‘ χιστα δ' ἂν ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ γένοιτο
‘ εἰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβαίημεν. οὐ γὰρ
‘ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ὁρμῶνται Ἀθηναῖοι,
‘ ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων. καὶ
‘ οὕτως οὐ πόλεμος πολέμῳ, εἰρήνῃ δὲ
‘ διαφορὰ ἀπραγμόνως παύονται. οἵ τ' ἐ-
‘ πίκλητοι εὐπρεπῶς ἄδικοι ἐλθόντες, εὐλό-
‘ γως ἄπρακτοι ἀπίασι.

ξγ'. ‘ Καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναί-

'us praestiterunt. Atque Atheniensibus quidem haec affectantibus, et provide perficere conantibus, multam veniam dandam esse censeo: nec eos, qui imperium affectant; sed eos, qui ad imperata faciendum sunt propensiores, vituperandos puto. Homines enim ita nati sunt, ut semper illos quidem imperio premant, qui cedunt *ipsis*: ab illis vero sibi caveant, qui arma ipsis inferunt. Nos vero peccamus, quotquot, cum haec habeamus perspecta, *rebus nostris* non recte prospicimus, neque singuli hoc antiquissimum esse judicamus, ipsam scilicet rationem, qua omnes communi periculo bene consulamus. Hoc autem celerrime liberabimur, si compositionem inter nos faciamus. Athenienses enim non ex agri sui finibus profecti nos invadunt; sed ex illorum agro, qui ipsos accersiverunt. Atque ita non bellum bello; sed pace discordia nullo negotio sedabitur. Et *Athenienses*, qui evocati fuerunt, et qui infesto animo, specioso tamen praetextu huc venerunt, jure optimo, re infecta, abibunt.

62. 'Atque commodum quidem, quod

'ad Athenienſes attinet, tantum eſſe com-'peritur, ſi *rebus noſtris* recte conſulamus: 'pacem vero, quam omnium conſeſſione 'ſummum bonum eſſe conſtat, cur etiam in-'ter nos ipſos facere non oporteat? An exi-'ſtimatis, ſi quid boni alicui adeſt, aut ſi cui 'contraria, non potiorem eſſe pacem quam 'bellum, tum ad liberandum utrumque his '*malis, quae bono ſunt contraria,* tum etiam 'ad illud *bonum utrique* conſervandum? Et '*nunquid animadvertitis*, pacem habere ho-'nores et dignitates a periculo remotiores, 'atque alia, quae quis oratione longa per-'ſequi poſſet, quemadmodum de bello? Qui-'bus rebus conſideratis, non oportet *vos* 'contemnere mea verba; ſed potius unum-'quemque *veſtrum* his admonitum ſuae ſa-'luti proſpicere. Et ſi quis vel ſuae cauſae 'aequitate, vel ſua potentia fretus, certam 'de rei alicujus ſucceſſu ſpem concepit, is 'caveat, ne praeter ſpem graviter labatur: 'illud animadvertens, multos jam fuiſſe, qui 'ſuas injurias perſequi, et illos ulciſci vo-'lebant, a quibus eas acceperant; alios eti-'am fuiſſe, qui ſpem conceperant, ſe ſuas 'facultates aliqua potentia amplificaturos.

‘ ους, τοσοῦτον ἀγαθὸν, εὖ βουλευομένοις ‘ εὑρίσκεται. τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμο- ‘ λογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ ‘ χρὴ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι; ἢ ‘ δοκεῖτε, εἴτῳ τὶ ἐστὶν ἀγαθὸν, ἢ εἴτῳ ‘ τὰ ἐναντία, οὐχ ἡσυχία μᾶλλον, ἢ ‘ πόλεμος, τὸ μὲν, παῦσαι ἂν ἑκατέρῳ, ‘ τὸ δὲ ξυνδιασῶσαι, καὶ τὰς τιμὰς καὶ ‘ λαμπρότητας ἀκινδυνωτέρας ἔχειν τὴν ‘ εἰρήνην, ἄλλα τε ὅσα ἐν μήκει λόγων ‘ ἄν τις διέλθοι, ὥσπερ περὶ τοῦ πολε- ‘ μεῖν; ἃ χρὴ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐ- ‘ μοὺς λόγους ὑπεριδεῖν, τὴν δὲ αὑτοῦ ‘ τινὰ σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ' αὐτῶν προ- ‘ ϊδεῖν. καὶ εἴτις βεβαίως τὶ ἢ τῷ δι- ‘ καίῳ ἢ βίᾳ πράξειν οἴεται, τῷ παρ' ‘ ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω, γνοὺς ‘ ὅτι πλείους ἤδη καὶ τιμωρίαις μετιόν- ‘ τες τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ ἐλπίσαντες ἕ- ‘ τεροι δυνάμει τινὶ πλεονεκτήσειν, οἱ ‘ μὲν οὐχ ὅσον οὐκ ἠμύναντο, ἀλλ' οὐδ'

‘ ἐσώθησαν, τοῖς δὲ, ἀντὶ τοῦ πλέον ἔ-
‘ χειν, προσκαταλιπεῖν τὰ αὐτῶν ξυνέ-
‘ βη. τιμωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως
‘ ὅτι καὶ ἀδικεῖται, οὐδὲ ἰσχὺς βέβαιον,
‘ διότι καὶ εὔελπι. τὸ δὲ ἀστάθμητον τοῦ
‘ μέλλοντος ὡς ἐπιπλεῖστον κρατεῖ· πάν-
‘ των τε σφαλερώτατον ὂν, ὅμως καὶ χρη-
‘ σιμώτατον φαίνεται. ἐξ ἴσου γὰρ δεδιό-
‘ τες, προμηθείᾳ μᾶλλον ἐπ᾽ ἀλλήλους ἐρ-
‘ χόμεθα.

ξγ΄. ‘ Καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τού-
‘ του διὰ τὸ ἀτέκμαρτον δέος, καὶ διὰ τὸ
‘ ἤδη φοβεροὺς παρόντας Ἀθηναίους κατ᾽
‘ ἀμφότερα ἐκπλαγέντες, καὶ τὸ ἐλλι-
‘ πὲς τῆς γνώμης, ὧν ἕκαστός τις ᾠήθη-
‘ μεν πράξειν ταῖς κωλύμαις ταύταις ἱ-
‘ κανῶς νομίσαντες εἰρχθῆναι, τοὺς ἐφε-
‘ στῶτας πολεμίους ἐκ τῆς χώρας ἀπο-
‘ πέμπωμεν· καὶ αὐτοὶ μάλιστα μὲν ἐς
‘ αἴδιον ξυμβῶμεν, εἰ δὲ μὴ, χρόνον ὡς
‘ πλεῖστον σπεισάμενοι, τὰς ἰδίας διαφο-

sed illis quidem contigisse, ut non solum suas injurias ulti non fuerint, sed ne salutem quidem suam retinere potuerint; his vero, ut pro rerum suarum amplificatione, suarum etiam jacturam fecerint. Ultio enim non protinus alicui merito succedit, quod injuriam ab altero acceperit; neque etiam potentia ideo est certa, quod homines bona spe compleat. sed fortuna rerum exitum in sua potestate plerumque tenet: quae cum sit res omnium maxime lubrica, tamen utilissima videtur. Cum enim utrique pariter timemus, circumspectius alii alios invadimus.

63. ‘Quare nos etiam nunc utraque de causa, cum ob inexploratum hujus incerti rerum eventus metum, tum ob Atheniensium praesentiam, qui formidolosi jam adsunt, territi; tum etiam existimantes nostram consilii imbecillitatem istis difficultatibus satis impeditam fuisse, ne perageremus ea, quae unusquisque nostrum se peracturum putabat; hostes imminentes, ex *nostra* regione amandemus. Et in primis quidem ipsi foedus aeternum inter nos ineamus; sin minus, induciis in longissimum

'tempus factis, discordias privatas in aliud 'tempus differamus. In summa vero, cog'noscamus, si mihi assentiamini, futurum, 'ut unusquisque nostrum suam civitatem li'beram obtineat; unde, quum nostri juris 'ac arbitrii erimus, illis, qui aut bene, aut 'male de nobis meriti fuerint, gratiam pro 'meritis jure referemus. At si mihi non as'sentiamini, sed aliorum autoritatem sequa'mur, *non solum* non *erit nobis certamen* de 'ulciscendo aliquo; sed etiam, si res ita tu'lerit, amicissimi inimicissimis, et inimici, 'quibus non convenit, propter necessitatem 'fiemus.

64. 'Atque ego quidem (ut meae orati'onis initio dixi) qui demonstravi, me ex 'maxima civitate ortum, et qui bellum aliis 'inferre, quam illatum propulsare malo, 'suadeo, ut nobis ipsis prospicientes com'positionem faciamus, neve sic adversarios 'maleficiis afficiamus, ut nos ipsi longe plu'ribus detrimentis afficiamur: neque stulte 'contendens existimare *volo*, me summam 'potestatem habere et in meam voluntatem, 'et in ipsam fortunam, in quam nullum im'perium habeo; sed vinci, *et de meo jure* '*decedere volo*, quatenus par est. Et aequum

‘ ρὰς ἐς αὖθις ἀναβαλώμεθα. τὸ ξύμ-
‘ παν τε δὴ, γνῶμεν, πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ,
‘ πόλιν ἕξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς
‘ αὐτοκράτορες ὄντες, τὸν εὖ καὶ κακῶς
‘ δρῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνούμεθα. ἢν
‘ δὲ ἀπιστήσαντες, ἄλλοις ὑπακούσωμεν, οὐ
‘ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα, ἀλλὰ καὶ
‘ ἄγαν εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς
‘ ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρὴ, κατ' ἀ-
‘ νάγκην γιγνώμεθα.

ξδ'. ‘ Καὶ ἐγὼ μὲν, ἅπερ καὶ ἀρχό-
‘ μενος εἶπον, πόλιν τε μεγίστην παρεχό-
‘ μενος, καὶ ἐπιὼν τῳ μᾶλλον, ἢ ἀμυνόμε-
‘ νος, ἀξιῶ προειδομένους αὐτῶν ξυγχω-
‘ ρεῖν, καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς
‘ δρᾶν ὥστε αὐτοὺς τὰ πλείω βλάπτε-
‘ σθαι, μηδὲ μωρίᾳ φιλονεικῶν ἡγεῖσθαι
‘ τῆς τε οἰκείας γνώμης ὁμοίως αὐτοκρά-
‘ τωρ εἶναι, καὶ ἧς οὐκ ἄρχω τύχης,
‘ ἀλλ' ὅσον εἰκὸς ἡσσᾶσθαι. καὶ τοὺς ἄλ-
‘ λους δικαιῶ ταυτό μοι ποιῆσαι ὑφ' ὑ-

‘ μῶν αὐτῶν, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων ‘ τοῦτο παθεῖν. οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν οἰκεί- ‘ ους οἰκείων ἡσσᾶσθαι, ἢ Δωριέα τινὰ, ‘ Δωριέως, ἢ Χαλκιδέα, τῶν ξυγγενῶν· ‘ τὸ δὲ ξύμπαν, γείτονας ὄντας, καὶ ξυ- ‘ νοίκους μιᾶς χώρας, καὶ περιῤῥύτου, καὶ ‘ ὄνομα ἓν κεκλημένους Σικελιώτας. οἳ ‘ πολεμήσομέν τε, οἶμαι, ὅταν ξυμβῇ, ‘ καὶ ξυγχωρησόμεθά γε πάλιν καθ' ἡ- ‘ μᾶς αὐτοὺς, λόγοις κοινοῖς χρώμενοι. τοὺς ‘ δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας ἀθρόοι, ἢν ‘ σωφρονῶμεν, ἀμυνούμεθα, εἴπερ καὶ καθ' ‘ ἑκάστους βλαπτόμενοι, ξύμπαντες κινδυ- ‘ νεύομεν· ξυμμάχους δὲ οὐδέποτε τολοι- ‘ πὸν ἐπαξόμεθα, οὐδὲ διαλλακτάς. τάδε ‘ γὰρ ποιοῦντες, ἔν τε τῷ παρόντι δυοῖν ‘ ἀγαθοῖν οὐ στερήσομεν τὴν Σικελίαν, Α- ‘ θηναίων τε ἀπαλλαγῆναι, καὶ οἰκείου ‘ πολέμου. καὶ ἐς τὸ ἔπειτα, καθ' ἡμᾶς ‘ αὐτοὺς ἐλευθέραν νεμούμεθα καὶ ὑπὸ ἄλλων ‘ ἧσσον ἐπιβουλευομένην.’

'esse censeo, *vos* caeteros vestra sponte i-
'dem facere, quod ego, neque ad hoc faci-
'endum, ab hostibus compelli. nec enim
'turpe est domesticos a domesticis, aut Do-
'riensem aliquem a Doriensi, aut Chalci-
'densem a suo gentili superari. Denique,
'ut rem totam paucis expediam, *compositio-
'nem nobis faciendam censeo*, quod vicini si-
'mus, et ejusdem regionis incolae, idque
'*regionis*, quae mari undique alluitur, et
'uno Siculorum nomine vocemur: qui (ut
'opinor) bellum geremus, quum res ita tu-
'lerit, et in mutuam gratiam rursus redibi-
'mus, colloquiis communibus inter nos ip-
'sos habitis. Alienigenas vero contra nos
'*huc* profectos, simul omnes, si sapimus, pro-
'pulsabimus; siquidem vel quum singuli
'laeduntur, universi periclitamur: nec so-
'cios, nec pacificatores unquam posthac ac-
'cersemus. Si igitur haec faciamus, et in
'praesentia duobus bonis Siciliam non frau-
'dabimus; ut Atheniensibus, belloque do-
'mestico liberetur: et in posterum, nos so-
'li, liberam, et aliorum insidiis minus ob-
'noxiam incolemus.'

65. Cum Hermocrates haec dixisset, Siculi quidem ejus verbis adducti, inter se consenserunt hac conditione, ut ab armis discederetur, et sua quique retinerent, quae jam possidebant; Camarinaeis vero Morgantina concederetur, si certam pecuniae summam Syracusanis penderent. Atheniensium vero socii, convocatis illorum ducibus, dixerunt se quoque pacem facturos, et foedera cum illis quoque communia fore. Quod cum illi approbassent, compositionem fecerunt. Postea vero Atheniensium naves discesserunt. Earum autem duces domum reversos populus Atheniensis mulctavit, exsilio quidem duos, Pythodorum, et Sophoclem; pecunia vero, tertium, Eurymedontem: quasi penes eos fuisset res Siculas in suam potestatem redigere, sed muneribus adducti discessissent. Adeo freti praesenti rerum successu, nihil sibi praeter animi sententiam succedere; sed aeque difficillima atque facillima, sive magnos, sive parvos ap-

ξέ. Τοιαῦτα τοῦ Ἑρμοκράτους εἰπόντος, πειθόμενοι οἱ Σικελιῶται, αὐτοὶ μὲν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνηνέχθησαν γνώμῃ ὥστε ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ πολέμου, ἔχοντες ἃ ἕκαστοι ἔχουσι· τοῖς δὲ Καμαριναίοις Μοργαντίνην εἶναι, ἀργύριον ταχθὸν τοῖς Συρακουσίοις ἀποδοῦσιν. οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων ξύμμαχοι, παρακαλέσαντες αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει ὄντας, εἶπον ὅτι ξυμβήσονται, καὶ αἱ σπονδαὶ ἔσονται κἀκείνοις κοιναί. ἐπαινεσάντων δὲ αὐτῶν, ἐποιοῦντο τὴν ὁμολογίαν· καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀπέπλευσαν μετὰ ταῦτα ἐκ Σικελίας. ἐλθόντας δὲ τοὺς στρατηγοὺς οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι, τοὺς μὲν, φυγῇ ἐζημίωσαν, Πυθόδωρον καὶ Σοφοκλέα· τὸν δὲ τρίτον Εὐρυμέδοντα χρήματα ἐπράξαντο· ὡς, ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν Σικελίᾳ καταστρέψασθαι, δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν. οὕτω τῇ παρούσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι, ἠξίουν σφίσι μηδὲν ἐναντιοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπορώ-

τερα μεγάλη τε ὁμοίως καὶ ἐνδεεστέρα παρασκευῇ κατεργάζεσθαι. αἰτία δ' ἦν ἡ παρὰ λόγον τῶν πλειόνων εὐπραγία, αὐτοῖς ὑποτιθεῖσα ἰσχὺν τῆς ἐλπίδος.

ξς'. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, Μεγαρεῖς οἱ ἐν τῇ πόλει, πιεζόμενοι ὑπό τε Ἀθηναίων, τῷ πολέμῳ ἀεὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον δὶς ἐσβαλλόντων πανστρατιᾷ ἐς τὴν χώραν, καὶ ὑπὸ τῶν σφετέρων φυγάδων τῶν ἐκ Πηγῶν, οἳ στασιασάντων, ἐκπεσόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους, χαλεποὶ ἦσαν λῃστεύοντες, ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις ὡς χρὴ δεξαμένους τοὺς φεύγοντας, μὴ ἀμφοτέρωθεν τὴν πόλιν φθείρειν. οἱ δὲ φίλοι τῶν ἔξω, τὸν θροῦν αἰσθόμενοι, φανερῶς μᾶλλον ἢ πρότερον καὶ αὐτοὶ ἠξίουν τούτου τοῦ λόγου ἔχεσθαι. γνόντες δὲ οἱ τοῦ δήμου προστάται οὐ δυνατὸν τὸν δῆμον ἐσόμενον ὑπὸ τῶν κακῶν μετὰ σφῶν καρτερεῖν, ποιοῦνται λόγους δείσαντες πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὺς, Ἱπποκράτην τε τὸν Ἀρίφρονος, καὶ Δημοσθένην τὸν

paratus haberent, pariter conficere volebant. Cujus rei caufa erat inopinata felicitas, quae in plerisque rebus ipfis contigerat, quae fpei vires ipfis fubminiftrabat.

66. Eadem aeftate, Megarenfes, qui in urbe erant, cum et ab Athenienfibus bello femper premerentur, quia quotannis cum frequentibus copiis irruptionem in ipforum agrum bis faciebant, et a fuis exfulibus, qui ex Pegis, qui propter civium feditionem a populo expulfi, latrociniis urbanos graviter infeftabant, in colloquium venerunt, in quo cenfebant exfules recipiendos, ne utrinque civitatem perderent. Exfulum vero amici, cum iftum rumorem fenfiffent, ipfi quoque *tunc* apertius, quam ante, poftulare coeperunt, ut *fui cives* in ifto colloquio perfeverarent. fed cum populi principes animadvertiffent, populum malis afflictum fecum nullo modo poffe tolerare, metu compulfi, cum Hippocrate Ariphronis, et Demofthene Alcifthenis *filio*, Athenienfium ducibus, in colloquium venerunt, quia urbem dede-

re volebant, et existimabant, minus periculum sibi *sic* impendere, quam si illi, qui ab ipsis ejecti fuerant, rediissent. Inter eos autem ita primum convenit, ut Athenienses caperent muros longos, (erat autem octo ferme stadiorum ab urbe ad Nisaeam ipsorum portum) ne *Megarensibus* Peloponnesii opem ex Nisaea ferrent, in qua ipsi soli praesidium habebant, ut Megara firmius tenerent. deinde vero et urbis arcem in loco edito sitam *Megarenses Atheniensibus* dedere conarentur. si enim hoc factum fuisset, jam facilius *Megarenses* deditionem fecissent.

67. Athenienses igitur, postquam omnia et facta et dicta utrinque fuerunt, quae ad negotium conficiendum erant necessaria, rebus omnibus jam paratis, sub noctem ad Minoam Megarensium insulam profecti cum sexcentis gravis armaturae militibus, quibus Hippocrates praeerat, in fossa consederunt, quae non multum illinc distabat; unde *Megarenses* lateres ad muros exstruendos sumebant. Plataeenses vero leviter armati, aliique circumitores, qui cum Demosthene altero duce erant ad Martis *templum*, quod minus

Ἀλκισθένους, βουλόμενοι ἐνδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ νομίζοντες ἐλάσσω σφίσι τὸν κίνδυνον ἢ τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν κατελθεῖν. ξυνέβησάν τε πρῶτα μὲν, τὰ μακρὰ τείχη ἑλεῖν Ἀθηναίους, (ἦν δὲ σταδίων μάλιστα ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν Νίσαιαν τὸν λιμένα αὐτῶν) ὅπως μὴ ἐπιβοηθήσωσιν ἐκ τῆς Νισαίας οἱ Πελοποννήσιοι, ἐν ᾗ αὐτοὶ μόνοι ἐφρούρουν, βεβαιότητος ἕνεκα τῶν Μεγάρων. ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄνω πόλιν πειρᾶσθαι ἐνδοῦναι. ῥᾷον δ' ἤδη ἔμελλον προσχωρήσειν, τούτου γεγενημένου.

ξζ'. Οἱ οὖν Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἀπό τε τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις, ὑπὸ νύκτα πλεύσαντες ἐς Μινώαν τὴν Μεγαρέων νῆσον ὁπλίταις ἑξακοσίοις, ὧν Ἱπποκράτης ἦρχεν, ἐν ὀρύγματι ἐκαθέζοντο ὅθεν ἐπλίνθευον τὰ τείχη, καὶ ἀπεῖχεν οὐ πολύ. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ, Πλαταιῆς τε ψιλοὶ, καὶ ἕτεροι περίπολοι ἐνήδρευσαν ἐς

τὸν Ενυάλιον, ὅ ἐςιν ἔλασσον ἄπωθεν. κὶ ᾔσθετο ἐδεὶς, εἰ μὴ οἱ ἄνδρες οἷς ἐπιμελὲς ἦν εἰδέναι τὴν νύκτα ταύτην. καὶ ἐπειδὴ ἕως ἔμελλε γίγνεσθαι, οἱ προδιδόντες τῶν Μεγαρέων οὗτοι τοιόνδε ἐποίησαν· ἀκάτιον ἀμφηρικὸν, ὡς λῃςαὶ, ἐκ πολλοῦ τεθεραπευκότες τὴν ἄνοιξιν τῶν πυλῶν, εἰώθεσαν ἐπὶ ἁμάξῃ, πείθοντες τὸν ἄρχοντα, διὰ τῆς τάφρε κατακομίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν, κὶ ἐκπλεῖν. κὶ πρὶν ἡμέραν εἶναι, πάλιν αὐτὸ τῇ ἁμάξῃ κομίσαντες ἐς τὸ τεῖχος, κατὰ τὰς πύλας ἐσῆγον, ὅπως τοῖς ἐκ τῆς Μινώας Αθηναίοις ἀφανὴς δὴ εἴη ἡ φυλακὴ, μὴ ὄντος ἐν τῷ λιμένι πλοίε φανερῦ μηδενός. κὶ τότε πρὸς ταῖς πύλαις ἦν ἤδη ἡ ἅμαξα. κὶ ἀνοιχθεισῶν κατὰ τὸ εἰωθὸς, ὡς τῷ ἀκατίῳ, οἱ Αθηναῖοι (ἐγίγνετο γὰρ ἀπὸ ξυνθήματος τὸ τοιῦτον) ἰδόντες, ἔθεον δρόμῳ ἐκ τῆς ἐνέδρας, βελόμενοι φθάσαι πρὶν ξυγκλεισθῆναι πάλιν τὰς πύλας· [κὶ] ἕως ἔτι ἡ ἅμαξα ἐν αὐταῖς ἦν,

remotum erat *ab urbe, quam insula Minoa,* in insidiis consederunt. Et nullus *Megarensium,* praeter illos, quibus *rem* scire curae erat, hanc noctem noverat. Et cum crepusculum matutinum adventaret, isti Megarenses, qui proditionem moliebantur, hujusmodi fraudem excogitarunt. Navigiolum, quod utrinque binis remis agebatur, veluti latrones, (cum jam pridem a *suo* Magistratu, cujus gratiam sibi conciliaverant, impetrassent, ut portas aperiret) plaustro impositum, noctu per fossam ad mare transportare, et enavigare consueverant. Et ante quam dies illucesceret, idem plaustro vectum in urbem per portas rursus importabant, ne Atheniensium praesidium, quod erat in Minoa, sibi minus caveret, quod nullum in portu navigium prorsus appareret. Tunc autem hoc plaustrum ad portas jam erat. Et cum hae ex more navigiolo *recipiendo* apertae fuissent, (hoc enim ex composito fiebat) Athenienses, hoc animadverso, ex insidiis cursu contenderunt, quod *eo* ocius pervenire vellent, ante quam portae rursus clauderentur, et donec ipsum plaustrum in ipsis adhuc esset, et impediret, ne clauderentur; et Me-

garenſes, qui ipſorum partibus favebant, una cum ipſis interfecerunt cuſtodes, qui ad portas erant. Et primum quidem Plataeenſes, et Circuitores, qui circa Demoſthenem erant, irruperunt *in eum locum,* ubi tropaeum nunc exſtat: et ſtatim intra portas (Peloponneſii enim, qui proxime erant, rem ſenſerunt)Plataeenſes pugnando ſuperarunt eos, qui ad opem ferendam veniebant; et gravi Athenienſium armaturae advenienti portas tutas praeſtiterunt.

68. Deinde vero jam Athenienſium unusquisque, prout deinceps intrabat, ad murum contendebat. Et Peloponneſii praeſidiarii, primo quidem pauci reſiſtentes vim propulſarunt, et illorum nonnulli ceciderunt. At plerique in fugam ſe conjecerunt, tum quod hoſtium noctu irrumpentium impetum metuerent, tum etiam quod a Megarenſibus proditoribus oppugnarentur. ſe enim ab univerſis Megarenſibus proditos exiſtimabant. Accidit enim, ut Athenienſium praeco ſua ſponte ediceret,

κώλυμα οὖσα προσθεῖναι, καὶ αὐτοὶ ἅμα καὶ οἱ ξυμπράσσοντες Μεγαρεῖς τοὺς κατὰ πύλας φύλακας κλείνουσι. καὶ πρῶτον μὲν οἱ περὶ τὸν Δημοσθένην Πλαταιῆς τε καὶ περίπολοι ἐσέδραμον οὗ νῦν τὸ τροπαιόν ἐστι, καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν (ᾔσθοντο γὰρ οἱ ἐγγύτατα Πελοποννήσιοι) μαχόμενοι τοὺς προσβοηθοῦντας οἱ Πλαταιῆς ἐκράτησαν, καὶ τοῖς τῶν Αθηναίων ὁπλίταις ἐπιφερομένοις βεβαίους τὰς πύλας παρέχον.

ξη΄. Επειτα δὲ καὶ τῶν Αθηναίων ἤδη ὁ αἰεὶ ἐντὸς γιγνόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι φρουροὶ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντισχόντες ἠμύνοντο ὀλίγοι, καὶ ἀπέθανον τινὲς αὐτῶν. οἱ δὲ πλείους ἐς φυγὴν κατέστησαν, φοβηθέντες ἐν νυκτί τε πολεμίων προσπεπτωκότων, καὶ τῶν προδιδόντων Μεγαρέων ἀντιμαχομένων, νομίσαντες τοὺς ἅπαντας σφᾶς Μεγαρέας προδεδωκέναι. ξυνέπεσε γὰρ καὶ τὸν τῶν Αθηναίων κήρυκα ἀφ' ἑαυτοῦ γνώμης κη-

ρύξαι, τὸν βȣλόμενον ἰέναι Μεγαρέων μετὰ Ἀθηναίων θησόμενον τὰ ὅπλα. οἱ δ' ὡς ἤκȣσαν, οὐκέτι ἀνέμενον, ἀλλὰ τῷ ὄντι νομίσαντες κοινῇ πολεμεῖσθαι, κατέφυγον ἐς τὴν Νίσαιαν. ἅμα δὲ ἕῳ ἑαλωκότων ἤδη τῶν τειχῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει Μεγαρέων θορυβȣμένων, οἱ πρὸς τȣ̀ς Ἀθηναίους πράξαντες, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτῶν, πλῆθος ὃ ξυνήδει, ἔφασαν χρῆναι ἀνοίγειν τὰς πύλας, καὶ ἐπεξιέναι ἐς μάχην. ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς, τῶν πυλῶν ἀνοιχθεισῶν, ἐσπίπτειν τοὺς Ἀθηναίȣς· αὐτοὶ δὲ διάδηλοι ἔμελλον ἔσεσθαι. λίπα γὰρ ἀλείψεσθαι, ὅπως μὴ ἀδικῶνται. ἀσφάλεια δὲ αὐτοῖς μᾶλλον ἐγίγνετο τῆς ἀνοίξεως. καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς Ἐλευσῖνος κατὰ τὸ ξυγκείμενον τετρακισχίλιοι ὁπλῖται τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἱππεῖς ἑξακόσιοι, οἱ τὴν νύκτα πορευόμενοι, παρῆσαν. ἀληλιμμένων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄντων ἤδη περὶ τὰς πύλας, καταγορεύει τὶς ξυνειδὼς τοῖς ἑτέροις τὸ

ut quisquis vellet Megarensium ad Athenienses transiret, arma depositurus. Cum audissent, nullam moram amplius interposuerunt, sed re vera se ab utrisque oppugnari existimantes, in Nisaeam fuga se receperunt. Prima autem luce muris jam captis, et Megarensibus, qui in urbe erant, metu trepidantibus, illi, qui Atheniensibus faverant, et alii cum ipsis, *totaque* multitudo, quae *proditionis* erat conscia, portas aperiendas, et ad proelium adversus hostem prodeundum dicebant. Inter ipsos autem convenerat, ut, portis apertis, Athenienses *in urbem* irrumperent. futurum autem erat, ut ipsi facile internoscerentur: nam oleo se uncturi erant, ne laederentur. Erant autem futuri magis in tuto, si portae apertae fuissent: nam (ut inter ipsos convenerat) quatuor millia peditum gravis armaturae, et sexcenti equites Atheniensium, qui noctu iter fecerant, ab Eleusine advenerant. Et cum illi inuncti jam ad portas essent, quidam ex consciis insidias, alteris, *qui diversae factionis erant,* indicat. illi vero facto agmine frequentes venerunt,

et dixerunt, *nec portas aperiendas*, nec adversus hostes exeundum, (nam ne ante umquam quidem, quamvis essent potentiores, hoc facere se ausos fuisse,) nec civitatem in manifestum periculum adducendam. Et nisi quis *recte monentibus* pareret, ibi, *ad ipsas portas*, pugnam commissum iri *dicebant*. nullo autem modo significabant, se scire, quae gererentur, *et quid contrariae factionis homines molirentur*, sed velut optimum factu consulentes, in eadem sententia perseverabant, et simul ad portas permanebant, easque custodiebant. Itaque non licuit insidiatoribus ea peragere, quae statuerant.

69. Atheniensium autem duces, animadvertentes aliquid impedimenti accidisse, nec urbem a se per vim capi posse, Nisaeam protinus circumvallare coeperunt. Existimantes, si, prius quam aliqui opem *ei* ferrent, *eam* expugnassent, Megara etiam citius in deditionem ventura. Celeriter autem Athenis allata sunt ferramenta, lapicidae, et caeterae res *ad opus faciendum* necessariae. Initio autem facto ab illo muro, quem ipsi tenebant, muroque transverso Megara ver-

ἐπιβούλευμα· καὶ οἱ ξυστραφέντες, ἀθρόοι ἦλθον, καὶ οὐκ ἔφασαν χρῆναι οὔτε ἐπεξιέναι (οὐδὲ γὰρ πρότερόν πω τοῦτο, ἰσχύοντες μᾶλλον, τολμῆσαι) οὔτε ἐς κίνδυνον φανερὸν τὴν πόλιν καταγαγεῖν· εἴτε μὴ πείσεταί τις, αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσεσθαι. ἐδήλουν δὲ οὐδὲν ὅτι ἴσασι τὰ πρασσόμενα, ἀλλ' ὡς τὰ βέλτιστα βουλεύοντες, ἰσχυρίζοντο, καὶ ἅμα περὶ τὰς πύλας παρέμενον φυλάσσοντες. ὥστε οὐκ ἐγένετο τοῖς ἐπιβουλεύουσι πρᾶξαι ὃ ἔμελλον.

ξθ΄. Γνόντες δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ὅτι ἐναντίωμά τι ἐγένετο, καὶ τὴν πόλιν βίᾳ οὐχ οἷοί τε ἔσονται λαβεῖν, τὴν Νίσαιαν εὐθὺς περιετείχιζον. νομίζοντες, εἰ πρὶν ἐπιβοηθῆσαι τινὰς, ἐξέλοιεν, θᾶσσον ἂν καὶ τὰ Μέγαρα προσχωρῆσαι. παρεγένετο δὲ σίδηρός τε ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ταχὺ, καὶ λιθουργοὶ, καὶ τἆλλα ἐπιτήδεια. ἀρξάμενοι δ' ἀπὸ τοῦ τείχους ὃ εἶχον, καὶ διοικοδομήσαντες τὸ πρὸς Μεγαρέας, ἀπ' ἐ-

κείνου ἑκατέρωθεν ἐς θάλασσαν τῆς Νισαίας, τάφρον τε καὶ τείχη διελομένη ἡ στρατιὰ, ἔκ τε τοῦ προαστείου λίθοις καὶ πλίνθοις χρώμενοι, καὶ κόπτοντες τὰ δένδρα καὶ ὕλην, ἀπεσταύρουν εἴπη δέοιτό τι· καὶ αἱ οἰκίαι τοῦ προαστείου ἐπάλξεις λαμβάνουσαι, αὗται ὑπῆρχον ἔρυμα. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ὅλην εἰργάζοντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ περὶ δείλην τὸ τεῖχος ὅσονοὐκ ἀπετετέλεστο, καὶ οἱ ἐν τῇ Νισαίᾳ δείσαντες, σίτου τε ἀπορίᾳ (ἐφ' ἡμέραν γὰρ ἐκ τῆς ἄνω πόλεως ἐχρῶντο) καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐ νομίζοντες ταχὺ ἐπιβοηθήσειν, τούς τε Μεγαρέας πολεμίους ἡγούμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Αθηναίοις, ῥητοῦ μὲν ἕκαστον ἀργυρίου ἀπολυθῆναι, ὅπλα παραδόντας, τοῖς τε Λακεδαιμονίοις, τῷ τε ἄρχοντι, καὶ εἴτις ἄλλος ἐνῆν, χρῆσθαι Αθηναίους ὅ, τι ἂν βούλωνται. ἐπὶ τούτοις ὁμολογήσαντες ἐξῆλθον. καὶ οἱ Αθηναῖοι τὰ μακρὰ τείχη

ſus exſtructo, ab illo utrinque *uſque* ad mare Niſaeae, copiae *opus inter ſe* partitae, et foſſam *fodiebant*, et muros *aedificabant*, et lapidibus atque lateribus ex ſuburbano ſumtis utentes, et arbores et materiam *aliam* caedentes, *Niſaeam* vallo claudebant; ſi qua pars alicubi munitione egebat. Aedes etiam, quae erant in ſuburbano, pinnis impoſitis, uſum munitionis praebebant. Et hunc quidem diem totum in opus faciendum incubuerunt: poſtridie vero circa veſperam murus tantum non abſolutus erat. Quare, qui in Niſaea erant, metu perculſi, cum ob commeatus inopiam (eo enim ex urbe, quae in loco ſuperiore, nec multum a mari diſtans erat, devecto, in diem utentes vivebant) tum quod exiſtimarent, Peloponneſios haud celeriter opem ſibi laturos, tum etiam quod Megarenſes hoſtes eſſe ducerent, cum Athenienſibus compoſitionem fecerunt, his conditionibus: ut ſinguli quidem, traditis armis, certa pecuniae ſumma perſoluta dimitterentur; de Lacedaemoniis vero, et *eorum* duce, et ſi quis alius intus eſſet, Athenienſes arbitratu ſuo ſtatuerent. Hac igitur compoſitione his conditionibus facta

exierunt. Athenienſes autem, cum longos muros ab urbe Megarenſium abrupiſſent, et Niſaeam *per deditionem* accepiſſent, ad alia ſe praeparabant.

70. Braſidas vero Tellidis filius, Lacedaemonius, per idem tempus forte circa Sicyonem et Corinthum agebat; exercitum comparans, quem in Thraciam duceret. cumque muros *ab Athenienſibus* captos, intellexiſſet, metuens et Peloponneſiis, qui erant in Niſaea, et *veritus*, ne Megara caperentur, *nuntium* mittit ad Boeotos, jubens *eos* cum *ſuis* copiis ad Tripodiſcum *ſibi* obviam venire. (eſt autem vicus agri Megarenſis hoc nomen habens, ſub monte Geranea ſitus) et ipſe *eo* venit cum duobus millibus et ſeptingentis Corinthiorum militibus, Phliaſiorum quadringentis, Sicyoniorum ſexcentis, et cum iis, quos jam collectos ſecum habebat, quod exiſtimaret, ſe Niſaeam adhuc inventurum inexpugnatam. Sed cum *rem* audiſſet (noctu enim egreſſus ad Tripodiſcum contendebat) cum delecta

ἀποῤῥήξαντες ἀπὸ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως, καὶ τὴν Νίσαιαν παραλαβόντες, τἄλλα παρεσκευάζοντο.

ό. Βρασίδας δὲ ὁ Τέλλιδος Λακεδαιμόνιος κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανε περὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ὢν, ἐπὶ Θρᾴκης στρατιὰν παρασκευαζόμενος. καὶ ὡς ᾔσθετο τῶν τειχῶν τὴν ἅλωσιν, δείσας περί τε τοῖς ἐν τῇ Νισαίᾳ Πελοποννησίοις, καὶ μὴ τὰ Μέγαρα ληφθῇ, πέμπει ἔς τε τοὺς Βοιωτοὺς, κελεύων κατὰ τάχος στρατιᾷ ἀπαντῆσαι ἐπὶ Τριποδίσκου, (ἔστι δὲ κώμη τῆς Μεγαρίδος ὄνομα τοῦτο ἔχουσα, ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Γερανείᾳ) καὶ αὐτὸς ἔχων ἦλθεν ἑπτακοσίους μὲν καὶ δισχιλίους Κορινθίων ὁπλίτας, Φλιασίων δὲ τετρακοσίους, Σικυωνίων δὲ ἑξακοσίους, καὶ τοὺς μεθ' αὐτοῦ, ὅσοι ἤδη ξυνειλεγμένοι ἦσαν· οἰόμενος τὴν Νίσαιαν ἔτι καταλήψεσθαι ἀνάλωτον. ὡς δὲ ἐπύθετο (ἔτυχε γὰρ νυκτὸς ἐπὶ τὸν Τριποδίσκον ἐξελθὼν) ἀπο-

λέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ, πρὶν ἔκπυστος γενέσθαι, προσῆλθε τῇ τῶν Μεγαρέων πόλει, λαθὼν τοὺς Ἀθηναίους ὄντας περὶ τὴν θάλασσαν· βουλόμενος μὲν τῷ λόγῳ, καὶ ἅμα, εἰ δύναιτο, ἔργῳ τῆς Νισαίας πειράσαι· τὸ δὲ μέγιστον, τὴν τῶν Μεγαρέων πόλιν εἰσελθὼν βεβαιώσασθαι. καὶ ἠξίου δέξασθαι σφᾶς, λέγων ἐν ἐλπίδι εἶναι ἀναλαβεῖν Νίσαιαν.

οα΄. Αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις φοβούμεναι, οἱ μὲν, μὴ τοὺς φεύγοντας σφίσιν ἐσαγαγὼν, αὐτοὺς ἐκβάλῃ, οἱ δὲ, μὴ αὐτὸ τοῦτο ὁ δῆμος δείσας ἐπίθηται σφίσι, καὶ ἡ πόλις ἐν μάχῃ καθ' αὑτὴν οὖσα, ἐγγὺς ἐφεδρευόντων Ἀθηναίων ἀπόληται, οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐδόκει ἡσυχάσασι τὸ μέλλον περιϊδεῖν. ἤλπιζον γὰρ καὶ μάχην ἑκάτεροι ἔσεσθαι τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν προσβοηθησάντων· καὶ οὕτω σφίσιν ἀσφαλεστέρως ἔχειν, ὅτις εἴη εὔνους κρατήσασι προσχωρῆσαι. ὁ δὲ Βρασίδας, ὡς οὐκ ἔπει-

trecentorum manu, ante quam rumor de ipsius adventu ad hostium aures pervenisset, ad Megarensium urbem accessit, clam Atheniensibus, qui ad mare erant; cupiens, ut prae se ferebat, atque adeo re ipsa, si qua posset, Nisaeam adtentare: sed in primis Megarensium urbem ingressus confirmare, *et adversus hostes tutari.* quare *Megarenses* rogabat, ut se reciperent, dicens se de Nisaea recipienda *bonam* spem habere.

71. Sed Megarensium factiones veritae: illa quidem, ne *Brasidas* exsulibus *in urbem* contra se reductis, se ipsam expelleret; haec vero, ne populus hoc ipsum metuens in se faceret impetum, et civitas bello domestico pressa, Atheniensibus e propinquo insidiantibus, periret, *eum* non receperunt: sed utrisque placuit, ut quiescentes eventum rei circumspicerent *ac exspectarent.* Sperabant enim utrique, pugnam commissum iri inter Athenienses, et illos, qui ad opem *urbi* ferendam venerant. atque ita sibi fore tutius partes sequi victorum, qui sibi benevoli essent. Brasidas vero cum *rem*

ipſis perſuadere non poſſet, ad reliquum exercitum retro rediit.

72. At primo ſtatim diluculo Boeoti affuerunt, qui in animo quidem habebant, vel antequam Braſidas *nuntium ad ipſos* mitteret, Megaris ſuccurrere; tum quod hoc periculum a ſe non alienum eſſe ducerent, tum etiam quod cum frequentibus copiis ad Plataeas jam eſſent. Sed cum nuntius etiam veniſſet, multo magis animati ſunt. Quare duobus millibus gravis armaturae militum, et ducentis praeterea, equitibusque ſexcentis *ad Braſidam* miſſis, cum majore copiarum parte *domum* reverterunt. Cum autem omnes copiae militum gravis armaturae non minus ſex millium jam adeſſent, et Athenienſes ſuorum gravis armaturae militum aciem inſtructam haberent ad Niſaeam et ad mare, et levis eorum armatura per campos vagaretur, Boeotorum equitatus, impreſſione in eam ex improviſo facta, in fugam vertit, et ad mare repulit. nam ante diem illum nulla auxilia ex ullo loco Megarenſibus venerant. Sed cum et ipſe Athenienſium equitatus ei obviam procurriſ-

θεν, ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα.

οβ'. Ἅμα δὲ τῇ ἕῳ οἱ Βοιωτοὶ παρῆσαν, διανενοημένοι μὲν, καὶ πρὶν Βρασίδαν πέμψαι, βοηθεῖν ἐπὶ τὰ Μέγαρα, ὡς οὐκ ἀλλοτρίου ὄντος τοῦ κινδύνου, καὶ ἤδη ὄντες πανστρατιᾷ Πλαταιᾶσιν. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἦλθεν ὁ ἄγγελος, πολλῷ μᾶλλον ἐῤῥώσθησαν. καὶ ἀποστείλαντες διακοσίους καὶ διχιλίους ὁπλίτας, καὶ ἱππέας ἑξακοσίους, τοῖς πλείοσιν ἀπῆλθον πάλιν. παρόντος δὲ ἤδη ξύμπαντος τοῦ στρατεύματος ὁπλιτῶν οὐκ ἔλασσον ἑξακισχιλίων, καὶ τῶν Ἀθηναίων τῶν μὲν ὁπλιτῶν περί τε τὴν Νίσαιαν ὄντων καὶ τὴν θάλασσαν ἐν τάξει, τῶν δὲ ψιλῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἐσκεδασμένων, οἱ ἱππεῖς οἱ τῶν Βοιωτῶν ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσόντες τοῖς ψιλοῖς, ἔτρεψαν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ἐν γὰρ τῷ προτοῦ οὐδεμία βοήθειά πω τοῖς Μεγαρεῦσιν οὐδαμόθεν ἐπῆλθεν. ἀντεπεξελάσαντες δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐς χεῖρας ἤε-

σαν· καὶ ἐγένετο ἱππομαχία ἐπιπολὺ, ἐν ᾗ ἀξιοῦσιν ἑκάτεροι οὐχ ἥσσους γενέσθαι. τὸν μὲν γὰρ ἵππαρχον τῶν Βοιωτῶν, καὶ ἄλλους τινὰς οὐ πολλοὺς, πρὸς αὐτὴν τὴν Νίσαιαν προσελάσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀποκτείναντες, ἐσκύλευσαν. καὶ τῶν τε νεκρῶν τούτων κρατήσαντες, ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, καὶ τροπαῖον ἔστησαν. οὐ μέντοι ἔν γε τῷ παντὶ ἔργῳ βεβαίως οὐδέτεροι τελευτήσαντες ἀπεκρίθησαν, ἀλλ' οἱ μὲν Βοιωτοὶ, πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, οἱ δὲ, ἐπὶ τὴν Νίσαιαν.

ογ'. Μετὰ δὲ τοῦτο, Βρασίδας καὶ τὸ στράτευμα ἐχώρουν ἐγγυτέρω τῆς θαλάσσης καὶ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως· καὶ καταλαβόντες χωρίον ἐπιτήδειον, παραταξάμενοι, ἡσύχαζον, οἰόμενοι σφίσιν ἐπιέναι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Μεγαρέας ἐπιστάμενοι περιορωμένους ὁποτέρων ἡ νίκη ἔσται. καλῶς δὲ ἐνόμιζον σφίσιν ἀμφότερα ἔχειν, ἅμα μὲν, τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν προτέρους, μηδὲ μάχης καὶ κινδύνου ἑκόντας ἄρξαι. ἐπει-

ſet, ad manus venerunt, et equeſtre proelium ad multum diei ſpatium *inter illos* eſt commiſſum, in quo utrique ſe non inferiores fuiſſe putant. nam equitatus Boeoti praefectum, et aliquot alios ad ipſam Niſaeam provectos, Athenienſes *interfecerunt, et* interfectos ſpoliarunt: et corporibus etiam ipſorum potiti, ea per inducias *Boeotis* reddiderunt, et tropaeum ſtatuerunt. Neutri tamen in hoc toto proelio certum minimeque dubium pugnae eventum adepti, diremti ſunt. ſed Boeoti quidem, ad ſuos; Athenienſes vero, ad Niſaeam *ſe receperunt.*

73. Poſtea vero Braſidas, ejusque copiae propius mare et Megara acceſſerunt. Et occupato loco idoneo, acie inſtructa, quieſcebant; exiſtimantes fore, ut Athenienſes contra ſe venirent, et ſcientes Megarenſes circumſpicere utrorum eſſet futura victoria. Utrumque autem opportune ſibi caſurum exiſtimabant, ſimul quidem, ſi *ipſi hoſtem* priores non aggrederentur, nec proelii periculoſi initium ſua ſponte facerent. ſiquidem aperte demonſtraverant, ſe ad ho-

ſtem propulſandum paratos eſſe, ſibique quoddammodo ſine pulvere *et labore* victoriam merito tributum iri. ſimul etiam, quod ad Megarenſes attineret, rem *ſibi* feliciter ceſſuram. Niſi enim in *illorum* conſpectum veniſſent, rem nullo modo in dubium a ſe vocatum iri; ſed procul dubio ſe urbe, quaſi victos, protinus privatum iri *putabant.* Jam vero illud etiam fortaſſe eventurum, ut ipſi Athenienſes proelium detrectarent, atque ita res eas, quarum cauſa venerant, ſibi ſine proelio conſervatum iri *credebant.* Quod etiam evenit. Megarenſes enim, cum Athenienſes *ex Niſaea* egreſſi aciem quidem ad longos muros inſtruxiſſent, ſed tamen ipſi quoque quieſcerent, *Peloponneſiis ipſos* non invadentibus, quod ipſorum etiam *Athenienſium* duces reputarent, ſibi, *et hoſtibus* periculum non eſſe par. nam cum pleraque feliciter ipſis jam ſucceſſiſſent, *exiſtimabant, ſe,* ſi priores proelium adverſus copias ſuis majores inirent, aut victores Megara capturos, aut victos, amiſſa praeſtantiſſima *totius* exercitus parte, cladem accepturos. Illos vero, quod exercitum ex omnibus Peloponneſi civitatibus collectum haberent, cum ſingu-

δή γε ἐν φανερῷ ἔδειξαν ἕτοιμοι ὄντες ἀμύνεσθαι, ϗ αὐτοῖς ὥσπερ ἀκονιτὶ δικαίως ἂν τὴν νίκην τίθεσθαι. ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ πρὸς τοὺς Μεγαρέας ὀρθῶς ξυμβαίνειν. εἰ μὲν γὰρ μὴ ὤφθησαν ἐλθόντες, οὐκ ἂν ἐν τύχῃ γίγνεσθαι σφίσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἂν, ὥσπερ ἡσσηθέντων, στερηθῆναι εὐθὺς τῆς πόλεως· νῦν δὲ κἂν τυχεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίους μὴ βουληθέντας ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ἀμαχητὶ ἂν περιγενέσθαι αὐτοῖς ὧν ἕνεκα ἦλθον. ὅπερ ϗ ἐγένετο. οἱ γὰρ Μεγαρῆς, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ τὰ μακρὰ τείχη ἐξελθόντες, ἡσύχαζον δὲ ϗ αὐτοὶ μὴ ἐπιόντων, λογιζόμενοι ϗ οἱ ἐκείνων στρατηγοὶ μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ ϗ τὰ πλείω αὐτοῖς προεκεχωρήκει ἄρξασι μάχης πρὸς πλείονας αὐτῶν, ἢ λαβεῖν νικήσαντας Μέγαρα, ἢ σφαλέντας, τῷ βελτίστῳ τοῦ ὁπλιτικοῦ βλαφθῆναι. τοῖς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως ϗ τῶν παρόντων μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν.

εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν. χρόνον δὲ ἐπιχόντες, καὶ ὡς οὐδὲν ἀφ' ἑκατέρων ἐπεχειρεῖτο, ἀπῆλθον πρότερον οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Νίσαιαν, καὶ αὖθις οἱ Πελοποννήσιοι ὅθεν [περ] ὡρμήθησαν.

οδ'. Οὕτω δὴ τῷ μὲν Βρασίδᾳ αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων ἄρχουσιν οἱ τῶν φευγόντων φίλοι Μεγαρῆς, ὡς ἐπικρατήσαντι, καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐκέτι ἐθελησάντων μάχεσθαι, θαρσοῦντες μᾶλλον, ἀνοίγουσί τε τὰς πύλας, καὶ δεξάμενοι, καταπεπληγμένων ἤδη τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πραξάντων, ἐς λόγους ἔρχονται. καὶ ὕστερον ὁ μέν, διαλυθέντων τῶν ξυμμάχων κατὰ πόλεις, ἐπανελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Κόρινθον, τὴν ἐπὶ Θράκης στρατείαν παρεσκεύαζεν, ἵνα περ καὶ τοπρῶτον ὥρμητο· οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Μεγαρῆς, ἀποχωρησάντων καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπ' οἴκου, ὅσοι μὲν τῶν πραγμάτων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μάλιστα μετέχον, εἰδότες ὅτι ὤφθησαν, εὐθὺς ὑπεξῆλθον. οἱ

lis etiam singularum civitatum partibus merito velle belli fortunam periclitari, et audere. Cum autem aliquandiu in armis commorati fuissent, et neutra acies alteram aggrederetur, discesserunt, prius Athenienses in Nisaeam, deinde vero Peloponnesii unde venerant.

74. Sic igitur Megarenses, exsulum amici, cum ipsi Brasidae, ut victori, tum etiam *caeteris* ducibus ex civitatibus animo magis confirmati, quod Athenienses tunc pugnare noluissent, portas aperiunt; et cum eo recepto in colloquium veniunt, illis jam timore perculsis, qui Atheniensium partes sequuti fuerant. postea vero hic quidem, sociis in urbes suas dilapsis, et ipse Corinthum reversus, expeditionem in Thraciam parabat, quo et ante cogitabat. Megarenses vero, qui in urbe erant, cum Athenienses quoque domum rediissent, quotquot rebus Atheniensium studuerunt, et consiliorum *de urbe prodenda initorum* maxime participes fuerant, quia sciebant, se conspectos fuisse, confestim se subduxerunt: caeteri ve-

ro, colloquio cum exſulum amicis habito, eos, qui apud Pegas erant, reduxerunt, cum eos religioſiſſimo ſanctiſſimoque jurejurando obſtrinxiſſent, eos omnem praeteritarum injuriarum memoriam depoſituros, optimaque conſilia reipublicae daturos. At illi, poſtquam Magiſtratus gerere coeperunt, armaque luſtrarunt, diſpoſitis cohortibus, delegerunt ex inimicis, et iis, qui Athenienſium partibus maxime faviſſe videbantur, ad centum viros. Cum autem populum de his ſuffragia aperte ferre coëgiſſent, poſtquam *ab eo* damnati fuerunt, *eos* interfecerunt: et reipublicae ſtatum in Oligarchiam maxima ex parte commutarunt. atque haec ſtatus commutatio, quae propter ſeditionem accidit, ſub pauciſſimis diutiſſime duravit.

75. Eadem autem aeſtate, cum Antandrus a Mitylenaeis, quemadmodum conſtituerant, eſſet munienda: Athenienſium duces, qui claſſi ad pecuniam legendam miſſae praeerant, Demodocus et Ariſtides, qui circum Helleſpontum erant (nam Lama-

δὲ ἄλλοι, κοινολογησάμενοι τοῖς τῶν φευγόντων φίλοις, κατάγουσι τοὺς ἐκ Πηγῶν, ὁρκώσαντες πίστεσι μεγάλαις μηδὲν μνησικακήσειν, βουλεύσειν δὲ τῇ πόλει τὰ ἄριστα. οἱ δὲ, ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο, καὶ ἐξέτασιν ὅπλων ἐποιήσαντο, διαστήσαντες τοὺς λόχους, ἐξελέξαντο τῶν τε ἐχθρῶν καὶ οἳ ἐδόκουν μάλιστα ξυμπρᾶξαι τὰ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἄνδρας ὡς ἑκατόν· καὶ τούτων πέρι ἀναγκάσαντες τὸν δῆμον ψῆφον φανερὰν διενεγκεῖν, ὡς κατεγνώσθησαν, ἔκτειναν· καὶ ἐς ὀλιγαρχίαν τὰ μάλιστα κατέστησαν τὴν πόλιν. καὶ πλεῖστον δὴ χρόνον αὕτη ὑπ' ἐλαχίστων νεμομένη ἐκ στάσεως μετάστασις ξυνέμεινε.

οέ. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, τῆς Ἀντάνδρου ὑπὸ τῶν Μιτυληναίων, ὥσπερ διενοοῦντο, μελλούσης κατασκευάζεσθαι, οἱ τῶν ἀργυρολόγων Ἀθηναίων στρατηγοὶ, Δημόδοκος καὶ Ἀριστείδης, ὄντες περὶ Ἑλλήσποντον

(ὁ γὰρ τρίτος αὐτῶν Λάμαχος δέκα ναυσὶν ἐς τὸν Πόντον ἐσεπεπλεύκει) ὡς ᾐσθάνοντο τὴν παρασκευὴν τοῦ χωρίου, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς δεινὸν εἶναι μὴ ὥσπερ τὰ Αναια ἐπὶ τῇ Σάμῳ γένηται, ἔνθα οἱ φεύγοντες τῶν Σαμίων καταστάντες, τούς τε Πελοποννησίους ὠφέλουν ἐς τὰ ναυτικὰ, κυβερνήτας πέμποντες, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Σαμίους ἐς ταραχὴν καθίστασαν, καὶ τοὺς ἐξιόντας ἐδέχοντο. οὕτω δὴ ξυναγείραντες ἀπὸ τῶν ξυμμάχων στρατιὰν, καὶ πλεύσαντες, μάχῃ τε νικήσαντες τοὺς ἐκ τῆς Αντάνδρου ἐπεξελθόντας, ἀναλαμβάνουσι τὸ χωρίον πάλιν. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς τὸν Πόντον ἐσπλεύσας Λάμαχος, ἐν τῇ Ἡρακλεώτιδι ὁρμίσας ἐς τὸν Κάληκα ποταμὸν, ἀπόλλυσι τὰς ναῦς, ὕδατος ἄνωθεν γενομένου, καὶ κατελθόντος αἰφνιδίου τοῦ ῥεύματος. αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ πεζῇ διὰ Βιθυνῶν Θρακῶν (οἵ εἰσι πέραν ἐν τῇ Ασίᾳ) ἀφικνεῖται ἐς Χαλκηδόνα, τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόν-

chus tertius eorum cum decem navibus in Pontum abierat) cum primum audiissent locum illum muniri, ipsis etiam res periculosa visa est, ne ut Anaea contra Samum esset, ubi Samiorum exsules, positis sedibus, Peloponnesios in rebus nauticis adjuvabant; gubernatores *ad ipsos* mittendo; et Samios, qui in urbe erant, perturbabant; et *illos*, qui urbe pellebantur, recipiebant. Hac igitur de causa *Athenienses*, exercitu ex sociis collecto, Antandrum petunt, illisque proelio superatis, qui inde contra se prodierant, locum illum iterum recipiunt. Nec multo post Lamachus, qui in Pontum navigaverat, cum in agro Heracleensi classem ad Calecis fluvii ripam appulisset, eam amisit, aquis coelitus delapsis, et subita vi torrentis devoluti. Quare cum ipse, tum ejus exercitus itinere pedestri per Bithynos Thraces (qui sunt trans mare in Asia) pervenit Chalcedonem Megarensium coloni-

am, in Ponti faucibus ſitam.

76. Eadem aeſtate Demoſthenes Athenienſium dux cum quadraginta navibus Naupactum ſe contulit, ſtatim a disceſſu ex agro Megarenſi. Nam quidam *Boeoti,* qui in civitatibus erant, *illarum* ſtatum commutare, et in popularem, qualis erat is, quo Athenienſium reſpublica regebatur, convertere cupientes, cum Hippocrate et illo de rebus Boeotiis innovandis egerant. Ptoeodoro autem exſule Thebano potiſſimum autore, hunc in modum res praeparaverant. Quidam Siphas per proditionem tradere ſtatuerant: Siphae autem ſunt oppidum agri Theſpici maritimum, in ſinu Criſaeo ſitum. Chaeroneam vero (quae accenſetur Orchomeno, qui prius *quidem* Minyeus, nunc vero Boeotius appellatur) alii ex Orchomeno dedituri erant. Et Orchomenii exſules praecipue *eos ad rem peragendam* adjuvabant, et homines ex Peloponneſo mercede conducebant. Chaeronea autem eſt oppidum in extremis Boeotiae finibus ſitum,

του, Μεγαρέων ἀποικίαν.

ος'. Εν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει καὶ Δημοσθένης Αθηναίων στρατηγὸς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Ναύπακτον, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγαρίδος ἀναχώρησιν. τῷ γὰρ Ἱπποκράτει καὶ ἐκείνῳ τὰ Βοιώτια πράγματα ἀπό τινων ἀνδρῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπράσσετο, βουλομένων μεταστῆσαι τὸν κόσμον, καὶ ἐς δημοκρατίαν, ὥσπερ οἱ Αθηναῖοι, τρέψαι· καὶ Πτοιοδώρου μάλιστ' ἀνδρὸς φυγάδος ἐκ Θηβῶν ἐσηγουμένου, τάδε αὐτοῖς παρεσκευάσθη. Σίφας μὲν ἔμελλόν τινες παραδώσειν. αἱ δὲ Σίφαι, εἰσὶ τῆς Θεσπικῆς γῆς ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ ἐπιθαλασσίδιοι. Χαιρώνειαν δὲ (ἣ ἐς Ορχομενὸν τὸν Μινύειον πρότερον καλούμενον, νῦν δὲ Βοιώτειον, ξυντελεῖ) ἄλλοι ἐξ Ορχομενοῦ ἐνεδίδοσαν. καὶ οἱ Ορχομενίων φυγάδες ξυνέπρασσον τὰ μάλιστα, καὶ ἄνδρας ἐμισθοῦντο ἐκ Πελοποννήσου. ἔστι δὲ ἡ Χαιρώνεια ἔσχατον τῆς Βοιωτίας, πρὸς τῇ Φα-

νότιδι τῆς Φωκίδος· καὶ Φωκέων μετεῖχόν τινες. τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἔδει Δήλιον καταλαβεῖν, τὸ ἐν τῇ Ταναγραίᾳ πρὸς Εὔβοιαν τετραμμένον Ἀπόλλωνος ἱερόν· ἅμα δὲ ταῦτα ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ γίγνεσθαι, ὅπως μὴ ξυμβοηθήσωσιν ἐπὶ τὸ Δήλιον οἱ Βοιωτοὶ ἀθρόοι, ἀλλ' ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἕκαστοι κινούμενοι. καὶ εἰ κατορθοῖτο ἡ πεῖρα, καὶ τὸ Δήλιον τειχισθείη, ῥᾳδίως ἤλπιζον, εἰ καὶ μὴ παραυτίκα νεωτερίζοι τὶ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας τοῖς Βοιωτοῖς, ἐχομένων τούτων τῶν χωρίων, καὶ λῃστευομένης τῆς γῆς, καὶ οὔσης ἑκάστοις διὰ βραχέος ἀποστροφῆς, οὐ μένειν κατὰ χώραν τὰ πράγματα, ἀλλὰ χρόνῳ, τῶν Ἀθηναίων μὲν προσιόντων τοῖς ἀφεστηκόσι, τοῖς δὲ οὐκ οὔσης ἀθρόας τῆς δυνάμεως, καταστήσειν αὐτὰ ἐς τὸ ἐπιτήδειον. ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιαύτη παρεσκευάζετο.

οζ΄. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης, αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς πόλεως δύναμιν ἔχων, ὁπότε καιρὸς

Phanotidem verſus, quae eſt in agro Phocenſi. et nonnulli Phocenſes cum caeteris colonis in ea habitabant. Oportebat autem *altera ex parte* Athenienſes occupare Delium, Apollinis templum, in agro Tanagraeo ſitum, Euboeam verſus. Simul etiam haec ipſa fieri *oportebat* condicta die, ne Boeoti frequentibus copiis ad opem Delio ferendam undique concurrerent: ſed de ſuis ipſorum rebus quique ſoliciti ad eas tutandas proficiſcerentur. Et, ſi conatus iſte feliciter ſucceſſiſſet, et Delium muro clauſum fuiſſet, facile ſperabant, etiam ſi non protinus aliquid innovaretur in Rerumpublicarum Boeotiarum ſtatu, ſi haec loca occupata fuiſſent, et ager latrociniis infeſtaretur, et ſingulis brevi locorum ſpatio perfugium eſſet, res in eodem ſtatu non permanſuras: ſed temporis progreſſu, Athenienſes, ſi ſe adjunxiſſent iis, qui defeciſſent, illi vero *Boeoti* non frequentes, *ut ante,* copias haberent, res illas in ſtatum *ſibi* commodum, adducturos. Haec igitur conſilia inita fuerant.

77. Hippocrates autem cum urbanis copiis, quum tempus opportunum afforet, ip-

se quidem bellum Boeotis illaturus erat. Demosthenem vero cum quadraginta navibus Naupactum praemisit, ut, coacto ex illis locis exercitu Acarnanum et caeterorum sociorum, ad Siphas navigaret, ut prodendas. Dies autem inter eos constituta fuerat, qua haec confici oportebat. Demosthenes autem, cum *eo* pervenisset, et Oeniadas ab universis Acarnanibus in Atheniensium societatem adactos nactus *et complexus* fuisset, et ipse omnia sociorum, qui in illa regione erant, auxilia evocasset, adversus Salynthium et Agraeos primum cum exercitu profectus, caeterisque rebus in suam potestatem redactis, sese praeparabat, ut, quando opus esset, ad Siphas *suis* occurreret.

78. Brasidas autem per hoc ipsum aestatis tempus, cum mille et septingentis gravis armaturae militibus ad obeundas res Thraciae pergens, ubi pervenit Heracleam, quae est in agro Trachinio, ubi etiam Panaerus, Dorus, Hippolochidas, Toryla-

εἴη ἔμελλε στρατεύειν ἐς τοὺς Βοιωτούς· τὸν δὲ Δημοσθένην προαπέστειλε ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἐς τὴν Ναύπακτον, ὅπως ἐξ ἐκείνων τῶν χωρίων στρατὸν ξυλλέξας Ακαρνάνων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων, πλέοι ἐπὶ τὰς Σίφας, ὡς προδοθησομένας. ἡμέρα δ' αὐτοῖς εἴρητο ᾗ ἔδει ἅμα ταῦτα πράσσειν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἀφικόμενος, Οἰνιάδας δὲ ὑπό τε Ακαρνάνων πάντων κατηναγκασμένους καταλαβὼν ἐς τὴν Αθηναίων ξυμμαχίαν, καὶ αὐτὸς ἀναστήσας τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνῃ πᾶν, ἐπὶ Σαλύνθιον καὶ Αγραίους στρατεύσας πρῶτον, καὶ προσποιησάμενος τἆλλα, ἡτοιμάζετο ὡς ἐπὶ τὰς Σίφας, ὅταν δέῃ, ἀπαντησόμενος.

οη'. Βρασίδας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους πορευόμενος ἑπτακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐν Τραχῖνι, καὶ προπέμψαντος αὐτοῦ ἄγγελον ἐς Φάρσα-

λον παρὰ τὺς ἐπιτηδείυς, ἀξιῦντος διάγειν ἑαυτὸν ϗ τὴν ϛρατιὰν, ἦλθον ἐς Μελιτίαν τῆς Ἀχαΐας Πάναιρός τε ϗ Δῶρος, ϗ Ἱππολοχίδας, ϗ Τορύλαος, ϗ Στρόφακος πρόξενος ὢν Χαλκιδέων, τότε δὴ ἐπορεύετο. ἦγον δὲ ϗ ἄλλοι Θεσσαλῶν αὐτὸν ϗ ἐκ Λαρίσσης Νικονίδας Περδίκκᾳ ἐπιτήδειος ὤν. τὴν γὰρ Θεσσαλίαν ἄλλως τε ὐκ εὔπορον ἦν διϊέναι ἄνευ ἀγωγοῦ, καὶ μετὰ ὅπλων γε δή. ϗ τοῖς πᾶσί γε ὁμοίως Ἕλλησιν ὕποπτον καθεϛήκει τὴν τῶν πέλας μὴ πείσαντας διϊέναι. τοῖς τε Ἀθηναίοις ἀεί ποτε τὸ πλῆθος τῶν Θεσσαλῶν εὔνυν ὑπῆρχεν. ὥϛε εἰ μὴ δυναϛείᾳ μᾶλλον ἢ ἰσονομίᾳ ἐχρῶντο τὸ ἐγχώριον οἱ Θεσσαλοὶ, ὐκ ἄν ποτε προῆλθεν. ἐπεὶ ϗ τότε πορευομένῳ αὐτῷ ἀπαντήσαντες ἄλλοι τῶν τἀναντία τύτοις βυλομένων ἐπὶ τῷ Ἐνιπεῖ ποταμῷ, ἐκώλυον, ϗ ἀδικεῖν ἔφασαν ἄνευ τῦ πάντων κοινῦ πορευόμενον. οἱ δὲ ἄγοντες, οὔτε ἀκόντων ἔφασαν

us, et Strophacus Chalcidensium hospes, *ad eum* ad Melitiam Achaiae *oppidum* venerunt, (ipse enim nuntium ad suos necessarios Pharsalum praemiserat, *eos* rogans, ut se suasque copias *per Thessaliam* deducerent) ita demum tunc ire perrexit. Illum vero deducunt cum alii Thessali, tum ex Larissa Niconidas Perdiccae amicus. alioqui enim Thessaliam sine duce, praecipue vero cum armis pertransire difficile erat. Atque adeo pariter omnibus Graecis res erat suspecta, per finitimorum regionem venia non impetrata transire. Perpetuoque Thessalorum plebs Atheniensibus erat benevola. Quare nisi Thessali patrio instituto, *paucorum* dominatu potius, quam juris aequabilitate usi fuissent, *Brasidas profecto* nunquam ulterius progressus fuisset. Siquidem vel tunc aliae contrariae factionis *Thessali* ei iter facienti ad flumen Enipeum obviam iverunt, eumque *transire* prohibebant, et injuste facere dicebant, quod sine publica totius gentis autoritate transiret. Illi vero, qui deducebant, dixerunt, se nec

ipſis invitis eum traducturos: ſed, cum ad ſe repente adveniſſet, ſe pro hoſpitii neceſſitudine, quae ſibi cum eo intercederet, eum deducere. Quinetiam ipſe quoque Braſidas dicebat, ſe Theſſalorum agro, ipſisque amicum *illac* tranſire, et Athenienſibus hoſtibus ſuis, non autem ipſis bellum inferre: nec ullas ſcire inter Theſſalos et Lacedaemonios inimicitias, quae impedirent ne alteri alterorum ſolo uterentur. ſeque ipſis invitis nunc non progreſſurum: nec enim poſſe: veruntamen orare, ne prohiberetur. Illi vero his auditis abierunt. Braſidas autem, hortatu ductorum, ante quam plures ad prohibendum convenirent, nusquam ſubſiſtens curſu perrexit. Et eodem die, quo Melitia diſceſſerat, Pharſalum pervenit, et ad flumen Apidanum caſtra poſuit. Illinc vero ad Phacium, et inde in Peraebiam *ivit.* Illincque jam Theſſalorum quidem ductores *domum* reverterunt. Peraebi vero, qui ipſorum Theſſalorum imperio parent, ad Dion usque ipſum deduxerunt, quod oppidum in Perdiccae ditione, ſub Olympo Ma-

διάζειν, αἰφνίδιον τε παραγενόμενον ξένοι ὄντες κομίζειν. ἔλεγε δὲ ϗ αὐτὸς ὁ Βρασίδας τῆ Θεσσαλῶν γῆ ϗ αὐτοῖς φίλος ὢν ἰέναι, ϗ Αθηναίοις πολεμίοις οὖσι, καὶ ὐκ ἐκείνοις ὅπλα ἐπιφέρειν. Θεσσαλοῖς τε ὐκ εἰδέναι ϗ Λακεδαιμονίοις ἔχθραν ὖσαν, ὥστε τῆ ἀλλήλων γῆ μὴ χρῆσθαι. νῦν τε ἀκόντων ἐκείνων ὐκ ἂν προελθεῖν οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι. ὐ μέντοι ἀξιῦν γε εἴργεσθαι. ϗ οἱ μὲν, ἀκύσαντες ταῦτα, ἀπῆλθον· ὁ δὲ, κελευόντων τῶν ἀγωγῶν, πρίν τι πλέον ξυστῆναι τὸ κωλῦσον, ἐχώρει ὐδὲν ἐπισχὼν δρόμω. ϗ ταύτη μὲν τῆ ἡμέρα, ῇ ἐκ τῆς Μελιτίας ἀφώρμησεν, ἐς Φάρσαλόν τε ἐτελέσε, ϗ ἐστρατοπεδεύσατο ἐπὶ τῷ Απιδανῷ ποταμῷ. ἐκεῖθεν δὲ, ἐς Φάκιον· ϗ ἐξ αὐτῦ, ἐς Περαιβίαν. ἀπὸ δὲ τύτυ ἤδη μὲν τῶν Θεσσαλῶν ἀγωγοὶ πάλιν ἀπῆλθον· οἱ δὲ Περαιβοὶ, αὐτῶν ὑπήκοοι ὄντες Θεσσαλῶν, κατέστησαν αὐτὸν ἐς Δῖον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς, ὃ ὑπὸ τῷ

Ολύμπῳ Μακεδονίας πρὸς Θεσσαλοὺς πόλισμα κεῖται.

οθʹ. Τούτῳ τῷ τρόπῳ Βρασίδας Θεσσαλίαν φθάσας διέδραμε, πρίν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι. καὶ ἀφίκετο ὡς Περδίκκαν, καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν. ἐκ γὰρ τῆς Πελοποννήσου, ὡς τὰ τῶν Αθηναίων εὐτύχει, δείσαντες οἵ τε ἐπὶ Θράκης ἀφεστῶτες Αθηναίων, καὶ Περδίκκας, ἐξήγαγον τὸν στρατόν. οἱ μὲν Χαλκιδεῖς, νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς πρῶτον ὁρμήσειν τοὺς Αθηναίους, καὶ ἅμα αἱ πλησιόχωροι πόλεις αὐτῶν, αἱ οὐκ ἀφεστηκυῖαι, ξυνεπῆγον κρύφα. Περδίκκας δὲ, πολέμιος μὲν οὐκ ὢν ἐκ τοῦ φανεροῦ, φοβούμενος δὲ καὶ αὐτὸς τὰ παλαιὰ διάφορα τῶν Αθηναίων, καὶ μάλιστα βουλόμενος Αῤῥιβαῖον τὸν Λυγκηστῶν βασιλέα παραστήσασθαι. ξυνέβη δὲ αὐτοῖς, ὥστε ῥᾷον ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἐξαγαγεῖν, ἡ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ παρόντι κακοπραγία.

cedoniae monte, Thessaliam versus, est situm.

79. Hoc igitur modo Brasidas Thessaliam cursu celeriter transivit, antequam ullus ad impediendum paratus esset. et ad Perdiccam, et in agrum Chalcidensem pervenit. Nam qui in Thracia ab Atheniensibus defecerant, et Perdiccas, quoniam res Atheniensium secundae erant, sibi metuentes, exercitum ex Peloponneso eduxerant. Et Chalcidenses quidem *Peloponnesios ad opem sibi ferendam evocaverant*, quod Athenienses primum contra se venturos suspicarentur. Simul autem et finitimae ipsorum civitates, quae non defecerant, *Athenienses adversus ipsos* clam concitabant. Perdiccas vero *copias ex Peloponneso evocaverat*, non quod aperte *Atheniensium* hostis esset: verum quod et ipse pristinas cum Atheniensibus discordias reformidaret; praecipue vero, quod Arrhibaeum Lyncestarum Regem in suam potestatem redigere cuperet. Praesens autem Lacedaemoniorum calamitas ipsis opportune cecidit ad exercitum ex Peloponneso facilius educendum.

80. Quod enim Athenienses cum caeterae Peloponneso, tum vero potissimum ipsorum *Lacedaemoniorum* agro *semper* imminerent, *Lacedaemonii* sperabant fore, ut praecipue *hoc modo* ipsos *a sua regione infestanda* averterent, si vicissim infestarent, copiis ad ipsorum socios missis. Praesertim *cum Perdiccas et Chalcidenses* parati essent *ad hunc exercitum* alendum, ipsosque *Lacedaemonios* ad defectionem *ab Atheniensibus* faciendam accerserent. Simul etiam *Lacedaemonii magnam* Helotum *partem*, per speciosam *auxilii mittendi* causam *ex agro Laconico* emittere cupiebant, ne propter praesentem rerum statum, Pylo *ab Atheniensibus* occupata, aliquid novi molirentur. Quod quum fecissent *Lacedaemonii* ipsorum juventutem et multitudinem reformidantes, (semper enim apud Lacedaemonios multa erant instituta, ut sibi ab Helotum insidiis caverent) ipsis praeceperunt, ut, quotquot ex ipsis se fortissime contra hostes pugnasse persuasum haberent, ii secernerentur, quod eos libertate donare statuissent; *hoc modo* mentem illorum explorantes, et existimantes prout unusquisque primus se libertate dignum esse censuisset, sic etiam hos ipsos

π΄. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων ἐγκειμένων τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ οὐχ ἥκιστα τῇ ἐκείνων γῇ, ἤλπιζον ἀποστρέψαι αὐτοὺς μάλιστα, εἰ ἀντιπαραλυποῖεν, πέμψαντες ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους αὐτῶν στρατιάν· ἄλλως τε καὶ ἑτοίμων ὄντων τρέφειν τε, καὶ ἐπὶ τῇ ἀποστάσει σφᾶς ἐπικαλουμένων. καὶ ἅμα τῶν Εἱλώτων βουλομένοις ἦν ἐπὶ προφάσει ἐκπέμψαι, μή τι πρὸς τὰ παρόντα τῆς Πύλου ἐχομένης νεωτερίσωσιν. ἐπεὶ καὶ τόδε ἔπραξαν, φοβούμενοι αὐτῶν τὴν νεότητα καὶ τὸ πλῆθος (αἰεὶ γὰρ τὰ πολλὰ Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Εἵλωτας τῆς φυλακῆς πέρι μάλιστα καθεστήκει) προεῖπον, αὐτῶν ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολεμίοις γεγενῆσθαι σφίσιν ἄριστοι, κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερώσοντες. πεῖραν ποιούμενοι, καὶ ἡγούμενοι τούτους σφίσιν ὑπὸ φρονήματος, οἵπερ καὶ ἠξίωσαν πρῶτος ἕκαστος ἐλευθεροῦσθαι, μάλιστα ἂν καὶ ἐπιθέσθαι. καὶ προκρίναντες

ἐς δισχιλίους, οἱ μὲν ἐστεφανώσαντό τε καὶ τὰ ἱερὰ περιῆλθον, ὡς ἠλευθερωμένοι· οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἠφάνισάν τε αὐτοὺς, καὶ οὐδεὶς ᾔσθετο ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστος διεφθάρη. καὶ τότε προθύμως τῷ Βρασίδᾳ αὐτῶν ξυνέπεμψαν ἑπτακοσίους ὁπλίτας, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐκ τῆς Πελοποννήσου μισθῷ πείσας ἐξήγαγεν· αὐτόν τε Βρασίδαν, βουλόμενον μάλιστα, Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν.

πα΄. Προὐθυμήθησαν δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς ἄνδρα ἔν τε τῇ Σπάρτῃ δοκοῦντα δραστήριον εἶναι ἐς τὰ πάντα, καὶ ἐπειδὴ ἐξῆλθε, πλείστου ἄξιον Λακεδαιμονίοις γενόμενον. τό, τε γὰρ παραυτίκα ἑαυτὸν παρασχὼν δίκαιον καὶ μέτριον ἐς τὰς πόλεις, ἀπέστησε τὰ πολλὰ, τὰ δὲ προδοσίᾳ εἷλε τῶν χωρίων· ὥστε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίγνεσθαι, ξυμβαίνειν τε βουλομένοις (ὅπερ ἐποίησαν) ἀνταπόδοσιν καὶ ἀποδοχὴν χωρίων, καὶ τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου λώφησιν·

potissimum, prae animi elatione, impetum in se facturos. Quare cum ad duo millia *delegissent, et caeteris Helotibus* anteposuissent, hi quidem templa coronati circumiverunt, ut libertate donati. Illi vero non multo post, ipsos ex hominum conspectu sustulerunt, necdum quisquam novit, quonam modo eorum unusquisque perierit. Tunc autem septingentos ex ipsis armatos cum Brasida libenter dimiserunt: caeteros vero *Brasidas* ex Peloponneso mercede conductos eduxit. Lacedaemonii autem ipsum Brasidam *eundi* maxime cupidum *eo* miserunt.

81. Quinetiam ipsi quoque Chalcidenses eum propensis animis expetiverunt, tum quod vir consilio manuque ad omnia promtus Spartae haberetur, tum etiam quod, ex quo *illinc* egressus esset, Lacedaemoniis commendatissimum se reddidisset. Quod enim statim ab initio se justum et moderatum erga civitates praebuisset, multa loca ad defectionem impulit, alia vero per proditionem cepit. Ex quo Lacedaemoniis evenit, ut, si ad compositionem (quod et fecerunt) descendere vellent, reddere et vicissim recipere oppida possent, et ex Peloponneso bel-

lum amoliri. Atque multo post in bello, quod res in Sicilia gestas est insequutum, illa Brasidae virtus et prudentia, qua tunc est usus, quod alii quidem, re ipsa experti fuissent, alii vero fama judicarent, Atheniensium socios amicitiae Lacedaemoniorum maxime cupidos effecit. Nam cum primus illinc prodiisset, ac omnibus in rebus vir bonus visus fuisset, firmam opinionem reliquit, caeteros quoque ejus esse similes.

82. Tunc igitur Athenienses, postquam eum in Thraciam pervenisse intellexerunt, cum ipsum Perdiccam hostem esse judicarunt, quod eum hujus adventus autorem esse ducerent, tum etiam apud socios, qui in illa regione erant, firmiora praesidia collocarunt.

83. Perdiccas autem, assumto statim Brasida, suisque et illius copiis, cum suo exercitu bellum Arrhibaeo Bromeri *filio*, Lyncestarum Macedonum regi, sibi finitimo, intulit; cum propter controversiam, quae ipsi cum eo intercedebat, tum etiam quod eum in suam potestatem redigere cuperet. Cum

ἐς τε τὸν χρόνον ὕστερον μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας πόλεμον, ἡ τότε Βρασίδου ἀρετὴ καὶ ξύνεσις. τῶν μὲν, πείρᾳ αἰσθομένων, τῶν δὲ, ἀκοῇ νομισάντων, μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποίει τοῖς Αθηναίων ξυμμάχοις ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. πρῶτος γὰρ ἐξελθὼν, καὶ δόξας εἶναι κατὰ πάντα ἀγαθὸς, ἐλπίδα ἐγκατέλιπε βέβαιον ὡς καὶ οἱ ἄλλοι τοιοῦτοί εἰσι.

πβʹ. Τότε δ' οὖν ἀφικομένου αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης, οἱ Αθηναῖοι πυθόμενοι, τόν τε Περδίκκαν πολέμιον ποιοῦνται, νομίσαντες αἴτιον εἶναι τῆς παρόδου, καὶ τῶν ταύτῃ ξυμμάχων φυλακὴν πλεόνα κατεστήσαντο.

πγʹ. Περδίκκας δὲ Βρασίδαν καὶ τὴν στρατιὰν εὐθὺς λαβὼν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως, στρατεύει ἐπὶ Αῤῥιβαῖον τὸν Βρομεροῦ, Λυγκηστῶν Μακεδόνων βασιλέα, ὅμορον ὄντα, διαφορᾶς τε αὐτῷ οὔσης, καὶ βουλόμενος καταστρέψασθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τῷ στρα-

τῷ μετὰ τοῦ Βρασίδου ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τῆς Λύγκου, Βρασίδας λόγοις ἔφη βούλεσθαι πρῶτον ἐλθὼν πρὸ πολέμου Ἀῤῥιβαῖον, ξύμμαχον Λακεδαιμονίων, ἢν δύνηται, ποιῆσαι. καὶ γάρ τι καὶ Ἀῤῥιβαῖος ἐπεκηρυκεύετο, ἕτοιμος ὢν Βρασίδᾳ μέσῳ δικαστῇ ἐπιτρέπειν. καὶ οἱ Χαλκιδέων πρέσβεις ξυμπαρόντες ἐδίδασκον αὐτὸν μὴ ὑπεξελθεῖν τῷ Περδίκκᾳ τὰ δεινὰ, ἵνα προθυμοτέρῳ ἔχοιεν καὶ ἐς τὰ ἑαυτῶν χρῆσθαι. ἅμα δέ τι καὶ εἰρήκεσαν τοιοῦτον οἱ παρὰ τοῦ Περδίκκου ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὡς πολλὰ αὐτοῖς τῶν περὶ αὐτὸν χωρίων ξύμμαχα ποιήσοι. ὥστε ἐκ τοῦ τοιούτου κοινῇ μᾶλλον ὁ Βρασίδας τὰ τοῦ Ἀῤῥιβαίου ἠξίου πράσσειν. Περδίκκας δὲ οὔτε δικαστὴν ἔφη Βρασίδαν τῶν σφετέρων διαφορῶν ἀγαγεῖν, μᾶλλον δὲ καθαιρέτην ὧν ἂν αὐτὸς ἀποφαίνῃ πολεμίων· ἀδικήσειν τε εἰ αὐτοῦ τρέφοντος τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ, ξυνέσται Ἀῤῥιβαίῳ. ὁ δὲ, ἄκοντος καὶ ἐκ διαφορᾶς

autem cum ſuis copiis et Braſida ad Lynci ingreſſum perveniſſet, tunc Braſidas dixit, ſe velle, priusquam bellum Arrhibaeo inferretur, eum convenire, verbisque (ſi poſſet) ad ſocietatem cum Lacedaemoniis faciendam inducere. nam et ipſe Arrhibaeus per caduceatorem nuntiaverat, ſe paratum eſſe ad *rem* Braſidae arbitrio committendam. Et Chalcidenſium legati, qui una aderant, ipſum commonefaciebant, ne in Perdiccae gratiam pericula ſubiret, ut ad ſuas etiam res conſtituendas ejus opera promtiore uti poſſent. Quinetiam Perdiccae legati Lacedaemonem miſſi tale quiddam jactaverant, multa *ipſum* ex ſibi finitimis circa locis ad illorum ſocietatem adducturum. Hac igitur de cauſa Braſidas ex publica utilitate rebus Arrhibaei favere malebat. Perdiccas vero negabat, ſe eo conſilio Braſidam adduxiſſe, ut ſuarum controverſiarum arbiter eſſet: ſed potius hoſtium deſtructor, quos ipſe denuntiaſſet. eumque injuſte facturum *dicebat*, ſi ſe dimidium ejus exercitus alente, in colloquium cum Arrhibaeo veniret. Braſidas tamen, *Perdicca* invito ac repugnante, convenit *Ar-*

rhibaeum; ejusque verbis adductus, exercitum abduxit, priusquam in ejus agrum irruptionem fecisset. Perdiccas vero ab eo tempore pro dimidia tertiam stipendii partem dedit, quod injuriam sibi ab eo fieri putaret.

84. Eadem aestate, continuo Brasidas, secum ducens et Chalcidenses, paulo ante vindemiae tempus, Acantho Andriorum coloniae bellum intulit. Acanthii vero, cum illi, qui Chalcidensibus faventes eum evocatum adducebant, tum etiam ipsa plebs, inter se contendebant, utrum eum recipere deberent, nec ne. Veruntamen propter metum fructuum, qui foris adhuc erant, multitudo Brasidae verbis ad eum solum *in urbem* recipiendum inducta, ea conditione, ut eo audito consultaret, eum recepit. Cum autem *Brasidas* concionem adiisset (erat autem non indisertus, ut Lacedaemonius) haec verba fecit:

85. ‘Quod ego, atque exercitus, viri ‘Acanthii, a Lacedaemoniis *huc* emissi fue‘rimus, aperte declarat veram esse causam, ‘quam belli initio praediximus, nos, ut

ξυγγίγνεται. καὶ πεισθεὶς τοῖς λόγοις, ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν. Περδίκκας δὲ μετὰ τοῦτο τρίτον μέρος ἀνθ' ἡμίσεως τῆς τροφῆς ἐδίδου, νομίζων ἀδικεῖσθαι.

πδ΄. Εν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει, εὐθὺς ὁ Βρασίδας, ἔχων καὶ Χαλκιδέας, ἐπὶ Ακανθον τὴν Ανδρίων ἀποικίαν ὀλίγον πρὸ τρυγήτου ἐστράτευσεν. οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχεσθαι αὐτὸν κατ' ἀλλήλους ἐστασίαζον, οἵ τε μετὰ τῶν Χαλκιδέων ξυνεπάγοντες, καὶ ὁ δῆμος· ὅμως δὲ διὰ τοῦ καρποῦ τὸ δέος ἔτι ἔξω ὄντος, πεισθὲν τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ Βρασίδου δέξασθαί τε αὐτὸν μόνον, καὶ ἀκούσαντας βουλεύσασθαι, δέχεται· καὶ καταστὰς ἐπὶ τὸ πλῆθος (ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν) ἔλεγε τοιάδε.

πε΄. 'Η ΜΕΝ ἔκπεμψίς μου καὶ τῆς ' στρατιᾶς ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὦ Ακάν' θιοι, γεγένηται τὴν αἰτίαν ἐπαληθεύου' σα ἣν ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου προείπομεν

‘ Ἀθηναίοις, ἐλευθεροῦντες τὴν Ἑλλάδα
‘ πολεμήσειν· εἰ δὲ χρόνῳ ἐπήλθομεν,
‘ σφαλέντες τῆς ἀπὸ τȣ͂ ἐκεῖ πολέμȣ δό-
‘ ξης, ᾗ διὰ τάχȣς αὐτοὶ ἄνευ τοῦ ὑμε-
‘ τέρȣ κινδύνȣ ἠλπίσαμεν Ἀθηναίȣς καθ-
‘ αιρήσειν, μηδεὶς μεμφθῇ. νῦν γὰρ ὅτε
‘ παρέσχεν ἀφιγμένοι, καὶ μετὰ ὑμῶν πει-
‘ ρασόμεθα κατεργάζεσθαι αὐτȣ́ς. θαυ-
‘ μάζω δὲ, τῇ τε ἀποκλείσει μȣ τῶν πυ-
‘ λῶν, καὶ εἰ μὴ ἀσμένοις ὑμῖν ἀφῖγμαι.
‘ ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἰόμε-
‘ νοί τε παρὰ ξυμμάχȣς, καὶ πρὶν ἔργῳ
‘ ἀφικέσθαι, τῇ γȣ͂ν γνώμῃ ἥξειν, καὶ βου-
‘ λομένοις ἔσεσθαι, κίνδυνόν τε τοσόνδε
‘ ἀνερρίψαμεν, διὰ τῆς ἀλλοτρίας πολ-
‘ λῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἰόντες, καὶ πᾶν τὸ πρό-
‘ θυμον παρεχόμενοι. ὑμεῖς δὲ, εἴτι ἄλ-
‘ λο ἐν νῷ ἔχετε, ἢ εἰ ἐναντιώσεσθε τῇ
‘ τε ὑμετέρᾳ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ καὶ τῶν
‘ ἄλλων Ἑλλήνων, δεινὸν ἂν εἴη. καὶ
‘ γὰρ ȣ̓ μόνον ὅτι αὐτοὶ ἀνθίστασθε, ἀλ-

'Graeciam in libertatem vindicemus, bel- 'lum Atheniensibus esse facturos. Sed si 'sero venimus, decepti opinione belli, quod 'in illis regionibus geritur, qua speraba- 'mus fore, ut sine vestro periculo Atheni- 'enses debellaremus, nemo *nos* reprehen- 'dat. Nunc enim, quum facultas est data, 'venimus, et vobiscum operam dabimus, 'ut eos debellemus. Miror vero quod por- 'tas mihi clauseritis, et si meus adventus 'vobis ingratus acciderit. Nos enim Lace- 'daemonii, existimantes nos venturos ad e- 'os, qui vel priusquam ad ipsos re ipsa per- 'venissemus, animo saltem socii essent, et '*nostrum adventum* vobis gratum fore, tan- 'tum periculum subiimus, per alienum a- 'grum iter multorum dierum facientes; 'summumque studium exhibentes. Vos ve- 'ro, si quid aliud in animo habetis, aut si 'vestrae ipsorum et caeterorum Graecorum 'libertati obsistatis, *hoc profecto* grave fue- 'rit. nam non solum quia vos ipsi obsistitis; 'verum etiam quia caeteri *Graeci*, quos ad- 'ibo, se mihi minus adjungent: *cum aliis*

'*de causis*, tum etiam hac difficultate permoti; quod vos, ad quos primum accessi, et qui urbem opibus et autoritate florentem obtinetis, et qui prudentes habemini, *me* non receperitis. neque *hujus vestri facti* ullam probabilem causam afferre potero, sed *videbor* aut falsam libertatem *Graecis* afferre, aut *huc* venisse imbecillis ac invalidus ad propulsandum Atheniensium vim, si *vos* invaserint. Atqui Athenienses, quamvis copias majores haberent, tamen cum hoc exercitu, quem nunc habeo, quum ad Nisaeam profectus sum, ut opem ei ferrem, confligere non sunt ausi. Quamobrem haud verisimile videtur, ipsos tantum copiarum contra vos esse missuros, quantus est classiarius exercitus, qui est ad Nisaeam.

86. 'Et ipse huc veni, non ut ullo maleficio vos afficiam: sed ut Graecos in libertatem vindicem. Et Lacedaemoniorum Magistratus religiosissimo jurejurando obstrinxi, fore, ut socios, quos ego saltem ipsis adjunxero, liberos esse sinant. simul e-

‘ λα̃ καὶ οἷς ἂν ἐπίω, ἧσσόν τις ἐμοὶ πρόσει-
‘ σι· καὶ δυσχερὲς ποιούμενοι, εἰ ἐπὶ οὓς
‘ πρῶτον ἦλθον ὑμᾶς, καὶ πόλιν ἀξιόχρεων
‘ παρεχομένους, καὶ ξύνεσιν δοκοῦντας ἔχειν,
‘ μὴ ἐδέξασθε. καὶ τὴν αἰτίαν οὐχ ἕξω
‘ πιστὴν ἀποδεικνύναι, ἀλλ’ ἢ ἄδικον τὴν
‘ ἐλευθερίαν ἐπιφέρειν, ἢ ἀσθενὴς καὶ ἀ-
‘ δύνατος τιμωρῆσαι τὰ πρὸς Ἀθηναίους,
‘ ἢν ἐπίωσιν, ἀφῖχθαι. καίτοι στρατιᾷ
‘ γε τῇδ’ ἣν νῦν ἐγὼ ἔχω, ἐπὶ Νίσαιαν
‘ ἐμοῦ βοηθήσαντος, οὐκ ἠθέλησαν Ἀθη-
‘ ναῖοι πλέονες ὄντες προσμίξαι. ὥστε οὐκ
‘ εἰκὸς νηίτῃ γε αὐτοὺς τῷ ἐν Νισαίᾳ
‘ στρατῷ ἴσον πλῆθος ἐφ’ ὑμᾶς ἀπο-
‘ στεῖλαι.

πϛʹ. ‘ Αὐτός τε οὐκ ἐπὶ κακῷ, ἐπ’ ἐ-
‘ λευθερώσει δὲ τῶν Ἑλλήνων παρελήλυ-
‘ θα· ὅρκοις τε Λακεδαιμονίων καταλα-
‘ βὼν τὰ τέλη τοῖς μεγίστοις, ἦ μὴν οὓς
‘ ἂν ἔγωγε προσαγάγωμαι ξυμμάχους,
‘ ἔσεσθαι αὐτονόμους. καὶ ἅμα οὐχ ἵνα

‘ ξυμμάχους ὑμᾶς ἔχωμεν, ἢ βίᾳ ἢ ἀ-
‘ πάτῃ προσλαβόντες, ἀλλὰ τὐναντίον,
‘ ὑμῖν δεδουλωμένοις ὑπὸ Ἀθηναίων ξυμ-
‘ μαχήσοντες. οὔκουν ἀξιῶ οὔτ᾽ αὐτὸς
‘ ὑποπτεύεσθαι, πίστεις τε διδοὺς τὰς με-
‘ γίστας, οὔτε τιμωρὸς ἀδύνατος νομισθῆναι,
‘ προσχωρεῖν τε ὑμᾶς θαρσήσαντας. καὶ
‘ εἴτις ἰδίᾳ τινὰ δεδιὼς ἄρα μὴ ἐγώ τισι
‘ προσθῶ τὴν πόλιν, ἀπρόθυμός ἐστι, πάν-
‘ των μάλιστα πιστευσάτω. οὐ γὰρ συστα-
‘ σιάσων ἥκω, οὐδὲ ἀσαφῆ τὴν ἐλευθερί-
‘ αν νομίζω ἐπιφέρειν, εἰ τὸ πάτριον πα-
‘ ρεὶς, τὸ πλέον τοῖς ὀλίγοις, ἢ τὸ ἔ-
‘ λασσον τοῖς πᾶσι δουλώσαιμι. χαλεπω-
‘ τέρα γὰρ ἂν τῆς ἀλλοφύλου ἀρχῆς εἴη,
‘ καὶ ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις οὐκ ἂν ἀντὶ
‘ πόνων χάρις καθίσταιτο, ἀντὶ δὲ τιμῆς
‘ καὶ δόξης, αἰτία μᾶλλον. οἷς τε τοὺς Ἀ-
‘ θηναίους ἐγκλήμασι καταπολεμοῦμεν,
‘ αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα ἢ ὁ μὴ
‘ ὑποδείξας ἀρετὴν κατακτώμενοι. ἀπά-

'tiam *emissus sum*, non ut vos socios habea-
'mus, aut per vim, aut per fraudem adjun-
'ctos: sed contra, ut vobis ab Atheniensi-
'bus in servitutem redactis, in bello contra
'illos gerendo socii simus. Quapropter ae-
'quum esse censeo, ut neque suspectus sim,
'praesertim cum maximam fidem *vobis* dem,
'neque vindex infirmus existimer, utque
'confidenter vos *mihi* dedatis. Quod si quis
'forte privatim sibi ab aliquo metuens, *ve-
'retur* ne ego civitatem aliquibus tradam,
'*et ideo ad deditionem faciendam* minime
'promtus est, *is* omnium maxime confidat.
'neque enim venio, ut factiones alam; ne-
'que existimo me *vobis* certam libertatem
'afferre, si, patrio instituto neglecto, aut
'plebem nobilitati, aut nobilitatem plebi
'addicam. Nam *hujusmodi libertas* gravier
'esset, quam externum hominum alienige-
'narum imperium; nobisque Lacedaemo-
'niis pro laboribus susceptis nulla gratia
'haberetur, sed potius pro honore et glo-
'ria culpa *tribueretur*. Et nos ipsi odiosius
'*imperium* quaerere videremur, quam qui
'virtutem non profitetur, propter quae
'crimina Athenienses bello persequimur.

‘ Nam illis ſaltem, qui dignitate ſunt prae-
‘ diti, turpius eſt fraude ſpecioſa res dome-
‘ ſticas amplificare, quam vi aperta. Nam
‘ vis quidem, jure potentiae, quam fortuna
‘ dedit, infertur. Fraus vero, ab inſidiis in-
‘ juſti propoſiti graſſatur. Adeo magnam
‘ circumſpectionem adhibemus in iis, quae
‘ noſtra maxime interſunt.

87. ‘ Neque vero praeter jusjurandum,
‘ majorem fidem accipere poſſitis, quam ip-
‘ ſa facta, quae ſi ex verbis perpendantur,
‘ neceſſariam opinionem *vobis* praebent, è
‘ re veſtra etiam eſſe, ut dixi. Quod ſi me
‘ *vobis* iſta proponente, dicatis vos non poſ-
‘ ſe quidem *deditionem facere:* ſed tamen,
‘ quod nobis benevoli ſitis, exiſtimetis *nos*
‘ rejiciendos, ita ut nullo maleficio à nobis
‘ afficiamini, et *dicatis* libertatem, *quam vo-
‘ bis offero,* vobis videri cum periculo con-
‘ junctam eſſe, et aequum eſſe, eam illis of-
‘ ferre, qui etiam eam accipere poſſunt, nul-
‘ lum vero invitum cogere; Deos et Hero-
‘ as indigenas teſtabor, me bono veſtro ve-
‘ nientem nihil verbis proficere; agrumque
‘ veſtrum pervaſtando vos cogere conabor,

'τῇ γὰρ εὐπρεπεῖ αἴσχιον τοῖς γε ἐν ἀξι-
'ώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βίᾳ ἐμφανεῖ. τὸ
'μὲν γὰρ, ἰσχύος δικαιώσει, ἣν ἡ τύχη
'ἔδωκεν, ἐπέρχεται· τὸ δὲ, γνώμης ἀ-
'δίκου ἐπιβουλῆ. οὕτω πολλὴν περιωπὴν
'τῶν ἡμῖν ἐς τὰ μέγιστα διαφορῶν ποι-
'ούμεθα.

πζ'. 'Καὶ οὐκ ἂν μείζω πρὸς τοῖς
'ὅρκοις βεβαίωσιν λάβοιτε, ἢ οἷς τὰ ἔργα
'ἐκ τῶν λόγων ἀναθρούμενα, δόκησιν ἀ-
'ναγκαίαν παρέχεται ὡς καὶ ξυμφέρει ὁ-
'μοίως ὡς εἶπον. εἰ δ' ἐμοῦ ταῦτα προ-
'ϊσχομένου, ἀδύνατοι μὲν φήσετε εἶναι, εὖ-
'νοι δ' ὄντες, ἀξιώσετε μὴ κακούμενοι
'διωθεῖσθαι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν μὴ ἀκίν-
'δυνον ὑμῖν φαίνεσθαι, δίκαιόν τε εἶναι,
'οἷς καὶ δυνατὸν δέχεσθαι αὐτὴν, τούτοις
'καὶ ἐπιφέρειν, ἄκοντα δὲ μηδένα προσα-
'ναγκάζειν· μάρτυρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας
'τοὺς ἐγχωρίους ποιήσομαι ὡς ἐπ' ἀγαθῷ
'ἥκων οὐ πείθω, γῆν δὲ τὴν ὑμετέραν δη-

'ὤν, πειράσομαι βιάζεσθαι. καὶ οὐκ ἀ-
'δικεῖν ἔτι νομιῶ, προσεῖναι δέ τι μοι καὶ
'κατὰ δύο ἀνάγκας τὸ εὔλογον· τῶν μὲν
'Λακεδαιμονίων, ὅπως μὴ τῷ ὑμετέρῳ
'εὔνῳ, εἰ μὴ προσαχθήσεσθε, τοῖς ἀπὸ
'ὑμῶν χρήμασι φερομένοις παρ' Ἀθηναί-
'ους βλάπτωνται· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἵνα μὴ
'κωλύωνται ὑφ' ὑμῶν δουλείας ἀπαλλα-
'γῆναι. οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' ἂν τάδε
'πράσσοιμεν· οὐδὲ ὀφείλομεν οἱ Λακεδαι-
'μόνιοι μὴ κοινοῦ τινος ἀγαθοῦ αἰτίᾳ τοὺς
'μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦν. οὐδ' αὖ ἀρχῆς
'ἐφιέμεθα, παῦσαι δὲ μᾶλλον ἑτέρους
'σπεύδοντες, τοὺς πλείους ἂν ἀδικοῖμεν, εἰ
'ξύμπασιν αὐτονομίαν ἐπιφέροντες, ὑμᾶς
'τοὺς ἐναντιουμένους περιΐδοιμεν. πρὸς ταῦ-
'τα βουλεύεσθε εὖ, καὶ ἀγωνίσασθε τοῖς τε
'Ἕλλησιν ἄρξαι πρῶτοι ἐλευθερίας, καὶ
'αἴδιον δόξαν καταθέσθαι, καὶ αὐτοὶ τά
'τε ἴδια μὴ βλαφθῆναι, καὶ ξυμπάσῃ τῇ
'πόλει τὸ κάλλιστον ὄνομα περιθεῖναι.'

'nec amplius existimabo me injuste facere; 'sed vel duabus de causis necessariis aequi'tatem a me stare *censebo*: partim quidem, 'propter Lacedaemonios, ne hac vestra be'nevolentia, nisi deditionem feceritis, *a vo*'*bis* laedantur, pecuniis, quas Atheniensi'bus penditis; partim vero, ne Graeci à 'vobis impediantur, ne servitute liberen'tur. nec enim decenter haec faceremus: 'ac ne debemus quidem *nos* Lacedaemonii '*Graecos* invitos in libertatem asserere, nisi 'alicujus boni publici causa. Neque vero 'dominatum affectamus: sed potius cum a'lios, *qui dominatum affectant*, coërcere stu'deamus, plerisque *Graecis* injuriam face'remus, si nos, qui libertatem universis af'ferimus, vos *huic* resistentes toleraremus. 'Quamobrem recte consultetis, operamque 'serio detis, ut *caeteris* Graecis primi liber'tatis capessendae autores existatis; et sem'piternam gloriam *vobis* paretis; et cum 'ipsi vestrarum privatarum rerum nullam 'jacturam faciatis, tum etiam universae ci'vitati pulcerrimum *libertatis* nomen im'ponatis.'

88. Atque Brasidas quidem haec verba fecit. Acanthii vero, multis prius in utramque partem dictis, cum propter Brasidae verba ad persuadendum apposita, tum etiam propter fructuum amittendorum metum; suffragiis clam latis, plerique defectionem ab Atheniensibus faciendam censuerunt. Et cum ipsum ad illud jusjurandum adegissent, quod summi Lacedaemoniorum Magistratus juraverant, quum ipsum emiserant; nimirum, fore, ut socii, quos adjungeret, suis legibus uterentur, ita demum *ejus* exercitum receperunt. Nec multo post Stagirus etiam, Andriorum colonia, defecit.

89. Sequentis autem hyemis initio statim, quum Hippocrati et Demostheni Atheniensium Imperatoribus res Boeotorum essent tradendae, et oporteret Demosthenem quidem cum classe ad Siphas *ei* occurrere, illum vero ad Delium *proficisci*, facta aberratione a diebus *condictis*, quibus utrumque cum suis copiis *ad locum destinatum* ire oportebat, Demosthenes quidem, cum prius

πή. Ὁ μὲν Βρασίδας τοσαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ Ἀκάνθιοι, πολλῶν λεχθέντων πρότερον ἐπ' ἀμφότερα, κρύφα ψηφισάμενοι, διά τε τὸ ἐπαγωγὰ εἰπεῖν τὸν Βρασίδαν, καὶ περὶ τοῦ καρποῦ φόβῳ, ἔγνωσαν οἱ πλείους ἀφίστασθαι Ἀθηναίων. καὶ πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὅρκοις, οὓς τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὀμόσαντα αὐτὸν ἐξέπεμψαν, ἦ μὴν ἔσεσθαι ξυμμάχους αὐτονόμους οὓς ἂν προσαγάγηται, οὕτω δέχονται τὸν στρατόν. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Στάγειρος, Ἀνδρίων ἀποικία, ξυναπέστη. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἐγένετο.

πθ'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένου, ὡς τῷ Ἱπποκράτει καὶ Δημοσθένει στρατηγοῖς οὖσιν Ἀθηναίων τὰ ἐν τοῖς Βοιωτοῖς ἐνεδίδοτο, καὶ ἔδει τὸν μὲν Δημοσθένην ταῖς ναυσὶν ἐς τὰς Σίφας ἀπαντῆσαι, τὸν δ' ἐπὶ τὸ Δήλιον, γενομένης διαμαρτίας τῶν ἡμερῶν εἰς ἃς ἔδει ἀμφοτέρους στρατεύειν, ὁ μὲν Δημοσθένης πρότε-

ρον πλεύσας πρὸς τὰς Σίφας, καὶ ἔχων ἐν ταῖς ναυσὶν Ἀκαρνᾶνας, καὶ τῶν ἐκεῖ πολλοὺς ξυμμάχων, ἄπρακτος γίγνεται, μηνυθέντος τοῦ ἐπιβουλεύματος ὑπὸ Νικομάχου, ἀνδρὸς Φωκέως ἐκ Φανοτέως, ὃς Λακεδαιμονίοις εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ, Βοιωτοῖς. καὶ βοηθείας γενομένης πάντων Βοιωτῶν (οὐ γάρ πω Ἱπποκράτης παρελύπει ἐν τῇ γῇ ὢν) προκαταλαμβάνονται αἵ τε Σίφαι καὶ ἡ Χαιρώνεια. ὡς δὲ ᾔσθοντο οἱ πράσσοντες τὸ ἁμάρτημα, οὐδὲν ἐκίνησαν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν.

Ϛ'. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης ἀναστήσας Ἀθηναίους πανδημεὶ, αὐτοὺς καὶ τοὺς μετοίκους, καὶ ξένων ὅσοι παρῆσαν, ὕστερος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ Δήλιον, ἤδη τῶν Βοιωτῶν ἀνακεχωρηκότων ἀπὸ τῶν Σιφῶν· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν, Δήλιον ἐτείχιζε τοιῷδε τρόπῳ, τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. τάφρον μὲν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεὼν ἔσκαπτον, ἐκ δὲ τοῦ ὀρύγματος ἀνέβαλλον ἀντὶ τείχους

ad Siphas appuliſſet, et Acarnanas, et multos ex illis locis ſocios in ſua claſſe haberet, voti ſui compos fieri non potuit: inſidiis per Nicomachum, virum Phocenſem, ex Phanoteo, detectis, qui *rem* Lacedaemoniis indicavit; illi vero, Boeotis. cumque omnes Boeoti ad opem *Siphis* ferendam undique concurriſſent, (nondum enim Hippocrates in *eorum* regione erat, ita ut *eos* infeſtare poſſet) Siphae et Chaeronea *a Boeotis ante illius adventum* occupatae ſunt. Cum autem illi, qui res novas moliebantur, erratum animadvertiſſent, in civitatibus nihil innovarunt.

90. Hippocrates vero excitato omni Athenienſi populo, civibus, incolis, et peregrinis quotquot aderant, poſterior ad Delium pervenit, cum Boeoti a Siphis jam reverſi eſſent. ibique poſitis caſtris, Delium, hoc modo munire coeperunt. Foſſam circa Apollinis templum et fanum ducebant, et humum ex ipſa foſſa egeſtam pro muro aggerebant; et vallos defigentes, vineae, quae

circa templum erat, materiam excifam interferebant; lapides etiam et lateres ex proximis aedificiis, quae diruta erant, detrahentes, omni plane ratione munitionem illam excitare conabantur: turresque ligneas pofuerunt, ubi locus opportunus effe videbatur, fanique nullum erat aedificium. nam ubi porticus erat, conciderat. Cum autem tertio die, ex quo domo discefferant, opus aggreffi fuiffent, cum hunc ipfum diem, tum etiam quartum et quintum ufque ad prandii tempus in opere faciendo confumferunt. Deinde, cum maxima pars fuiffet abfoluta, exercitus quidem a Delio decem ferme ftadia receffit, ut domum revertens: ftatimque levis armaturae milites (qui erant maxima totius exercitus pars) difcefferunt; at gravis armaturae milites caftris *ibi* pofitis quiefcebant. Hippocrates vero *in Delio* adhuc fubfiftens, et cuftodias, et quicquid reliquum erat, quod circa propugnacula conficiendum effet, conftituebat.

91. Per hos autem dies Boeoti Tanagram conveniebant. Et poftquam ex omni-

τὸν χοῦν. καὶ σταυροὺς παρακαταπηγνύντες, ἄμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν, ἐσέβαλλον. καὶ λίθους ἅμα καὶ πλίνθον ἐκ τῶν οἰκοπέδων τῶν ἐγγὺς καθαιροῦντες, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔρυμα. πύργους τέ ξυλίνους κατέστησαν ᾗ καιρὸς ἦν, καὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν. ᾗπερ γὰρ ἦν στοὰ, καταπεπτώκει. ἡμέρᾳ δὲ ἀρξάμενοι τρίτῃ ὡς οἴκοθεν ὥρμησαν, ταύτην τε εἰργάζοντο, καὶ τὴν τετάρτην, καὶ τῆς πέμπτης μέχρις ἀρίστου. ἔπειτα, ὡς τὰ πλεῖστα ἀπετετέλεστο, τὸ μὲν στρατόπεδον προαπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Δηλίου οἷον δέκα σταδίους, ὡς ἐπ᾽ οἴκου πορευόμενον· καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ οἱ πλεῖστοι εὐθὺς ἐχώρουν, οἱ δ᾽ ὁπλῖται θέμενοι τὰ ὅπλα ἡσύχαζον. Ἱπποκράτης δὲ ὑπομένων ἔτι, καθίστατο φύλακάς τε, καὶ τὰ περὶ τὸ προτείχισμα ὅσα ἦν ὑπόλοιπα, ὡς χρῆν ἐπιτελέσαι.

ϛα΄. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ξυνελέγοντο ἐς τὴν Τάναγραν· καὶ

ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παρῆσαν, καὶ ᾐσθάνοντο τοὺς Ἀθηναίους προσχωροῦντας ἐπ' οἴκου, τῶν ἄλλων Βοιωταρχῶν, οἵ εἰσιν ἕνδεκα, οὐ ξυνεπαινούντων μάχεσθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι εἰσί· (μάλιστα γὰρ ἐν μεθορίοις τῆς Ὠρωπίας οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν, ὅτε ἔθεντο τὰ ὅπλα,) Παγώνδας ὁ Αἰολάδου Βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριανθίδου τοῦ Λυσιμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας οὔσης αὐτοῦ, βουλόμενος τὴν μάχην ποιῆσαι, καὶ νομίζων ἄμεινον εἶναι κινδυνεῦσαι, προσκαλῶν ἑκάστους κατὰ λόχους, ὅπως μὴ ἀθρόοι ἐκλίποιεν τὰ ὅπλα, ἔπειθε τοὺς Βοιωτοὺς ἰέναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τὸν ἀγῶνα ποιεῖσθαι· λέγων τοιάδε.

ϞΒ'. ‘ ΧΡΗΝ μὲν, ὦ ἄνδρες Βοιωτοὶ, μηδ' εἰς ἐπίνοιάν τινα ἡμῶν ἐλθεῖν τῶν ἀρχόντων, ὡς οὐκ εἰκὸς Ἀθηναίοις, ἢν ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι καταλάβωμεν αὐτοὺς, διὰ μάχης ἐλθεῖν. τὴν γὰρ Βοιωτίαν, ἐκ τῆς ὁμόρου ἐλθόντες, τεῖχος

bus civitatibus affuerunt, et cognoverunt Athenienfes accedere, ut domum fe reciperent; caeteris Boeotarchis (qui funt undecim) proelium diffuadentibus, quod *Athenienfes* in Boeotia non amplius effent, (Athenienfes enim, quum caftra pofuerunt, erant fere in Oropiae confiniis) Pagondas Aeoladi *filius*, unus ex *Boeotarchis* Thebanis, cum Arianthide Lyfimachi *filio*, quod imperium *tunc* penes ipfum effet, proelium *ibi* committere cupiens, et exiftimans fatius effe belli fortunam periclitari, fingulas cohortes adhortatus, ne frequentes aciem inftructam defererent, Boeotis perfuafit, ut adverfus Athenienfes irent, et proelium committerent, his verbis.

92. 'Ne in mentem quidem cuiquam 'noftrum, qui magiftratum gerimus, viri 'Boeoti, venire oportuerat, non effe ratio-'ni confentaneum, nos cum Athenienfibus 'confligere, nifi ipfos in Boeotia adhuc de-'prehenderimus. Boeotiam enim, munitio-'nibus in ea exftructis, ex agro finitimo

'profecti, sunt vastaturi. Ergo sunt hostes, 'quocunque in loco deprehensi fuerint, et 'undecunque profecti hostilia facinora pa'trarint. Jam vero si cui *non pugnare* tuti'us esse videbatur, is mutet sententiam. Nec 'enim providentia considerationem aeque 'patitur in iis, quos alius invadit, et quo'rum ager in discrimen vocatur, atque *in* '*eo*, qui sua quidem possidet, sed plura af'fectans, ultro bellum aliis infert. Vobis'que patrium est institutum, externum ex'ercitum vos invadentem pariter et in ve'stro et in alieno solo propulsare. Quam'obrem Athenienses, eosque praeterea *vo*'*bis* finitimos, multo magis *propulsare* de'cet. Nam ita demum cujusque civitatis li'bertas firme retinetur, si adsit potentia, 'quae finitimis populis resistere valeat. cum 'iis vero, qui non solum finitimos, sed eti'am remotos in servitutem redigere conan'tur, quo modo vel summo cum pericu'lo certandum non fuerit? Exemplum au'tem ob oculos propositum habemus, cum 'Euboënses trans fretum sitos, tum etiam 'caeterae Graeciae magnam partem, *quo*

‘ ἐνοικοδομησάμενοι μέλλουσι φθείρειν. καὶ
‘ εἰσὶ δήπου πολέμιοι, ἐν ᾧ τε ἂν χωρίῳ
‘ καταληφθῶσι, καὶ ὅθεν ἐπελθόντες πολέμια
‘ ἔδρασαν. νυνὶ δ' εἴτῳ καὶ ἀσφαλέστερον
‘ ἔδοξεν εἶναι, μεταγνώτω. οὐ γὰρ τὸ
‘ προμηθὲς οἷς ἂν ἄλλος ἐπίῃ, περὶ τῆς
‘ σφετέρας ὁμοίως ἐνδέχεται λογισμὸν, καὶ
‘ ὅστις τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ δὲ πλείο-
‘ νος ὀρεγόμενος, ἑκὼν τινι ἐπέρχεται. πά-
‘ τριόν τε ὑμῖν, στρατὸν ἀλλόφυλον ἐ-
‘ πελθόντα, καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ, καὶ ἐν τῇ τῶν
‘ πέλας ὁμοίως ἀμύνεσθαι. Ἀθηναίους δὲ,
‘ καὶ προσέτι ὁμόρους ὄντας, πολλῷ μά-
‘ λιστα δεῖ. πρός τε γὰρ τοὺς ἀστυγείτο-
‘ νας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον
‘ καθίσταται. καὶ πρὸς τούτοις γε δὴ, οἳ
‘ καὶ μὴ τοὺς ἐγγὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄπω-
‘ θεν πειρῶνται δουλοῦσθαι, πῶς οὐ χρὴ καὶ
‘ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν; παρά-
‘ δειγμα δὲ ἔχομεν τούς τε ἀντιπέρας Εὐ-
‘ βοέας, καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος τὸ πο-

‘ λὺ, ὡς αὐτοῖς διάκειται. καὶ γνῶναι ὅτι
‘ τοῖς μὲν ἄλλοις οἱ πλησιόχωροι περὶ γῆς
‘ ὅρων τὰς μάχας ποιοῦνται· ἡμῖν δὲ ἐς
‘ πᾶσαν, ἢν νικηθῶμεν, εἷς ὅρος ὐκ ἀντί-
‘ λεκτος παγήσεται. ἐισελθόντες γὰρ, βίᾳ
‘ τὰ ἡμέτερα ἕξυσι. τοσούτῳ ἐπικινδυνώ-
‘ τέραν ἑτέρων τὴν παροίκησιν τῶνδε ἔχο-
‘ μεν. ἐιώθασί τε οἳ ἰσχύος που θράσει
‘ τοῖς πέλας (ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν) ἐπί-
‘ οντες, τὸν μὲν ἡσυχάζοντα, καὶ ἐν τῇ
‘ ἑαυτῦ μόνον ἀμυνόμενον, ἀδεέστερον ἐπι-
‘ στρατεύειν. τὸν δὲ ἔξω ὅρων προαπαντῶντα,
‘ καὶ, ἢν καιρὸς ᾖ, πολέμυ ἄρχοντα, ἧσ-
‘ σον ἑτοίμως κατέχειν. πεῖραν δὲ ἔχο-
‘ μεν ἡμεῖς αὐτοῦ ἐς τούσδε. νικήσαντες
‘ γὰρ ἐν Κορωνείᾳ αὐτὺς, ὅτε τὴν γῆν,
‘ ἡμῶν στασιαζόντων, κατέχον, πολλὴν
‘ ἄδειαν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ μέχρι τῦδε κα-
‘ τεστήσαμεν. ὧν χρὴ μνησθέντας ἡμᾶς,
‘ τύς τε πρεσβυτέρυς ὁμοιωθῆναι τοῖς πρὶν
‘ ἔργοις, τούς τε νεωτέρυς, πατέρων τῶν

‘ *modo ab ipsis tractetur, et* quo modo erga
‘ ipsos sit affecta. Et *oportet* scire, caeteros
‘ quidem de agri finibus cum gentibus fini-
‘ timis dimicare. nobis vero si vincamur, u-
‘ nicum minime dubium finem in universa
‘ *nostra regione* statutum iri. nam *in eam* in-
‘ gressi, rebus nostris per vim potientur. A-
‘ deo istorum accolarum propinquitas nobis
‘ magis, quam aliis est periculosa. Qui e-
‘ nim potentiae confidentia (ut nunc Athe-
‘ nienses) arma vicinis inferunt; illum qui-
‘ dem, qui est quietus *et pacis studiosus,* et
‘ qui in suo agro tantum se defendit, confi-
‘ dentius invadere consueverunt. At eum,
‘ qui extra *sui agri* fines *hosti fortiter* oc-
‘ currit, et qui, si occasio fuerit, belli fa-
‘ cit initium, minus promte bello premere
‘ *solent.* Hujus autem rei documentum ad-
‘ versus istos habemus, cum enim eos ad
‘ Coronaeam vicissemus, quo tempore prop-
‘ ter nostras seditiones agrum *nostrum* occu-
‘ patum tenebant, magnam Boeotiae secu-
‘ ritatem ad hoc usque tempus praestitimus.
‘ Quorum nos memores operam dare opor-
‘ tet, ut et majores natu, facinora *a nobis*
prius edita, *nunc* imitemur; et minores

'natu, qui filii ſumus patrum illorum, qui 'tunc viri fortes fuerunt, ne domeſticas 'virtutes dedecoremus: ſed perſuaſum ha'bentes, Deum a nobis ſtaturum, cujus fa'num iſti nefarie muro ſeptum tenent; et 'ſacrificiis freti, quae nobis immolantibus 'laetum ac felicem rerum eventum promit'tunt, adverſus hos tendamus, et demon'ſtremus, obtinere poſſe ea, quae concupi'ſcunt, ſi bellum non propulſantibus infe'rant. Illos vero, quorum patria ac innata 'generoſitas fert, ut et ſuum ipſorum *agrum* 'pugna ſemper liberent, nec alienum in 'ſervitutem injuſte redigant, non permiſ'ſuros, ut *iſti* e ſuis finibus ſine certamine 'diſcedant.'

93. Pagondas his verbis Boeotos adhortatus, perſuaſit *ipſis*, ut irent adverſus Athenienſes. Confeſtimque motis caſtris exercitum eduxit. Jam enim erat ſerum diei. Et cum ad ipſorum caſtra prope acceſſiſſet, in loco ſubſiſtens, unde colle interjecto, alteri alteros conſpicere non poterant, aciem inſtruxit et ad proelium ſe praeparavit. Hippocrates autem, qui apud Delium erat, cum

‘ τότε ἀγαθῶν γενομένων παῖδας, πει-
‘ ρᾶσθαι μὴ αἰσχύναι τὰς προσηκούσας ἀρε-
‘ τάς· πιστεύσαντας δὲ τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν
‘ ἔσεσθαι, οὗ τὸ ἱερὸν ἀνόμως τειχίσαντες
‘ νέμονται, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἃ ἡμῖν θυσαμέ-
‘ νοις καλὰ φαίνεται, ὁμόσε χωρῆσαι τοῖσ-
‘ δε, καὶ δεῖξαι ὅτι ὧν μὲν ἐφίενται, πρὸς
‘ τοὺς μὴ ἀμυνομένους ἐπιόντες κτάσθωσαν.
‘ οἷς δὲ γενναῖον τήν τε αὑτῶν αἰεὶ ἐλευ-
‘ θεροῦν μάχῃ, καὶ τὴν ἄλλων μὴ δουλοῦ-
‘ σθαι ἀδίκως, ἀναγώνιστοι ἀπ’ αὐτῶν οὐκ
‘ ἄπιασι.’

ϟγʹ. Τοιαῦτα ὁ Παγώνδας τοῖς Βοιωτοῖς παραινέσας, ἔπεισεν ἰέναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. καὶ κατὰ τάχος ἀναστήσας ἦγε τὸν στρατόν· ἤδη γὰρ καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν, καὶ ἐπειδὴ προσέμιξεν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος αὐτῶν, ἐς χωρίον καθίσας ὅθεν, λόφου ὄντος μεταξὺ, οὐκ ἐθεώρουν ἀλλήλους, ἔτασσέ τε καὶ παρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. τῷ δὲ Ἱπποκράτει ὄντι περὶ τὸ Δήλιον, ὡς

αὐτῷ ἠγγέλθη ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέρχονται. πέμπει ἐς τὸ στράτευμα, κελεύων ἐς τάξιν καθίστασθαι· καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπῆλθε, καταλιπὼν ὡς τριακοσίους ἱππέας περὶ τὸ Δήλιον, ὅπως φύλακές τε ἅμα εἶεν, εἴτι ἐπίοι αὐτῷ, καὶ τοῖς Βοιωτοῖς, καιρὸν φυλάξαντες, ἐπιγένοιντο ἐν τῇ μάχῃ. Βοιωτοὶ δὲ πρὸς τούτους ἀντικατέστησαν τοὺς ἀμυνομένους· κὴ ἐπειδὴ καλῶς αὐτοῖς εἶχεν, ὑπερεφάνησαν τοῦ λόφου, καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα, τεταγμένοι ὥσπερ ἔμελλον, ὁπλῖται ἑπτακισχίλιοι μάλιστα, καὶ ψιλοὶ ὑπὲρ μυρίους, ἱππῆς τε χίλιοι, κὴ πελτασταὶ πεντακόσιοι. εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν κέρας Θηβαῖοι, κὴ οἱ ξύμμοροι αὐτοῖς· Μέσοι δὲ, Αλίαρτιοι, κὴ Κορωναῖοι, κὴ Κωπαιῆς, κὴ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ τὴν λίμνην· τὸ δὲ εὐώνυμον εἶχον Θεσπιῆς, κὴ Ταναγραῖοι, κὴ Ορχομένιοι. ἐπὶ δὲ τῷ κέρᾳ ἑκατέρῳ οἱ ἱππῆς κὴ ψιλοὶ ἦσαν. ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν κὴ εἴκοσιν οἱ Θηβαῖοι ἐτάξαντο· οἱ δὲ ἄλ-

ci nuntiatum fuiſſet Boeotos adverſus *Athenienſes* venire, mittit ad exercitum, imperans ut in ſuos quique ordines ſe reciperent. nec multo poſt ipſe adfuit, relictis ferme trecentis equitibus circa Delium, tum ad loci cuſtodiam, ſi qua manus ipſum adoriretur, tum etiam ut, occaſione obſervata, Boeotos in ipſo proelio a tergo aggrederentur. Boeoti vero his oppoſuerunt, qui vim ipſorum propulſarent. Cum autem omnes ipſorum res recte haberent, in ſummo colle *hoſtibus* apparuerunt, et cum armis *ibi* ſubſtiterunt, acie inſtructa, ut pugnaturi erant: ſeptem ferme gravis armaturae millia, levis vero ſupra decem millia, equites mille, et peltati quingenti. Dextrum autem cornu tenebant Thebani, eorumque ſocii. Medii vero *erant* Haliartii, Coronaei, et Copaeenſes, caeterique ſtagni accolae. Siniſtrum vero tenebant Theſpienſes, Tanagraei, et Orchomenii. in utroque autem cornu erat equitatus, et levis armatura. Et Thebani quidem, milites in quinos et vicenos in longitudinem digeſſerant. reliqui vero *inſtructi erant*, ut cuique contigit. Atque hic

quidem erat Boeotorum apparatus haecque aciei inſtructae ratio.

94. Athenienſes vero, quamvis hoſtibus numero pares eſſent, tamen totum gravis armaturae exercitum in octonos tantum milites in longitudinem digeſſerunt. Equitatus vero in utroque cornu erat. ſed levis armatura, conſulto quidem inſtructa, nec ulla tunc aderat, nec in urbe erat. Sed et illa, quae *cum Hippocrate* ad iſtam expeditionem exierat, quamvis hoſtes numero longe ſuperaret, tamen magna ex parte inermis erat, quippe quod totus exercitus ex peregrinis promiſcue, et civibus, qui *tunc* aderant, collectus eſſet. Quare ut primum domum ire coeperunt, non affuerunt niſi pauci. Cum autem in acie jam ſtarent, et mox concurſuri eſſent, Hippocrates dux ad Athenienſium exercitum advenit, hisque verbis eſt adhortatus.

95. ' Brevis quidem erit, ô Athenien' ſes, haec adhortatio: ſed apud viros for' tes idem valet *ac longa oratio, hacque u*' *tor* potius, ut vos commonefaciam, quam

λοι, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον. αὕτη μὲν Βοιωτῶν παρασκευὴ καὶ διάκοσμος ἦν.

Ϟδʹ. Ἀθηναῖοι δὲ, οἱ μὲν ὁπλῖται ἐπὶ ὀκτὼ πᾶν τὸ στρατόπεδον ἐτάξαντο, ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις· ἱππῆς δὲ ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρᾳ. ψιλοὶ δὲ, ἐκ παρασκευῆς μὲν ὡπλισμένοι, οὔτε τότε παρῆσαν, οὔτε ἐγένοντο ἐν τῇ πόλει· οἵπερ δὲ ξυνεσέβαλον, ὄντες πολλαπλάσιοι τῶν ἐναντίων, ἄοπλοί τε πολλοὶ ἠκολούθησαν, ἅτε πανστρατίας ξένων τῶν παρόντων καὶ ἀστῶν γενομένης· καὶ ὡς τοπρῶτον ὥρμησαν ἐπ' οἴκου, οὐ παρεγένοντο, ὅτι μὴ ὀλίγοι. καθεστώτων δὲ ἐς τὴν τάξιν ἤδη, καὶ μελλόντων ξυνιέναι, Ἱπποκράτης ὁ στρατηγὸς ἐπιπαριὼν τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων, παρεκελεύετό τε, καὶ ἔλεγε τοιάδε.

Ϟεʹ. 'Ω ΑΘΗΝΑΙΟΙ, δι' ὀλίγου 'μὲν ἡ παραίνεσις γίγνεται, τὸ ἴσον δὲ 'πρός τε τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας δύναται, καὶ 'ὑπόμνησιν μᾶλλον ἔχει ἢ ἐπικέλευσιν.

‘ παραστῇ δὲ μηδενὶ ὑμῶν ὡς ἐν τῇ ἀλλο-
‘ τρίᾳ ȣ̓ προσῆκον τοσόνδε κίνδυνον ἀναρ-
‘ ῥιπτȣμέν. ἐν γὰρ τῇ τȣ́των, ὑπὲρ τῆς
‘ ὑμετέρας ὁ ἀγὼν ἔσαι· ϗ ἢν νικήσωμεν,
‘ ȣ̓ μή ποτε ὑμῖν Πελοποννήσιοι ἐς τὴν χώ-
‘ ραν ἄνευ τῆς τῶνδε ἵππȣ ἐσβάλωσιν· ἐν
‘ δὲ μιᾷ μάχῃ τήνδε τε προσκτᾶσθε, καὶ
‘ ἐκείνην μᾶλλον ἐλευθερȣ̃τε. χωρήσατε
‘ ȣ̓̃ν ἀξίως ἐς αὐτοὺς τῆς τε πόλεως, ἣν
‘ ἕκασος πατρίδα ἔχων πρώτην ἐν τοῖς
‘ Ἕλλησιν ἀγάλλεται, ϗ τῶν πατέρων,
‘ οἳ τούσδε μάχῃ κρατȣ̃ντες μετὰ Μυρω-
‘ νίδου ἐν Οἰνοφύτοις, τὴν Βοιωτίαν ποτὲ
‘ ἔσχον.’

Ϟϛ'. Τοιαῦτα τȣ̃ Ἱπποκράτȣς παρα-
κελευομένȣ, ϗ μέχρι μὲν μέσȣ τȣ̃ σρατο-
πέδȣ ἐπελθόντος, τὸ δὲ πλέον ȣ̓κ ἔτι φθά-
σαντος, οἱ Βοιωτοὶ, παρακελευσαμένου ϗ
σφίσιν ὡς διὰ ταχέων, ϗ ἐνταῦθα Πα-
γώνδȣ παιωνίσαντος, ἐπῇεσαν ἀπὸ τȣ̃ λό-
φȣ. ἀντεπῇεσαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ

'ut imperem. Nemini autem veſtrum in 'mentem veniat, nos in alieno *ſolo*, quaſi res 'noſtra non agatur, tantum periculum ſub-'ire. Nam in iſtorum *agro* pro veſtro cer-'tamen eſt futurum. Et, ſi vicerimus, Pe-'loponneſii ſine iſtorum equitatu in veſtrum 'agrum nunquam irrumpent. Uno autem 'proelio et iſtum *veſtro* adjungitis, et illum 'in majorem libertatem vindicatis. In eos 'igitur impetum facite e dignitate civitatis, 'quam unusquisque *veſtrum* patriam ha-'bet, et quam inter Graecas civitates prin-'cipem eſſe gloriatur, et veſtrorum majo-'rum, qui duce Myronide, iſtis ad Oeno-'phyta proelio ſuperatis, Boeotiam quon-'dam tenuerunt.'

96. Cum autem Hippocrates his verbis *ſuos milites* adhortaretur, et ad mediam usque exercitus aciem jam progreſſus eſſet, nec majorem ejus partem ocius adire amplius poſſet, Boeoti, ipſi quoque, cum Pagondas eos celeriter adhortatus fuiſſet, illicque paeana ceciniſſet, de colle *in Athenienſes* ſignis infeſtis ferri coeperunt. Athenienſes vero et ipſi in eos e diverſo prodierunt, cur-

ſuque conflixerunt. ſed utriusque exercitus extremae partes ad manus non venerunt: at idem *incommodum utraeque* ſunt paſſae. nam aquarum rivi impediverunt. Caetera vero acies conſtitit pugnans acriter, et clypeis repellere connitens. Et ſiniſtrum quidem Boeotorum cornu, vel ad mediam uſque ipſius partem, ab Athenienſibus victum eſt; et *Athenienſes* cum in alios, qui in ea parte collocati fuerant, tum vero praecipue in Theſpienſes impetum fecerunt. Nam cum milites, qui prope ipſos fuerant inſtructi, ſe recepiſſent, et in anguſto circumventi fuiſſent, qui ex ipſis Theſpienſibus perierunt, in ipſo conflictu ſe defendentes conciſi fuerunt. Quinetiam nonnulli Athenienſes, in hoſte circumveniendo perturbati, ſe mutuis vulneribus interfecerunt, quod ſe non internoſcerent. Ab hac igitur parte Boeotorum exercitus ſuperatus eſt, et ad eam, quae pugnabat, confugit. Dextrum vero, in quo ipſi Thebani erant, Athenienſes ſuperavit, et cum paulatim *ipſos* repuliſſent, primum inſequebantur. Accidit autem, ut, cum duae equitum turmae a Pagonda circum collem clam circummiſſae fuiſſent (cum ſiniſtrum

προσέμιξαν δρόμῳ. ϗ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔσχατα οὐκ ἦλθεν ἐς χεῖρας, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθε. ῥύακες γὰρ ἐκώλυσαν. τὸ δὲ ἄλλο καρτερᾷ μάχῃ ϗ ὠθισμῷ ἀσπίδων ξυνεστήκει. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Βοιωτῶν ϗ μέχρι τοῦ μέσου, ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ϗ ἐπήεσαν τούς τε ἄλλους ταύτῃ, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Θεσπιέας. ὑποχωρησάντων γὰρ αὐτοῖς τῶν παρατεταγμένων, ϗ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ, οἵπερ διεφθάρησαν Θεσπιέων, ἐν χερσὶν ἀμυνόμενοι κατεκόπησαν. καί τινες ϗ τῶν Ἀθηναίων, διὰ τὴν κύκλωσιν ταραχθέντες, ἠγνόησάν τε ϗ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. τὸ μὲν οὖν ταύτῃ ἡσσᾶτο τῶν Βοιωτῶν, καὶ πρὸς τὸ μαχόμενον κατέφυγε. τὸ δὲ δεξιὸν, ᾗ οἱ Θηβαῖοι ἦσαν, ἐκράτει τῶν Ἀθηναίων. ϗ ὠσάμενοι κατὰ βραχὺ, τὸ πρῶτον ἐπηκολούθουν. καὶ ξυνέβη, Παγώνδου περιπέμψαντος δύο τέλη τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον, ὡς ἐπό-

νει τὸ εὐώνυμον αὐτῶν, καὶ ὑπερφανέντων αἰφνιδίως, τὸ νικῶν τῶν Ἀθηναίων κέρας, νομίσαν ἄλλο στράτευμα ἐπιέναι, ἐς φόβον καταστῆναι. καὶ ἀμφοτέρωθεν ἤδη, ὑπό τε τοῦ τοιούτου καὶ ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐφεπομένων, καὶ παραῤῥηγνύντων, φυγὴ καθεστήκει παντὸς τοῦ στρατοῦ τὸν Ἀθηναίων. καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δήλιόν τε καὶ τὴν θάλασσαν ὥρμησαν· οἱ δὲ, ἐπὶ τοῦ Ὠρωποῦ. ἄλλοι δὲ, πρὸς Πάρνηθα τὸ ὄρος· οἱ δὲ, ὡς ἕκαστοί τινα εἶχον ἐλπίδα σωτηρίας. Βοιωτοὶ δὲ ἐφεπόμενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἵ τε ἱππῆς αὐτῶν, καὶ οἱ Λοκροὶ, βεβοηθηκότες ἄρτι τῆς τροπῆς γιγνομένης. νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον, ῥᾷον τὸ πλῆθος τῶν φευγόντων διεσώθη. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, οἵ τε ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ καὶ οἱ ἐκ τοῦ Δηλίου, φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες (εἶχον γὰρ αὐτὸ ὅμως ἔτι) ἀπεκομίσθησαν κατὰ θάλασσαν ἐπ' οἴκου.

ϟζʹ. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ, τροπαῖον στήσαν-

ipſorum cornu laboraret) eoque ſuperato *hoſtibus* repente apparuiſſent, Athenienſium cornu, quod vincebat, exiſtimans alium exercitum contra ſe venire, graviter timere coeperit. Quare cum Athenienſes utrinque jam premerentur, cum ab his, tum a Thebanis inſequentibus, et *eorum ordines* diſſolventibus, univerſus ipſorum exercitus in fugam ſe conjecit. Et alii quidem ad Delium, et mare curſu contenderunt, alii vero ad Oropum, alii ad Parnetha montem, alii vero alio, ut quibusque ſalutis ſpes oſtendebatur. Boeoti vero *eos* inſequentes caedebant, et praecipue ipſorum equites; et Locri, qui illis dudum in fugam verſis, *Boeotis* auxilio venerant. Sed cum nox ſuo interventu proelium impediſſet, fugientium turba facilius dilapſa ſalutem ſibi peperit. Poſtridie vero, cum ii, qui erant Oropi, tum etiam ii, qui erant in Delio, praeſidio *ibi* relicto, (nam, *quamvis ab hoſte victi* fuiſſent, id tamen adhuc tenebant) domum mari ſe receperunt.

97. Et Boeoti, erecto trophaeo, ſuorum

que cadaveribus fusceptis, hoftiumque *cadaveribus* fpoliatis, et praefidio relicto Tanagram redierunt. Et confilia de oppugnando Delio inibant. Caduceator vero, qui ab Athenienfibus miffus fuerat, ut ipforum cadavera *a Boeotis* repeteret, iter faciens, obviam fit Boeotorum caduceatori; qui cum ipfum revocaffet, et dixiffet, eum nihil acturum, priusquam ipfe domum revertiffet, cum coram Athenienfibus ftetiffet, expofuit mandata Boeotorum, *demonftrans* eos nefarie feciffe, qui jura Graecorum violarint. Omnium enim effe inftitutum, ut, quum alienum agrum invadunt, a templis, quae in eo funt, abstineant. Athenienfes vero Delium communiffe ac incolere, et quaecunque in profano *loco* homines facere folent, haec omnia in illo fano *ab his* fieri. aquam etiam, quam fibi *Thebanis* attrectare nefas effet, nifi in facrificiorum ufu ad manus abluendas, haurire. Quare cum Dei tum fua ipforum caufa Boeotos, invocantes Daemones, communes agri fui praefides, et A-

τες, ϰ̀ τοὺς ἑαυτῶν ἀνελόμενοι νεκροὺς, τούς τε τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες, καὶ φυλακὴν καταλιπόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Τάναγραν. καὶ τῷ Δηλίῳ ἐπεβούλευον, ὡς προσβαλοῦντες. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων κήρυξ πορευόμενος ἐπὶ τοὺς νεκροὺς, ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῷ, ὃς αὐτὸν ἀποστρέψας, ϰ̀ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἂν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ πάλιν· καταστὰς ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἔλεγε τὰ παρὰ τῶν Βοιωτῶν, ὅτι οὐ δικαίως δράσειαν παραβαίνοντες τὰ νόμιμα τῶν Ἑλλήνων. πᾶσι γὰρ εἶναι καθεστηκὸς, ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλήλων, ἱερῶν τῶν ἐνόντων ἀπέχεσθαι. Ἀθηναίους δὲ Δήλιον τειχίσαντας ἐνοικεῖν, ϰ̀ ὅσα ἄνθρωποι ἐν βεβήλῳ δρῶσι, πάντα γίγνεσθαι αὐτόθι. ὕδωρ τε, ὃ ἦν ἄψαυστον σφίσι, πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ χέρνιβι χρῆσθαι, ἀνασπάσαντας ὑδρεύεσθαι. ὥστε ὑπέρ τε τοῦ θεοῦ καὶ ἑαυτῶν Βοιωτοὺς ἐπικαλουμένους τοὺς ὁμωχέτας δαίμονας καὶ τὸν Ἀπόλλω, προα-

γορεύειν, αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπιόντας ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα αὐτῶν.

ϟή. Τοσαῦτα τοῦ κήρυκος εἰπόντος, οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες παρὰ τοὺς Βοιωτοὺς ἑαυτῶν κήρυκα, τοῦ μὲν ἱεροῦ οὔτε ἀδικῆσαι ἔφασαν οὐδὲν, οὔτε τοῦ λοιποῦ ἑκόντες βλάψειν. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐσελθεῖν ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ἵνα ἐξ αὐτοῦ τοὺς ἀδικοῦντας μᾶλλον σφᾶς ἀμύνωνται. τὸν δὲ νόμον τοῖς Ἕλλησιν εἶναι, ὧν ἂν ᾖ τὸ κράτος τῆς γῆς ἑκάστης, ἤν τε πλέονος, ἤν τε βραχυτέρας, τούτων καὶ τὰ ἱερὰ αἰεὶ γίγνεσθαι, τρόποις θεραπευόμενα οἷς ἂν πρὸς τοῖς εἰωθόσι καὶ δύνωνται. καὶ γὰρ Βοιωτοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐξαναστήσαντές τινα βίᾳ νέμονται γῆν, ἀλλοτρίοις ἱεροῖς τοπρῶτον ἐπελθόντας, οἰκεῖα νῦν κεκτῆσθαι. καὶ αὐτοὶ εἰ μὲν ἐπιπλέον δυνηθεῖεν τῆς ἐκείνων κρατῆσαι, τοῦτ' ἂν ἔχειν· νῦν δὲ ἐν ᾧ μέρει εἰσὶν ἑκόντες εἶναι, ὡς ἐκ σφετέρου οὐκ ἀπιέναι

pollinem, edicere, ut e templo excedant, ſua ſecum absportantes.

98. Cum caduceator haec dixiſſet, Athenienſes, ſuo caduceatore ad Boeotos miſſo, negarunt ſe ullam injuriam templo feciſſe, nec in poſterum ſua ſponte ſe ullo modo id laeſuros. nam ne initio quidem ſe hac de cauſa id ingreſſos eſſe *dicebant:* ſed potius, ut illinc eos, qui injuriam ſibi facerent, ulciſcerentur. Eſſe autem Graecorum inſtitutum, ut penes quos fuerit imperium cujusque regionis, ſive magnae, ſive parvae, ſemper etiam penes eosdem ſint et ipſa templa, iis ceremoniis culta, quibus coli poſſunt, praeter eas, quae moribus jam ſunt receptae. Etenim Boeotos, aliosque permultos, quotquot agrum aliquem priſtinis colonis per vim expulſis incolunt, aliena templa primum invaſiſſe, et nunc ea pro ſuis poſſidere. Quare ſe quoque, ſi ampliorem illorum agri partem in ſuam poteſtatem redigere poſſent, eam retenturos *dicebant.* Jam vero ſe ex ea parte, in qua erant, utpote ex ſuo *agro*, nequaquam ſua ſponte diſceſſuros. Aquam etiam ſe neceſſitate coactos moviſſe,

ad quam *necessitatem* se non per insolentiam impulsos fuisse: dum illos ulciscuntur, qui priores in suum agrum irruperant, ea uti coactos fuisse. Consentaneum autem esse, veniam aliquam vel ab ipso Deo dari omnibus, qui bello aut aliqua alia periculi necessitate coacti aliquid admittunt. Etenim delictis non voluntariis aras *Deorum* esse refugium; scelerisque nomen impositum illis flagitiis, quae quis nulla necessitatis vi compulsus admittit, non autem illis, quae homines rebus adversis coacti committere audent. Ipsosque multo magis impie facere, qui pro templis militum cadavera restituere vellent, quam eos, qui templis nollent recuperare ea, quae deceret. Plane autem jubebant *suum caduceatorem* illis declarare, se non recessuros ex Boeotorum agro. Se enim non amplius in illorum agro esse: sed in eo, quem armis quaesissent. Sed tamen ex patriis institutis, factis induciis, *suorum* cadavera suscipere *liceret.*

99. Boeoti vero responderunt, siquidem *Athenienses* in Boeotia essent, ut, ex suo agro discedentes, res suas absportarent. Sin

ὕδωρ τε ἐν τῇ ἀνάγκῃ κινῆσαι, ἣν οὐκ αὐτοὶ ὕβρει προσθέσθαι, ἀλλ' ἐκείνους προτέρους ἐπὶ τὴν σφετέραν ἐλθόντας ἀμυνόμενοι βιάζεσθαι χρῆσθαι. πᾶν δ' εἰκὸς εἶναι τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ τινι κατειργόμενον, ξύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τοῦ θεοῦ. καὶ γὰρ τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴν εἶναι τοὺς βωμοὺς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ κακοῖς ὀνομασθῆναι, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν τὶ τολμήσασι. τούς τε νεκροὺς πολὺ μειζόνως ἐκείνους ἀντὶ ἱερῶν ἀξιοῦντας ἀποδιδόναι, ἀσεβεῖν, ἢ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἱεροῖς τὰ πρέποντα κομίζεσθαι. σαφῶς τε ἐκέλευον σφίσιν εἰπεῖν, μὴ ἀπιοῦσιν ἐκ τῆς Βοιωτῶν γῆς. οὐ γὰρ ἐν τῇ ἐκείνων ἔτι εἶναι, ἐν ᾗ δὲ δορὶ ἐκτήσαντο· ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια τοὺς νεκροὺς σπένδουσιν ἀναιρεῖσθαι.

ϞΘ'. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἀπεκρίναντο, εἰ μὲν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἰσὶν, ἀπιόντας ἐκ τῆς ἑαυτῶν, ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα. εἰ δὲ

ἐν τῇ ἐκείνων, αὐτὺς γιγνώσκειν τὸ ποιητέον. νομίζοντες τὴν μὲν Ὠρωπίαν, ἐν ᾗ τὺς νεκρὺς ἐν μεθορίοις τῆς μάχης γενομένης κεῖσθαι ξυνέβη, Ἀθηναίων κατὰ τὸ ὑπήκοον εἶναι, καὶ ὐκ ἂν αὐτὺς βίᾳ σφῶν κρατῆσαι αὐτῶν. ὐδ' αὖ ἐσπένδοντο δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων. τὸ δὲ ἐκ τῆς ἑαυτῶν, εὐπρεπὲς εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀπιόντας, καὶ ἀπολαβεῖν ἃ ἀπαιτοῦσιν. ὁ δὲ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων ἀκύσας ἀπῆλθεν ἄπρακτος.

ρ'. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ εὐθὺς μεταπεμψάμενοι ἔκ τε τῦ Μηλιέως κόλπυ ἀκοντιστὰς καὶ σφενδονήτας, καὶ βεβοηθηκότων αὐτοῖς μετὰ τὴν μάχην, Κορινθίων τε δισχιλίων ὁπλιτῶν, καὶ τῶν ἐκ Νισαίας ἐξεληλυθότων Πελοποννησίων φρυρῶν, καὶ Μεγαρέων ἅμα, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸ Δήλιον, καὶ προσέβαλον τῷ τειχίσματι. ἄλλῳ τε τρόπῳ πειράσαντες, καὶ μηχανὴν προσήγαγον, ἥπερ εἷλεν αὐτὸ, τοιάνδε· κεραίαν μεγάλην δίχα πρίσαντες, ἐκοίλαναν ἅπασαν, καὶ

in illorum, se scire quid faciendum esset. Existimantes agrum Oropium (in quo contigerat, ut illorum milites, pugna in confiniis commissa, caesi jacerent) Atheniensium quidem esse, quod illorum imperio subjectus esset: sed tamen ipsos nunquam, se invitis, suorum cadaveribus potituros. Pro illorum autem agro nullas inducias faciendas censebant. Illud vero responsum, *quo dicebant*, ut *Athenienses* ex suo *Boeotio agro* abirent, et reciperent ea, quae repetebant, honestum esse *ducebant*. Atheniensium autem caduceator his auditis re infecta discessit.

100. Et Boeoti protinus accersitis ex sinu Meliaco jaculatoribus et funditoribus, cum duo quoque gravis armaturae militum Corinthiorum millia, post proelium commissum, auxilio ipsis venissent, et praesidiarii Peloponnesiorum milites, qui ex Nisaea *ab Atheniensibus per deditionem capta* discesserant, et Megarenses una cum ipsis, adversus Delium castra moverunt, et munitionem oppugnare coeperunt: et cum alio oppugnationis genere *eam* tentarent; tum etiam machinam, quae eam cepit, admove-

runt, hunc in modum factam. Cum ingentem antennam in duas partes fecuissent, omnem excavarunt, eamque rurfus ut fiftulam apte commiferunt, et in ipfa extrema lebetem catenis appenderunt, et fiftula tota ferrea ad flatum ciendum, ex antenna prominens, in ipfum *lebetem* demittebatur, et *antenna* magnam etiam reliqui ligni partem ferro praemunitam habebat. Hanc autem machinam ex longinquo fpatio carris advectam admoverunt muro, qua parte potiffimum vitibus lignisque conftructus erat. Et cum prope *murum* effet, grandibus follibus ad antennae caput, quod ad ipfos fpectabat, applicitis, flatum ciebant. flatus autem, qui per foramen in lebetem, habentem prunas et fulphur et picem, ferebatur, ingentem flammam excitavit; et murum incendit; ita ut nullus fuper eum amplius confiftere potuerit; fed *omnes, eo* deferto, in fugam fefe dederint, et munitio hoc modo capta fuerit. Praefidiariorum autem alii quidem ceciderunt, ducenti vero capti fuerunt. Caeterorum vero multitudo naves confcendit, domumque fe recepit.

101. Cum autem decimo feptimo die a pugna commiffa Delium receptum fuiffet,

ξυνήρμοσαν πάλιν ἀκριβῶς ὥσπερ αὐλόν. καὶ ἐπ' ἄκραν λέβητά τε ἤρτησαν ἁλύσεσι, καὶ ἀκροφύσιον ἀπὸ τῆς κεραίας σιδηροῦν ἐς αὐτὸν νεῦον καθεῖτο, καὶ ἐσεσιδήρωτο ἐπὶ μέγα καὶ τοῦ ἄλλου ξύλου. προσῆγον δὲ ἐκ πολλοῦ ἁμάξαις τῷ τείχει, ᾗ μάλιστα τῇ ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ξύλοις ᾠκοδόμητο· καὶ ὁπότε εἴη ἐγγὺς, φύσας μεγάλας ἐσθέντες ἐς τὸ πρὸς ἑαυτῶν ἄκρον τῆς κεραίας, ἐφύσων. ἡ δὲ πνοὴ, ἰοῦσα στεγανῶς ἐς τὸν λέβητα, ἔχοντα ἄνθρακάς τε ἡμμένους καὶ θεῖον καὶ πίσσαν, φλόγα ἐποίει μεγάλην· καὶ ἧψε τοῦ τείχους, ὥστε μηδένα ἐπ' αὐτοῦ ἔτι μεῖναι, ἀλλὰ ἀπολιπόντας, ἐς φυγὴν καταστῆναι, καὶ τό τείχισμα τούτῳ τῷ τρόπῳ ἁλῶναι. τῶν δὲ φρουρῶν οἱ μὲν ἀπέθανον, διακόσιοι δὲ ἐλήφθησαν. τῶν δὲ ἄλλων τὸ πλῆθος ἐς τὰς ναῦς ἐμβὰν, ἀπεκομίσθησαν ἐπ' οἴκου.

ρα'. Τοῦ δὲ Δηλίου ἑπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ληφθέντος μετὰ τὴν μάχην, καὶ τοῦ ἀπὸ

τῶν Ἀθηναίων κήρυκος οὐδὲν ἐπισταμένου τῶν γεγενημένων, ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον αὖθις περὶ τῶν νεκρῶν, ἀπέδοσαν οἱ Βοιωτοὶ, καὶ οὐκέτι ταυτὰ ἀπεκρίναντο. ἀπέθανον δὲ Βοιωτῶν μὲν ἐν τῇ μάχῃ ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντακοσίων. Ἀθηναίων δὲ, ὀλίγῳ ἐλάσσους χιλίων, καὶ Ἱπποκράτης ὁ στρατηγός· ψιλῶν δὲ καὶ σκευοφόρων πολὺς ἀριθμός. μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην, καὶ ὁ Δημοσθένης ὀλίγῳ ὕστερον, ὡς αὐτῷ τότε πλεύσαντι τὰ περὶ τὰς Σίφας τῆς προδοσίας πέρι οὐ προὐχώρησαν, ἔχων τὸν στρατὸν ἐπὶ τῶν νεῶν, τῶντε Ἀκαρνάνων καὶ Ἀγραίων καὶ Ἀθηναίων τετρακοσίους ὁπλίτας, ἀπόβασιν ἐποιήσατο ἐς τὴν Σικυωνίαν. καὶ πρὶν πάσας τὰς ναῦς καταπλεῦσαι, βοηθήσαντες οἱ Σικυώνιοι τοὺς ἀποβεβηκότας ἔτρεψαν, καὶ κατεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς. καὶ τοὺς μὲν, ἀπέκτειναν· τοὺς δὲ, ζῶντας ἔλαβον. τροπαῖον δὲ στήσαντες, τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. ἀπέθανε δὲ καὶ Σιτάλκης Ὀδρυσῶν βα-

et caduceator, qui ab Athenienſibus *ad Boeotos ante* miſſus fuerat, rerum geſtarum prorſus ignarus, *ad eosdem* non multo poſt iterum veniſſet caeſorum *recipiendorum* cauſa, Boeoti *eos* reddiderunt, nec amplius idem *quod ante* reſponderunt. In illa autem pugna perierunt, ex Boeotis quidem, paulo pauciores quam quingenti; ex Athenienſibus vero, paulo pauciores quam mille, et Hippocrates *eorum* imperator. at militum leviter armatorum et lixarum magnus numerus. Poſt hanc pugnam, Demoſthenes etiam paulo poſt (cum ipſi tunc ad Siphas per proditionem occupandas profecto res non ſucceſſiſſet) cum Acarnanum et Agraeorum et Athenienſium quadringentis gravis armaturae militibus, quos in ſua claſſe habebat, egreſſus eſt in agrum Sicyonium. Et priusquam omnes *ejus* naves *eo* appellerent, Sicyonii ad ſua tutanda celeriter profecti, eos, qui in terram egreſſi fuerant, fugaverunt, et ad naves usque perſequuti ſunt: et *eorum* alios quidem interfecerunt, alios vero vivos ceperunt. Et tropaeo erecto, caeſos ſuis pace ſequeſtra reddiderunt. Sub eosdem dies,

quibus res ad Delium gesta est, Sitalces etiam Odrysarum rex, cum bellum Triballis intulisset, et proelio victus fuisset, excessit vita. Seuthes vero Sparadoci *filius*, qui erat ipsius ex fratre nepos, *ei successit, ac* Odrysarum, et caeterae Thraciae, cui et ille imperaverat, regnum obtinuit.

102. Eadem hyeme, Brasidas cum sociis, quos habebat in Thracia, Amphipoli ad Strymonem fluvium sitae, Atheniensium coloniae, bellum intulit. Hunc autem locum, in quo nunc urbs est sita, primum quidem et Aristagoras Milesius, quum Regem Darium fugeret, colonia *huc* deducta, condere tentavit: sed ab Edonis expulsus fuit. Deinde vero et Athenienses duobus et triginta post annis, *huc* missis decem millibus incolarum, tum suorum, tum aliorum, quotquot ire voluerant, qui apud Drabescum a Thracibus interfecti fuerunt, *eundem locum condere sunt conati.* Rursus etiam *iidem* Athenienses undetricesimo anno *huc* reversi, Agnone Niciae *filio* coloniae duce emisso, expulsis Edonis, hanc urbem condiderunt,

σιλεὺς ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τοῖς ἐπὶ Δηλίῳ, στρατεύσας ἐπὶ Τριβαλλοὺς, καὶ νικηθεὶς μάχῃ. Σεύθης δὲ ὁ Σπαραδόκου, ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ, ἐβασίλευσεν Οδρυσῶν τε, καὶ τῆς ἄλλης Θρᾴκης ἧσπερ καὶ ἐκεῖνος.

ρβʹ. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος, Βρασίδας ἔχων τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης ξυμμάχους, ἐστράτευσεν ἐς Αμφίπολιν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ, Αθηναίων ἀποικίαν. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν, ἐπείρασε μὲν πρότερον καὶ Αρισταγόρας ὁ Μιλήσιος, φεύγων βασιλέα Δαρεῖον, κατοικίσαι, ἀλλὰ ὑπὸ Ηδώνων ἐξεκρούσθη· ἔπειτα δὲ καὶ οἱ Αθηναῖοι ἔτεσι δύο καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποίκους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον πέμψαντες, οἳ διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ ὑπὸ Θρᾳκῶν. καὶ αὖθις ἑνὸς δέοντος τριακοστῷ ἔτει ἐλθόντες οἱ Αθηναῖοι, Αγνωνος τοῦ Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ηδῶνας ἐξελάσαντες, ἔκτισαν τὸ

χωρίον τοῦτο ὅπερ πρότερον Εννέα ὁδοὶ ἐκαλεῖτο. ὡρμῶντο δὲ ἐκ τῆς Ηϊόνος, ἣν αὐτοὶ εἶχον ἐμπόριον ἐπὶ τῷ ϛόμαλι τοῦ ποταμȣ ἐπιθαλάσσιον, πέντε κ̀ εἴκοσι ϛαδίȣς ἀπέχον ἀπὸ τῆς νῦν πόλεως, ἣν Αμφίπολιν Αγνων ὠνόμασεν, ὅτι ἐπ᾽ ἀμφότερα περιῤῥέοντος τοῦ Στρυμόνος, διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν, τείχει μακρῷ ἀπολαβὼν ἐκ ποταμȣ̃ ἐς ποταμὸν, περιφανῆ ἐς θάλασσάν τε κ̀ τὴν ἤπειρον ᾤκισεν.

ρϛ΄. Επὶ ταύτην οὖν ὁ Βρασίδας ἄρας ἐξ Αρνῶν τῆς Χαλκιδικῆς, ἐπορεύετο τῷ ϛρατῷ· κ̀ ἀφικόμενος περὶ δείλην ἐπὶ τὸν Αὐλῶνα, κ̀ Βρωμίσκον, ᾗ ἡ Βόλβη λίμνη ἐξίησιν ἐς θάλασσαν, καὶ δειπνοποιησάμενος, ἐχώρει τὴν νύκτα. χειμὼν δὲ ἦν, κ̀ ὑπένιφεν· ᾗ κ̀ μᾶλλον ὥρμησε, βουλόμενος λαθεῖν τȣ̀ς ἐν τῇ Αμφιπόλει, πλὴν τῶν προδιδόντων. ἦσαν γὰρ Αργιλίων τε ἐν αὐτῇ οἰκήτορες (εἰσὶ δὲ οἱ Αργίλιοι, Ανδρίων ἄποικοι) καὶ οἱ ἄλλοι, οἳ ξυνέ-

quae prius Novem-viae vocabatur. Eïonem autem belli ſedem fecerant, unde proficiſcebantur, quam ipſi maritimum emporium in fluvii oſtio ſitum tenebant, quinque et viginti ſtadiis diſtans ab urbe, quae nunc eſt: quam Agnon *ideo* vocavit Amphipolim, quod à Strymone hinc inde allueretur, et ab utroque latere cingeretur: muroque longo a fluvio ad fluvium ducto circunſeptam, conſpicuam mare verſus et continentem condidit coloniam.

103. Braſidas igitur caſtris ex Arnis agri Chalcidenſis *urbe* motis, cum ſuis copiis adverſus hanc *urbem* proficiſcebatur. Et cum circa ſolis occaſum ad Aulonem perveniſſet, et Bromiſcum, qua Bolbe ſtagnum in mare ingreditur, coenatusque, noctu ire perrexit. coelum autem erat turbidum, et ſubningebat: quo etiam lubentius iter ſusceperat, quod Amphipolitanos, qui in urbe erant, praeter proditores, latere vellet. Nam in ea erant cum Argiliorum nonnulli (Argilii autem ſunt Andriorum coloni) domicilium illic habentes, tum etiam alii, qui

proditionis hujus erant socii, partim quidem a Perdicca, partim vero a Chalcidensibus *ad hoc faciendum* inducti. Sed potissimum Argilii, tum quod proxime habitarent, tum quod Atheniensibus semper essent suspecti, et huic urbi insidiarentur, postquam occasio oblata est, et Brasidas advenit, qui vel multo ante egerat cum illis *Argiliis*, qui illic degebant, ut urbs dederetur, tunc in *Argilum, suam* urbem eum receperunt, et cum illa nocte defectionem ab Atheniensibus fecissent, *Brasidae* copias ad fluvii pontem deduxerunt. Urbs autem *a ponte* distat amplius, quam *ripa fluminis ab opposita ripa, qua per pontem erat* transitus. nec *ulli* muri *tunc* erant erecti, quemadmodum nunc: sed quoddam modicum praesidium ibi collocatum erat. Quod cum facile Brasidas repulisset, simul proditionis, simul tempestatis, simul etiam adventus repentini beneficio, pontem transivit, et Amphipolitanorum extra *urbem* habitantium res, quae in toto illo loco erant, statim in suam potestatem redegit.

104. Cum autem ejus transitus illis, qui in urbe erant, inopinatus accidisset, et co-

πρασσον ταῦτα, οἱ μὲν, Περδίκκα πειθόμενοι, οἱ δὲ, Χαλκιδεῦσι. μάλιστα δὲ οἱ Αργίλιοι, ἐγγύς τε προσοικοῦντες, καὶ ἀεί ποτε τοῖς Αθηναίοις ὄντες ὕποπτοι, καὶ ἐπιβουλεύοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ παρέτυχεν ὁ καιρὸς, καὶ Βρασίδας ἦλθεν, ἔπραξέν τε ἐκ πλείονος πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας σφῶν ἐκεῖ, ὅπως ἐνδοθήσεται ἡ πόλις· καὶ τότε δεξάμενοι αὐτὸν τῇ πόλει, καὶ ἀποστάντες τῶν Αθηναίων ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ κατέστησαν τὸν στρατὸν πρόσω ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ. ἀπέχει δὲ τὸ πόλισμα πλέον τῆς διαβάσεως· καὶ οὐ καθεῖτο τείχη ὥσπερ νῦν, φυλακὴ δέ τις βραχεῖα καθειστήκει. ἣν βιασάμενος ῥαδίως ὁ Βρασίδας, ἅμα μὲν τῆς προδοσίας οὔσης, ἅμα δὲ καὶ χειμῶνος ὄντος, καὶ ἀπροσδόκητος προσπεσὼν, διέβη τὴν γέφυραν, καὶ τὰ ἔξω τῶν Αμφιπολιτῶν οἰκούντων κατὰ πᾶν τὸ χωρίον εὐθὺς εἶχε.

ρδ'. Τῆς δὲ διαβάσεως αὐτοῦ ἄφνω τοῖς ἐν τῇ πόλει γεγενημένης, καὶ τῶν ἔξω, πολ-

λῶν μὲν ἁλισκομένων, τῶν δὲ καὶ καταφευγόντων ἐς τὸ τεῖχος, οἱ Αμφιπολῖται ἐς θόρυβον μέγαν καθέστησαν, ἄλλως τε καὶ ἀλλήλοις ὕποπτοι ὄντες. καὶ λέγεται τὸν Βρασίδαν, εἰ ἠθέλησε μὴ ἐφ᾽ ἁρπαγὴν τῷ στρατῷ τραπέσθαι, ἀλλ᾽ εὐθὺς χωρῆσαι πρὸς τὴν πόλιν, δοκεῖν ἂν ἑλεῖν. νῦν δὲ, ὁ μὲν ἱδρύσας τὸν στρατὸν, ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέδραμε, καὶ ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἔνδον ὡς προσεδέχετο ἀπέβαινεν, ἡσύχαζεν. οἱ δ᾽ ἐναντίοι τοῖς προδιδοῦσι, κρατοῦντες τῷ πλήθει, ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, πέμπουσι μετὰ Εὐκλέους τοῦ στρατηγοῦ, ὃς ἐκ τῶν Αθηναίων παρῆν αὐτοῖς φύλαξ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τὸν ἕτερον στρατηγὸν τὸν ἐπὶ Θρᾴκης, Θουκυδίδην τὸν Ολόρου, ὃς τάδε ξυνέγραψεν, ὄντα περὶ Θάσον, (ἔστι δὲ ἡ νῆσος, Παρίων ἀποικία, ἀπέχουσα τῆς Αμφιπόλεως ἡμίσεος ἡμέρας μάλιστα πλοῦν) κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν. καὶ ὁ μὲν, ἀκούσας, κατὰ τάχος ἑπτὰ ναυσὶν, αἳ ἔτυ-

rum, qui extra erant, multi caperentur, alii vero ad muros fuga se reciperent, Amphipolitani in magna trepidatione constituti fuerunt, praesertim quod mutuo suspecti essent. Ferunt autem Brasidam, si cum suis copiis ad praedam se convertere noluisset, sed ad urbem subito contendisset, omnium opinione eam fuisse capturum. Jam vero ille castris *ibi* positis, in ea, quae extra erant, excursiones fecit, et cum per eos, qui intus erant, nihil ipsi succederet, quemadmodum exspectabat, quievit. Qui vero proditoribus erant adversarii, cum numero longe superiores essent, ita ut impedirent, ne *urbis* portae aperirentur, *nuntios* miserunt cum Eucleo duce, qui ab Atheniensibus *missus* ad urbis praesidium apud ipsos erat, ad alterum ducem, qui erat in Thracia, Thucydidem Olori *filium*, qui haec conscripsit, in Thaso agentem, (est autem insula, Pariorum colonia, ab Amphipoli distans fere dimidiati diei navigatione) *eum* rogantes, ut opem sibi ferret. Ille vero hac re audita, cum septem navibus, quae forte aderant,

ivit. Volebat autem potissimum quidem Amphipolin, antequam ulla deditio fieret; sin minus, Eïonem praeoccupare.

105. Interea vero Brasidas, tum quod metueret navium auxilium e Thaso, tum quod audiret Thucydidem in illa Thraciae parte secturas aureas et officinas aurarias possidere, atque hinc opibus valere inter primores eorum, qui continentem incolebant, urbem, si posset, anticipare festinanter conabatur; ne si ipse *Thucydides eo* perveniret, plebs Amphipolitana, sperans ipsum et classe et sociorum auxiliis ex Thracia coactis se conservaturum, jam sese dedere recusaret. Quare deditionis conditiones aequas *Amphipolitanis* offerebat, edicto per praeconem in haec verba facto, ut Amphipolitanorum ac Atheniensium, qui in urbe erant, quisquis vellet, pari eodemque civitatis jure fruens, in suis bonis maneret: qui nollet, is abiret, suas fortunas exportans, intra quinque dies.

χον παρȣ͂σαι, ἔπλει· καὶ ἐβȣ́λετο φθάσαι μάλιςα μὲν οὖν τὴν Αμφίπολιν, πρίν τι ἐνδοῦναι, εἰ δὲ μὴ, τὴν Ηϊόνα προκαταλαβεῖν.

ρε΄. Εν τούτῳ δὲ ὁ Βρασίδας, δεδιὼς ϗ̀ τὴν ἀπὸ τῆς Θάσȣ τῶν νεῶν βοήθειαν, ϗ̀ πυνθανόμενος τὸν Θουκυδίδην κτῆσίν τε ἔχειν τῶν χρυσείων μετάλλων ἐργασίας ἐν τῇ περὶ ταῦτα Θράκῃ, ϗ̀ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν, ἠπείγετο προκατασχεῖν εἰ δύναιτο τὴν πόλιν, μὴ, ἀφικνȣμένȣ αὐτȣ͂, τὸ πλῆθος τῶν Αμφιπολιτῶν ἐλπίσαν ἐκ θαλάσσης ξυμμαχικὸν καὶ ἀπὸ τῆς Θράκης ἀγείραντα αὐτὸν περιποιήσειν σφᾶς, ȣ̓κέτι προχωροῖ. ϗ̀ τὴν ξύμβασιν μετρίαν ἐποιεῖτο, κήρυγμα τόδε ἀνειπὼν, Αμφιπολιτῶν ϗ̀ Αθηναίων τῶν ἐνόντων τὸν μὲν βȣλόμενον, ἐπὶ τοῖς ἑαυτȣ͂, τῆς ἴσης ϗ̀ ὁμοίας μετέχοντα, μένειν· τὸν δὲ μὴ ἐθέλοντα, ἀπιέναι, τὰ ἑαυτȣ͂ ἐκφερόμενον, πέντε ἡμερῶν.

ρϛʹ. Οἱ δὲ πολλοὶ, ἀκούσαντες, ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας· ἄλλως τε καὶ βραχὺ μὲν Ἀθηναίων ἐμπολιτεῦον, τὸ δὲ πλεῖον, ξύμμικτον. καὶ τῶν ἔξω ληφθέντων συχνοὶ οἰκεῖοι ἔνδον ἦσαν, καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον, δίκαιον εἶναι ἐλάμβανον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, διὰ τὸ ἄσμενοι ἂν ἐξελθεῖν, ἡγούμενοι οὐκ ἐν ὁμοίῳ σφίσιν εἶναι τὰ δεινὰ, καὶ ἅμα οὐ προσδεχόμενοι βοήθειαν ἐν τάχει· ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος, πόλεώς τε ἐν τῷ ἴσῳ οὐ στερισκόμενοι, καὶ κινδύνου παρὰ δόξαν ἀφιέμενοι. ὥστε τῶν πρασσόντων τῷ Βρασίδᾳ ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ διαδικαιούντων αὐτὰ, ἐπειδὴ καὶ τὸ πλῆθος ἑώρων τετραμμένον, καὶ τοῦ παρόντος Ἀθηναίων στρατηγοῦ οὐκέτι ἀκροώμενον, ἐγένετο ἡ ὁμολογία, καὶ προσεδέξαντο ἐφ' οἷς ἐκήρυξε. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν τοιούτῳ τρόπῳ παρέδοσαν· ὁ δὲ Θουκυδίδης καὶ αἱ νῆες ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψὲ κατέπλεον ἐς τὴν Ἠιόνα. καὶ τὴν μὲν Ἀμφίπολιν ὁ Βρασίδας

106. Plebs vero, *hoc* audito, ſententiam mutavit: praeſertim quod Athenienſium quidem in urbe habitantium exiguus eſſet numerus, major vero *incolarum* pars eſſet *turba* promiſcua, *quae ex diverſis civitatibus eo confluxerat*. Quinetiam multi, qui intus erant, erant propinqui illorum, qui extra capti fuerant, et prae metu edictum aequum eſſe exiſtimabant: Athenienſes quidem, quod *illinc* exire vehementer cuperent, tum quia non paria pericula ſibi imminere ducebant, tum etiam quia nullum auxilium ſibi celeriter latum iri putabant: caetera vero multitudo, tum quod aequabili civitatis jure non privarentur; tum etiam quod praeter opinionem periculo liberarentur. Quare cum illi, qui cum Braſida *de urbis deditione* egerant, jam vel palam affirmarent aequas eſſe conditiones, poſtquam animadverterunt ipſam quoque plebem mutaſſe ſententiam, neque Athenienſium duci, qui aderat, aures amplius praebere, *ita demum* facta eſt conventio, et *Braſidam in urbem* receperunt illis conditionibus, quas per praeconem edixerat. Atque illi quidem hoc modo urbem dediderunt. Thucydides vero, ejusque naves eodem die ſero Eïonem appulerunt. Et Am-

phipolin quidem Brasidas modo occupaverat, Eïonem vero quin occuparet, per unam duntaxat noctem stetit. nisi enim naves ad opem *ei* ferendam celeriter venissent, simul atque dies illuxisset in ejus potestatem redacta fuisset.

107. Postea vero, Thucydides quidem res Eïone constituebat, ut et in praesentia, si Brasidas *eam* invaderet, et in posterum quoque tuta esset; receptis iis, qui ex foedere *et deditionis conditionibus* ex superioribus *ac mediterraneis locis* abscedere voluerant. Ille vero, cum ad Eïonem secundo flumine cum multis navigiis repente vectus fuisset, si forte lingula, quae *mare versus* a muris excurrit, occupata, fluminis ostio potiretur, quin etiam, cum *eam* simul a terra tentasset, utrinque est repulsus. verum ad res Amphipolitanas instruendas se contulit. Et ad eum defecit Myrcinus civitas Edonensis, Pittaco Edonorum Rege a Goaxis liberis et Braure ipsius uxore caeso. nec multo post et Gapselus et Oesyme *idem fecerunt*: sunt autem istae *civitates* Thasiorum coloniae. Perdiccas autem, qui statim post *Amphipolim* captam adfuerat, *Brasidam* in his rebus constituendis adjuvabat.

ἄρτι εἶχε, τὴν δὲ Ἠϊόνα παρὰ νύκτα ἐγένετο λαβεῖν. εἰ γὰρ μὴ ἐβοήθησαν αἱ νῆες διὰ τάχους, ἅμα ἕῳ ἂν εἴχετο.

ρζ΄. Μετὰ δὲ τοῦτο, ὁ μὲν τὰ ἐν τῇ Ἠϊόνι καθίστατο, ὅπως καὶ τοιαυτίκα, ἢν ἐπίῃ ὁ Βρασίδας, καὶ τοέπειτα ἀσφαλῶς ἕξει, δεξάμενος τοὺς ἐθελήσαντας ἀποχωρῆσαι ἄνωθεν κατὰ τὰς σπονδάς. ὁ δὲ, πρὸς μὲν τὴν Ἠϊόνα κατά τε τὸν ποταμὸν πολλοῖς πλοίοις ἄφνω καταπλεύσας, εἴπως τὴν προὔχουσαν ἄκραν ἀπὸ τοῦ τείχους λαβὼν, κρατοίη τοῦ ἔσπλου, καὶ κατὰ γῆν ἀποπειράσας ἅμα, ἀμφοτέρωθεν ἀπεκρούσθη. τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἐξηρτύετο. καὶ Μύρκινός τε αὐτῷ προσεχώρησεν, Ἠδωνικὴ πόλις, Πιττακοῦ τοῦ Ἠδώνων βασιλέως ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν Γοάξιος παίδων, καὶ Βραυροῦς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ Γάψηλος οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ Οἰσύμη. εἰσὶ δὲ αὗται Θασίων ἀποικίαι. παρὼν δὲ καὶ Περδίκκας εὐθὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν, ξυγκαθίστη ταῦτα.

ρη΄. Ἐχομένης δὲ τῆς Ἀμφιπόλεως, οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μέγα δέος κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἡ πόλις ἦν αὐτοῖς ὠφέλιμος, ξύλων τε ναυπηγησίμων πομπῇ, καὶ χρημάτων προσόδῳ· καὶ ὅτι μέχρι μὲν τοῦ Στρυμόνος ἦν πάροδος, Θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν, τοῖς Λακεδαιμονίοις· τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν μὲν μεγάλης οὔσης ἐπὶ πολὺ λίμνης τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ πρὸς Ἠϊόνα τριήρεσι τηρουμένων, οὐκ ἂν δύνασθαι προελθεῖν. τότε δὲ ῥᾳδία ἤδη ἐνομίζετο γεγενῆσθαι. καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφοβοῦντο μὴ ἀποστῶσιν. ὁ γὰρ Βρασίδας ἔν τε τοῖς ἄλλοις μέτριον ἑαυτὸν παρεῖχε, καὶ ἐν τοῖς λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου ὡς ἐλευθερώσων τὴν Ἑλλάδα ἐκπεμφθείη. καὶ αἱ πόλεις πυνθανόμεναι αἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι, τῆς τε Ἀμφιπόλεως τὴν ἅλωσιν, καὶ ἃ παρέχεται, τήν τε ἐκείνου πρᾳότητα, μάλιστα δὴ ἐπήρθησαν εἰς

108. Amphipoli autem capta, Athenienses vehementer trepidare coeperunt: praesertim quod haec civitas ipsis esset perutilis, tum propter materiam ad naves aedificandas aptam, quae illinc mittebatur, tum propter pecuniarum proventum, *et vectigalia, quae inde pendebantur;* tum etiam quod adversus ipsorum socios ad Strymonem usque, Thessalis deducentibus, accessus Lacedaemoniis *jam* pateret. Nam nisi *Lacedaemonii* pontem in sua potestate habuissent, quod a superiore quidem *pontis* parte, *quae loca mediterranea spectabat,* ingens longeque patens fluminis palus esset, ab illa vero parte, quae Eïonem spectabat, *Athenienses* cum sua classe *transitum* servarent, *illos* haudquaquam ulterius progredi posse *existimabant.* Tunc vero facilis *accessus* jam esse existimabatur. Et *ideo* verebantur, ne socii deficerent. Nam Brasidas cum in caeteris *rebus* se moderatum praebebat, tum vero verbis ubique declarabat, se ad Graeciam liberandam emissum. Quare cum civitates, quae Atheniensium imperio parebant, audirent et Amphipolim captam, et quae *vir ille* praestabat, illiusque mansuetudinem, tunc ad res novandas maxime e-

rectae. fuerunt. Et caduceatores ad eum clam mittebant, rogantes ut *ad se* accederet, et pro se quique ad illum primi deficere cupientes. nam impunitas ipsis *fore* videbatur, partim quidem, quod falso putassent, Atheniensium potentiam non esse tantam, quantam postea manifeste fuisse constitit: partim vero, quod incerta voluntate magis, quam certa providentia *ita* judicarent. Homines enim id quidem, quod cupiunt, inconsideratae spei permittere; quod vero non cupiunt, id rationis pertinacia rejicere consueverunt. Praeterea, tum quod Athenienses cladem in Boeotia recens accepissent, tum quod Brasidas verbis ad animos hominum alliciendos appositis uteretur, nec vera referret, *dicens* Athenienses non ausos esse confligere secum apud Nisaeam, ubi suum exercitum solum haberet, confidebant, nec quenquam contra se venturum credebant. Potissimum vero, propter rerum novarum studium, quod in praesentia voluptatem *ipsis* afferebat; simul quod *tunc* primum Lacedaemoniorum, qui *belli gerendi* cupiditate flagrabant, periculum essent facturi, ad quodvis discrimen adeundum erant parati.

τὸ νεωτερίζειν, καὶ ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς αὐτὸν κρύφα, ἐπιπαριέναι τε κελεύοντες, καὶ βουλόμενοι αὐτοὶ ἕκαστοι πρῶτοι ἀποστῆναι. καὶ γὰρ καὶ ἄδεια ἐφαίνετο αὐτοῖς, ἐψευσμένοις μὲν τῆς Ἀθηναίων δυνάμεως ἐπὶ τοσοῦτον ὅση ὕστερον διεφάνη, τὸ δὲ πλέον βουλήσει κρίνοντες ἀσαφεῖ, ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ. εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι, οὗ μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ διδόναι· ὃ δὲ μὴ προσίενται, λογισμῷ αὐτοκράτορι διωθεῖσθαι. ἅμα δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν τοῖς Βοιωτοῖς νεωστὶ πεπληγμένων, καὶ τοῦ Βρασίδου ἐφολκὰ καὶ οὐ τὰ ὄντα λέγοντος, ὡς αὐτῷ ἐπὶ Νίσαιαν τῇ ἑαυτοῦ μόνῃ στρατιᾷ οὐκ ἠθέλησαν οἱ Ἀθηναῖοι ξυμβαλεῖν, ἐθάῤῥουν, καὶ ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ σφᾶς βοηθῆσαι. τὸ δὲ μέγιστον, διὰ τὸ ἡδονὴν ἔχον ἐν τῷ αὐτίκα, καὶ ὅτι τοπρῶτον Λακεδαιμονίων ὀργώντων ἔμελλον πειράσεσθαι, κινδυνεύειν παντὶ τρόπῳ ἕτοιμοι ἦσαν. ὧν αἰσθανόμενοι οἱ

μὲν Ἀθηναῖοι φυλακὰς, ὡς ἐξ ὀλίγου καὶ ἐν χειμῶνι, διέπεμπον ἐς τὰς πόλεις. ὁ δὲ, ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐφιέμενος, στρατιάν τε προσαποστέλλειν ἐκέλευε, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Στρυμόνι ναυπηγίαν τριήρων παρεσκευάζετο. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, τὰ μὲν καὶ φθόνῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀνδρῶν οὐχ ὑπηρέτησαν αὐτῷ, τὰ δὲ, καὶ βουλόμενοι μᾶλλον τούς τε ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου κομίσασθαι, καὶ τὸν πόλεμον καταλῦσαι.

ρθ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος, Μεγαρῆς τά τε μακρὰ τείχη, ἃ σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον, κατέσκαψαν ἑλόντες ἐς ἔδαφος: καὶ Βρασίδας μετὰ τὴν Ἀμφιπόλεως ἅλωσιν ἔχων τοὺς ξυμμάχους, στρατεύει ἐπὶ τὴν Ἀκτὴν καλουμένην. ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ βασιλέως διορύγματος ἔσω προὔχουσα, καὶ ὁ Ἄθως αὐτῆς ὄρος ὑψηλὸν τελευτᾷ ἐς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. πόλεις δὲ ἔχει, Σάνην μὲν, Ἀνδρίων ἀποικίαν, παρ' αὐτὴν τὴν διώρυχα, ἐς τὸ πρὸς Εὔβοιαν πέλαγος τετραμμένην·

Quae cum *Brafidas et Athenienfes* intellexiffent, Athenienfes quidem, ut in illis temporum anguftiis, et hyeme licebat, *praefidia* in urbes dimiferunt. Ille vero, cum nuntium Lacedaemonem mififfet, *alias* copias mitti jubebat, et ipfe ad Strymonem ad naves compingendas fe accingebat. Lacedaemonii vero, partim quidem propter invidiam, qua civitatis principes ejus gloriae invidebant; partim vero, quia fuos cives in infula *Sphacteria* captos recuperare, bellumque finire malebant, *copias, quas petebat,* ipfi non fuppeditarunt.

109. Eadem hyeme, Megarenfes, cum longos muros, quos Athenienfes ipfis ereptos tenebant, recuperaffent, eos aequarunt folo. Brafidas vero poft Amphipolin captam, cum fociorum exercitu, quem habebat, profectus eft in regionem, quae Acte appellatur. Haec autem a foffa, quam Rex *Perfarum* fecerat, introrfus prominet, et Athos ipfius mons excelfus ad Aegaeum pelagus terminatur. Urbes vero continet, Sanen, Andriorum coloniam, ad ipfam foffam, mare verfus, quod Euboeam fpectat; et a-

lias, Thyssum, et Cleonas, et Acrothoos, et Olophyxum, et Dion; quae a promiscuis barbarorum bilinguium gentibus habitantur. Quinetiam exigua quaedam gentis Chalcidicae pars *illic* inest: sed maxima pars est Pelasgica, ex illis Tyrrhenis, qui Lemnum et Athenas quondam incoluerunt, et Bisaltica, et Crestonica, et Edonica. Habitant autem in parvis oppidulis. Harum pleraeque ad Brasidam defecerunt: sed Sane, et Dion *ipsi* restitit. et *ideo Brasidas* illic habens stativa, regionem ipsarum vastabat.

110. Sed cum imperata facere nollent, continuo castra movit adversus Toronam Chalcidicam, quam Athenienses tenebant. Ipsumque pauci quidam, qui urbem dedere parati erant, accersierant. Et cum *eo* pervenisset, dum adhuc nox esset, jam circa primum diluculum, cum exercitu consedit ad Castoris et Pollucis templum, quod ab urbe tribus ferme stadiis distat. Atque caeteris quidem Toronaeis, qui in urbe erant, et Atheniensibus, qui ibi praesidio erant, ejus adventus erat ignotus; sed qui cum eo

τὰς δὲ ἄλλας, Θύσσον, καὶ Κλεωνὰς, καὶ Ἀκροθώους, καὶ Ὀλόφυξον, καὶ Δῖον· αἳ οἰκοῦνται ξυμμίκτοις ἔθνεσι βαρβάρων διγλώσσων. καί τι καὶ Χαλκιδικὸν ἔνι βραχὺ, τὸ δὲ πλεῖστον, Πελασγικὸν, τῶν καὶ Λῆμνόν ποτε καὶ Ἀθήνας Τυρσηνῶν οἰκησάντων, καὶ Βισαλτικὸν, καὶ Κρηστωνικὸν, καὶ Ἠδῶνες. κατὰ δὲ μικρὰ πολίσματα οἰκοῦσι. καὶ οἱ μὲν πλείους προσεχώρησαν τῷ Βρασίδᾳ, Σάνη δὲ καὶ Δῖον ἀντέστη· καὶ αὐτῶν τὴν χώραν ἐμμείνας τῷ στρατῷ ἐδῄου.

ρί. Ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον, εὐθὺς στρατεύει ἐπὶ Τορώνην τὴν Χαλκιδικὴν κατεχομένην ὑπὸ Ἀθηναίων. καὶ αὐτὸν ἄνδρες ὀλίγοι ἐπῆγοντο, ἕτοιμοι ὄντες τὴν πόλιν παραδοῦναι· καὶ ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι καὶ περὶ ὄρθρον, τῷ στρατῷ ἐκαθέζετο πρὸς τὸ Διοσκούρειον, ὃ ἀπέχει τῆς πόλεως τρεῖς μάλιστα σταδίους. τὴν μὲν οὖν ἄλλην πόλιν τῶν Τορωναίων, καὶ τοὺς Ἀθηναίους τοὺς ἐμφρουροῦντας ἔλαθεν· οἱ δὲ πράσσοντες αὐτῷ, εἰ-

δότες ὅτι ἥξοι, [καὶ] προσελθόντες τινὲς αὐτῶν λάθρα ὀλίγοι, ἐτήρουν τὴν πρόσοδον· καὶ ὡς ᾔσθοντο παρόντα, ἐσκομίζουσι παρ' αὐτοὺς ἐγχειρίδια ἔχοντας ἄνδρας ψιλοὺς ἑπτά. τοσοῦτοι γὰρ μόνον, ἀνδρῶν εἴκοσι τοπρῶτον ταχθέντων, οὐ κατέδεισαν ἐσελθεῖν· (ἦρχε δὲ αὐτῶν Λυσίστρατος Ὀλύνθιος) οἳ διαδύντες διὰ τοῦ πρὸς τὸ πέλαγος τείχους, καὶ λαθόντες, τούς τε ἐπὶ τοῦ ἀνώτατα φυλακτηρίου φρουροὺς, οὔσης τῆς πόλεως πρὸς [τὸν] λόφον, ἀναβάντες διέφθειραν, καὶ τὴν κατὰ Καναστραῖον πυλίδα διήρουν.

ρια΄. Ὁ δὲ Βρασίδας τῷ μὲν ἄλλῳ στρατῷ ἡσύχαζεν, ὀλίγον προελθών· ἑκατὸν δὲ πελταστὰς προπέμπει, ὅπως ὁπότε πύλαι τινὲς ἀνοιχθεῖεν, καὶ τὸ σημεῖον ἀρθείη ὃ ξυνέκειτο, πρῶτοι ἐσδράμοιεν. καὶ οἱ μὲν, χρόνου ἐγγιγνομένου, καὶ θαυμάζοντες, κατὰ μικρὸν ἔτυχον ἐγγὺς τῆς πόλεως προσελθόντες. οἱ δὲ τῶν Τορωναίων ἔνδοθεν παρασκευάζοντες μετὰ τῶν ἐσεληλυ-

de urbis proditione egerant, cum eum venturum ſcirent, et aliquot ex ipſis ad eum clam acceſſiſſent, ipſius adventum obſervabant. Cum autem eum jam adeſſe ſenſiſſent, ad ſe deduxerunt ſeptem viros, qui nulla alia arma praeter pugiones habebant. Tot enim duntaxat ex viginti viris, quibus primum negotium datum fuerat, ingredi non dubitarunt: (Lyſiſtratus vero Olynthius ipſos ducebat) qui cum per murum ad mare vergentem furtim eſſent introgreſſi, et in ſummam arcem (urbs enim in colle ſita erat) aſcendiſſent, milites praeſidiarios, qui in ea erant, interfecerunt; et portulam, quae Canaſtraeum verſus erat, perfregerunt.

111. Braſidas vero cum caeteris quidem copiis aliquantulum progreſſus, quieſcebat: ſed centum peltatos praemiſit, ut, ſimul ac portae aliquae apertae fuiſſent, et ſignum, de quo inter eos convenerat, ſublatum fuiſſet, primi irrumperent. Atque hi quidem, cum mora fieret, et mirarentur, paulatim ad urbem accedebant. Toronaei vero, qui cum *Braſidae militibus jam* ingreſſis in ur-

be rem adornabant, cum portulam perfregiſſent, et portas, quae ad forum ducebant, diffracto vecte aperuiſſent, primum quidem quosdam per portulam circumductos introduxerunt, ut oppidanos rerum quae gerebantur, prorſus ignaros, et a tergo et ab utroque latere repente aggreſſi terrerent. Deinde vero ignis ſignum, quod condictum fuerat, ſustulerunt; et per portas, quae ad forum ducebant, jam reliquos peltatos receperunt.

112. Braſidas autem ſigno, de quo inter ipſos convenerat, conſpecto, curſu contendit, cum ſuis copiis excitatis, quae clamore ſimul ſublato metum ingentem oppidanis incuſſerunt. Atque alii quidem protinus per portas irruperunt; alii vero per trabes quadrangulares, quae muro collapſo, qui reficiebatur, ad ſaxa tollenda erant appoſitae. Braſidas igitur, totaque multitudo confeſtim ad ſuperiorem ac eminentiorem urbis partem ſe convertit, quod eam a ſummo et prorſus occupare vellet. Reliqua vero mul-

λυθότων, ὡς αὐτοῖς ἥ τε πυλὶς διήρητο, καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγορὰν πύλαι, τοῦ μοχλοῦ διακοπέντος, ἀνεῴγοντο, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν πυλίδα τινὰς περιαγαγόντες ἐσεκομίσαντο, ὅπως κατὰ νώτου καὶ ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἐν τῇ πόλει οὐδὲν εἰδότας ἐξαπίνης φοβήσειαν· ἔπειτα τὸ σημεῖόν τε τοῦ πυρὸς, ὡς εἴρητο, ἀνέσχον, καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν πυλῶν τοὺς λοιποὺς ἤδη τῶν πελταστῶν ἐσεδέχοντο.

ριβ'. Καὶ ὁ Βρασίδας, ἰδὼν τὸ ξύνθημα, ἔθει δρόμῳ, ἀναστήσας τὸν στρατὸν, ἐμβοήσαντάς τε ἀθρόον, καὶ ἔκπληξιν πολλὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει παρασχόντας. καὶ οἱ μὲν, κατὰ τὰς πύλας εὐθὺς ἐσέπιπτον. οἱ δὲ, κατὰ δοκοὺς τετραγώνους, αἳ ἔτυχον τῷ τείχει πεπτωκότι καὶ οἰκοδομουμένῳ, πρὸς λίθων ἀνολκὴν προσκείμεναι. Βρασίδας μὲν οὖν καὶ τὸ πλῆθος εὐθὺς ἄνω καὶ ἐπὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως ἐτράπετο, βουλόμενος κατ' ἄκρας καὶ βεβαίως ἑλεῖν αὐτήν. ὁ δὲ ἄλ-

λος ὅμιλος κατὰ πάντα ὁμοίως ἐσκεδάννυντο.

ριγ'. Τῶν δὲ Τορωναίων, γιγνομένης τῆς ἁλώσεως, τὸ μὲν πολὺ οὐδὲν εἰδὸς ἐθορυβεῖτο, οἱ δὲ πράσσοντες, καὶ οἷς ταῦτα ἤρεσκε, μετὰ τῶν εἰσελθόντων εὐθὺς ἦσαν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὁπλῖται καθεύδοντες ὡς πεντήκοντα) ἐπειδὴ ᾔσθοντο, οἱ μέν τινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χερσὶν αὐτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν, οἱ μὲν, πεζῇ, οἱ δὲ, ἐς τὰς ναῦς αἳ ἐφρούρουν δύο καταφυγόντες, διασώζονται ἐς τὴν Λήκυθον τὸ φρούριον ὃ εἶχον αὐτοὶ, καταλαβόντες ἄκρον τῆς πόλεως ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημμένον ἐν στενῷ ἰσθμῷ. κατέφυγον δὲ καὶ τῶν Τορωναίων ἐς αὐτοὺς ὅσοι ἦσαν σφίσιν ἐπιτήδειοι.

ριδ'. Γεγενημένης δὲ ἡμέρας ἤδη, καὶ βεβαίως τῆς πόλεως ἐχομένης, ὁ Βρασίδας τοῖς μὲν μετὰ τῶν Ἀθηναίων Τορωναίοις καταπεφευγόσι κήρυγμα ἐποιήσατο, τὸν βουλόμενον, ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐξελθόντα, ἀ-

titudo per omnes partes nullo discrimine discurrebat.

113. At Toronaeorum, dum urbs caperetur, major quidem pars rerum ignara tumultuabatur, *et vehementer trepidabat.* proditionis vero autores, et quibus haec placebant, ſtatim ſe conjunxerunt cum iis, qui ingreſſi erant. Athenienſes vero (erant enim gravis armaturae milites ad quinquaginta, qui in foro dormiebant) cum hoc ſenſiſſent, aliquot quidem ipſorum, qui in eorum manus inciderant, caeſi ſunt, reliqui vero, partim itinere pedeſtri, partim ad duas naves, quae excubias agebant, fuga ſe recipientes, evaſerunt in Lecythum, praeſidium, quod ipſi tenebant, occupata arce, quae anguſto Iſthmo ad mare intercepta erat. Confugerunt autem ad eos, et Toronaeorum, quotquot eorum erant ſtudioſi.

114. Cum autem dies jam illuxiſſet, et urbs conſtanter teneretur, Braſidas Toronaeis quidem, qui ad Athenienſes confugerant, et cum ipſis erant, per caduceatorem edixit, ut quisquis vellet, ad ſua egreſſus, ſine metu in civitate ex patriis inſtitutis vi-

veret. Athenienſes vero, caduceatore ad eos miſſo, accepta fide, et ſua absportantes, Lecytho, quippe quod Chalcĭdenſium eſſet, exire juſſit. Illi vero ſe quidem *locum* non deſerturos dixerunt: ſed tamen poſtularunt, ut ſibi per unius diei ſpatium ad ſuorum cadavera ſuscipienda fidem daret. Hic vero fide publica interpoſita duos *dies ipſis* conceſſit. His autem *diebus* et ipſe vicina aedificia firmavit, et Athenienſes ſua. Et concilio Toronaeorum coacto, iisdem verbis apud ipſos, quibus et apud Acanthios, eſt uſus: ‘ non eſſe aequum, eos, qui ſecum ‘ de urbe dedenda transegiſſent, exiſtimari ‘ aut *caeteris* deteriores, aut proditores eſ‘ ſe. nec enim pecuniis inductos hoc feciſſe, ‘ ut civitatem in ſervitutem redigerent, ſed ‘ publici commodi cauſa, ut eam in liberta‘ tem vindicarent: nec *aequum eſſe*, eos qui ‘ participes non exſtitiſſent, exiſtimare *ſe* ‘ non iisdem *bonis* fruituros, *quibus illi,* ‘ *quorum opera urbs dedita fuiſſet.* ſe enim ‘ *eo* veniſſe *dicebat* non ad perdendam civi‘ tatem, aut aliquem privatum. Idcirco au‘ tem ſe edictum propoſuiſſe illis, qui ad

δέως πολιτεύειν. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις κήρυκα προσπέμψας, ἐξιέναι ἐκέλευεν ἐκ τῆς Ληκύθου ὑποσπόνδους, καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας, ὡς ὄσης Χαλκιδέων. οἱ δὲ, ἐκλείψειν μὲν ὀκ ἔφασαν, σπείσασθαι δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἡμέραν τοὺς νεκροὺς ἀνελέσθαι. ὁ δὲ, ἐσπείσατο δύο. ἐν ταύταις δὲ αὐτός τε τὰς ἐγγὺς οἰκίας ἐκρατύνατο, καὶ Ἀθηναῖοι τὰ σφέτερα. καὶ ξύλλογον τῶν Τορωναίων ποιήσας, ἔλεξε τοῖς ἐν τῇ Ἀκάνθῳ παραπλήσια· ‘ ὅτι οὐ δί-
‘ καιον εἴη οὔτε τοὺς πράξαντας πρὸς
‘ αὐτὸν τὴν λῆψιν τῆς πόλεως, χείρους,
‘ οὐδὲ προδότας ἡγεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ
‘ δουλείᾳ, οὐδὲ χρήμασι πεισθέντας δρᾶ-
‘ σαι τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ ἐλευ-
‘ θερίᾳ τῆς πόλεως· οὔτε τοὺς μὴ μετα-
‘ σχόντας οἴεσθαι μὴ τῶν αὐτῶν τεύξε-
‘ σθαι. ἀφῖχθαι γὰρ οὐ διαφθερῶν οὔ-
‘ τε πόλιν, οὔτε ἰδιώτην οὐδένα. τὸ δὲ
‘ κήρυγμα ποιήσασθαι τούτου ἕνεκα τοῖς

' παρ' Ἀθηναίους καταπεφευγόσιν, ὡς ἡ-
' γούμενος ἐδὲν χείρες τῇ ἐκείνων φιλίᾳ·
' οὐδ' ἂν σφῶν πειρασαμένους αὐτοὺς,
' τῶν Λακεδαιμονίων δοκεῖν ἧσσον, ἀλλὰ
' πολλῷ μᾶλλον, ὅσῳ δικαιότερα πρᾶσ-
' σουσιν, εὔνους ἂν σφίσι γενέσθαι. ἀπει-
' ρίᾳ δὲ νῦν πεφοβῆσθαι. τούς τε πάν-
' τας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευεν ὡς βε-
' βαίες τε ἐσομένους ξυμμάχους, καὶ τὸ
' ἀπὸ τοῦδε ἤδη ὅ, τι ἂν ἁμαρτάνωσιν, αἰ-
' τίαν ἕξοντας. τὰ δὲ πρότερα οὐ σφεῖς
' ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἐκείνες μᾶλλον ὑπ' ἄλ-
' λων κρεισσόνων. καὶ ξυγγνώμην εἶναι εἴ-
' τι ἠναντιοῦντο.'

ριέ. Καὶ ὁ μὲν, τοιαῦτα εἰπὼν, καὶ παραθαρσύνας, διελθουσῶν τῶν σπονδῶν τὰς προσβολὰς ἐποιεῖτο τῇ Ληκύθῳ. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἠμύνοντό τε ἐκ φαύλου τειχίσματος, καὶ ἀπ' οἰκιῶν ἐπάλξεις ἐχουσῶν. καὶ μίαν μὲν ἡμέραν ἀπεκρούσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μηχανῆς μελλούσης προσάξεσθαι

'Athenienses confugerant, quod *eos caeteris* haud deteriores censeret, ob amicitiam, quae ipsis cum illis intercessisset. neque se existimare ipsos, ubi periculum fecerint ipsorum Lacedaemoniorum, minus benevolos ipsis fore: sed multo magis, quanto magis se viros aequos praestant. jam vero *illos* propter imperitiam, *quod Lacedaemoniorum, ipsorumque fidei nullum periculum adhuc fecissent,* territos fuisse *dicebat.* Omnes autem hortabatur, ut *animis* se praeepararent ad societatem constanter tuendam, et ad omnium eorum, quae jam posthac peccarent, culpam sustinendam. nam quod ad res praeteritas attineret, nulla injuria se affectos esse, sed illos potius ab aliis potentioribus; et si quid *sibi* fuissent adversati, veniam *ipsis* esse dandam.

115. Hic igitur, cum haec dixisset, eosque bono animo esse jussisset: ubi fidei datae tempus praeteriit, Lecythum oppugnare coepit. Athenienses vero e munitione parum firma, et ex aedificiis pinnas habentibus sese defendebant. Et unum quidem diem propulsarunt. Postridie vero, cum adversarii

machinam ipſis eſſent admoturi, ex qua ignem in ligneas munitiones injicere in animo habebant; cumque exercitus jam acceſſiſſet ad eam partem, ad quam potiſſimum *Athenienſes* machinam ab ipſis admotum iri putabant, et qua *munitio* maxime expugnari poterat, ligneam turrim aedificio impoſitam *ei* oppoſuerunt, et multas aquae amphoras, et dolia, et ingentia ſaxa *eo* comportarunt. multique mortales *illuc* aſcenderunt. Aedificium autem, quod onus ſuscepiſſet gravius, quam quod ſustinere poſſet, repente disruptum eſt; editoque ingenti fragore, Athenienſes quidem, qui prope erant, et rem cernebant, majore dolore, quam metu affecit. Qui vero procul aberant, praecipue vero remotiſſimi quique, exiſtimantes, munitionem ab illa parte jam eſſe captam, fuga ad mare et ad naves contenderunt.

116. Braſidas vero, cum animadvertiſſet, ipſos *propugnaculi* pinnas deſeruiſſe, et videret id quod acciderat, cum ſuis copiis irruens, munitionem confeſtim capit; et quotquot in ea deprehendit, interfecit. Tunc Athenienſes quidem, cum hoc modo locum

αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ἀφ' ἧς πῦρ ἐνήσειν διενοοῦντο ἐς τὰ ξύλινα παραφράγματα, καὶ προσιόντος ἤδη τοῦ στρατεύματος ᾗ ᾤοντο μάλιστα αὐτοὺς προσκομιεῖν τὴν μηχανὴν, καὶ ἦν ἐπιμαχώτατον, πύργον ξύλινον ἐπ' οἴκημα ἀντέστησαν, καὶ ὕδατος ἀμφορέας πολλοὺς καὶ πίθους ἀνεφόρησαν, καὶ λίθους μεγάλους· ἄνθρωποί τε πολλοὶ ἀνέβησαν. τὸ δὲ οἴκημα, λαβὸν μεῖζον ἄχθος, ἐξαπίνης κατερράγη· καὶ ψόφου πολλοῦ γενομένου, τοὺς μὲν ἐγγὺς καὶ ὁρῶντας τῶν Αθηναίων ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐφόβησεν. οἱ δὲ ἄπωθεν, καὶ μάλιστα οἱ διὰ πλείστου, νομίσαντες ταύτῃ ἑαλωκέναι ἤδη τὸ χωρίον, φυγῇ ἐς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ναῦς ὥρμησαν.

ρις'. Καὶ ὁ Βρασίδας ὡς ᾔσθετο αὐτοὺς ἀπολείποντάς τε τὰς ἐπάλξεις, καὶ τὸ γιγνόμενον ὁρῶν, ἐπιφερόμενος τῷ στρατῷ, εὐθὺς τὸ τείχισμα λαμβάνει· καὶ ὅσους ἐγκατέλαβε, διέφθειρε. καὶ οἱ μὲν Αθηναῖοι τοῖς

τε πλοίοις ϗ ταῖς ναυσὶ, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκλιπόντες τὸ χωρίον, ἐς Παλλήνην διεκομίσθησαν. ὁ δὲ Βρασίδας (ἔστι γὰρ ἐν τῇ Ληκύθῳ Ἀθηνᾶς ἱερὸν, ϗ ἔτυχε κηρύξας ὅτε ἔμελλε προσβάλλειν, τῷ ἐπιβάντι πρώτῳ τȣ̃ τείχȣς, τριάκοντα μνᾶς ἀργυρίȣ δώσειν) νομίσας ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἢ ἀνθρωπείῳ τὴν ἅλωσιν γενέσθαι, τάς τε τριάκοντα μνᾶς τῇ θεῷ ἀπέδωκεν ἐς τὸ ἱερὸν, ϗ τὴν Λήκυθον καθελὼν, ϗ ἀνασκευάσας, τέμενος ἀνῆκεν ἅπαν. καὶ ὁ μὲν τὸ λοιπὸν τȣ̃ χειμῶνος ἅ, τε εἶχε τῶν χωρίων καθίστατο, ϗ τοῖς ἄλλοις ἐπεβούλευε. ϗ τȣ̃ χειμῶνος διελθόντος, ὄγδοον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ.

ριζʹ. Λακεδαιμόνιοι δὲ ϗ Ἀθηναῖοι, ἅμα ἦρι τȣ̃ ἐπιγιγνομένου θέρȣς, εὐθὺς ἐκεχειρίαν ἐποιήσαντο ἐνιαύσιον, νομίσαντες, Ἀθηναῖοι μὲν, οὐκ ἂν ἔτι τὸν Βρασίδαν σφῶν προσαποστῆσαι ȣ̓δὲν, πρὶν παρασκευάσαιντο καθ᾽ ἡσυχίαν, ϗ ἅμα εἰ καλῶς

illum deseruissent, navigiis navibusque Pallenen se receperunt. Brasidas vero (nam in Lecytho erat Palladis templum, et, cum eam esset oppugnaturus, per praeconis vocem edixerat, se triginta argenti minas ei daturum, qui primus murum conscendisset) ratus illum locum aliqua alia quam humana ratione captam, cum illas triginta minas Deae ad templum *aedificandum* dedit, tum etiam eversa Lecytho, eaque refecta, totum ejus solum *illi* dicavit. Atque hic quidem reliquum hyemis tempus consumsit tum in locis, quae tenebat, stabiliendis, tum in clandestinis consiliis ineundis, quibus alia in suam potestatem redigeret. Hac autem hyeme exacta, octavus belli annus excessit.

117. Ineunte autem sequentis aestatis vere, Lacedaemonii et Athenienses statim annuas inducias fecerunt: Athenienses quidem, quod existimarent, Brasidam nullam praeterea suorum *sociorum* civitatem ad defectionem faciendam amplius impulsurum, priusquam ad bellum se per otium comparassent; simul etiam, si res sibi feliciter suc-

cederet, se compositionem diuturniorem facturos: Lacedaemonii vero, quod putarent Athenienses ea metuere, quae reapse metuebant, datoque malorum ac miseriarum laxamento, ubi *pacis* periculum fecissent, majore compositionis faciendae desiderio flagraturos, sibique restitutis viris, *quos in insula Sphacteria ceperant*, ad pacem vel diuturniorem faciendam promtiores futuros. Plurimi enim faciebant suos cives recuperare, dum Brasidas adhuc rem feliciter gereret. Nam si ipse majores progressus fecisset, et res aequasset, futurum erat, ut his quidem *suis civibus* privarentur, cum illis vero *Atheniensibus* aequis viribus certantes, belli fortunam periclitarentur, illosque fortasse vincerent. Induciae igitur inter ipsos ipsorumque socios factae sunt, in haec verba.

118. 'Quod ad templum atque oraculum Apollinis Pythii attinet, nobis placet, ' ut qui velit, sine fraude et sine metu ex ' patriis institutis *eo* utatur. Atque Lacedaemoniis quidem, eorumque sociis, qui ' adsunt, haec placent. Dixerunt autem, se

σφίσιν ἔχοι, καὶ ξυμβῆναι τὰ πλείω· Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ἡγούμενοι ἅπερ ἔδεισαν φοβεῖσθαι, καὶ γενομένης ἀνακωχῆς κακῶν καὶ ταλαιπωρίας, μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτοὺς πειρασαμένους, ξυναλλαγῆναί τε, καὶ τοὺς ἄνδρας σφίσιν ἀποδόντας, σπονδὰς ποιήσασθαι καὶ ἐς τὸν πλείω χρόνον. τοὺς γὰρ δὴ ἄνδρας περὶ πλείονος ἐποιοῦντο κομίσασθαι, ὡς ἔτι Βρασίδας εὐτύχει· καὶ ἔμελλον, ἐπὶ μεῖζον χωρήσαντος αὐτοῦ, καὶ ἀντίπαλα καταστήσαντος, τῶν μὲν στέρεσθαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ ἴσου ἀμυνόμενοι, κινδυνεύσειν καὶ κρατήσειν. γίγνεται οὖν ἐκεχειρία αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις, ἥδε.

ριη'. 'ΠΕΡΙ μὲν τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ μαντείου
'τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου, δοκεῖ ἡμῖν
'χρῆσθαι τὸν βουλόμενον ἀδόλως καὶ ἀδεῶς
'κατὰ τοὺς πατρίους νόμους. τοῖς μὲν Λα-
'κεδαιμονίοις ταῦτα δοκεῖ, καὶ τοῖς ξυμμά-
'χοις τοῖς παροῦσι· Βοιωτοὺς δὲ καὶ Φωκέας

' πείσειν φασὶν ἐς δύναμιν προσκηρυκευόμενοι. πέρὶ δὲ τῶν χρημάτων τῶν τοῦ θεοῦ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως τοὺς ἀδικοῦντας ἐξευρήσωμεν, ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς, καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι, τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι πάντες. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις, ἐὰν σπονδὰς ποιῶνται οἱ Αθηναῖοι, ἐπὶ τῆς αὐτῶν μένειν ἑκατέρους, ἔχοντας ἅπερ νῦν ἔχομεν· τοὺς μὲν, ἐν τῷ Κορυφασίῳ, ἐντὸς τῆς Βουφράδος καὶ τοῦ Τομέως μένοντας· τοὺς δὲ, ἐν Κυθήροις, μὴ ἐπιμισγομένους ἐς τὴν ξυμμαχίαν, μήτε ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς, μήτε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς· τοὺς δὲ ἐν Νισαίᾳ καὶ Μινῴᾳ, μὴ ὑπερβαίνοντας τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῶν Πυλῶν τῶν παρὰ τοῦ Νίσου ἐπὶ τὸ Ποσειδώνιον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδωνίου, εὐθὺς ἐπὶ τὴν γέφυραν τὴν ἐς Μίνωαν. μηδὲ Μεγαρέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ὑπερβαίνειν

' Boeotis et Phocensibus *hoc* pro virili par-
' te persuasuros, caduceatore *ad ipsos* mis-
' so. Quod vero attinet ad Dei pecuniam,
' operam dare *placet*, ut fontes comperia-
' mus, patriis institutis utentes *utrique*, et
' nos et vos, et ex aliis, quicunque volue-
' rint, omnes patriis institutis utentes. De
' his igitur placuit Lacedaemoniis, caeteris-
' que eorum sociis (si Athenienses pacem
' faciant) ut utrique in suo maneant, reti-
' nentes *ea*, quae nunc habemus. hi qui-
' dem *Lacedaemonii* in Coryphasio inter Bu-
' phradem et Tomeum manentes. hi vero
' *Athenienses* in Cytheris, ita ut neutri cum
' alteris societate sese permisceant, neque
' nos cum ipsis, neque ipsi nobiscum com-
' mercium habeant. Qui vero sunt in Nisaca
' et Minoa, ne transeant viam, quae est
' a Pylis ad Nisi *sacellum et* ad Neptuni de-
' lubrum, et a Neptuni delubro ad pontem,
' qui Minoam spectat. Neque Megarenses e-
' orumque socii hanc viam transeant, et in-
' sulam, quam Athenienses ceperunt, neutri-

‘ que cum alteris ultro citroque commerci-
‘ um habeant: eaque *Megarenses* retineant,
‘ quaecunque in Troezene nunc habent, et
‘ de quibuscunque inter ipsos et Athenien-
‘ ses convenit. utque mari utantur cum per
‘ omnes agri sui partes, tum per eas, quae
‘ ad ipsorum socios pertinent. Item ut La-
‘ cedaemonii eorumque socii navigent navi
‘ non longa: sed alio navigio, quod remis
‘ agatur, et ad quingentorum talentorum
‘ pondus vehat. Item ut caduceatori, et le-
‘ gatis, eorumque comitibus, quotcunque
‘ *ipsis* placuerit belli finiendi et controver-
‘ siarum causa, in Peloponnesum aut Athe-
‘ nas euntibus ac redeuntibus, terra mari-
‘ que foedera sint. Interea vero neutri trans-
‘ fugas, aut liberum, aut servum recipiant.
‘ Item ut et a vobis apud nos et a nobis a-
‘ pud vos causa dicatur ex patriis institutis,
‘ ut controversiae jure, sine bello diriman-
‘ tur. Atque Lacedaemoniis quidem eorum-
‘ que sociis haec placent. Quod si quid aut

‘ τὴν ὁδὸν ταύτην, καὶ τὴν νῆσον ἥνπερ ἔ-
‘ λαβον οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντας, μήτε ἐπιμισ-
‘ γομένους μηδετέρους μηδετέρωσε· καὶ τὰ ἐν
‘ Τροιζῆνι ὅσαπερ νῦν ἔχουσι, καὶ οἷα ξυνέθεν-
‘ το πρὸς Ἀθηναίους· καὶ τῇ θαλάσσῃ χρω-
‘ μένους, ὅσα ἂν κατὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ κατὰ
‘ τὴν ξυμμαχίαν. Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς
‘ ξυμμάχους πλεῖν μὴ μακρᾷ νηῒ, ἄλλῳ δὲ
‘ κωπήρει πλοίῳ, ἐς πεντακόσια τάλαντα
‘ ἄγοντι μέτρα. κήρυκι δὲ, καὶ πρεσβείᾳ, καὶ
‘ ἀκολούθοις ὁπόσοις ἂν δοκῇ περὶ καταλύ-
‘ σεως τοῦ πολέμου, καὶ δικῶν, ἐς Πελοπόν-
‘ νησον καὶ Ἀθήναζε σπονδὰς εἶναι ἰοῦσι καὶ
‘ ἀπιοῦσι, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.
‘ τοὺς δὲ αὐτομόλους μὴ δέχεσθαι ἐν τούτῳ
‘ τῷ χρόνῳ, μήτε ἐλεύθερον, μήτε δοῦλον,
‘ μήτε ὑμᾶς, μήτε ἡμᾶς. δίκας τε διδόναι
‘ ὑμᾶς τε ἡμῖν, καὶ ἡμᾶς ὑμῖν κατὰ τὰ
‘ πάτρια, τὰ ἀμφίλογα δίκῃ διαλύοντας
‘ ἄνευ πολέμου. τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις
‘ καὶ τοῖς ξυμμάχοις ταῦτα δοκεῖ· εἰ δέ

‘ τι ὑμῖν εἴτε καλλιώτερον, εἴτε δικαιό-
‘ τερον τούτων δοκεῖ εἶναι, ἰόντες ἐς Λακε-
‘ δαίμονα διδάσκετε. οὐδενὸς γὰρ ἀποστήσον-
‘ ται ὅσα ἂν δίκαια λέγητε, οὔτε οἱ Λακε-
‘ δαιμόνιοι, οὔτε οἱ ξύμμαχοι. οἱ δὲ ἰόντες,
‘ τέλος ἔχοντες ἰόντων, ᾗπερ καὶ ὑμεῖς ἡμᾶς
‘ κελεύετε. αἱ δὲ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται.
‘ ἔδοξε τῷ δήμῳ. Ακάμαντις ἐπρυτάνευε,
‘ Φαίνιππος ἐγραμμάτευε, Νικιάδης ἐπε-
‘ στάτει. Λάχης εἶπε, τύχῃ ἀγαθῇ τῇ
‘ Αθηναίων, ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν, κα-
‘ θὰ ξυγχωροῦσι Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ξύμ-
‘ μαχοι αὐτῶν· καὶ ὡμολόγησαν ἐν τῷ δή-
‘ μῳ τὴν ἐκεχειρίαν εἶναι ἐνιαυτόν. ἄρ-
‘ χειν δὲ τήνδε τὴν ἡμέραν, τετράδα ἐπὶ
‘ δέκα τοῦ Ελαφηβολιῶνος μηνός. ἐν τούτῳ
‘ τῷ χρόνῳ ἰόντας ὡς ἀλλήλους πρέσβεις
‘ καὶ κήρυκας, ποιεῖσθαι τοὺς λόγους καθότι
‘ ἔσται ἡ κατάλυσις τοῦ πολέμου. ἐκκλη-
‘ σίαν δὲ ποιήσαντας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς
‘ πρυτάνεις, πρῶτον περὶ τῆς εἰρήνης βου-

‘ honeſtius, aut juſtius his eſſe vobis videtur, Lacedaemonem profecti docete. nihil enim eorum, quae juſta eſſe demonſtraritis, aut Lacedaemonii, aut eorum ſocii recuſabunt. Qui autem *eo* proficiſcentur, proficiſcantur cum *abſoluta rei arbitratu ſuo transigendae* autoritate, quemadmodum vos quoque nos *facere* jubetis. Haec autem foedera ad annum durabunt. *ita* placuit populo. Senatores Acamantidis tribus Prytanes erant, Phaenippus ſcriba erat, Niciades Epiſtates. Laches pronuntiavit, Quod felix fauſtumque ſit Athenienſi populo, inducias fieri, prout Lacedaemonii, eorumque ſocii conſentiunt. Et *magiſtratus* inducias annuas eſſe coram populo ſpoponderunt. Harum autem initium fieri ab hoc die, qui eſt decimus quartus menſis Elaphebolionis. Hoc interim tempore utrorumque legatos, atque caduceatores, invicem adeuntes, tractare qua ratione bellum ſedari poſſit. Concione autem ab imperatoribus et Praetoribus advocata, primum populum Athenienſem de

' pace consultare, prout *ad ipsum* legatio ' de bello sedando venerit. Et primo quo-' que tempore legatos, qui aderunt, factis ' induciis apud populum spondere, se an-' num integrum induciarum conventis sta-' turos.'

119. Atque haec sunt pacta et conventa, quae inter Lacedaemonios et Athenienses ac utrorumque socios facta, ac de communi utrorumque sententia jurata fuerunt, Gerastii apud Lacedaemonios mensis die duodecimo. Horum autem pactorum et conventorum autores *ac sponsores* exstiterunt ex Lacedaemoniis isti, Taurus Echetimidae, Athenaeus Pericleidae, Philocharidas Eryxidaïdae. Ex Corinthiis, Aeneas Ocytae, Euphamidas Aristonymi. Ex Sicyoniis, Damotimus Naucratis, Onasimus Megaclis. Ex Megarensibus, Nicasus Cecali, Menecrates Amphidori. Ex Epidauriis, Amphias Eupacidae. Ex Atheniensibus Imperatores, Nicostratus Diotrephis, Nicias Nicerati, Autocles Tolmaei *filius*. Atque hae quidem induciae factae sunt, et quamdiu du-

‘ λεύσασθαι Ἀθηναίους, καθότι ἂν εἰσίῃ ἡ
‘ πρεσβεία περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ πο-
‘ λέμου. σπείσασθαι δὲ αὐτίκα μάλα τὰς
‘ πρεσβείας ἐν τῷ δήμῳ τὰς παρούσας, ἦ
‘ μὴν ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν ἐνι-
‘ αυτόν.’

ριθ΄. Ταῦτα ξυνέθεντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ
ὡμολόγησαν καὶ οἱ ξύμμαχοι Ἀθηναίοις καὶ
τοῖς ξυμμάχοις, μηνὸς ἐν Λακεδαίμονι Γε-
ραστίου ωδεκάτῃ. ξυνετίθεντο δὲ καὶ ἐσπέν-
δοντο Λακεδαιμονίων μὲν, οἵδε, Ταῦρος Ε-
χελιμίδα, Ἀθήναιος Περικλείδα, Φιλοχα-
ρίδας Ερυξιδαΐδα. Κορινθίων δὲ, Αἰνέας
Ωκύτου, Εὐφαμίδας Ἀριστωνύμου. Σικυωνί-
ων δὲ, Δαμότιμος Ναυκράτους, Ονάσιμος
Μεγακλέους· Μεγαρέων δὲ, Νίκασος Κε-
κάλου, Μενεκράτης Ἀμφιδώρου· Ἐπιδαυρί-
ων δὲ, Ἀμφίας Εὐπαιΐδα. Ἀθηναίων δὲ οἱ
στρατηγοὶ, Νικόστρατος Διϊτρέφους, Νικίας
Νικηράτου, Αὐτοκλῆς Τολμαίου. Ἡ μὲν
δὴ ἐκεχειρία, αὕτη ἐγένετο, καὶ ξυνῄεσαν ἐν

αὐτῇ περὶ τῶν μειζόνων σπονδῶν διὰ παντὸς ἐς λόγȣς.

ρκ'. Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας αἷς ἐπήρχοντο, Σκιώνη ἐν τῇ Πελλήνῃ πόλις ἀπέςη ἀπ' Ἀθηναίων πρὸς Βρασίδαν. φασὶ δὲ οἱ Σκιωναῖοι, Πελληνῆς μὲν εἶναι ἐκ Πελοποννήσου, πλέοντας δ' ἀπὸ Τροίας σφῶν τȣ̀ς πρώτȣς καλενεχθῆναι ἐς τὸ χωρίον τȣ̃το, τῷ χειμῶνι ᾧ ἐχρήσαντο Ἀχαιοὶ, ϗ αὐτȣ̃ οἰκῆσαι. ἀποςᾶσι δ' αὐτοῖς ὁ Βρασίδας διέπλευσε νυκτὸς ἐς τὴν Σκιώνην, τριήρει μὲν φιλίᾳ προπλεȣ́σῃ, αὐτὸς δὲ ἐν κελητίῳ ἄπωθεν ἐφεπόμενος, ὅπως εἰ μέν τινι τȣ̃ κέλητος μείζονι πλοίῳ περιτυγχάνοι, ἡ τριήρης ἀμύνοι αὐτῷ ἀντιπάλȣ δὲ ἄλλης τριήρȣς ἐπιγενομένης, ȣ̓ πρὸς τὸ ἔλασσον νομίζων τρέψεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ναῦν, ϗ ἐν τȣ́τῳ αὐτὸν διασώσειν. περαιωθεὶς δὲ, ϗ ξύλλογον ποιήσας τῶν Σκιωναίων, ἔλεγεν ἅ, τε ἐν τῇ Ἀκάνθῳ ϗ Τορώνῃ ϗ προσέτι φάσκων ἀξιωλάτȣς αὐ-

rarunt, *utrique* in colloquium de rerum majorum foederibus perpetuo venerunt.

120. Per hos autem dies, quibus *alteri ad alteros* adibant, Scione apud Pellenen civitas ab Athenienſibus ad Braſidam defecit. Scionaei autem ſe Pellenenſes quidem eſſe dicunt, ex Peloponneſo *oriundos*; ſed ſuos majores, cum a Troja navigarent, tempeſtate, qua Achivi jactati fuerunt, in eum locum delatos fuiſſe, ibique ſedes poſuiſſe. Cum autem illi defeciſſent, Braſidas noctu Scionem trajecit, triremi quidem ſocia praeeunte, ipſe vero celoce vectus eminus *eam* ſequens, ut, ſi forte in aliquod navigium *ſua* celoce majus incideret, triremis opem ipſi ferret: ſi vero alia pari magnitudine triremis adveniſſet, exiſtimabat *illam* non recta venturam contra minus *navigium*, ſed contra triremem, et ſe interea ſaluti ſuae conſulturum. Cum autem *eo* trajeciſſet, et Scionaeorum concionem advocaſſet, eadem *ibi* dixit, quae et Acanthi, et Toronae. Addebat praeterea ipſos maxima laude dignos

esse, qui, cum Pellene in Isthmo ab Atheniensibus Potidaeam tenentibus sit intercepta, cumque nihil aliud sint, quam insulani, tamen sua sponte ad libertatem transierint, neque per ignaviam exspectarint, ut sibi necessitas imponeretur, qua manifestum domesticum bonum sequi cogerentur. Hoc autem argumento esse, ipsos vel ad quodvis aliud summum discrimen fortiter subeundum paratos fore, si res ex animi sententia constituantur: ac re vera se fidelissimos Lacedaemoniorum amicos illos existimaturum esse, et aliis honoribus affecturum.

121. Scionaei autem hujus verbis elati sunt, omnesque pariter animis confirmati, vel illi, quibus ante res, quae gerebantur, minime placebant, et bellum alacriter ferre constituerunt, et Brasidam cum aliis rebus honorifice acceperunt, tum etiam publice quidem aurea corona redimierunt, ut Graeciae liberatorem, privatim vero taeniis coronabant, et ad *ipsum* ut ad athletam *victorem officii caussa* accedebant. Ille vero con-

τοὺς εἶναι ἐπαίνου, οἵτινες, τῆς Πελλήνης ἐν τῷ ἰσθμῷ ἀπειλημμένης ὑπὸ Ἀθηναίων Ποτίδαιαν ἐχόντων, καὶ ὄντες οὐδὲν ἄλλο ἢ νησιῶται, αὐτεπάγγελτοι ἐχώρησαν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, καὶ οὐκ ἀνέμειναν ἀτολμίᾳ ἀνάγκην σφίσι προσγενέσθαι περὶ τοῦ φανερῶς οἰκείου ἀγαθοῦ. σημεῖόν τ᾽ εἶναι τοῦ καὶ ἄλλο τι ἂν αὐτοὺς τῶν μεγίστων ἀνδρείως ὑπομεῖναι, εἰ τεθήσεται κατὰ νοῦν τὰ πράγματα· πιστοτάτους τε τῇ ἀληθείᾳ ἡγήσεσθαι αὐτοὺς Λακεδαιμονίων φίλους, καὶ τἄλλα τιμήσειν.

ρκα΄. Καὶ οἱ μὲν Σκιωναῖοι, ἐπήρθησάν τε τοῖς λόγοις, καὶ θαρσήσαντες πάντες ὁμοίως, καὶ οἷς πρότερον μὴ ἤρεσκε τὰ πρασσόμενα, τόν τε πόλεμον διενοοῦντο προθύμως οἴσειν, καὶ τὸν Βρασίδαν τά τ᾽ ἄλλα καλῶς ἐδέξαντο, καὶ δημοσίᾳ μὲν, χρυσῷ στεφάνῳ ἀνέδησαν, ὡς ἐλευθεροῦντα τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ, ἐταινίουν τε, καὶ προσήρχοντο ὥσπερ ἀθλητῇ. ὁ δὲ, τό, τε παραυτίκα φυλα-

κήν τινα αὐτοῖς ἐγκαταλιπὼν, διέβη πάλιν. καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ στρατιὰν πλείω ἐπεραίωσε, βουλόμενος μετ' αὐτῶν τῆς τε Μένδης καὶ τῆς Ποτιδαίας ἀποπειράσαι· ἡγούμενος καὶ τοὺς Ἀθηναίους βοηθῆσαι ἂν ὡς ἐς νῆσον, καὶ βουλόμενος φθάσαι. καί τι καὶ αὐτῷ ἐπράσσετο ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας πέρι. καὶ ὁ μὲν ἔμελλεν ἐγχειρήσειν ταῖς πόλεσι ταύταις.

ρκϐʹ. Ἐν τούτῳ δὲ, τριήρει οἱ τὴν ἐκεχειρίαν περιαγγέλλοντες ἀφικνοῦνται παρ' αὐτὸν, Ἀθηναίων μὲν, Ἀριστώνυμος, Λακεδαιμονίων δὲ, Ἀθήναιος. καὶ ἡ μὲν στρατιὰ πάλιν διέβη ἐς Τορώνην· οἱ δὲ τῷ Βρασίδᾳ ἀνήγγελλον τὴν ξυνθήκην· καὶ ἐδέξαντο πάντες οἱ ἐπὶ Θρᾴκης ξύμμαχοι Λακεδαιμονίων τὰ πεπραγμένα. Ἀριστώνυμος δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις καθήνει, Σκιωναίους δὲ αἰσθόμενος ἐκ λογισμοῦ τῶν ἡμερῶν ὅτι ὕστερον ἀφεστήκοιεν, οὐκ ἔφη ἐνσπόνδους ἔσεσθαι. Βρασίδας δὲ ἀντέλεγε πολλὰ, ὡς

feſtim, quodam *non magno* praeſidio apud ipſos relicto, retro abiit. Nec multo poſt exercitum majorem *eo* trajecit, quod Menden et Potidaeam cum ipſis tentare vellet: exiſtimans et Athenienſes ad opem ipſis ferendam venturos, quippe quod inſulam incolerent, eosque antevertere cupiens. Quin etiam nonnullos in his civitatibus ad proditionem ſolicitabat. Atque ille quidem has civitates aggreſſurus erat.

122. Sed interea ad eum veniunt cum triremi, qui inducias renuntiarent, ex Athenienſibus, Ariſtonymus, ex Lacedaemoniis, Athenaeus. Atque exercitus quidem Toronam reverſus eſt. Legati vero conventa Braſidae renunciarunt. Univerſi autem Lacedaemoniorum ſocii, qui in Thracia erant, res geſtas comprobarunt. Ariſtonymus autem caeteris quidem aſſentiebatur; ſed Scionaeos, quos ex dierum ſupputatione poſt initas inducias defeciſſe animadvertebat, foederis participes fore negabat. Braſidas vero contra multis verbis affirmabat, *Scionem* prius *defectionem feciſſe*, nec urbem dimittere volebat. Cum autem Ariſtonymus

haec de ipſis *Scionaeis* Athenas renunciaſſet, Athenienſes ad bellum Scionae confeſtim inferendum *animis* erant parati. Lacedaemonii vero, legatis *ad Athenienſes* miſſis, dicebant ipſos foedera violaturos, *ſi bellum Scionaeis inferrent*, urbemque *Scionam* ſibi vendicabant, ſidem Braſidae habentes. Et parati erant ad judicio de ipſa disceptandum. Illi vero judicio quidem *controverſiam committere, et rem in discrimen adducere, ac* periclitari nolebant, ſed primo quoque tempore bellum *Scionae* inferre *volebant:* irati quod jam vel inſularum incolae a ſe defectionem ſibi faciendam cenſerent, terreſtri Lacedaemoniorum potentia nihil *ipſis in rebus maritimis* profutura freti. Et profecto quod de defectione dicebatur, magis verum erat, quam vel ipſi Athenienſes cenſerent. Nam Scionaei duobus poſt *factas inducias* diebus defecerant. Confeſtim autem in Cleonis ſententiam decretum fecerunt de expugnandis occidendisque Scionaeis; et a caeteris *belli partibus* abstinentes, *ad hanc unam ſe converterunt, et* ad hoc *peragendum* ſe praeparare coeperunt.

πρότερον, καὶ οὐκ ἀφίει τὴν πόλιν. ὡς δ' ἀπήγγελλεν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Ἀριστώνυμος περὶ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι εὐθὺς ἕτοιμοι ἦσαν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Σκιώνην. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, πρέσβεις πέμψαντες, παραβήσεσθαι ἔφασαν αὐτοὺς τὰς σπονδὰς, καὶ τῆς πόλεως ἀντεποιοῦντο, Βρασίδᾳ πιστεύοντες. δίκῃ τε ἕτοιμοι ἦσαν περὶ αὐτῆς κρίνεσθαι. οἱ δὲ, δίκῃ μὲν οὐκ ἤθελον κινδυνεύειν, στρατεύειν δὲ ὡς τάχιστα. ὀργὴν ποιούμενοι εἰ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἤδη ὄντες ἀξιοῦσι σφῶν ἀφίστασθαι, τῇ κατὰ γῆν Λακεδαιμονίων ἰσχύϊ ἀνωφελεῖ πιστεύοντες. εἶχε δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἀποστάσεως μᾶλλον ἢ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδικαίουν. δύο γὰρ ἡμέραις ὕστερον ἀπέστησαν οἱ Σκιωναῖοι. ψήφισμά τ' εὐθὺς ἐποιήσαντο, Κλέωνος γνώμῃ πεισθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε καὶ ἀποκτεῖναι. καὶ τἄλλα ἡσυχάζοντες, ἐς τοῦτο παρεσκευάζοντο.

ρκγ'. Εν τούτῳ δὲ Μένδη ἀφίςαται αὐτῶν, πόλις ἐν τῇ Παλλήνῃ, Ερετριέων ἀποικία. κ) αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Βρασίδας, οὐ νομίζων ἀδικεῖν, ὅτι ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ φανερῶς προσεχώρησαν. ἔςι γὰρ ἃ καὶ αὐτὸς ἐνεκάλει τοῖς Αθηναίοις παραβαίνειν τὰς σπονδάς. διὸ καὶ οἱ Μενδαῖοι μᾶλλον ἐτόλμησαν, τήν τε τȣ̃ Βρασίδου γνώμην ὁρῶντες ἑτοίμην, τεκμαιρόμενοι καὶ ἀπὸ τῆς Σκιώνης, ὅτι οὐ προὐδίδου. καὶ ἅμα τῶν πρασσόντων σφίσιν ὀλίγων τε ὄντων, καὶ ὡς τότε ἐμέλλησαν, ȣ̉κέτι ἀνέντων, ἀλλὰ περὶ σφίσιν αὐτοῖς φοβȣμένων τὸ κατάδηλον, καὶ καταβιασαμένων παρὰ γνώμην τοὺς πολλούς. οἱ δὲ Αθηναῖοι, εὐθὺς πυθόμενοι, πολλῷ ἔτι μᾶλλον ὀργισθέντες, παρεσκευάζοντο ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς πόλεις. κ) Βρασίδας, προσδεχόμενος τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, ὑπεκκομίζει ἐς Ολύνθον τὴν Χαλκιδικὴν παῖδας καὶ γυναῖκας τῶν Σκιωναίων κ) Μενδαίων.

123. Interea vero Mende urbs, quae erat sita in Pallene, Eretriensium colonia, defecit. Brasidas autem ipsos *Mendaeos in fidem suam* recepit, non existimans, se injuste facere, quia Mendaei induciarum factarum tempore aperte *et sine proditione* deditionem fecerant. Habebat enim et ipse, quod vicissim crimini daret Atheniensibus de foederibus violatis. Quamobrem etiam Mendaei *hoc facere* magis sunt ausi, tum quia propensum Brasidae animum videbant; et ex ipsa Scione conjecturam facientes, quia *Brasidas eam* non prodebat, tum etiam quia qui *proditionem* cum ipsis moliebantur, quamvis pauci essent, tamen (quia rem semel susceptam, quam tunc peracturi erant, amplius intermittere nolebant; sed sibi ipsis metuebant, ne patefierent) plebem praeter *omnium* opinionem superaverant. Athenienses autem, cum protinus *haec* accepissent, multo magis irritati, se adversus utramque civitatem instruebant. Brasidas vero, cum infestum ipsorum classis adventum exspectaret, Scionaeorum et Mendaeorum liberos et conjuges in Chalcidicam Olynthum subduxit.

Et ad ipsos *praesidii causa* misit quingentos gravis armaturae milites Peloponnesios, et trecentos peltatos Chalcidenses, cum Polydamida *ipsorum* universorum praefecto. Atque hi quidem, quod Athenienses propediem adfuturos exspectarent, res suas communiter adornabant.

124. Brasidas vero et Perdiccas interea copiis conjunctis bellum Arrhibaeo rursus ad Lyncum intulerunt. Et duxerunt, hic quidem, copias Macedonum, quibus imperabat, et Graecorum *in Macedonia* habitantium milites. Ille vero, praeter Peloponnesiorum reliquias, quas illic habebat, Chalcidenses, et Acanthios, et ex aliis *populis*, pro cujusque facultate *ac potentia*. Universarum autem Graecarum copiarum erant fere tria millia. Equites vero universi, qui sequebantur, Macedonum cum Chalcidensibus, erant paulo pauciores quam mille. Et barbarorum alia manus permulta. Cum autem in Arrhibaei *regionem* irrupissent, et Lyncestas castra sibi opposita habentes invenissent, ipsi quoque castra *illis* opposita fecerunt. Cum autem pedites quidem u-

ϰ) τῶν Πελοποννησίων αὐτοῖς πενταϰοσίους ὁπλίτας διέπεμψε, ϰ) πελταςὰς τριαϰοσίȣς Χαλϰιδέων. ἄρχοντά τε τῶν ἁπάντων Πολυδαμίδαν. ϰ) οἱ μὲν, τὰ περὶ σφᾶς αὐτȣς, ὡς ἐν τάχει παρεσομένων τῶν Αθηναίων, ϰοινῇ εὐτρεπίζοντο.

ρκδ´. Βρασίδας δὲ ϰ) Περδίϰϰας ἐν τούτῳ ςρατεύȣσιν ἅμα ἐπὶ Αῤῥίϐαιον τοδεύτερον ἐς Λύγϰον. ϰ) ἦγον, ὁ μὲν, ὧν ἐϰράτει Μαϰεδόνων τὴν δύναμιν, ϰαὶ τῶν ἐνοιϰȣ́ντων Ἑλλήνων ὁπλίτας. ὁ δὲ, πρὸς τοῖς αὐτȣ̃ περιλοίποις τῶν Πελοποννησίων, Χαλϰιδέας, ϰ) Αϰανθίȣς, ϰ) τῶν ἄλλων ϰατὰ δύναμιν ἑϰάςων. ξύμπαν δὲ τὸ ὁπλιτιϰὸν τῶν Ἑλλήνων, τρισχίλιοι μάλιςα. ἱππῆς δ᾽ οἱ πάντες ἠϰολȣ́θȣν Μαϰεδόνων ξὺν Χαλϰιδεῦσιν ὀλίγῳ ἐς χιλίους, ϰ) ἄλλος ὅμιλος τῶν βαρϐάρων πολύς. ἐσϐαλόντες δὲ ἐς τὴν Αῤῥιϐαίȣ, ϰ) εὑρόντες ἀντεςρατοπεδευμένους αὐτοῖς τοὺς Λυγϰηςὰς, ἀντεϰαθέζοντο ϰ) αὐτοί. ϰ) ἐχόντων

τῶν μὲν πεζῶν λόφον ἑκατέρωθεν, πεδίου δὲ τοῦ μέσου ὄντος, οἱ ἱππῆς ἐς αὐτὸ καταδραμόντες, ἱππομάχησαν πρῶτα ἀμφοτέρων. ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Βρασίδας καὶ ὁ Περδίκκας, προελθόντων προτέρων ἀπὸ τοῦ λόφου μετὰ τῶν ἱππέων τῶν Λυγκηστῶν ὁπλιτῶν, καὶ ἑτοίμων ὄντων μάχεσθαι, ἀντεπαγαγόντες καὶ αὐτοὶ ξυνέβαλον, καὶ ἔτρεψαν τοὺς Λυγκηστάς. καὶ πολλοὺς μὲν διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ διαφεύγοντες πρὸς τὰ μετέωρα, ἡσύχαζον. μετὰ δὲ τοῦτο, τροπαῖον στήσαντες, δύο μὲν ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπέσχον, τοὺς Ἰλλυριοὺς μένοντες, οἳ ἔτυχον τῷ Περδίκκᾳ μισθοῦ μέλλοντες ἥξειν· ἔπειτα ὁ Περδίκκας ἐβούλετο προϊέναι ἐπὶ τὰς τοῦ Ἀῤῥιβαίου κώμας, καὶ μὴ καθῆσθαι. Βρασίδας δὲ τῆς τε Μένδης περιορώμενος, μὴ τῶν Ἀθηναίων πρότερον ἐπιπλευσάντων τὶ πάθῃ, καὶ ἅμα τῶν Ἰλλυριῶν οὐ παρόντων, οὐ πρόθυμος ἦν, ἀλλὰ ἀναχωρεῖν μᾶλλον.

trinque collem haberent, *in quo confederant*, planities vero *inter utraque caſtra* interjaceret, equites in eam decurrentes, utrinque primum equeſtre proelium commiſerunt. Deinde vero Braſidas et Perdiccas, cum Lynceſtarum gravis armaturae milites cum equitibus ex *ſuo* colle priores proceſſiſſent, et ad proelium committendum eſſent parati, et ipſi viciſſim ſuas copias adverſus *eos* produxiſſent, conflixerunt, et Lynceſtas fugaerunt. Et multos quidem interfecerunt, caeteri vero in editiora loca diffugientes, *ibi* quieſcebant, *et ab armis abstinebant*. Poſtea vero, *Braſidas et Perdiccas* erecto trophaeo biduum triduumve ſubſtiterunt, opperientes Illyrios, qui, a Perdicca mercede conducti, venturi erant. Deinde Perdiccas *quidem* adverſus Arrhibaei pagos progredi, neque ſubſidere *tempusque terere* volebat. Braſidas vero de Mende ſolicitus, tum ne, ſi prius, *quam ipſe eo perveniſſet*, Athenienſes infeſta claſſe *illuc* appuliſſent, aliquam cladem acciperet, tum etiam quod Illyrii non adeſſent, non *ad progrediendum*, ſed ad regrediendum potius erat animo paratus.

125. Interea vero, dum ipſi inter ſe contenderent, nunciatum eſt Illyrios, etiam prodito Perdicca cum Arrhibaeo ſe conjunxiſſe. Quare cum utrique propter ipſorum metum, quod eſſent homines bellicoſi, recedere jam placeret: ſed propter contentionem nihil certi conſtitutum eſſet, quando inde diſcedendum eſſet, cumque nox interveniſſet, Macedones quidem et barbarorum multitudo, ſubito timore perculſi (id quod magnis exercitibus contingere conſuevit, qui incertis de cauſis *ſaepe* animis conſternantur) et exiſtimantes, longe plures *hoſtes* contra ſe venire, quam *reapſe* veniebant, ac jamjam adfore, ſe in repentinam fugam conjicientes domum tendebant. Et Perdiccam, qui *fugam ipſorum* initio non ſenſerat, ubi reſcivit, antequam Braſidam videret, *et rem cum ipſo communicaret* (alter enim ab altero caſtra valde procul habebat) *illinc* ocius abire coëgerunt. Braſidas vero ſimul ac dies illuxit, cum animadvertiſſet, Macedones jam diſceſſiſſe, et Illyrios ac Arrhibaeum contra ſe venturos, ipſe quoque gravis armaturae militibus in agmen quadratum coactis, et levis armaturae militibus

ρκέ. Καὶ ἐν τούτῳ διαφερομένων αὐτῶν ἠγγέλθη, ὅτι καὶ οἱ Ιλλυριοὶ μετ' Αῤῥιβαίου προδόντες Περδίκκαν γεγένηνται. ὥστε ἤδη ἀμφοτέροις μὲν δοκοῦν ἀναχωρεῖν, διὰ τὸ δέος αὐτῶν, ὄντων ἀνθρώπων μαχίμων. κυρωθὲν δὲ οὐδὲν, ἐκ τῆς διαφορᾶς, ὁπηνίκα χρὴ ὁρμᾶσθαι, νυκτός τε ἐπιγενομένης, οἱ μὲν Μακεδόνες, καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων εὐθὺς φοβηθέντες (ὅπερ φιλεῖ μεγάλα στρατόπεδα σαφῶς ἐκπλήγνυσθαι) καὶ νομίσαντες πολλαπλασίους μὲν ἢ ἦλθον ἐπιέναι, ὅσον δὲ οὐδέπω παρεῖναι, καταστάντες ἐς αἰφνίδιον φυγὴν, ἐχώρουν ἐπ' οἴκου. καὶ τὸν Περδίκκαν τοπρῶτον οὐκ αἰσθανόμενον, ὡς ἔγνω, ἠνάγκασαν, πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν (ἄπωθεν γὰρ πολὺ ἀλλήλων ἐστρατοπεδεύοντο) προαπελθεῖν. Βρασίδας δὲ ἅμα τῇ ἕῳ ὡς εἶδε τοὺς Μακεδόνας προκεχωρηκότας, τούς τε Ιλλυριοὺς καὶ τὸν Αῤῥίβαιον μέλλοντας ἐπιέναι, ξυναγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐς τετράγωνον

τάξιν τοὺς ὁπλίτας, καὶ τὸν ψιλὸν ὅμιλον ἐς μέσον λαβὼν, διενοεῖτο ἀναχωρεῖν. ἐκδρόμους δὲ, εἴπη προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς νεωτάτους. καὶ αὐτὸς λογάδας ἔχων τριακοσίους, τελευταῖος γνώμην εἶχεν, ὑποχωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων πρώτοις προσκεισομένοις, ἀνθιστάμενος ἀμύνεσθαι. καὶ πρὶν τοὺς πολεμίους ἐγγὺς εἶναι, ὡς διὰ ταχέων, παρεκελεύσατο τοῖς στρατιώταις τοιάδε.

ρκϛ'. 'ΕΙ μὲν μὴ ὑπώπτευον, ἄνδρες
'Πελοποννήσιοι, ὑμᾶς τῷ τε μεμονῶσθαι,
'καὶ ὅτι βάρβαροι οἱ ἐπιόντες, καὶ πολ-
'λοὶ, ἔκπληξιν ἔχειν, οὐκ ἂν ὁμοίως δι-
'δαχὴν ἅμα τῇ παρακελεύσει ἐποιού-
'μην. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόλειψιν τῶν
'ἡμετέρων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντί-
'ων, βραχεῖ ὑπομνήματι καὶ παραινέ-
'σει τὰ μέγιστα πειράσομαι πείθειν. ἀ-
'γαθοῖς γὰρ εἶναι ὑμῖν προσήκει τὰ πο-
'λέμια, οὐ διὰ ξυμμάχων παρουσίαν ἑ-
'κάστοτε, ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀρετήν. καὶ

in medium *agmen* receptis, *illinc* recedere cogitabat. Juniores autem difpofuit ad excurfiones faciendas, fiqua *hoftes* ipfos invaderent. Ipfe vero cum delecta trecentorum manu in animo habebat, poftremus *et in noviffimo agmine fubfiftens*, primis quibusque adverfariorum impreffionem *in fuos* facturis refiftere, eosque propulfando fe fubducere: et antequam hoftes appropinquarent, pro facultate, quam ipfi temporis anguftiae dabant, fuos milites *ad rem fortiter gerendam* adhortatus eft, his verbis:

126. 'Nifi ego fufpicarer, viri Peloponnefii, terrore vos effe perculfos, tum quod derelicti fimus, tum etiam quod barbari, iique magno numero contra nos veniant, non ita vos docerem pariter ac adhortarer. jam vero quod ad noftrorum defertionem et ad hoftium multitudinem attinet, vobis, quae maxima funt, brevi admonitione et adhortatione perfuadere conabor. Vos enim in rebus bellicis ftrenuos effe convenit, non femper propter fociorum praefentiam, fed propter virtutem vobis infitam; nec aliorum multitudinem extimefce-

' re. quippe qui venitis ex ejusmodi rebus-' publicis, in quibus non multi paucis, ſed ' potius pauciores pluribus imperant; qui ' nulla alia ratione principatum ſunt adepti, ' quam quod *hoſtes* proeliando ſuperarint. ' Barbaros autem (quos propter imperitiam, ' *quod eorum nullum periculum adhuc feceri-* ' *tis*, nunc formidatis) cum ex iis, quae in ' Macedonum gratiam in proelio ante cum ' ipſis commiſſo feciſtis, tum ex iis, quae e-' go partim conjectura, partim fama intelli-' go, ſcire debetis non fore formidabiles, *ac* ' *proinde nequaquam extimeſcendos*. Quot-' quot enim hoſtes re vera ſunt infirmi, et ' tamen roboris ſpeciem habent, ſi vera de ' illis experientia accedat, *et ipſorum infir-* ' *mitas explorate, facto periculo, cognoſca-* ' *tur*, adverſarios magis confirmant. Qui-' bus vero aliqua fortitudo conſtanter adeſt, ' ſi quis *eam* ante non noverit, in eos auda-' cius feratur. Iſti vero, antequam proeli-' um ineant, illis ſunt formidabiles, qui ip-' ſos nondum ſunt experti. Nam ipſo mul-' titudinis aſpectu ſunt terribiles, et vocife-' rationis magnitudine ſunt intolerabiles. Et ' inanis illa armorum concuſſio quandam

‘ μηδὲν πλῆθος πεφοβῆσθαι ἑτέρων. οἵγε
‘ μηδὲ ἀπὸ πολιτειῶν τοιέτων ἥκετε ἐν
‘ αἷς οὐ πολλοὶ ὀλίγων ἄρχουσιν, ἀλλὰ
‘ πλειόνων μᾶλλον ἐλάσσους· οὐκ ἄλλῳ
‘ τινὶ κλησάμενοι τὴν δυναςείαν, ἢ τῷ μα-
‘ χόμενοι κρατεῖν. βαρβάρους δὲ, οὓς νῦν
‘ ἀπειρίᾳ δέδιτε, μαθεῖν χρὴ ἔξ ὧν τε
‘ προηγώνισθε τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν, ϗ
‘ ἀφ’ ὧν ἐγὼ εἰκάζω τε, καὶ ἄλλων ἀ-
‘ κοῇ ἐπίςαμαι, οὐ δεινοὺς ἐσομένους. ϗ
‘ γὰρ ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῆ ὄντα τῶν
‘ πολεμίων δόκησιν ἔχει ἰχύος, διδαχὴ
‘ ἀληθὴς προσγενομένη περὶ αὐτῶν, ἐθάρ-
‘ συνε μᾶλλον τους ἀμυνομένους. οἷς δὲ
‘ βεβαίως τὶ πρόσεςιν ἀγαθὸν, μὴ προει-
‘ δώς τις ἂν αὐτοῖς τολμηρότερον προσ-
‘ φέροιτο. οὗτοι δὲ τὴν μέλλησιν μὲν ἔ-
‘ χουσι τοῖς ἀπείροις φοβεράν. καὶ γὰρ
‘ πλήθει ὄψεως δεινοὶ, καὶ βοῆς μεγέθει
‘ ἀφόρητοι. ἥ τε διακενῆς ἐπανάσεισις τῶν

‘ ὅπλων ἔχει τινὰ δήλωσιν ἀπειλῆς.
‘ προσμῖξαι δὲ τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὰ οὐχ
‘ ὅμοιοι. οὔτε γὰρ τάξιν ἔχοντες, αἰσχυν-
‘ θεῖεν ἂν λιπεῖν τινὰ χώραν βιαζόμε-
‘ νοι. ἥ τε φυγὴ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτῶν,
‘ ἴσην ἔχουσα δόξαν τοῦ καλοῦ, ἀνεξέ-
‘ λεγκτον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἔχει. αὐτο-
‘ κράτωρ δὲ μάχη μάλιστ᾽ ἂν καὶ πρό-
‘ φασιν τοῦ σώζεσθαι τινὶ πρεπόντως πο-
‘ ρίσειε. τοῦ τε εἰς χεῖρας ἐλθεῖν πιστό-
‘ τερον τὸ ἐκφοβήσειν ἡμᾶς ἀκινδύνως ἡ-
‘ γοῦνται. ἐκείνῳ γὰρ ἂν πρὸ τούτου ἐ-
‘ χρῶντο. σαφῶς τε πᾶν τὸ προϋπάρ-
‘ χον δεινὸν ἀπ᾽ αὐτῶν, ὁρᾶτε ἔργῳ μὲν
‘ βραχὺ ὄν, ὄψει δὲ καὶ ἀκοῇ κατα-
‘ σπέρχον. ὃ ὑπομείναντες ἐπιφερόμενον,
‘ καὶ ὅταν καιρὸς ᾖ, κόσμῳ καὶ τάξει
‘ αὖθις ὑπαγαγόντες, ἔς τε τὸ ἀσφα-
‘ λὲς θᾶσσον ἀφίξεσθε, καὶ γνώσεσθε τὸ-
‘ λοιπὸν ὅτι οἱ τοιοῦτοι ὄχλοι τοῖς μὲν

‘ minarum ſignificationem habet. Sed *hu-*
‘ *jusmodi homines* in ipſo conflictu adverſus
‘ eos, qui res iſtas *fortiter* ſuſtinent, haud
‘ tales ſe praeſtant, *quales ante congreſſum*
‘ *eſſe videbantur.* Cum enim nullum ordi-
‘ nem habeant, *nullamque militarem diſci-*
‘ *plinam ſervent,* haudquaquam eos pudebit
‘ locum deſerere, ſi *ab hoſtibus* premantur.
‘ Et cum fuga aeque honeſta et glorioſa
‘ ipſis videatur atque *hoſtium* aggreſſio, nul-
‘ lum etiam fortitudinis examen *apud ipſos*
‘ habeatur. Pugna autem, in qua unusquis-
‘ que rem arbitratu ſuo gerit, cuivis etiam
‘ ſalutis ſervato decoro quaerendae occaſio-
‘ nem facillime praebeat. Tutius autem
‘ exiſtimant, nos *eminus et* ſine periculo ter-
‘ refacere, quam nobiscum ad manus veni-
‘ re. Nam *ſi manus nobiscum conſerere tuti-*
‘ *us eſſe duxiſſent, quam eminus nos terrere,*
‘ *profecto jam* illa potius, quam iſta ratione
‘ uſi eſſent. Denique quicquid terroris hac-
‘ tenus *vobis* ab ipſis incuſſum eſt, manifeſte
‘ videtis re quidem ipſa leve eſſe; ſed aſpec-
‘ tu *tantum* et auditu terrorem *vobis* incute-
‘ re. Quem *inanem terrorem, ac impreſſio-*
‘ *nem* ingruentem ſi ſustinueritis, et, quum
‘ tempus fuerit, ſervata militari diſciplina

' ordinibusque servatis, retro vos subduxè-
' ritis, et in loca tuta citius pervenietis, et
' cognoscetis in posterum hujusmodi turbas;
' illis quidem qui primum *ipsarum* impetum
' sustinuerint, inani minarum strepitu for-
' titudinem ante conflictum eminus ostenta-
' re: illis vero, qui ipsis cesserint, animi
' strenuitatem extra periculum positas, prae-
' cipites demonstrare, *cedentium* tergis in-
' stantes, *ipsòrumque vestigia persequentes.*'

127. Brasidas *suos* his verbis adhortatus, exercitum pedetentim reducebat. Barbari autem, hoc animadverso, magna vociferatione ac tumultu ingruebant, existimantes eum fugere, et a se, ubi ipsum assequuti fuissent, interfectum iri *sperantes.* Sed cum et excursores, quacunque *barbari* impressionem facerent, ipsis occurrerent, *ac resisterent,* et ipse cum delecta *trecentorum* manu *ipsos* invadentes sustineret, ac praeter *ipsorum* opinionem, adversus primum impetum restitissent, et cum deinceps ipsorum quidem irruentium impetum exceptum propulsarent, ipsis vero cessantibus *nec ullam impressionem facientibus* pedem referrent, tunc vero plerique barbarorum a Graecis, qui cum Brasida in locis patentibus erant,

'τὴν πρώτην ἔφοδον δεξαμένοις, ἄπωθεν
'ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον μελλήσει ἐπικομ-
'ποῦσιν. οἱ δ' ἂν εἴξωσιν αὐτοῖς κατὰ
'πόδας, τὸ εὔψυχον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὀ-
'ξεῖς ἐνδείκνυνται.'

ρκζ'. Τοιαῦτα ὁ Βρασίδας παραινέσας, ὑπῆγε τὸ στράτευμα. οἱ δὲ Βάρβαροι ἰδόντες, πολλῇ βοῇ καὶ θορύβῳ προσέκειντο νομίσαντες φεύγειν τε αὐτὸν, καὶ καταλαβόντες διαφθείρειν. καὶ ὡς αὐτοῖς αἵ τε ἐκδρομαὶ, ὅπη προσπίπτοιεν, ἀπήντων, καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς λογάδας ἐπικειμένους ὑφίστατο, τῇ τε πρώτῃ ὁρμῇ παρὰ γνώμην ἀντέστησαν, καὶ τολοιπὸν ἐπιφερομένους, μὲν δεχόμενοι ἠμύνοντο, ἡσυχάζοντων δὲ αὐτοὶ ὑπεχώρουν, τότε δὴ τῶν μετὰ τοῦ Βρασίδου Ἑλλήνων ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ οἱ πόλλοι τῶν βαρβάρων ἀπέχοντο, μέρος δέ τι καταλιπόντες αὐτοῖς ἐπακολουθοῦν προσβάλλειν, οἱ λοι-

ποὶ χωρήσαντες δρόμῳ, ἐπί τε τοὺς φεύγοντας τῶν Μακεδόνων, οἷς ἐντύχοιεν, ἔκτεινον, καὶ τὴν ἐσβολὴν, ἥ ἐστι μεταξὺ δυοῖν λόφοιν στενὴ, ἐς τὴν Ἀῤῥιβαίου φθάσαντες προκατέλαβον, εἰδότες οὐκ οὖσαν ἄλλην τῷ Βρασίδᾳ ἀναχώρησιν. καὶ προσιόντος αὐτοῦ, ἐς αὐτὸ ἤδη τὸ ἄπορον τῆς ὁδοῦ κυκλοῦνται ὡς ἀποληψόμενοι.

ρκή. Ὁ δὲ, γνοὺς, προεῖπε τοῖς μεθ' αὐτοῦ τριακοσίοις, ὃν ᾤετο μᾶλλον ἂν ἑλεῖν τῶν λόφων, χωρήσαντας πρὸς αὐτὸν δρόμῳ, ὡς τάχιστα ἕκαστος δύναται ἄνευ τάξεως, πειράσαι ἀπ' αὐτοῦ ἐκκροῦσαι τοὺς ἤδη ἐπιόντας βαρβάρους, πρὶν καὶ τὴν πλείονα κύκλωσιν σφῶν αὐτόσε προσμίξαι. καὶ οἱ μὲν, προσπεσόντες, ἐκράτησάν τε τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, καὶ ἡ πλείων ἤδη στρατιὰ τῶν Ἑλλήνων ῥᾷον πρὸς αὐτὸν ἐπορεύοντο. οἱ γὰρ βάρβαροι καὶ ἐφοβήθησαν, τῆς τροπῆς αὐτοῖς ἐνταῦθα γενομένης σφῶν ἀπὸ τοῦ

ulterius persequendis abstinuerunt: sed cum quandam *suarum copiarum non magnam* partem reliquissent, quae ipsos *abeuntes* insequeretur ac aggrederetur, caeteri cursu contenderunt in fugientes Macedones, quorum ut in quemque incidebant, *eum* trucidabant. Et angustas fauces inter duos colles sitas, qua patet aditus in Arrhibaei *fines*, ocius praeoccuparunt, quia sciebant, nullam aliam esse viam, qua Brasidas *domum cum suis copiis* se recipere posset. Ipsumque jam appropinquantem in ipsis transitus angustiis, ut intercepturi, circumsistunt.

128. Ille vero hac re cognita, trecentis illis, quos secum ducebat, praecepit, ut in eum collem, quem facilius a se captum iri putabat, cursu contendentes, quanta maxima quisque celeritate posset, nullo ordine servato, barbaros jam contra se venientes illinc deturbare conarentur, priusquam major numerus *barbarorum*, qui suos circumvenire statuerant, eo conflueret. Atque illi quidem eos, qui in colle erant, impressione *in eos* facta superarunt, atque reliquus Graecorum exercitus in eum *collem* jam facilius ibat. Nam barbari territi sunt, suis illic in

fugam versis, et ex editiore loco pulsis. nec ulterius *Graecos* sunt persequuti, quod eos in *agri amici* confiniis jam esse, et evasisse arbitrarentur. Brasidas autem, ubi loca superiora nactus est, iter tutius faciens, eodem die primum pervenit Arnissam, quae Perdiccae imperio paret. Ipsique milites irati, quod Macedones priores recessissent, ut in quaeque incidebant inter eundum, vel plaustra boum, quae ad ipsos pertinebant, vel sarcinas, si quae deciderant, (ut in nocturno et pavoris pleno receptu contigisse credibile erat) illa quidem concidebant, solventes, illas vero sibi vendicabant. Atque hinc primum Perdiccas Brasidam hostem judicavit, et in posterum animo concepit odium in Peloponnesios, non consuetum illud quidem, propter Athenienses, *quos oderat*: sed propter sua necessaria commoda *ab ipsis* alienatus, operam dabat, ut quoquo modo quamprimum cum illis quidem compositionem faceret, ab his vero dissociaretur.

129. Brasidas vero ex Macedonia To-

μετεώρου. καὶ ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτ' ἐπηκολούθουν νομίζοντες καὶ ἐν μεθορίοις εἶναι αὐτοὺς ἤδη, καὶ διαπεφευγέναι. Βρασίδας δὲ, ὡς ἀντελάβετο τῶν μετεώρων, κατὰ ἀσφάλειαν μᾶλλον ἰὼν, αὐθημερὸν ἀφικνεῖται εἰς Αρνισσαν πρῶτον, τῆς Περδίκκου ἀρχῆς. καὶ αὐτοὶ ὀργιζόμενοι οἱ στρατιῶται τῇ προαναχωρήσει τῶν Μακεδόνων, ὅσοις ἐνέτυχον κατὰ τὴν ὁδὸν ζεύγεσιν αὐτῶν βοεικοῖς, ἢ εἴ τινι σκεύει ἐκπεπτωκότι, (οἷα ἐν νυκτερινῇ καὶ φοβερᾷ ἀναχωρήσει εἰκὸς ἦν ξυμβῆναι) τὰ μὲν ὑπολύοντες κατέκοπτον, τῶν δὲ οἰκείωσιν ἐποιοῦντο. ἀπὸ τούτου τε πρῶτον Περδίκκας Βρασίδαν τε πολέμιον ἐνόμισε, καὶ ἐς τὸ λοιπὸν, Πελοποννησίων τῇ μὲν γνώμῃ δι' Αθηναίους οὐ ξύνηθες μῖσος εἶχε, τῶν δὲ ἀναγκαίων ξυμφόρων διαναστὰς, ἔπρασσεν ὅτῳ τρόπῳ τάχιστα τοῖς μὲν ξυμβήσεται, τῶν δὲ ἀπαλλάξεται.

ρκθ'. Βρασίδας δὲ, ἀναχωρήσας ἐκ Μα-

κεδονίας ἐς Τορώνην, καταλαμβάνει Ἀθηναίους Μένδην ἤδη ἔχοντας. καὶ αὐτοῦ ἡσυχάζων, ἐς μὲν τὴν Παλλήνην ἀδύνατος ἤδη ἐνόμιζεν εἶναι διαβὰς τιμωρεῖν, τὴν δὲ Τορώνην ἐν φυλακῇ εἶχεν. ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῖς ἐν τῇ Λύγκῳ ἐξέπλευσαν ἐπί τε τὴν Μένδην καὶ τὴν Σκιώνην οἱ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, ναυσὶ μὲν πεντήκοντα, ὧν ἦσαν δέκα Χῖαι, ὁπλίταις δὲ χιλίοις, ἑαυτῶν, καὶ τοξόταις ἑξακοσίοις, καὶ Θρᾳξὶ μισθωτοῖς χιλίοις, καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων πελτασταῖς. ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ Νικόστρατος ὁ Διϊτρεφοῦς. ἄραντες δὲ ἐκ Ποτιδαίας ταῖς ναυσὶ, καὶ σχόντες κατὰ τὸ Ποσειδώνιον, ἐχώρουν ἐς τοὺς Μενδαίους. οἱ δὲ αὐτοί τε, καὶ Σκιωναίων τριακόσιοι, βεβοηθηκότες, Πελοποννησίων τε οἱ ἐπίκουροι, ξύμπαντες δὲ, ἑπτακόσιοι ὁπλῖται, καὶ Πολυδαμίδας ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἔτυχον ἐξεστρατοπεδευμένοι ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου καρτεροῦ. καὶ αὐ-

tonen reverſus, offendit Menden ab Athenienſibus jam occupatam. Ibique ſubſidens, in Pallenen quidem propter virium imbecillitatem ad opem *Mendae* ferendam tunc ſe trajicere non poſſe ducebat: ſed Toronen praeſidio tuebatur. Nam ſub idem tempus, quo res apud Lyncum geſtae fuerunt, Athenienſes navalem expeditionem adverſus Menden et Scionen ſusceperunt, ad quam ſe prius accingebant, cum quinquaginta navibus, quarum decem erant Chiae, et cum mille gravis armaturae militibus de ſuis popularibus, et ſexcentis ſagittariis, et mille Thracibus mercede conductis, aliisque peltatis, quos illinc ex ſuis ſociis collegerant. Illis autem praeerat Nicias Nicerati, et Nicoſtratus Diotrephis *filius*. Cum autem a Potidaea cum claſſe ſolviſſent, et ad eam partem appuliſſent, ubi erat Neptuni templum, adverſus Mendaeos contenderunt. Ipſi autem *Mendaei*, et Scionaeorum trecenti, qui *Mendaeis* opem tulerant, et Peloponneſiorum auxiliarii milites, qui univerſi erant ſeptingenti gravis armaturae milites, et Polydamidas ipſorum dux, extra urbem in colle natura munito caſtra poſuerant. Et

Nicias quidem cum centum et viginti Methonaeis leviter armatis, et delectis sexaginta gravis armaturae militibus Atheniensibus, omnibusque sagittariis, quos secum ducebat, per quandam collis semitam ad ipsos accedere conatus, et ab ipsis vulneratus, deturbare non potuit. Nicostratus vero, cum alio itinere, quod longo distabat intervallo, cum omni reliquo exercitu collem accessu difficilem subiisset, vehementissime trepidavit, parumque abfuit, quin totus Atheniensium exercitus vinceretur. Atque eo quidem die, quod Mendaei eorumque socii loco non cessissent, Athenienses *illinc* digressi, castrametati sunt. Mendaei vero, cum nox advenisset, in urbem abierunt.

130. Postridie vero Athenienses quidem classe circumvecti ad eam partem, quae Scionen spectabat, et suburbana ceperunt, totumque diem illum in *ejus* agro vastando consumserunt, nemine contra prodeunte. Erat enim et nonnihil seditionis intra urbem. Illi vero trecenti Scionaei proxima

τοῖς Νικίας μὲν, Μεθωναίους τε ἔχων εἴ-
κοσι ϗ ἑκατὸν ψιλοὺς, ϗ λογάδας τῶν Α-
θηναίων ὁπλιτῶν ἑξήκοντα, ϗ τοὺς τοξότας
ἅπαντας, κατὰ ἀτραπόν τινα τοῦ λόφου
πειρώμενος προσβῆναι, ϗ τραυματιζόμενος
ὑπ' αὐτῶν, οὐκ ἠδυνήθη βιάσασθαι. Νικό-
στρατος δὲ, ἄλλῃ ἐφόδῳ ἐκ πλείονος παντὶ
τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἐπιὼν τῷ λόφῳ ὄν-
τι δυσπροσβάτῳ, ϗ πάνυ ἐθορυβήθη, ϗ ἐς
ὀλίγον ἀφίκετο πᾶν τὸ στράτευμα τῶν Α-
θηναίων νικηθῆναι. ϗ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ
ὡς οὐκ ἐνέδοσαν οἱ Μενδαῖοι ϗ οἱ ξύμμαχοι,
οἱ Ἀθηναῖοι ἀναχωρήσαντες ἐστρατοπεδεύ-
σαντο. ϗ οἱ Μενδαῖοι νυκτὸς ἐπελθούσης ἐς
τὴν πόλιν ἀπῆλθον.

ρλ'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι
περιπλεύσαντες ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης, τό,
τε προάστειον εἷλον, ϗ τὴν ἡμέραν ἅπασαν
ἐδῄουν τὴν γῆν, οὐδενὸς ἐπεξιόντος. ἦν γάρ τι
ϗ στασιασμοῦ ἐν τῇ πόλει. οἱ δὲ τριακόσιοι
τῶν Σκιωναίων τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀπε-

χώρησαν ἐπ' οἴκυ. κὴ τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικίας μὲν τῷ ἡμίσει τοῦ ϛρατοῦ προϊὼν ἅμα ἐς τὰ μεθόρια, τῶν Σκιωναίων τὴν γῆν ἐδῄυ. Νικόϛραλος δὲ τοῖς λοιποῖς καλὰ τὰς ἄνω πύλας, ᾗ ἐπὶ Πολιδαίας ἔρχονλαι, προσεκάθηλο τῇ πόλει. ὁ δὲ Πολυδαμίδας (ἔτυχε γὰρ ταύτῃ τοῖς Μενδαίοις κὴ ἐπικύροις ἐνλὸς τῦ τείχυς τὰ ὅπλα κείμενα) διατάσσει τε ὡς ἐς μάχην, κὴ παρῄνει τοῖς Μενδαίοις ἐπεξιέναι. καί τινος αὐτῷ τῶν ἀπὸ τῦ δήμυ ἀντειπόνλος καλὰ τὸ ϛασιωλικὸν, ὅτι ὐκ ἐπέξεισιν, ὐδὲ δέοιλο πολεμεῖν· κὴ ὡς ἀντεῖπεν, ἐπισπαϑέντος τε τῇ χειρὶ ὑπ' αὐτῦ, κὴ ϑορυϐηθένλος, ὁ δῆμος εὐθὺς ἀναλαϐὼν τὰ ὅπλα, περὶ ὀργῆς ἐχώρει ἐπί τε Πελοποννησίυς, κὴ τὺς τὰ ἐναντία σφίσι μετ' αὐτῶν πράξανλας. κὴ προσπεσόνλες, τρέπουσιν ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ, ἅμα δὲ τοῖς Αϑηναίοις τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων φοϐηθένλων. ᾠήθησαν γὰρ ἀπὸ προειρημένυ τι-

noƈte domum abierunt. Poſtridie vero Nicias quidem uno eodemque tempore cum dimidio copiarum ad confinia progreſſus, Scionaeorum agrum vaſtavit. Nicoſtratus vero cum reliquis *copiis*, a ſuperioribus portis, qua Potidaeam itur, urbem obſedit. Polydamidas vero (forte enim ad hanc urbis partem intra muros erat militum armatorum agmen) *eos* ut ad proelium inſtruebat, et Mendaeis ſuadebat, ut eruptionem facerent. Et cum quidam e populo ſeditioſe ipſi contradixiſſet, nec eruptionem faciendam, nec proelio opus eſſe *affirmans:* cumque, ſimul ac *ipſi* contradixiſſet,ab ipſo manu pertraƈtus ac perturbatus fuiſſet, populus ira protinus incenſus, ſumtis armis tendit cum in Peloponneſios, tum in eos, qui cum ipſis contra ſe egerant. Impetuque *in eos* faƈto, in fugam vertit, tum ob repentinum certamen, tum ob metum Athenienſium, quibus portae fuerant apertae. Exiſtimabant enim *Peloponneſii* ex aliquo compaƈto hanc im-

preſſionem *ab illis* in ſe factam eſſe. Atque illi quidem, quotquot ſtatim caeſi non fuerunt, in arcem confugerunt, quam ipſi vel antea tenebant. Athenienſes vero (jam enim et Nicias reverſus ad urbem erat) cum omnibus copiis irruentes in urbem Menden, quippe quae non ex conventu aperta fuiſſet, *eam* ut expugnatam diripuerunt. Et duces vix cohibere potuerant *ſuos milites*, quin homines etiam trucidarent. Poſtea juſſerunt Mendaeos eodem reipublicae ſtatu uti, quo conſueverant, ita tamen, ut ipſi inter ſe quaeſtionem haberent de illis, quos defectionis autores fuiſſe cenſuiſſent. Illos vero, qui in arce erant, muro utrinque uſque ad mare ducto circumvallarunt, et praeſidium *in eo* impoſuerunt. Poſtquam autem Menden in ſuam poteſtatem redegerunt, adverſus Scionen iverunt.

131. Oppidani vero cum ipſi, tum Peloponneſii, obviam *illis* progreſſi, in colle natura munito, ante urbem ſito, conſederunt:

νὸς αὐτοῖς τὴν ἐπιχείρησιν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅσοι μὴ αὐτίκα διεφθάρησαν, κατέφυγον, ἥνπερ καὶ τὸ πρότερον αὐτοὶ εἶχον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἤδη γὰρ καὶ ὁ Νικίας ἐπαναστρέψας πρὸς τῇ πόλει ἦν) ἐσπεσόντες ἐς τὴν Μένδην πόλιν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ἀνοιχθεῖσαν, ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ, ὡς κατὰ κράτος ἑλόντες διήρπασαν. καὶ μόλις οἱ στρατηγοὶ κατέσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφθείρεσθαι. καὶ τοὺς μὲν Μενδαίους μετὰ ταῦτα πολιτεύειν ἐκέλευον ὥσπερ εἰώθεσαν, αὐτοὺς κρίναντας ἐν σφίσιν αὐτοῖς εἴ τινας ἡγοῦνται αἰτίους εἶναι τῆς ἀποστάσεως. τοὺς δ' ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἀπετείχισαν ἑκατέρωθεν τείχει ἐς θάλασσαν, καὶ φυλακὴν ἐπεκαθίσαντο. ἐπειδὰν δὲ τὰ περὶ τὴν Μένδην κατέσχον, ἐπὶ τὴν Σκιώνην ἐχώρουν.

ρλα'. Οἱ δὲ, ἀντεπεξελθόντες, αὐτοὶ καὶ Πελοποννήσιοι, ἱδρύθησαν ἐπὶ καρτεροῦ λόφου πρὸ τῆς πόλεως· ὃν εἰ μὴ ἕλοιεν οἱ ἐ-

ναντίοι, οὐκ ἐγίγνετο σφῶν περιτείχισις. προσβαλόντες δ' αὐτῷ κατὰ κράτος οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ μάχῃ ἐκκρούσαντες τοὺς ἐπιόντας ἐστρατοπεδεύσαντό τε, καὶ ἐς τὸν περιτειχισμὸν, τροπαῖον στήσαντες, παρεσκευάζοντο. καὶ αὐτῶν οὐ πολὺ ὕστερον ἤδη ἐν ἔργῳ ὄντων, οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ Μένδῃ πολιορκούμενοι ἐπίκουροι, βιασάμενοι παρὰ θάλασσαν τὴν φυλακὴν, νυκτὸς ἀφικνοῦνται. καὶ διαφυγόντες οἱ πλεῖστοι τὸ ἐπὶ τῇ Σκιώνῃ στρατόπεδον, ἐσῆλθον ἐς αὐτήν.

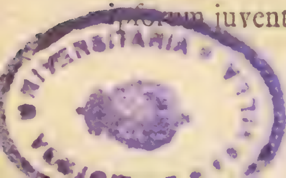
ρλϛ΄. Περιτειχιζομένης δὲ τῆς Σκιώνης, Περδίκκας τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐπικηρυκευσάμενος, ὁμολογίαν ποιεῖται πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, διὰ τὴν τοῦ Βρασίδου ἔχθραν περὶ τῆς ἐκ τῆς Λύγκου ἀναχωρήσεως, εὐθὺς τότε ἀρξάμενος πράσσειν. καὶ ἐτύγχανε γὰρ τότε Ἰσχαγόρας ὁ Λακεδαιμόνιος στρατιὰν μέλλων πεζῇ πορεύσειν ὡς Βρασίδαν. ὁ δὲ Περδίκκας, ἅμα μὲν κελεύοντος τοῦ Νικίου, ἐπειδὰν ξυνεβεβήκει ἔνδη-

quem nisi hostes occupassent, ipsos circumvallare non potuissent: sed Athenienses eum strenue aggressi, proelioque rejectis iis, qui adversus *ipsos* venerant, *ibi* castra posuerunt, et erecto trophaeo, se ad urbem circumvallandam parabant. Nec multo post, quum in eo jam opere occuparentur auxiliarii, *Peloponnesiorum* milites, qui in arce obsidebantur, superatis *hostium* custodibus, qui ad mare erant, noctu *Scionen* pervenerunt. Et *ipsorum* plerique per media *Atheniensium* castra ad Scionen posita evadentes, in eam sunt ingressi.

132. Dum autem Scione circumvallaretur, Perdiccas per caduceatores, quos misit ad Atheniensium duces, compositionem cum Atheniensibus fecit, odio contra Brasidam concepto, propter discessum ex Lynco, quod jam tunc tentare coeperat. Tunc etiam Ischagoras Lacedaemonius exercitum ad Brasidam itinere pedestri deducturus erat. Perdiccas vero, partim quidem Nicia jubente, ut, quando compositionem fecerat, manife-

ſtam aliquam conſtantiae *fideique ſuae* ſignificationem Athenienſibus daret, partim vero quod Peloponneſios in ſuum *agrum* amplius venire nollet, cum rem Theſſalis hoſpitibus perſuaſiſſet, quod primorum hoſpitio ſemper uteretur, *Peloponneſiorum* copias, et *bellicum* apparatum impedivit, ita ut Theſſalos ne tentare quidem voluerint. Iſchagoras tamen, et Ameinias, et Ariſteus cum ipſi ad Braſidam pervenerunt, a Lacedaemoniis ad res inſpiciendas miſſi, tum etiam adoleſcentes ex ipſis *Lacedaemoniis* contra leges Sparta *ſecum* eduxerunt, ut *eos* civitatibus praeficerent, neque *illarum administrationem* quibuslibet permitterent. Et Clearidam quidem Cleonymi *filium* Amphipoli praefecerunt, Epitelidam vero Hegeſandri *filium* Toronae.

133. Eadem aeſtate Thebani muros Theſpienſium diruerunt, crimini dantes, quod cum Athenienſibus ſentirent. Id, quod ſemper quidem *facere* voluerant: ſed *tunc* oblata occaſione facilius *fecerunt*, quod in pugna cum Athenienſibus commiſſa omnis ipſorum juventutis flos periiſſet. Templum

λόν τι ποιεῖν τοῖς Ἀθηναίοις βεβαιότητος πέρι, ἅμα δ᾽ αὐτὸς οὐκέτι βουλόμενος Πελοποννησίους ἐς τὴν αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι, παρασκευάσας τοὺς ἐν Θεσσαλίᾳ ξένους, χρώμενος ἀεὶ τοῖς πρώτοις, διεκώλυσε τὸ στράτευμα καὶ τὴν παρασκευήν, ὥστε μηδὲ πειρᾶσθαι Θεσσαλῶν. Ἰσχαγόρας μέντοι, καὶ Ἀμεινίας, καὶ Ἀριστεὺς, αὐτοί τε ὡς Βρασίδαν ἀφίκοντο, ἐπιδεῖν πεμψάντων Λακεδαιμονίων τὰ πράγματα, καὶ τῶν ἡβώντων αὐτῶν παρανόμως ἄνδρας ἐξῆγον ἐκ Σπάρτης, ὥστε τῶν πόλεων ἄρχοντας καθιστάναι, καὶ μὴ τοῖς ἐντυχοῦσιν ἐπιτρέπειν. καὶ Κλεαρίδαν μὲν τὸν Κλεωνύμου καθίστησιν ἐν Ἀμφιπόλει, Ἐπιτελίδαν δὲ τὸν Ἡγησάνδρου, ἐν Τορώνῃ.

ρλγ'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει Θηβαῖοι Θεσπιέων τεῖχος περιεῖλον, ἐπικαλέσαντες Ἀττικισμὸν βουλόμενοι μὲν καὶ ἀεὶ, παρεστηκὸς δὲ ῥᾷον, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ ὅ, τι ἦν αὐτῶν ἄνθος ἀπο-

λώλει. ϗ ὁ νεὼς τῆς Ἥρας τοῦ αὐτοῦ θέρȣς ἐν Ἄργει κατεκαύθη, Χρυσίδος τῆς ἱερείας λύχνον τινὰ θείσης ἡμμένον πρὸς τὰ στέμματα, καὶ ἐπικαταδαρθȣ́σης. ὥστε ἔλαθεν ἀφθέντα πάντα, ϗ καταφλεχθέντα. καὶ ἡ Χρυσὶς μὲν εὐθὺς τῆς νυκτὸς, δείσασα τȣ̀ς Ἀργείους, ἐς Φλιοῦντα φεύγει. οἱ δὲ, ἄλλην ἱέρειαν ἐκ τȣ͂ νόμȣ τȣ͂ προκειμένȣ κατεστήσαντο, Φαεινίδα ὄνομα. ἔτη δὲ Χρυσὶς τοῦ πολέμȣ τοῦδε ἐπέλαβεν ὀκτὼ, ϗ ἔνατον ἐκ μέσȣ, ὅτε ἐπεφεύγει. ϗ ἡ Σκιώνη τȣ͂ θέρȣς ἤδη τελευτῶντος περιετετείχιστό τε παντελῶς, ϗ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' αὐτῇ φυλακὴν καταλιπόντες, ἀνεχώρησαν τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

ρλδ'. Ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι χειμῶνι τὰ μὲν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἡσύχαζε, διὰ τὴν ἐκεχειρίαν. Μαντινῆς δὲ, ϗ Τεγεάται, ϗ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέρων ξυνέβαλον ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Ορεστίδος. ϗ νίκη ἀμφιδήριτος ἐγένετο. κέρας γὰρ ἑκάτεροι τρέ-

quoque Junonis eadem aeſtate Argis crematum eſt, quod Chryſis ſacerdos lucernam quandam vittis admoviſſet, et interim ſomno correpta fuiſſet. Unde accidit ut omnia per ejus imprudentiam accenſa conflagrarint. Chryſis vero, metuens Argivos, protinus noctu Phliuntem confugit. Illi vero aliam ſacerdotem, nomine Phaenidem ex civitatis inſtituto conſtituerunt. Chryſis autem octavum hujus belli annum, et noni ſextum menſem attigerat, quum profugit. Et Scione aeſtate jam extrema penitus circumvallata fuit, et Athenienſes praeſidio *illic* adverſus eam relicto, cum reliquis copiis domum abierunt.

134. Inſequenti hyeme Athenienſes quidem, et Lacedaemonii quieverunt, *ac ab armis abstinuerunt*, propter inducias. Sed Mantinei, et Tegeatae, et utrorumque ſocii, ad Laodiceam, quae eſt in Oreſtide, conflixerunt, et victoria anceps exſtitit. Nam utrique, cum cornu ſibi oppoſitum in fugam vertiſſent, trophaeum erexerunt, et Del-

phos ſpolia miſerunt. Cum tamen utrinque multi caeſi fuiſſent, et aequo Marte pugnatum fuiſſet, noxque proelium diremiſſet: Tegeatae quidem *in eo loco* pernoctarunt, ſtatimque trophaeum excitarunt; Mantinei vero ad Bucolionem diſceſſerunt, et poſtea viciſſim *et ipſi trophaeum* ſtatuerunt.

135. Eadem hyeme abeunte, et vere jam appropinquante, Braſidas Potidaeam tentavit. Cum enim noctu *ad eam* acceſſiſſet, et ſcalas *muris* admoviſſet, hactenus quidem *cuſtodes* latuit. Nam cum tintinnabulum praeteriiſſet, ita demum ad inane *murorum ſpatium, cuſtodibus vacuum,* antequam ille, qui ipſum *tintinnabulum alteri* traditurus erat, rediiſſet *eo, unde digreſſus fuerat,* ſcalae admotae fuerunt. Deinde tamen, cum *cuſtodes* ſtatim *ſtrepitum* ſenſiſſent, priusquam *ad murum* accederet, exercitum celeriter retro reduxit, nec exſpectavit donec dies illuceſceret. Atque haec hyems exivit: hujusque belli, quod Thucydides conſcripſit, nonus annus exceſſit.

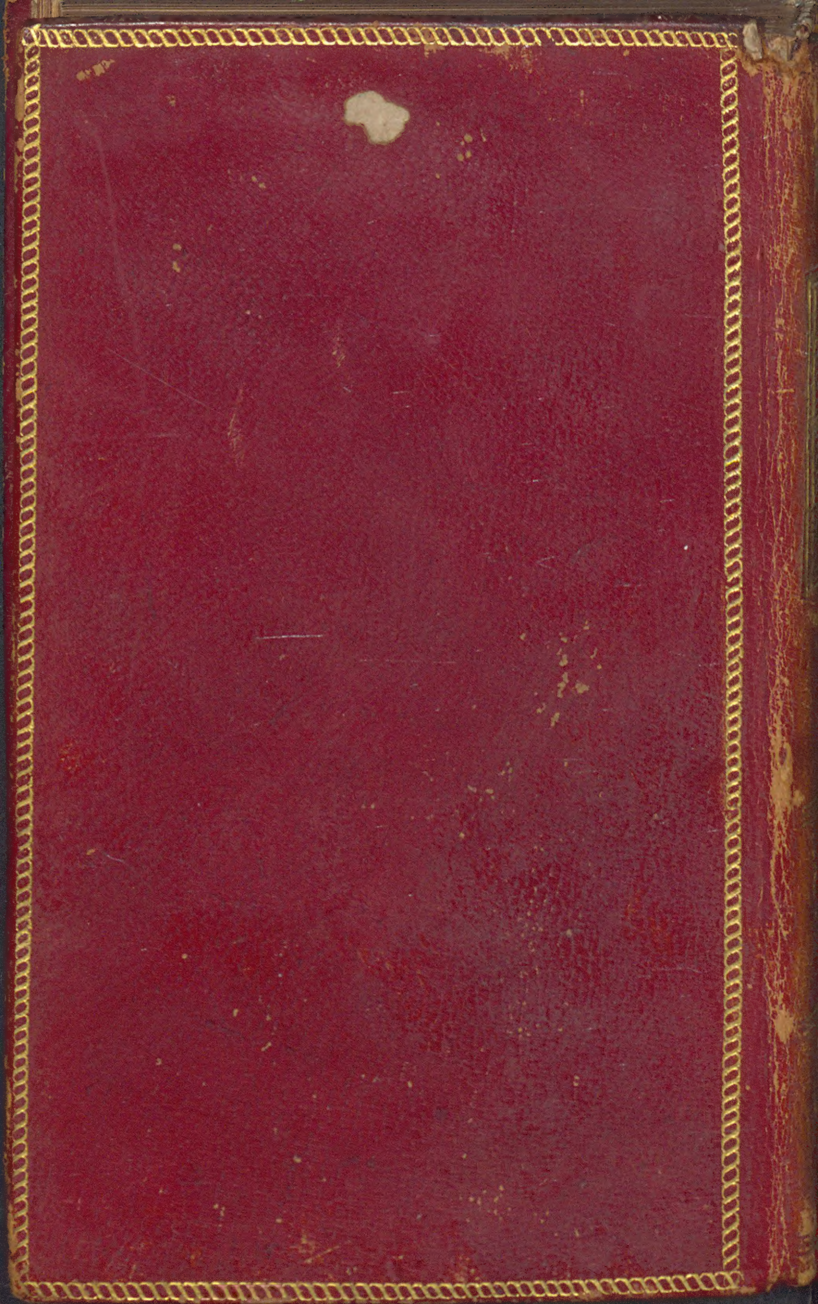
THUCYDIDIS
LIBRI QUARTI
FINIS.

ψαντες τὸ καθ' αὑτοὺς τροπαῖά τε ἀμφότεροι ἔστησαν, καὶ σκῦλα ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. διαφθαρέντων μέντοι πολλῶν ἑκατέροις, καὶ ἀγχωμάλου τῆς μάχης γενομένης, καὶ ἀφελομένης νυκτὸς τὸ ἔργον, οἱ Τεγεάται μὲν ἐπηυλίσαντό τε, καὶ εὐθὺς ἔστησαν τροπαῖον. Μαντινῆς δὲ ἀπεχώρησάν τε ἐς Βουκολίωνα, καὶ ὕστερον ἀντέστησαν.

ρλέ. Απεπείρασε δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ ὁ Βρασίδας τελευτῶντος, καὶ πρὸς ἔαρ ἤδη, Ποτιδαίας. προσελθὼν γὰρ νυκτὸς, καὶ κλίμακα προσθεὶς, μέχρι μὲν τούτου ἔλαθε. τοῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθέντος, οὕτως ἐς τὸ διάκενον, πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτὸν, ἡ πρόσθεσις ἐγένετο. ἔπειτα μέντοι εὐθὺς αἰσθομένων πρὶν προσβῆναι, ἀπήγαγε πάλιν κατὰ τάχος τὴν στρατιὰν, καὶ οὐκ ἀνέμεινεν ἡμέραν γενέσθαι. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα. καὶ ἔνατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ
ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΤΟ ΤΕΛΟΣ.

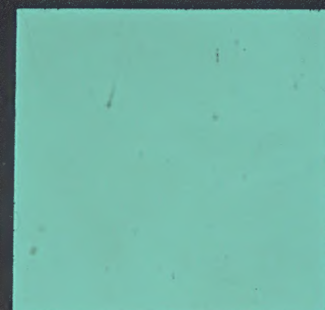
THUCYDIDE

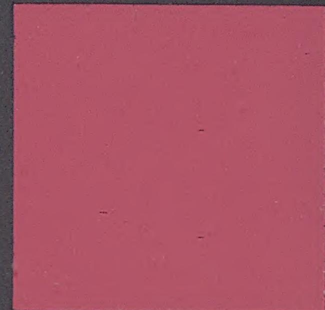
IV

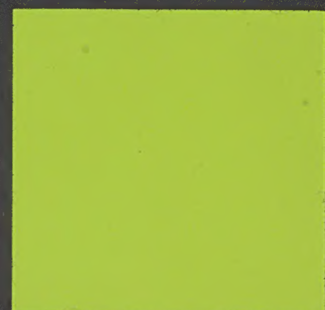
colorchecker CLASSIC

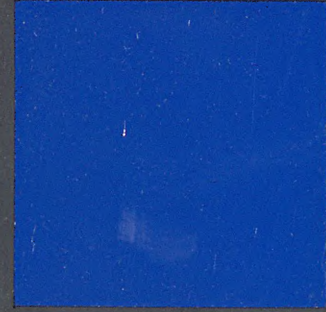

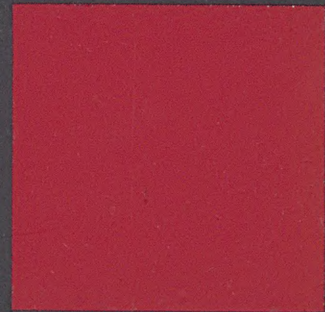

calibrite

mm